

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (724 000 — 335 000 =) 389 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Rikets allmänna kartverk: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 389 000 kr.

[127] 10. Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservatior vid budget- årets utgång
1959/60	1 780 000	1 778 567	1 539
1960/61	1 830 000	1 820 357	11 182
1961/62 (statsliggaren s. 952) ...	2 246 000		
1962/63 (förslag)	2 638 000		

Y r k a n d e. *Rikets allmänna kartverk* hemställer, att anslaget höjes med 592 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Ökning
1. Ökade traktamentskostnader	+ 150 000
2. Ökade omkostnader för flygfotografering	+ 42 000
3. Höjning av anslagsposten för diverse kartarbeten	+ 400 000
	<hr/>
	+ 592 000

M o t i v. 1. Utgående traktamenten vid kartverkets fältarbeten har höjts med i genomsnitt ca 15 procent. Då traktamentsbeloppen sammanlagt uppgår till ca 1 000 000 kr., erfordras en anslagshöjning med 150 000 kr.

2. Omkostnaderna för underhåll och skötsel av de av kartverket disponerade flygplanen har höjts. Löner till den hos Svensk Flygtjänst AB anställda personalen har höjts så mycket att kostnadshöjningar utlösts i gällande avtal mellan kartverket och bolaget. Kostnadsökningarna kan beräknas till ca 70 000 kr. om året, av vilka anslagshöjning erfordras för 60 procent eller 42 000 kr. Återstoden kan bäras av beställningsverksamheten.

3. Det anslagstillskott av 400 000 kr. för förstärkning av kartverkets resurser, som anvisats för innevarande budgetår, skall enligt uttalande i prop. 1960: 54, s. 53, fördelas lika mellan den ekonomiska kartläggningen å ena sidan och den topografiska kartläggningen av de inre delarna av Norrbottens län å andra sidan. Det har inte berett kartverket några svårigheter att rekrytera den personal, som skall avlönas från anslagsförstärkningen innevarande budgetår. Ej heller torde några sådana svårigheter uppstå vid en fortsatt anslagshöjning.

I den av årets riksdag antagna planen för den officiella kartläggningen, som omspannar de närmaste tio åren, utgör enligt kartverket vissa delar av Norrland ett eftersatt område. Kartverket erinrar om att planen i sitt nuvarande utseende inte innehåller någon ekonomisk kartläggning i stora delar av Jämtlands län samt Västerbottens och Norrbottens län. Den topo-

grafiska kartläggning, som skall ske i dessa regioner, inskränker sig till vad kartverket i fråga om Norrbottens län kan producera inom ramen för 200 000 kr. per år.

I sammanhanget anför kartverket härjämte bl. a. följande.

En av anledningarna till att viss försiktighet iaktogs rörande den topografiska kartläggningen i Norrland torde ha varit att delade meningar uppstått rörande gränsen mellan skalorna 1: 50 000 och 1: 100 000 samt avsaknaden av ett prov på den nya kartan i 1: 100 000. Kartverket har emellertid nu remitterat för yttrande till myndigheter och organisationer försöksbladet Kiruna samt utredning om en alternativ skalgräns. Slutliga förslag i dessa frågor kommer att redovisas till Kungl. Maj:t under hösten 1961. Redan nu kan sägas, att nämnda tekniska frågor inte bör betraktas som hinder för ett slutgiltigt ställningstagande till den topografiska kartläggningen i Norrland. Kartverket framhåller angelägenheten av att kartläggningen i Norrland ägnas ökad uppmärksamhet. Vid den pågående hastiga strukturomvandlingen i samhället med dess speciella inriktning på Norrland saknas nämligen i väsentlig omfattning underlaget för de primära bedömningarna i form av ett aktuellt och fullständigt kartmaterial. Här framträder behovet av den topografiska kartan särskilt starkt inom den vidsträckta regionen ovanför gränsen för den ekonomiska kartläggningen. Det bör särskilt understrykas, att kartläggningen i princip bör gå före och bilda underlag för fackmyndigheternas och näringslivets mera detaljerade arbetsprogram eller stödåtgärder för jordbrukets och skogsbrukets rationalisering, kommunikationernas utbyggnad, malmbrytning o. s. v. Kartverket upplyser, att tillgängliga resurser knappast ens förslår att hålla den erforderliga takten med den plan, som Sveriges geologiska undersökning följer för prospekteringsarbetet i Norrbottens län.

Kartverket föreslår på anförda grunder, att den successiva förstärkningen av kartverkets resurser fortsätter och att för budgetåret 1962/63 anvisas ytterligare ett belopp av 400 000 kr. härför. Kartverket anser det befogat, att denna anslagshöjning med hälften disponeras för ett påskyndande av den antagna planen för den samordnade ekonomisk-topografiska kartläggningen och med hälften för den topografiska kartläggningen i skalan 1: 100 000. Vad sistnämnda arbetsuppgift beträffar, är det med hänsyn till föreliggande önskemål befogat dels att den inte begränsas till enbart Norrbottens län, dels att det inte anses föreligga hinder för kartverket att påbörja ekonomisk kartläggning i Norrbottens och Västerbottens län för det fall att den topografiska kartläggningen kommer att omfatta områden, där även ekonomisk karta skall utges.

I detta sammanhang torde även få anmälas att rikets allmänna kartverk i skrivelse den 31 oktober 1961 framlagt förslag rörande skalor för den topografiska kartläggningen i Norrland. Inledningsvis erinrar kartverket om att det av 1961 års riksdag (prop. 54; JoU 14; rskr. 166) fattade beslutet beträffande den fortsatta officiella kartläggningen inte inrymde ställningstagande till frågan om gräns mellan de områden i Norrland, där topografisk kartläggning skulle ske i skala 1 : 50 000 och där sådan kartläggning skulle ske i skala 1 : 100 000. I propositionen uttalades, att in-

nan slutlig ställning togs till spörsmålet, erfarenheterna av prov med topografisk karta i skala 1 : 100 000 borde avvaktas.

Kartverket har såsom underlag för det nu framlagda förslaget i ämnet upprättat en promemoria angående topografisk kartläggning i skala 1 : 100 000 i Norrland, över vilken yttranden avgivits av ett fyrtiotal myndigheter och organisationer. I sitt slutliga förslag behandlar kartverket först skillnaden i kostnad vid topografisk kartläggning i skala 1 : 50 000 och 1 : 100 000 och uttalar därvid bl. a. följande.

Kostnadsskillnaderna hänför sig främst till rit- och reproduktionsarbeten samt till tryckning, förlag och distribution. Denna skillnad har uppskattats till genomsnittligt mellan 40 000 å 50 000 kr. per blad i skalan 1 : 100 000 om samtidigt framställs ekonomisk karta med höjdkurvor eller om motsvarande grundmaterial eljest finns tillgängligt. Kostnadsskillnaden kommer att fördelas på ett stort antal år.

Nämnda kostnadsökning är emellertid ej ensam relevant. Om alternativet med en mindre skala är sådant, att det tvingar myndigheter och andra konsumenter till framställning av specialprodukter, som vid alternativet med en större skala ej är erforderliga, kan besparingen ur statsverkets synpunkt bli högst illusorisk. Grunder för beräkning av dessa sekundära kostnader saknas.

I fråga om de synpunkter i övrigt, som bör anläggas på frågan om skalgränsen, anför kartverket i huvudsak följande.

Det förslag till skalgräns, som kartverket framlade i samband med Kartplan 1960 och som innebar att den topografiska kartläggningen norr om en ost-västlig linje ungefärligen i höjd med Umeå och Strömsund skulle ske i skala 1 : 100 000, präglades av en strävan att tillvarata alla rimliga besparingsmöjligheter. Förslaget möttes dock av starka invändningar rörande kartläggningsskalan för övre Norrlands kustland. Kartverket har nu främst velat undersöka, om en större kartskala för kustlandet kan finansieras genom en skalminskning i södra Norrlands inland. Detta alternativ har emellertid visat sig medföra stora nackdelar för försvaret. Kartverket har efter promemorians remissbehandling blivit styrkt i sin uppfattning, att kartläggningen i skalan 1 : 50 000 först och främst bör sträcka sig upp till den nyss nämnda ost-västlinjen. Ej blott försvaret ansluter sig till en sådan lösning utan den förordas även av bl. a. domänstyrelsen och lantmäteristyrelsen.

Bedömningen härefter gäller hur stor del av övre Norrlands kustland, som bör hänföras till skalan 1 : 50 000. Det område, som kartverket föreslog i promemorian, hade medvetet gjorts snävt och huvudsakligen härletts genom studium av geografiska data. Den största utvidgningen har vid remissbehandlingen förordats av överbefälhavaren. Kartverket har därefter haft ingående överläggningar dels med chefen för försvarsstaben och olika experter i försvarsledningen, dels med Sveriges geologiska undersökning. Vid överläggningarna har det otvetydigt framkommit, att en lösning enligt kartverkets förslag i promemorian på lång sikt resulterar i sannolikt kostsamma specialkartor av den nuvarande eldledningskartans typ för området mellan kustlandet och nordsydlinjen enligt överbefälhavarens förslag. En utvidgning av 50 000-delsområdet i Norrbotten överensstämmer vidare med viktiga civila intressen. Enbart den allmänna aktivisering av Norrbottens näringsliv, som är aktuell och som återspeglas i exempelvis tornedalsutredningen och nordkalottutredningen, utgör i och för sig vägande skäl till en framsynt och positiv insats på kartläggningssidan.

På grund av det anförda föreslår kartverket, att gränsen mellan skalorna 1 : 50 000 och 1 : 100 000 för den topografiska kartan i huvudsak skall ansluta sig till överbefälhavarens förslag.

Kartverkskommissionen tillstyrker i remissyttrande kartverkets förslag, som anses utgöra en riktig anpassning efter de statliga myndigheternas behov av storskalig topografisk karta.

Departementschefen

I propositionen 1961:54 redovisades program avseende turordning och tidsschema för den ekonomiska och den topografiska kartläggningen i landet under perioden fram till 1970. Programmet upptar samordnad ekonomisk och topografisk kartläggning beträffande Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands och Hallands län samt särskild topografisk kartläggning inom vissa områden där ekonomisk karta tidigare upprättats. Vidare ingår i programmet att arbetet skall påbörjas med en topografisk karta för bland annat de inre delarna av Norrbottens län. Riksdagen (JoU 1961:14; rskr. 1961:166) hade inte något att erinra mot programmet. I enlighet med propositionen anvisade riksdagen 400 000 kr. till diverse kartarbeten i syfte att förstärka kapaciteten för kartläggningsarbetena. Av beloppet, som upptagits å en särskild post under detta anslag, skall 200 000 kr. användas för att allmänt påskynda den ekonomiska kartläggningen och 200 000 kr. för att finansiera kostnader till följd av det utvidgade topografiska kartarbetet i de inre delarna av Norrbottens län. Med hänsyn till betydelsen för jordbrukets och skogsbrukets rationalisering att ekonomisk karta finns tillgänglig ävensom till behovet ur skilda synpunkter av ny topografisk karta för de inre delarna av övre Norrland vill jag föreslå, att ett ytterligare tillskott om 200 000 kr. anvisas under nämnda anslagspost. Ena hälften av beloppet bör användas för att påskynda den ekonomiska kartläggningen och andra hälften för topografisk kartläggning av Norrbottens län.

I detta sammanhang bör ställning tagas till kartverkets i det föregående redovisade förslag rörande skalor för den topografiska kartläggningen i Norrland. Förslaget innebär, att topografisk karta i skala 1 : 100 000 skall upprättas för i stort sett endast lappmarkerna i Norrbottens och Västerbottens län, medan inom övriga delar av Norrland skall tillämpas samma skala, 1 : 50 000, som i södra och mellersta Sverige. Detta medför en ej obetydlig utvidgning av kartläggningsområdet i skala 1 : 50 000 i förhållande till vad som förutsatts i kartverkets tidigare förslag i ämnet. Kartläggning i sistnämnda skala är mer kostnadskrävande än i skala 1 : 100 000. På de skäl ämbetsverket angivit för förslaget anser jag, att detsamma i princip bör godtagas. Därest riksdagen ej har något att erinra mot vad jag nu förordat bör det ankomma på kartverket att vid kartläggningsarbetet mera i detalj bestämma skalgränsens läge.

Senare denna dag avser jag att föreslå att å tilläggsstat II till riksstaten

för innevarande budgetår skall anvisas 192 000 kr. för att täcka utgiftsökningarna under anslaget till följd av höjda traktamenten och ökade omkostnader för flygfotografering.

Anslaget torde sålunda i förhållande till nuvarande riksstatsanslag böra uppföras med (2 246 000 + 392 000 =) 2 638 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 638 000 kr.

[128] 11. Rikets allmänna kartverk: Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 952)	2 506 000
1962/63 (förslag)	2 506 000

Y r k a n d e. *Rikets allmänna kartverk* hemställer, att anslaget, som är nytt för innevarande budgetår, upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

Från och med innevarande budgetår har (prop. 1960: 74; JoU 19; rskr. 212 och prop. 1961: 54; JoU 14; rskr. 166) övergång skett till affärsmässig driftsform för den fotogrammetriska beställningsverksamheten vid kartverket. Då utfallet av verksamheten i den nya formen ännu ej kan överblickas, bör förevarande anslag, som får belastas med utgifter motsvarande högst 80 procent av inkomsterna från beställningsverksamheten, för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 506 000 kr.

[129] 12. Rikets allmänna kartverk: Utrustning m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1959/60	300 000	247 066	56 870
1960/61	300 000	149 536	207 334
1961/62 (statsliggaren s. 953) ...	270 000		
1962/63 (förslag)	270 000		

Y r k a n d e. *Rikets allmänna kartverk* hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

M o t i v. Kartverkets behov av ersättningsanskaffning av instrument

m. m. kvarstår oförändrat på det sätt som redovisats i anslagsäskandena 1960 (prop. 1961: 54, s. 37—38). Den relativt stora reservationen vid utgången av budgetåret 1960/61 motsvaras helt av beställda och till största delen levererade instrument, som emellertid ännu ej betalats i avvaktan på att slutlig prövning och justering skall äga rum.

Departementschefen

Under hänvisning till angelägenheten av en snabb framställning av officiella kartor förordar jag, att jämväl för nästa budgetår ett belopp av 270 000 kr. anvisas för fortsatt ersättnings- och nyanskaffning av erforderlig utrustning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Utrustning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kr.

[130] 13. Rikets allmänna kartverk: Inlösen och tryckning av kartor

	Anslag
1962/63 (förslag)	3 104 000

Såsom anmäldes i prop. 1961: 93 har Kungl. Maj:t den 10 mars 1961 bl. a. förordnat, att samtliga mellan kartverket och innehavaren av Generalstabens litografiska anstalt träffade avtal om tryckning och förlag av officiella kartor skall uppsägas. Samtidigt bemyndigades chefen för jordbruksdepartementet tillkalla en förhandlingsdelegation med uppgift att — med utgångspunkt från att förläggandet av de officiella kartorna skall åvila staten, tryckningen av kartorna i princip skall ske efter anbudsförfarande och distributionen av kartorna ombesörjas av den statliga sektorn — överlägga med berörda parter om de övergångsproblem, som uppkom till följd av avtalsuppsägningen. Förhandlingsdelegationen, som antagit namnet 1961 års karttrycksdelegation, har med skrivelse den 20 juni 1961 överlämnat redogörelse rörande förda förhandlingar ävensom ett under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande mellan å ena sidan delegationen och å andra sidan innehavaren av Generalstabens litografiska anstalt (GLA) träffat avtal i nyssnämnda ämne.

Avtalet innebär i huvudsak, att avtalen mellan kartverket och anstalten skall upphöra att gälla med utgången av 1962. Anstaltens lager av kartor m. m. skall övertagas av kronan mot erläggande den 15 januari 1963 av 2 800 000 kr., dock med avdrag för ersättning för vissa särtryck som övertages av anstalten, och den 15 januari 1964 av 500 000 kr. Under en övergångstid fram till den 15 september 1963 skall emellertid anstalten mot erläggande av ersättning enligt nu gällande avtal trycka, lagerhålla och försälja ekonomiska kartor, topografiska kartor i skalan 1:50 000, generalstabskartor m. m. För de blad av ekonomiska kartor, som anstalten i enlighet härmed trycker, skall tryckningsbidrag utgå enligt nu gällande regler. Vidare har överenskommit, att anstalten skall för militärt bruk framställa

och trycka en provisorisk översiktskarta i skala 1: 250 000, varvid kartverket må hos anstalten mot ersättning beräknad efter kostnader för fortsättningstryck erhålla tryckning av en civil edition av sagda karta.

Karttrycksdelegationen har i sin redogörelse anfört bl. a. följande.

Med utgångspunkt från givna förutsättningar har delegationen vid förhandlingarna eftersträvat att nå fram till en lösning, som för såväl kartkonsumenterna som kronan och GLA innebär en smidig övergång till den nya ordningen för karttrycket. Då en lösning enligt gällande kontrakt för ekonomiska kartan inte för någondera parten kunnat innebära en ur företagsekonomisk synpunkt tillfredsställande anordning, har parterna enats om att — med bortseende från föreliggande motsättningar beträffande tolkningen av kontraktet — söka uppnå en samlad uppgörelse. För att sålunda vinna ett resultat som ur parternas synpunkt är godtagbart har tidpunkten för kronans övertagande av tryckning och distribution i fråga om vissa kartor flyttats något framåt i förhållande till förutsedd tidpunkt. Jämkningsen har helt naturligt beaktats vid bestämmandet av inlösenbeloppet för GLA:s kartlager. Däremot återföres upphovsrätten till kronan vid förut avsedd tidpunkt.

Den träffade uppgörelsen innebär att äganderätten till GLA:s lager den 31 december 1962 övergår till staten. Enligt lagerinventering den 30 april 1961 uppgick GLA:s lager då till följande.

Ekonomiska kartan	1,57 milj. kartex.
Nya topografiska kartan med särtryck utan påtryck	0,68 » »
Generalstabskartan med konceptkartan och särtryck utan påtryck	1,74 » »
Översiktskartorna, generalkartan	0,08 » »
	Summa 4,07 milj. kartex.

Genom den ökning av kartproduktionen som sker bedömes lagret vid tidpunkten för kronans övertagande ha vuxit med i genomsnitt ca en femtedel. GLA har på officiella kartor i vissa fall utfört påtryck för vägar, fjälleder, skidspår etc., varigenom en produkt med delad upphovsrätt uppkommit. Enligt lageruppgifter per den 30 april 1961 uppgår de officiella kartorna och särtrycken till ca 0,33 milj. kartex.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 juni 1961 för sin del godkänt avtalet ävensom med giltighet från i avtalet omförmälda tidpunkter förordnat dels att kartverket skall omhänderha förläggandet av de officiella kartorna, dels att tryckningen av kartorna skall ske efter anbudsförfarande dels ock att distributionen och försäljningen av kartorna skall av kartverket anförtros det statliga aktiebolag, vartill statens reproduktionsanstalt den 1 juli 1962 skall ombildas. Vidare anmodade Kungl. Maj:t samma dag kartverket att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1962/63 inkomma med förslag för täckande av statens kostnader med anledning av nyssnämnda avtal.

Y r k a n d e. *Rikets allmänna kartverk* hemställer, att anslaget upptages med 3 124 500 kr. enligt följande beräkning

1. Tryckningsbidrag till ekonomiska kartor m. m. enligt nu gällande avtal med GLA	357 500
2. Kostnadsfördyring på grund av höjda tryckningskostnader	52 000
3. Avgift för inlösen av kartor, vilka enligt avtal med GLA skall erläggas den 15 januari 1963	2 650 000
4. Kostnader för inköp av översiktskartor	45 000
5. Omkostnader för förlaget	20 000
	<hr/>
	3 124 500

Motiv. Kartverket anför, att utgifterna i samband med förlagsrörelsen bör samlas i ett nytt förslagsanslag. Anslaget bör i princip få samma konstruktion som anslaget för fotogrammetrisk uppdragsverksamhet och följaktligen möjliggöra samma affärsmässighet i förlagets drift som i den fotogrammetriska verksamheten. Under budgetåren 1962/63 och 1963/64 kommer anslaget dock att belastas på ett onormalt sätt av de stora ersättningarna för övertagande av GLA:s kartlager. Om på längre sikt överskott i förhållande till kartförsäljningsinkomsterna uppkommer sedan kostnader för tryckning, reklam, förlagspersonal m. m. är betalda bör detta få utnyttjas för kartverksamheten i övrigt.

1. Beloppet motsvarar nuvarande anslagspost för publikationstryck under kartverkets omkostnadsanslag.

2. GLA har till kartverket anmält, att kostnaderna för tryckning av ekonomiska kartan stigit med ca 14,5 procent sedan nuvarande avtal träffades år 1957 samt med hänvisning till detta avtals bestämmelser angående prisjusteringar på grund av stegrade kostnader begärt att få motsvarande höjning av kartverkets tryckningsbidrag. Förhandlingar pågår f. n. med anstalten för att erhålla sådana justeringar av priser och royalty att kartverkets inkomster stiger med samma belopp som de ökade tryckningskostnaderna.

3. Enligt avtalet mellan kronan och GLA skall kronan den 15 januari 1963 erlägga 2 800 000 kr. med avdrag för ersättning för att anstalten erhåller rätt att efter statens övertagande av förlaget av de officiella kartorna fortfarande sälja vissa särtryck med särskilt påtryck. Storleken av sistnämnda ersättning uppskattas till 150 000 kr.

4. Enligt det i föregående punkt omnämnda avtalet har kartverket rätt att för kostnaden för fortsättningstryck hos anstalten beställa upplagor för civilt bruk av den översiktskarta, som framställs för militärt ändamål. Kostnaden under nästa budgetår kan beräknas till ca 45 000 kr. Kostnaderna kommer att motsvaras av ökade inkomster.

5. Det verkliga övertagandet av förlaget av de officiella kartorna uppkommer först under budgetåret 1963/64. Då måste emellertid kartverket vara berett att påtaga sig hela ansvaret för förlagsverksamheten. Viss personal måste anskaffas för att handlägga förlagsfrågorna. Under budgetåret 1962/63 bör en tjänst för en kvalificerad befattningshavare inrättas för att för-

bereda dessa frågor. Tjänsten bör försöksvis inrättas i högst Ag 24 och kostnaderna bestridas från detta anslag. Vissa andra mindre omkostnader, som nu ej i detalj kan förutses, kan även uppkomma. Exempelvis torde den blivande distributören böra förbereda vissa reklamåtgärder, som bör ersättas av förläggaren.

Departementschefen

I överensstämmelse med i propositionen 1961: 93 gjorda uttalanden, mot vilka riksdagen (JoU 25; rskr. 211) ej hade någon erinran, har såsom framgår av den föregående redogörelsen överenskommelse träffats med Generalstabens litografiska anstalt att hittillsvarande avtal mellan rikets allmänna kartverk och anstalten om tryckning och förlag av officiella kartor skall upphöra att gälla med utgången av år 1962. Härigenom uppkommer under budgetåret 1962/63 en kostnad av 2 650 000 kr. för att övertaga anstaltens lager av officiella kartor. Denna kostnad bör enligt min mening bestridas från ett nytt förslagsanslag benämnt Rikets allmänna kartverk: Inlösen och tryckning av kartor.

Från anslaget bör även bestridas de av kartverket angivna kostnaderna, 45 000 kr., för att trycka vissa översiktskartor. Härjämte bör från kartverkets omkostnadsanslag till förevarande anslag överföras medel för tryckningsbidrag till de ekonomiska kartor, som Generalstabens litografiska anstalt trycker. På grund av höjda kostnader torde i enlighet med kartverkets förslag för ändamålet böra beräknas 409 000 kr.

Med hänsyn till att kartverket i huvudsak övertager förläggandet av de officiella kartorna först den 15 september 1963 kan jag inte biträda yrkandet att medel nu skall anvisas för att täcka omkostnader för förlaget. Under budgetåret 1962/63 erforderliga förberedelser anser jag nämligen kunna ske inom ramen för kartverkets resurser. Ej heller kan jag ansluta mig till kartverkets förslag att framtida överskott från förslagsrörelsen bör få disponeras för att upprätta officiella kartor.

Anslaget, som ej bör få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande, torde sålunda böra uppföras med 3 104 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Inlösen och tryckning av kartor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 104 000 kr.

K. Fiskeriväsendet m. m.**[131] 1. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 132 700	1 023 251
1960/61	1 278 900	1 150 459
1961/62 (statsliggaren s. 953)	1 470 000	
1962/63 (förslag)	1 491 000	

Y r k a n d e. *Fiskeristyrelsen* hemställer, att anslaget ökas med 71 372 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning
1. Personalförstärkningar	
a) 1 kansliskrivare Ae 10	+ 13 740
b) 1 kanslibitråde Ae 7	+ 11 760
2. Löneregleringar m. m.	
a) 1 byrådirektör Ao 26 i st. f. förste byråsekreterare Ae 23	+ 4 848
b) 1 kassör Ao 13 i st. f. Ae 12	+ 840
c) 1 materialförvaltare Ao 9 i st. f. expeditionsvakt Ao 7	+ 1 260
d) 1 assistent Ae 21 i st. f. Ae 19	+ 2 568
e) extra-ordinariesättning av 1 extra tjänsteman (laborator) Ag 26	—
f) extra-ordinariesättning av 1 extra tjänsteman (assistent) Ag 15	—
g) 1 laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång Af 3—Ae 7 i st. f. institutionsbiträde Ae 5	+ 1 164
h) 1 fiskeriasistent Af 15—Ae 19 i st. f. förste fiskmästare Ao 15	+ 4 320
i) 1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibitråde Ae 7	+ 1 344
j) 1 institutionsvaktmästare Ao 9 i st. f. expeditionsvakt Ao 7 ..	+ 1 260
3. Omräkning	
a) lönereglering för viss personal	+ 2 568
b) kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 700
c) kollektivavtalsposten (för fiskeriundersökningsfartygen)	+ 25 000
	<hr/>
	+ 71 372

M o t i v. 1 a). Styrelsen begär, med upprepande av 1957—1960 års äskanden, att med bibehållande av befintlig kanslibiträdets tjänst en ny kansliskrivartjänst i lönegrad Ae 10 inrättas.

1 b). Förutom den under 1 a) motiverade tjänsten för kanslibitråde för

fiskeavgiftsmedel erfordras å styrelsens kassakontor ytterligare ett kansli-biträde för att arbetsanhopningen å nämnda kontor skall kunna bemästras. Framförallt tillkomsten av statens vatteninspektions kamerala ärenden — inspektionen replierar som bekant på styrelsen i kameralt och kassamässigt hänseende — har medfört en arbetsbalans, som icke kan avarbetas utan att kontinuerligt övertidsarbete tillgripes.

2 a). I ett den 29 juni 1961 av särskilt tillkallad utredningsman avgivet betänkande rörande organisationen av de fiskesakkunniga organen i vattenmål föreslås bl. a., att en vid sötvattenslaboratoriet nu placerad tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad Ao 21 överföres till fiskeristyrelsen för att stödja och uppfölja funktioner i förhållande till fiskeriintendentsorganisationens befattning med fiskefrågor i vattenmål. I sitt remissutlåtande över förenämnda betänkande avstyrker styrelsen denna lösning och föreslår i stället, att sammanhållningen och uppföljningen av fiskefrågorna i vattenmål anförtros en byrådirektör i lönegrad Ao 26, till vilken tjänst alltså styrelsens nuvarande förste byråsekreterartjänst i Ae 23 bör omvandlas. För arbetsuppgifterna kräves tingsmeriterad jurist med speciella insikter i vattenmålens fiskefrågor.

2 b). Kassörstjänsten är enligt styrelsens mening uppenbart för lågt lönegradsplacerad.

2 c). På de skäl styrelsen åberopade i fjolårets anslagsskrivelse (IX ht 1961 s. 348) återupprepar styrelsen förslaget att expeditionsvakten i lönegrad Ao 7 uppföres som materialförvaltare i lönegrad Ao 9.

2 d)—g). Yrkandena avser tjänster inom havsfiskelaboratoriets biologiska och hydrografiska avdelningar. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Under d) upptagen tjänst avser assistenttjänsten å hydrografiska avdelningen, vilken måste sättas i paritet med lägsta lönegraden för läroverksadjunkt. Av tjänstens innehavare fordras stark vetenskaplig meritering inom fysikens, kemiens och oceanografiens områden.

Den under f) begärda extra-ordinariesättningen anmäldes av styrelsen i fjolårets anslagsskrivelse (IX ht 1961 s. 348). Då förslaget icke föranledde åtgärd, har styrelsen — som finner den ifrågavarande assistenttjänsten oundgängligen nödvändig för arbetets behöriga gång inom den hydrografiska avdelningen samt för biträde vid statens vatteninspektions fartygsundersökningar — fattat beslut om fortsatt extra anställning under budgetåret 1961/62 för befattningshavaren i fråga. Denna anställningsform måste i längden anses otillfredsställande, varför styrelsen upprepar önskemålet om extra-ordinariesättning.

Beträffande förslaget under punkten e) må erinras att av de medel till särskilda undersökningar å 50 000 kr., som 1960 års riksdag ställde till förfogande under styrelsens icke-ordinarieanslag för en personell upprustning inom havsfiskelaboratoriet, har bl. a. erforderligt belopp disponerats för att bereda avlöning åt en extra laborator i lönegrad Ag 26 vid havsfiskelaboratoriets biologiska avdelning med placering i Lysekil. Befattningen bör extra-ordinariesättas fr. o. m. den 1 juli 1962.

Tjänsten som trälmästare i lönegrad Ae 10 å fiskeriundersökningsfartyget Skagerak får tills vidare hållas vakant. Därigenom lediga lönemedel får ta-

gas i anspråk för att under budgetåret 1961/62 anställa en fiskmästare i lönegrad Ag 13 för tjänstgöring å nämnda fartyg och vid havsfiskelaboratoriet (IX ht 1961 s. 353—354). Erfarenheterna av nämnda arrangemang har varit positiva men mera permanenta anordningar bör träffas rörande anställningsformen först efter ytterligare någon tids erfarenheter. Styrelsen förordar alltså en fortsättning av samma arrangemang även under nästa budgetår.

Beträffande slutligen tjänsten under punkten g) hänvisar styrelsen till sin motivering i fjolårets anslagsskrivelse (IX ht 1961 s. 349).

2 h). De väsentliga arbetsuppgifterna utgöres av undersökningar rörande hållfasthet, bindning, färgning, typkonstruktion etc. hos fiskredskap i syfte att framskapa redskap, som ger största möjliga avkastning. Undersökningarna är av stor praktisk betydelse för insjö- och kustfisket och är av så kvalificerad natur, att en höjning av löneförmånerna är väl motiverad. Då arbetet är av speciell och närmast forskningsbetonad art föreslås en ändring av tjänstens benämning från fiskmästare till fiskeriassistent.

2 i). Befattningen har upprätthållits på vikariatslöneförordnande sedan den 1 juni 1958 med upprepade skiften av vikarier. Detta förhållande torde få tillskrivas den nuvarande lönesättningen, vilken såsom tidigare framhållits är ogynnsam i relation till löneläget inom den icke-statliga sektorn för kvalificerad kontorspersonal särskilt med hänsyn till arbetsuppgifterna, som bl. a. kräver goda språkkunskaper för utskrift av vetenskapliga manuskript och utbytesverksamhet med utländska forskningsbibliotek.

2 j). I anslutning till vad som framhållits i föregående anslagsskrivelse bör nämnas, att arbetet ytterligare förskjutits från expeditionsvaktssysslor till maskinist- och reparatörsarbete. Den maskinella utrustningen vid sötvattenslaboratoriet är nu mycket omfattande och ansvaret för driften vilar på institutionens vaktmästare.

3 a) och b). Förändringarna under dessa punkter är av automatisk karaktär.

3 c). Vad angår den del av kollektivavtalsposten, som hänför sig till det nya fiskeriundersökningsfartyget *Thetis*, anmäler styrelsen, att det redan under pågående provturer m. m. visat sig erforderligt att räkna med en besättning enligt följande lista.

- 1 befälhavare
- 2 bästemän (1:a klass fiskeskeppare)
- 2 motormän (elektrotbildade)
- 2 matrosar
- 1 kocksteward

På grund härav bör enligt styrelsen ifrågavarande del av kollektivavtalsposten uppräknas från nuvarande omkring 116 000 kr. till 141 000 kr.

Y t t r a n d e n. *Statens lönenämnd* kan icke tillstyrka det under punkten 2 b) framförda förslaget om lönegradsuppflyttning för tjänsten som kassör från lönegrad Ae 12 till lönegrad Ao 13.

I fråga om bemanningen å fiskeriundersökningsfartyget Thetis (punkt 3c) framhåller *sjöfartsstyrelsen*, att å fartyget bör anställas utöver befälhavaren två fartygsbefäl. Maskinbefäl kan under vissa förutsättningar undvaras. När det gäller antalet ombord anställda sjömän i manskapsgrad anför styrelsen, att för att säkerheten ej skall äventyras och sjöarbetstidslagen skall kunna efterlevas skall däcksbesättningen, enligt vad som är normen för svenska handelsfartyg av motsvarande storlek som Thetis, utgöras av tre man, var-av två däcksmän och en kock.

Departementschefen

Fiskeristyrelsens framställning om extra-ordinariesättning av en extra befattning som assistent vid havsfiskelaboratoriets hydrografiska avdelning i Göteborg anser jag mig böra biträda. Enligt min mening bör dock befattningen därvid ändras till en tjänst såsom förste laboratorieassistent i lönegrad Ae 13. Jag kan vidare tillstyrka styrelsens hemställan om ordinariesättning av tjänsten som kassör i lönegrad Ae 12 vid styrelsen. Styrelsens förslag om löneregleringar samt om personalförstärkning å styrelsen kan jag inte biträda.

I samband med att det nya fiskeriundersökningsfartyget Thetis tagits i bruk har det enligt styrelsen visat sig erforderligt med en besättning på fartyget som med två man överstiger vad som tidigare preliminärt beräknats. Mot styrelsens nu framlagda förslag till besättning på fartyget har jag intet att erinra. Denna bör sålunda utgöras av en befälhavare, två bästemän, två motormän, två matrosar och en kocksteward. På grund av ökningen bör anslagsposten till avlöningar till kollektivavtalspersonal uppräknas med 25 000 kr.

Förslaget att även under nästa budgetår hålla en tjänst som trålmästare på fiskeriundersökningsfartyget Skagerak i lönegrad Ae 10 vakant samt att i stället anställa en fiskmästare i lönegrad Ag 13 med tjänstgöring både på Skagerak och vid havsfiskelaboratoriet föranleder ingen erinran från min sida. Skillnaden i lönekostnader mellan lönegrad Ag 13 och Ae 10 synes böra få bestridas på samma sätt som under innevarande budgetår. De ytterligare erfarenheterna av anordningen bör redovisas av fiskeristyrelsen i anslags-skrivelsen hösten 1962.

På grund av löneregleringar för viss personal enligt 1961 års löneöverens-kommelse bör anslaget höjas med 2 600 kr. Vidare bör delposten till kom-pensation för höjda folkpensionsavgifter uppräknas med 100 kr. Samtidigt kan emellertid anslaget till följd av lägre kostnader för rörligt tillägg mins-kas med 6 700 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 470 000 + 21 000 =) 1 491 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i per-sonalförteckningen för fiskeristyrelsen med statens vattenin-

spektion: fiskeristyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: fiskeristyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	328 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 900
3. Avlöningar till kollektivavtalspersonal, <i>förslagsvis</i>	309 900
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	574 700
5. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 700
6. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	500
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	246 200
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 100
	Summa kr. 1 491 000

c) till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 491 000 kr.

[132] 2. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	419 300	402 486
1960/61	590 500	504 280
1961/62 (statsliggaren s. 955)	533 000	
1962/63 (förslag)	580 000	

Y r k a n d e. *Fiskeristyrelsen* hemställer, att anslaget ökas med 128 400 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Utgifter		Anslag 1961/62	Ökning eller minskning	
	1959/60	1960/61			
1. Sjukvård m. m.	4 291	3 046	3 300		—
2. Reseersättningar	47 626	45 472	55 400	+	4 500
3. Expenser	57 074	60 717	58 800	+	6 000
4. Publikationstryck	13 967	11 695	16 400	+	2 600
5. Fiskeriundersökningsfartygen					
a) proviant	43 317	51 647	64 000	+	6 000

	Utgifter		Anslag 1961/62	Ökning eller minskning
	1959/60	1960/61		
b) oljor och andra förbrukningsartiklar för fartygens drift	77 794	64 440	103 300	—
c) underhåll och utrustning av fartygen	75 441	97 582	110 500	+ 29 500
d) nyanskaffning samt reparation av redskap och apparater m. m....	30 251	93 509	55 600	+ 4 400
e) särskild sillrekognoscering	8 786	9 483	10 000	— 10 000
f) diverse utgifter	4 227	6 642	9 900	+ 10 000
6. Övriga utgifter				
a) bibliotek	3 217	4 380	2 300	+ 700
b) underhåll av byggnader	333	11 411	2 500	— 2 500
c) underhåll av dammar, bryggor, akvarier m. m.	1 468	2 998	3 500	—
d) drift och underhåll av båtar ...	5 281	4 597	4 500	+ 500
e) instrument- och laboratoriekostnader	26 494	34 969	31 500	+ 19 300
f) fiskeriförsök m. m.	1 952	1 252	1 100	+ 1 900
g) arrende av mark	800	800	800	—
7. Engångskostnader för styrelsens flyttning till ny ämbetslokal samt för iståndsättning och komplettering av inventarier	—	—	—	+ 55 000
Särskilda uppbördsmedel				
Ersättning för tjänstebostad	360	360	400	+ 400
				+ 128 400

M o t i v. 2. Av höjningsbeloppet hänför sig 3 000 kr. till havsfiskelaboratoriet och 1 500 kr. till sötvattenslaboratoriet. Vad gäller höjningen för havsfiskelaboratoriet åberopas större antal tjänsteförrättningar på grund av tillkomsten under förra budgetåret av flera förrättningsmän och vad gäller höjningen för sötvattenslaboratoriet hänvisas till tidigare framförda motiveringar.

3. En uppräknig av expensposten för styrelsens eget samt de båda laboratoriernas behov är erfarenhetsmässigt nödvändig med 2 000 kr. för envar av dessa organisationsenheter.

4. För budgetåret 1961/62 har för sötvattenslaboratoriet beviljats 400 kr. av en begärd höjning från 4 000 till 6 000 kr. Den beviljade höjningen av laboratoriets andel i anslagsposten kompenserar ej på långt när de senaste årens stegringar i tryckningskostnaderna. En höjning med 2 600 kr. utgör ett minimibehov under denna anslagstitel för budgetåret 1962/63.

5 a). Anslagsökningen med 6 000 kr. sammanhänger med den ökning av besättningen å fiskeriundersökningsfartyget Thetis, varom anmälan gjorts under avlöningsanslaget, punkt 3 c).

5 c). Till fartyget Thetis' utrustning anvisades för budgetåret 1960/61 ett engångsanslag av 80 000 kr. Härav måste omkring 20 000 kr. tagas i anspråk för gäldande av oförutsedda ändringskostnader å fartyget, varför viss kompletterande utrustning till fartyget ännu icke kunnat anskaffas. För denna kompletterande utrustning räknar styrelsen med att nämnda belopp å 20 000 kr. helt erfordras.

Vidare har befälhavaren å fartyget Skagerak anmält behov av en större axelgenerator för fartyget. Förslaget tillstyrkes av styrelsen på ekonomiska grunder, då det med hjälp av den större axelgeneratoren blir möjligt att i all normal drift tillgodose elförsörjningen ombord utan anlitan av befintliga hjälpdieselaggregat, som kräver rätt stora underhållskostnader. Kostnaden för att förverkliga befälhavarens förslag beräknas till 20 000 kr., varav emellertid ungefär hälften kan utgå av ordinarie underhållsanslag, så att engångsbeloppet kan begränsas till 9 500 kr.

5 d). Även här äskat belopp är av engångsnatur och avser kostnader för förbättring av manövernöjligheterna å trålvinschen till fartyget Thetis genom installation av automatisk wire-fördelare och förbättrade slirningsmöjligheter å drivremmen till vinschen.

5 e) och 5 f). Under det att delposten till särskild sillrekognoscering blivit inaktuell, har medelsbehovet under delposten till diverse utgifter successivt ökats. Bl. a. måste — i avsaknad av särskild reseersättningspost för fiskeriundersökningsfartygen — uppkommande kostnader för reseersättningar och traktamenten till fartygspersonalen bestridas från denna post, liksom kostnader för sjökort, nautiska publikationer och liknande. Det skulle därför innebära en avgjord förbättring att låta sillrekognosceringsposten bortfalla och höja diverseposten med motsvarande belopp.

6 a). Det nuvarande anslaget är synnerligen knappt med hänsyn till priserna på facklitteratur och facktidkrifter. En höjning av anslaget till biblioteket, vilket vid en forskningsinstitution är av särskild betydelse, framstår som mycket angeläget.

6 b). Styrelsen har gjort framställning om att byggnadsstyrelsen, såsom fallet är med laboratoriebyggnaden i Lysekil, fr. o. m. budgetåret 1961/62 skall övertaga underhållet jämväl av stationsbyggnaden med tillhörande anordningar (kajer, bryggor m. m.) å Stora Bornö. Vid bifall härtill bortfaller behovet av förevarande anslagspost, vilken helt är avsedd för underhållet av den hydrografisk-biologiska stationen å Stora Bornö.

6 d). Nuvarande anslagsbelopp täcker möjligen kostnaderna för vårutrustning och en motoröversyn av mindre omfattning. För drivmedel är anslaget helt otillräckligt och en höjning är därför ofrånkomlig.

6 e). Avdelningsföreståndaren vid havsfiskelaboratoriet har anmält dels behov av höjning av denna anslagsposts löpande del med 1 000 kr., dels önskemål om ett engångsbelopp å 18 300 kr. enligt följande sammanställning.

	Kr.
<i>För biologiska avdelningen</i>	
a) 1 st. projektionsapparat för fjälläsning	7 000
b) 1 st. stereomikroskop	3 800
<i>För hydrografiska avdelningen</i>	
c) 1 st. djupmättningsapparat	2 000
d) 1 st. utrustning för mätning av havsströmmar enligt GEK-metoden (geomagnetisk elektrokinetograf)	3 000
e) 1 st. salinometer (för bestämning av salthalt).....	2 500
Summa	18 300

6 f). Av medel från förevarande anslag, som disponeras av sötvattenslaboratoriet, bedrivs praktiska försök avseende redskaps lämplighet och fisklighet under skiftande förhållanden. Resultaten från dessa försök omfattas med mycket stort intresse av betydande grupper yrkesfiskare. Den hittillsvarande verksamheten avseende syntetiskt material, redskapsfärgning etc. har givit påtagligt resultat i form av ökade fångster för fiskeutövarna. Fortsatta och utvidgade undersökningar är mycket angelägna för utrönande av frågan hur de redskap bör vara beskaffade, som under aktuella betingelser i skilda delar av landet lämnar den bästa avkastningen inom insjö- och kustfisket.

7. Styrelsen anmäler, att byggnadsstyrelsen tecknat kontrakt om förhyrning av ämbetslokaler för styrelsen i en under byggnad varande fastighet i Göteborg.

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l. Av skäl som upptagits under punkten 6 b) förutskickas denna uppborrdspost, avseende ersättning för vaktmästarens tjänstebostad å Stora Bornö, skola bortfalla.

Y t t r a n d e. I fråga om anslagsposten till fiskeriundersökningsfartygen anför *sjöfartsstyrelsen*, att fartygsinspektionen vid leveransen av fartyget *Thetis* sommaren 1961 konstaterade, att viss för handelsfartyg föreskriven utrustning m. m. saknades. Styrelsen har prövat i vad mån denna utrustning kan avvaras med hänsyn till fartygets speciella karaktär och användning. Sjöfartsstyrelsen har i särskild skrivelse lämnat fiskeristyrelsen detaljerad uppgift om erforderlig kompletteringsmateriel, nämligen bl. a. reservlanternor, livbåtsutrustning och nödsignalmateriel.

Departementschefen

Överinspektören vid statens vatteninspektion har i samråd med föreståndaren för sötvattenslaboratoriet i skrivelse den 9 oktober 1961 hemställt om att i likhet med vad som gäller vid vissa andra statliga institutioner med besvärliga kommunikationer få anordna kostnadsfri transport för personalen vid vatteninspektionen och sötvattenslaboratoriet mellan Brommaplan och arbetsplatsen å Lovön. Mot ifrågavarande anordning har jag intet att erinra. För ändamålet bör vad gäller kostnaderna för sötvattenslaboratoriets personal anslagsposten till reseersättningar under förevarande anslag ökas med 11 000 kr. Posten bör även uppräknas med 3 300 kr. på grund av kostnadsstegringar av automatisk karaktär.

Till följd av automatiska utgiftsökningar bör vidare anslagsposten till publikationstryck ökas med 1 000 kr. Under anslagsposten till fiskeriundersökningsfartygen bör delposten till proviant höjas med 6 500 kr., varav 4 000 kr. sammanhänger med den under föregående anslag berörda ökningen av besättningen på det nya fiskeriundersökningsfartyget Thetis och 2 500 kr. är av automatisk natur. Samtidigt kan emellertid delposten till särskild sillrekognoscering utgå, vilket medför en anslagsminskning av 10 000 kr.

Under anslagsposten till övriga utgifter bör till förstärkning av havsfiskelaboratoriets utrustning ske en uppräknig av delposten till instrument- och laboratoriekostnader med 8 500 kr. Till följd av automatiska kostnadsstegringar bör delposten även ökas med 3 000 kr. och av samma skäl är också en höjning motiverad av delposterna till bibliotek samt drift och underhåll av båtar med 200 respektive 500 kr. Vidare bör delposten till fiskeriförsök m. m. förstärkas med 900 kr. I detta sammanhang torde för riksdagens kännedom böra anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 december 1961 överfört till forskningsstationen på Stora Bornö hörande mark och byggnader från fiskeristyrelsens till byggnadsstyrelsens förvaltning. Härigenom bortfaller vissa kostnader under anslagsposten, nämligen de under delposterna till underhåll av byggnader samt till arrende av mark upptagna beloppen av 2 500 respektive 800 kr. Ej heller skall ersättningen för tjänstebostad i stationsbyggnaden i fortsättningen tagas till uppbörd under anslaget, vilket föranleder en uppräknig av anslaget med 400 kr.

Beträffande det äskade engångsbeloppet för styrelsens flyttning till ny ämbetslokal samt för anskaffning av inventarier, m. m. har jag under hand erfarit, att inflyttning nu beräknas ske den 1 april 1962. Därest riksdagen inte har något att invända häremot, har jag för avsikt att — sedan fiskeristyrelsen inkommit med närmare uppgifter om kostnaderna för flyttningen och för vissa inventarieanskaffningar, som ej kan anstå till nästa budgetår — föreslå Kungl. Maj:t att medgiva fiskeristyrelsen att överskrida det för innevarande budgetår anvisade omkostnadsanslaget med erforderligt belopp. För den huvudsakliga anskaffningen av inventarier samt för iståndsättning av redan befintliga sådana bör enligt min mening under delposten till expenser för budgetåret 1962/63 upptagas ett engångsbelopp av 25 000 kr.

Övriga av fiskeristyrelsen framställda äskanden finner jag mig inte kunna biträda.

I detta sammanhang torde för riksdagens kännedom böra anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 november 1961 medgivit fiskeristyrelsen att överskrida den i omkostnadsstaten för styrelsen för budgetåret 1961/62 uppförda anslagsposten till fiskeriundersökningsfartygen, i vad avser delposten till underhåll och utrustning av fartygen, med högst 100 000 kr. för att täcka kostnaderna för vissa underhållsarbeten å fiskeriundersökningsfartyget Skagerak.

I skrivelse den 30 december 1960 har fiskeristyrelsen såvitt nu är i fråga anmält ett medelsbehov av 10 122 kr. 1 öre för en från tidigare ombyggnad av fiskeriundersökningsfartyget Skagerak kvarstående kostnad. Enligt min

mening bör kostnaden kunna täckas av medel från anslagsposten till fiskeriundersökningsfartygen. Det torde sålunda få ankomma på Kungl. Maj:t att bemyndiga fiskeristyrelsen att från den under nämnda anslagspost för budgetåret 1962/63 upptagna delposten till underhåll och utrustning av fartygen utbetala nämnda belopp för att täcka kostnaden.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (533 000 + 47 000 =) 580 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kr.

[133] 3. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen:
Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	452 600	386 128
1960/61	470 800	454 864
1961/62 (statsliggaren s. 956)	538 000	
1962/63 (förslag)	637 000	

Y r k a n d e. *Vatteninspektionen* hemställer, att anslaget ökas med 146 800 kr. i enlighet med följande beräkning.

	Ökning
1. <i>Personalförstärkningar</i>	
a) 1 byrådirektör Ae 26	+ 33 192
b) 1 laborator Ae 26	+ 33 192
c) 1 vatteninspektör Ae 23	+ 28 316
d) 1 laboratorieassistent (preparatris) Ae 11	+ 15 312
e) 2 institutionsbiträden i reglerad befordringsgång (Ag 1—Ae 5)	+ 18 288
2. <i>Löneregleringar m. m.</i>	
a) 1 vatteninspektör Ae 21 i st. f. Ag 21	—
b) 1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9	+ 756
c) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång (Ag 1—Ae 9)	+ 1 524
d) 3 laboratoriebiträden i reglerad befordringsgång till högst Ae 9 i st. f. 3 institutionsbiträden Ag 1—Ae 5	+ 7 704
e) 1 institutionstekniker Ao 9 i st. f. vaktmästare Ao 7	+ 1 344
3. <i>Omräkning</i>	
a) lönereglering för viss personal	+ 2 950
b) löneklassförändringar	+ 4 260
	+ 146 838

Motiv. I en allmän motivering anför vatteninspektionen i huvudsak följande.

Vatteninspektionen har, sedan den nuvarande provisoriska organisationen tillkom, ställts inför allt större problem. Här behöver endast erinras om expansionen av sådana vattenförbrukande och vattenförorenande industrier som cellulosafabriker och järnverk, utbyggnaden av oljehanteringen, rationaliseringen av jordbruksdriften samt tätorternas utveckling. Samtidigt som de med dessa förhållanden sammanhängande skyddsuppgifterna ständigt växer, ökas behovet av att i stigande omfattning kunna utnyttja vattendragen både för konsumtionsändamål och för fritidsändamål. En effektivare vattenvårdande verksamhet än vad som kan åstadkommas med nuvarande organisation är därför nödvändig.

Vatteninspektionen har genom samarbete med andra myndigheter och med näringslivets organisationer sökt att bemästra svårigheterna. De kommunala ärendena har sålunda i viss utsträckning överförts till länsplanet. Genom samråd med kontaktorgan inom näringslivets centrala organisationer har vidare inspektionen avsett att komma fram till vissa allmänna riktlinjer för lösandet av industriella föroreningsfrågor. På grundval av de i samband med dessa åtgärder vunna erfarenheterna bör såsom vattenvårdskommittén föreslagit en utredning ske om möjligheterna att utforma en effektivare organisation på vattenvårdens område. Utan att avvakta resultaten av en sådan utredning erfordras emellertid redan nu en viss förstärkning av vatteninspektionen.

Vatteninspektionens centrala uppgift är att utöva tillsyn över vattendragens beskaffenhet. Tyngdpunkten i detta arbete ligger hos inspektionens undersökningsavdelning. Genom en successiv förbättring av avdelningens resurser har dess arbetsmöjligheter väsentligt utvidgats. På ett område, nämligen mikrobiologien, saknas emellertid fortfarande helt personal och utrustning. Vatteninspektionen vill därför ånyo äska anslag till ett mindre mikrobiologiskt laboratorium i överensstämmelse med den organisationsplan, som framlades av vattenvårdskommittén år 1954 (SOU 1955: 6). Inspektionen föresätter härvid, att erforderliga lokaler kan ställas till förfogande på Drottningholm i samband med en förflyttning av fiskeristyrelsens regleringsavdelning och vandringsfiskutredningen till andra orter.

Ehuru undersökningsavdelningens arbete helt är inriktat på aktuella föroreningsproblem, har den intensifiering av avdelningens verksamhet, som skett under de senaste åren, medfört att avdelningens laboratorer måste i största möjliga utsträckning avlastas från handläggningen av löpande ärenden. Detta har medfört en avsevärt ökad belastning på de tjänstemän vid inspektionen, som handhar den mera administrativt betonade tillsynen. Då vidare överinspektören och hans ställföreträdare icke har möjlighet att övervaka detaljbehandlingen av alla ärenden, att delta i alla viktigare domstolsförhandlingar eller överläggningar av annat slag, erfordras ytterligare ett par befattningshavare med ingående erfarenhet och framstående skicklighet på vatteninspektionens verksamhetsområde. Dessa befattningshavare bör ha byrådirektörs tjänsteställning. För dessa tjänster bör fordras samma teoretiska kvalifikationer som för vatteninspektör men dessutom i längre tids praktisk verksamhet på vattenvårdens område förvärvat skicklighet och ådagalagd lämplighet för uppgiften. Ehuru två sådana tjänster är påkallade inskränker sig vatteninspektionen f. n. dock till att endast upptaga en dylik tjänst, avseende det mest trängande behovet, nämligen industriella föroreningsfrågor.

1 a). Vatteninspektionen har sedan länge haft en betydande balans beträffande särskilt de ärenden, som gäller förorening genom utsläpp av spillvatten från industrier. En mycket betydande balans finnes sålunda i fråga om

ärenden, som enligt förprövningskungörelsen skall anmälas till inspektionen för utredning om erforderliga skyddsåtgärder, och utrymme har endast i ringa omfattning funnits för initiativ till rättelse av missförhållanden. En förstärkning av de personella resurserna är därför oundgänglig. Behovet av förstärkning är ej blott tillfälligt utan gäller även för nu överskådlig framtid. Med hänsyn till svårighetsgraden och omfattningen av de föreliggande uppgifterna, som bl. a. avser metallindustri och kemisk industri, samt behovet av en kraft med förmåga att självständigt leda arbetet med förevarande problem har tjänsten upptagits som byrådirektörsbefattning i lönegrad Ae 26. I syfte att vidga rekryteringsmöjligheterna och att främst tillgodose behovet av praktisk skicklighet och erfarenhet föreslås samma utbildningsmeriter som för vatteninspektörstjänst men högre tjänstgöringsmeriter, exempelvis tre års väl vitsordad tjänst på vattenvårdens område.

1 b). Vattenvårdskommittén har tidigare (SOU 1955: 6) föreslagit, att vatteninspektionen skall förfoga över mikrobiologisk expertis. I samband med handläggningen av olika föroreningsärenden framträder de hygieniskt-bakteriologiska problemen alltmera såsom en viktig och ofta avgörande bedömningsgrund. Samtidigt har de medicinska och hälsovårdande institutionerna efter hand kommit att mera inriktas på andra hygieniska problem än vattenhygien och har därför mindre än tidigare utrymme för bakteriologisk undersökningsverksamhet på vattenvårdens område. Det bör vidare framhållas att den mikrobiologiska aspekten på vattendragens beskaffenhet icke enbart är av medicinsk-hygienisk art utan är även i andra hänseenden t. ex. i fråga om vattnets förmåga till självrening eller i fråga om reningsanläggningars funktioner av mycket stor betydelse. De mikrobiologiska problemen, som förefinnes på vattenvårdens område, är vidare ofta av den art, att det icke är möjligt att använda standardiserade metoder utan metoderna måste anpassas eller utformas till speciella frågeställningar.

1 c). Den föreslagna vatteninspektörsbefattningen är avsedd som hjälpkraft åt laboratorn i mikrobiologi. Med hänsyn till möjligheterna att förvärva en befattningshavare med erforderlig kompetens måste befattningen sättas högre än assistent i reglerad befordringgång. Tjänstebenenämningen och lönegradsställningen motiveras av att samtliga tjänster vid inspektionen mellan assistent och laborator numera benämnes vatteninspektör och att av de nuvarande fem inspektörstjänsterna endast två är placerade i lönegrad A 23.

1 d). Tjänsten är avsedd för det föreslagna mikrobiologiska laboratoriet och torde enligt nu tillämpade regler för tjänst av denna art få placeras i minst angiven lönegrad.

1 e). Av de under punkten upptagna tjänsterna är den ena avsedd för det föreslagna mikrobiologiska laboratoriet och den andra som förstärkning av den nuvarande biträdespersonalen. Det krävs nämligen ett särskilt biträde för rutinmässiga kvantitativa biologiska analyser. Därigenom frigöres vetenskapligt utbildad personal för mera kvalificerade arbetsuppgifter.

2 a). Vid inspektionen finnes f. n. fyra extra ordinarie och en extra tjänst i lönegraderna A 23—A 21. Då samtliga tjänster även i fortsättningen är

behövliga, bör även den sistnämnda tjänsten som vatteninspektör i lönegrad Ag 21 extraordinariesättas.

2 b). Kontoristen har den närmaste ledningen av inspektionens kansli, som i övrigt omfattar tre biträden. Inspektionen anför vidare följande.

Befattningshavarens arbetsuppgifter omfattar förutom arbetsledning att sköta registraturet, att omhänderha inspektionens omfattande arkiv, att ansvara för förskottsmedel till kontanta utgifter till ett årligt belopp av 3 000 à 4 000 kr., att i samband med översändandet av räkningar till fiskeristyrelsens kassa i Göteborg utföra en kontrollbokföring av inspektionens medelsåtgång och att övervaka inbetalning av resekrediter. Tillsammans synes dessa uppgifter av delvis mycket självständig art motivera en uppflyttning av befattningen till en kansliskrivartjänst i lönegrad Ae 10.

2 c). Inrättande av en laboratorieassistenttjänst vid vatteninspektionens kemiska laboratorium är väl motiverat med hänsyn till arbetsuppgifterna. Vid detta laboratorium erfordras sålunda att ett av biträdena kan självständigt leda arbetet och även självständigt utföra undersökningar på fältet, utöva översyn och kontroll av undersökningsmetoder med ledning av facklitteratur, handleda utbildning av nyanställd personal etc. Vad gäller placeringen av sådan tjänst synes minst lönegrad A 11 böra komma i fråga.

2 d). Av de nuvarande fyra institutionsbiträdestjänsterna bör i vart fall tre placeras i befordringsgång upp till lönegrad A 9.

Vid tidigare reglering av inspektionens biträdestjänster i reglerad befordringsgång synes de med tjänsterna förenade arbetsuppgifterna ha bedömts felaktigt. Efter viss utbildningstid vid inspektionen användes nämligen denna personal i självständiga arbetsuppgifter, som är minst jämförbara med arbetet vid andra institutioner, där ifrågakvarande personal medgivits befordringsgång upp till lönegrad A 9.

2 e). Vid 1960 års reglering av vissa vaktmästarbefattningar har befattningen såsom institutionsvaktmästare nedflyttats från lönegrad A 8 till A 7. Detta synes icke vara motiverat med hänsyn till de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna.

Vaktmästaren vid institutionen har nämligen till huvudsaklig uppgift att tillverka, reparera och justera vetenskapliga instrument och apparater och att självständigt göra inköp av material härför. Han skall vidare ha självständig tillsyn av inspektionens laboratoriebus. Däremot utför han normalt icke några egentliga vaktmästargöromål utan dessa ombesörjes av sötvattenslaboratoriets vaktmästare. Det är enligt inspektionens mening i och för sig befogat att tjänsten upptages som instrumentmakartjänst i lönegrad A 11.

Därest befattningens nuvarande innehavare inte i fråga om sin utbildning kan anses fylla fordringarna för en placering som instrumentmakare bör tjänsten dock i vart fall placeras såsom institutionstekniker i lönegrad Ao 9.

3 a)—b). Förändringarna under dessa punkter är av automatisk karaktär.

Y t t r a n d e. *Statens lönenämnd*, som avgivit utlåtande i vad avser punkterna 1 a) och 2 b), anser att erforderlig personalförstärkning på tillsynsavdelningen bör ske genom inrättande av en vatteninspektörstjänst i lönegrad

A 23 (1 a). Nämnden har vidare icke funnit tillräckliga skäl anförda för uppflyttning av en kontoristtjänst i lönegrad Ae 9 till kansliskrivare i lönegrad Ae 10 (2 b).

Departementschefen

Vatteninspektionen har sedan tillkomsten ställts inför allt större uppgifter. Genom en successiv utbyggnad av vattenvården under åren 1956—1959 har inspektionens arbetsmöjligheter utvidgats väsentligt men inspektionens resurser är allttjämt otillräckliga. På ett område, nämligen mikrobiologien, saknar inspektionen helt personal och utrustning. För att möjliggöra en fortsatt utbyggnad av den vattenvårdande verksamheten finner jag mig böra förorda vatteninspektionens förslag att inrätta en mikrobiologisk avdelning. Härför bör inspektionen i första hand tillföras en tjänst som laborator i lönegrad Ae 26 och en tjänst som laboratoriebiträde i reglerad befordringsgång. Därutöver vill jag förorda, att vid inspektionen inrättas en tjänst för ett institutionsbiträde i reglerad befordringsgång. Till följd härav behöver anslaget uppräknas med sammanlagt 57 100 kr.

Vatteninspektionen har försökt möta den starka ökningen av arbetsuppgifterna genom samarbete med andra myndigheter och med näringslivets organisationer. Inspektionen har sålunda i samråd med de sistnämnda sökt komma fram till vissa allmänna riktlinjer för lösandet av industriella föroreningsfrågor. Trots detta har inspektionen sedan länge en betydande balans beträffande särskilt de ärenden som gäller förorening genom utsläpp av spillvatten från industrier. Jag vill därför föreslå, att till inspektionen anvisas medel, så att för denna verksamhet en tjänsteman kan förordnas att bestrida göromål, som ankommer på byrådirektör i lönegrad A 26. För ifrågasättande tjänsteman bör gälla, att vederbörande skall ha civilingenjörsutbildning eller samma kompetens i fråga om teoretisk utbildning som är stadgad för vatteninspektör men uppfylla högre krav på tjänstgöringsmeriter, nämligen att under sammanlagt minst tre år ha tjänstgjort inom arbetsområde, som sammanhör med vatteninspektionens verksamhet. Vad jag nu förordat föranleder ett ökat medelsbehov under anslaget av 33 200 kr.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som vaktmästare i lönegrad Ao 7 utbytas mot en tjänst som institutionstekniker i lönegrad Ao 9. Förslaget medför en kostnadsökning av 1 300 kr.

Till följd av beräknade löneklassförändringar och ökat behov av medel för kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör anslaget uppräknas med 5 600 respektive 1 500 kr. Vidare bör posten till rörligt tillägg för nästa budgetår ökas med 300 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (538 000 + 99 000 =) 637 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: vatteninspektionen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: vatteninspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	54 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	414 700
4. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	11 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	139 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 400
	Summa kr. 637 000

c) till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 637 000 kr.

[134] 4. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	142 900	138 884
1960/61	129 900	156 964
1961/62 (statsliggaren s. 957)	125 000	
1962/63 (förslag)	201 000	

Y r k a n d e. *Vatteninspektionen* hemställer, att posten till laboratorie-kostnader ökas med 111 000 kr. och att anslaget sålunda upptages med 236 000 kr.

M o t i v. Verksamheten vid inspektionens laboratorier har efter hand som resurserna ökat intensifierats. Bl. a. har under det senaste året inverkan av olika gifter vid försök på fisk upptagits på arbetsprogrammet. Dessa försök har stor betydelse redan därigenom att den inverkan på fisklivet och på fiskens användbarhet för konsumtion, som spillvatten från t. ex. cellulosa-fabriker eller olika kemiska produkter kan ha, är av intresse ur ekonomisk synpunkt. De ger emellertid även vid vissa utsläpp i vatten den enda eller den enklaste möjligheten att bestämma förändringar av vattenbeskaffenheten. Laboratorieanslaget bör för inköp av fisk för nu angivna ändamål höjas med ett belopp av 3 000 kr.

I posten ingår för innevarande budgetår ett engångsbelopp med 5 000 kr. för anskaffande av en flamfotometer. För nästkommande budgetår äskas under denna post ett engångsbelopp av 5 000 kr. för komplettering av inspektionens mikroskopiska utrustning. Denna komplettering är erforderlig för att utvidga och förfina den kvantitativa organismanalys, som inspektionen un-

der de senaste två åren använt sig av och som visat sig värdefull vid ett flertal undersökningar.

Det föreslagna bakteriologiska laboratoriets medelsbehov för omkostnader är svår att ange men torde under första tiden inte behöva överskrida 10 000 kr. årligen. Engångsutrustningen för laboratoriet har av vattenvårdskommittén (SOU 1955: 6) angivits medföra en kostnad av 70 000 kr. Under förutsättning att verksamheten väsentligen skall ha en limnologisk inriktning och endast i särskilda fall upptaga medicinskt-hygieniska problem torde dock med nuvarande priser fordras ett belopp av 95 000 kr. för apparatur och 3 000 kr. för möbler.

Departementschefen

Såsom jag anfört vid behandlingen av fiskeristyrelsens omkostnadsanslag bör med hänsyn till de besvärliga kommunikationerna personalen vid vatteninspektionen få tillgång till kostnadsfri transport mellan Brommaplan och arbetsplatsen å Lovön. För ändamålet bör anslagsposten till reseersättningar för nästa budgetår ökas med 14 000 kr. Till följd av utgiftstegringar av automatisk natur bör denna post även uppräknas med 2 000 kr.

Delposten till laboratoriekostnader bör minskas med ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp å 5 000 kr. För komplettering av inspektionens mikroskopiska utrustning bör emellertid för nästa budgetår under nyssnämnda delpost ånyo upptagas ett engångsbelopp av 5 000 kr.

I anledning av den under föregående anslag förordade förstärkningen av vatteninspektionen med ett mikrobiologiskt laboratorium bör under anslagsposten till övriga utgifter delposten till laboratoriekostnader dels höjas med 10 000 kr. för att täcka ökade löpande omkostnader, dels förstärkas med ett engångsbelopp av 47 000 kr. för anskaffning av viss utrustning till ifrågavarande laboratorium. På grund av utbyggnaden av inspektionens verksamhet bör vidare under delposten till övriga expenser för nästa budgetår upptagas ett engångsbelopp av 3 000 kr. för anskaffning av möbler.

För inköp av fisk för försöksändamål har av inspektionen äskats ett belopp av 3 000 kr. Enligt min mening synes medel för dessa inköp emellertid böra utgå ur de fiskeavgiftsmedel, som upptages enligt 8 kapitlet 34 § vattenlagen.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(125\ 000 + 76\ 000 =)$ 201 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 201 000 kr.

[135] 5. Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet

Fr. o. m. budgetåret 1950/51 har under förevarande rubrik uppförts ett reservationsanslag med ett formellt belopp av numera 1 000 kr. Kostnaderna för ifrågavarande undersökningar bestrides av ersättningar, som betalas av uppdragsgivarna och tages till uppbörd å anslaget. Kungl. Maj:t fastställer stat för verksamheten (statsliggaren s. 957).

Fiskeristyrelsen hemställer i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till av särskild utredningsman den 29 juni 1961 avgivet betänkande angående organisationen av de fiskesakkunniga organen i vattenmål m. m., att anslaget uppföres med beräknat belopp av oförändrat 1 000 kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Ett av särskild utredningsman den 29 juni 1961 avlämnat betänkande angående organisationen av de fiskesakkunniga organen i vattenmål (stencilerat) samt över betänkandet avgivna remissutlåtanden är för närvarande föremål för överväganden inom jordbruksdepartementet. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen en särskild proposition i ämnet. I propositionen kommer att närmare behandlas bland annat anslagen *Fiskeristyrelsen* med statens vatteninspektion: *Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet* samt *Fiskeriintendenter m. m.*: *Avlöningar och Omkostnader*. I avvaktan på denna proposition torde ifrågasvarande anslag böra uppföras med beräknade belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[136] **6. Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	252 200	177 154
1960/61	211 100	217 294
1961/62 (statsliggaren s. 959)	255 000	
1962/63 (förslag; beräknat belopp)....	255 000	

Fiskeristyrelsen hemställer av skäl som angivits under nästföregående anslag, att anslaget upptages med ett allenast beräknat belopp av oförändrat 255 000 kr.

Departementschefen

Under återopande av vad som anförts vid behandlingen av anslaget *Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet* hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 255 000 kr.

[137] **7. Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 700	25 824
1960/61	27 100	37 574
1961/62 (statsliggaren s. 959)	27 000	
1962/63 (förslag; beräknat belopp)....	27 000	

Fiskeristyrelsen hemställer, att anslaget upptages med ett allenast beräknat belopp å oförändrat 27 000 kr. av samma skäl som anförts under nästföregående anslag.

Departementschefen

Under återopande av vad som anförts vid behandlingen av anslaget Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Fiskerintendenten m. m.: Omkostnader för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 27 000 kr.

[138] 8. Utbildning av fiskeritjänstemän

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	46 000	43 215
1960/61	30 500	36 251
1961/62 (statsliggaren s. 960)	51 000	
1962/63 (förslag)	36 000	

Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. 1951: 84) beslöt 1951 års riksdag, att en kurs om ca 17 månader skulle anordnas vartannat år för utbildning av fiskeritjänstemän. De för budgetåren 1951/52—1960/61 anvisade anslagen har i enlighet härmed avsetts för bestridande av kostnaderna för 1951—1953, 1953—1955, 1955—1957, 1957—1959 och 1959—1961 års kurser, varjämte det för budgetåret 1961/62 anvisade anslaget avses för bestridande av kostnaderna för första delen av 1961—1963 års kurs. Studieplanen för sistnämnda kurs skall enligt IX ht 1961 s. 372, utöver de hittills föreskrivna ämnena, även upptaga undervisning i engelska språket samt vattenvård.

Y r k a n d e. Fiskeristyrelsen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 35 500 kr., vilket innebär en höjning med 5 000 kr. i förhållande till det för budgetåret 1960/61 anvisade anslaget. Det begärda anslaget är avsett för andra läsåret av den kurs, som börjar på hösten 1961.

	Anslag 1960/61	Utgifter 1960,61	Ökning
1. Arvode för rektors- och sekreterargöromål	1 900	1 687	—
2. Timplärlararvoden	10 000	12 741	+ 2 000
3. Hyra och städning av undervisningslokaler ...	1 300	1 925	—
4. Undervisningsmateriel och expenser	1 600	1 279	+ 2 000
5. Statlig studiehjälp	13 000	15 910	—
6. Bidrag till kostnader för praktikresor, studiebesök och exkursioner	2 700	2 700	+ 1 000
	<u>30 500</u>	<u>36 242</u>	<u>+ 5 000</u>

M o t i v. 2, 4 och 6. I anslutning till en år 1961 beslutad utvidgning av kursplanen för fiskeritjänstemannautbildningen (IX ht 1961 s. 372) har anslagsposterna år 1961/62 till timplärlararvoden, undervisningsmateriel och

expenser samt bidrag till kostnader för praktikresor, studiebesök och exkursioner ökats med resp. 2 000, 2 000 och 1 000 kr. Motsvarande ökning torde bära vidtagas inom 1962/63 års anslag.

Departementschefen

Enligt beslut av 1961 års riksdag skall i studieplanen för kurserna för utbildning av fiskeritjänstemän från och med budgetåret 1961/62 utöver de tidigare föreskrivna ämnena även upptagas undervisning i engelska språket samt i vattenvård. I staten för budgetåret 1962/63 bör därför i jämförelse med staten för budgetåret 1960/61, då motsvarande utbildningskurs anordnades, anslagsposterna till timplärlararvoden, undervisningsmateriel och expenser samt bidrag till kostnader för praktikresor, studiebesök och exkursioner ökas med respektive 2 500, 2 000 och 1 000 kr.

Anslaget för nästa budgetår torde sålunda jämfört med budgetåret 1960/61 bära ökas med 5 500 kr. till 36 000 kr. I förhållande till innevarande budgetår föreligger emellertid en anslagsminskning med 15 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av fiskeritjänstemän* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 kr.

[139] 9. *Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1959/60	197 000	191 187	89 291
1960/61	219 000	237 524	70 767
1961/62 (statsliggaren s. 960) ...	235 000		
1962/63 (förslag)	248 000		

Y r k a n d e. *Fiskeristyrelsen* hemställer, att anslaget för nästa budgetår beräknas till ett med 15 000 kr. förhöjt belopp enligt följande sammanställning.

	Anslag	Ökning eller minskning
	1961/62	
1. Statsbidrag till Södra Sveriges fiskeriförening	45 000	—
2. Bidrag enligt reglementet 1950: 269 för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område	80 000	—
3. Bidrag till hushållningssällskap eller annan ortskorporation för insamlande av primäruppgifter till fiskeristatistik beträffande saltsjöfisket	20 000	—
4. Bidrag till landsting eller hushållningssällskap för fiskets befrämjande i de särskilda orterna	40 000	— 40 000
5. Till Kungl. Maj:ts disposition	50 000	+ 55 000
		<hr/>
		+ 15 000

M o t i v. 1. *Södra Sveriges fiskeriförening* (skr. 1/7 1961) anhåller, att bidraget till föreningen för nästa budgetår höjes med 10 000 kr. till 55 000 kr. *Fiskeristyrelsen* anser sig i remissutlåtande den 17 augusti 1961 emellertid förhindrad att tillstyrka ökning av nuvarande statsbidrag, som efter förslag i 1961 års statsverksproposition (IX ht 1961 s. 383) höjdes med 5 500 kr. till 45 000 kr.

2. Anslagsanvisningen är för budgetåret 1961/62 beräknad till 80 000 kr., vilket belopp upptages även för nästa budgetår.

3. Beträffande denna post erinrar styrelsen bl. a. följande.

Det av Kungl. Maj:t den 29 januari 1960 lämnade uppdraget åt statistiska centralbyrån att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för erfarenheter-
na av den utav centralbyrån sedan några år prövade metoden att insamla fiskeristatistiska uppgifter vid vissa fiskauktioner på västkusten samt för centralbyråns planer beträffande den framtida utformningen av statistiken över saltsjöfisket torde enligt vad fiskeristyrelsen under hand inhämtat icke vara avslutat inom sådan tid, att ställning till en omläggning av saltsjöfiskestatistiken kan tagas vid nästa års riksdag. Bl. a. med hänsyn till angivna förhållande saknar styrelsen anledning att ifrågasätta någon anslagshöjning för nästa budgetår.

4. Bidragen till landsting eller hushållningssällskap för fiskets befrämjande i de särskilda orterna utgår enligt vissa bestämmelser bl. a. för att anordna studieresor för fiskare och länsfiskeritjänstemän, för att premiera fiskodling och insjöfiskeri samt fiskberedning ävensom för att utdela belöningar till fiskare för särskilt värdefulla insatser på fiskets område med belopp motsvarande högst hälften av de medel, som använts för ändamålet. Bidragsgivningen i denna form har numera förlorat sin väsentliga betydelse för hushållningssällskapen, i det att det årsbelopp ett sällskap kan påräkna varierar mellan lägst 125 och högst 3 750 kr.

En koncentration av bidragsgivningen till några få sällskap eller organisationer för mera långsiktiga, fiskefrämjande åtgärder är därför ett mycket angeläget önskemål ur såväl fiskeribiologisk som rationaliseringssynpunkt. Detta önskemål synes bäst kunna förverkligas genom att förevarande bidragspost bortfaller i utbyte mot en motsvarande ökning av anslagsdelen till Kungl. Maj:ts disposition.

Hushållningssällskapens förbund förordar i remissutlåtande, att anslagsgivningen för budgetåret 1962/63 får fortsätta på oförändrade villkor men att det bör uppdragas åt fiskeristyrelsen att i samråd med hushållningssällskapen överse villkoren för ifrågavarande bidragsgivning.

5. Denna post föreslås i anslutning till vad som anförts under punkten 4 ökad med 40 000 kr., motsvarande den bortfallna ortsbidragspostens belopp.

Under erinran om uttalandena i propositionen 1951: 84 och jordbruksutskottets utlåtande 1951: 25 samt i 1957 års statsverksproposition (IX ht 1957 s. 392) hemställer styrelsen vidare, att förestående anslagspost för nästa budgetår ökas med 15 000 kr. för anordnande i styrelsens regi av sedvanlig, hitills med femårsintervall återkommande fortbildningskurs för länsfiskeritjänstemän.

I detta sammanhang överlämnar styrelsen skrift rörande fortbildningsverk-

samheten för länsfiskeritjänstemän av Svenska fiskeritjänstemannaförbundet med däröver av Hushållningssällskapens förbund avgivet utlåtande. I sin skrift anför *fiskeritjänstemannaförbundet* bl. a. följande.

Under senare år har utvecklingen på fiskets område varit betydande. Detta gäller såväl yrkes-, husbehovs- som fritidsfisket. För fiskerikonsulenterna hos hushållningssällskapen har det gällt att i den mån det med hänsyn till tid och tillfälle varit dem möjligt sätta sig in i såväl de vetenskapliga resultat, som uppnåtts, som det praktiska fiskets omdaning och modernisering. Härtill kommer att under senare år ett flertal nya lagar på fiskets och vattenvårdens område tillkommit, vilka är av stor betydelse för den enskildes möjlighet att utöva fiske eller tillvarataga sina fiskerättigheter.

Många aktuella fiskeriärenden penetreras vid sammankomster som årligen anordnas av fiskerikonsulenternas organisation eller fiskareorganisationerna. Dyliga möten har varit till stort gagn för fiskerinäringens utveckling, men dock haft den nackdelen, att endast ett fåtal fiskerikonsulenter kunnat deltaga däri med hänsyn till bl. a. de därmed förenade kostnaderna.

Enligt vad förbundet har sig bekant anordnas årligen för konsulenter inom hushållningssällskapens andra verksamhetsområden årligen fortbildningskurser, vid vilka nya erfarenheter och rön delges kursdeltagarna. Sådana årliga fortbildningskurser har hittills inte hållits med fiskerikonsulenterna. Vart femte år hålles visserligen genom fiskeristyrelsens försorg fortbildningskurser för fiskeritjänstemän men med den snabba utveckling som fiskerinäringen f. n. är underkastad är detta tidsintervall alldeles för långt. Fiskeritjänstemannaförbundet anholder därför, att hushållningssällskapens förbund ville medverka till att även för fiskerikonsulenterna hos hushållningssällskapen årligen anordnas fortbildningskurs under samma förutsättningar och på samma villkor som nu är gällande för andra hos hushållningssällskapen anställda konsulenter.

I sitt utlåtande över fiskeritjänstemannaförbundets framställning lämnar *Hushållningssällskapens förbund* en redogörelse för fortbildningsverksamheten av befattningshavare som handhar sällskapens rådgivnings- och upplysningsverksamhet samt anför, att fortbildningen för fiskerikonsulenterna, med hänsyn till de krav, som numera ställs på dem, och den snabba utveckling, som skett inom området för deras verksamhet, knappast kan sägas vara fullt tillfredsställande ordnad. Förbundet tillstyrker därför fiskeritjänstemannaförbundets förslag.

Fiskeristyrelsen ställer sig i princip välvillig till en intensifierad fortbildningsverksamhet. Mot bakgrunden av att beslut fattats om fortbildningskurser i vattenvård för ifrågavarande tjänstemän, svårigheterna att varje år ställa kompetenta lärarkrafter till förfogande och hushållningssällskapens svårigheter att varje år under en ganska betydande tidsperiod avstå från fiskeritjänstemännen ifrågasätter styrelsen att fortbildningskurser enligt förbundets riktlinjer anordnas vartannat eller vart tredje år.

Departementschefen

I detta sammanhang torde få anmälas, att Kungl. Maj:t den 30 juni 1961 av de utav fiskeristyrelsen förvaltade vattenavgifterna enligt 2 kapitlet 10 § vattenlagen ställt ett belopp av högst 17 500 kr. till förfogande för läns-

styrelsen i Stockholms län för fortsatt anordnande av skärpt fiskeritillsyn i Mälaren under tiden 1 juli 1961—30 juni 1962 med rätt för länsstyrelsen att för fiskeritillsynens anordnande och för anställande av fisketillsynsman anlita Svenska insjöfiskarens centralförbund. Verksamheten skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som uppdragits i Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 angående medel till skärpt fiskeritillsyn i Mälaren, m. m. (IX ht 1957 s. 389—390). Det åligger länsstyrelsen att i god tid före den 30 juni 1962 inkomma med berättelse rörande verksamheten samt förslag rörande densamma eventuella fortsättande.

I enlighet med fiskeristyrelsens förslag bör det under anslaget hittills upptagna beloppet av 40 000 kr. till bidrag till landsting eller hushållnings-sällskap för fiskets befrämjande i de särskilda orterna från och med nästa budgetår överföras till det till Kungl. Maj:ts disposition stående beloppet för att efter förslag av fiskeristyrelsen kunna användas för koncentrerade, mera långsiktiga fiskefrämjande åtgärder. Sistnämnda belopp bör enligt min mening vidare ökas med 13 000 kr. för att under nästa budgetår kunna bestrida kostnaderna för en hittills med femårsintervall återkommande fortbildningskurs för länsfiskeritjänstemän. Det till Kungl. Maj:ts disposition stående beloppet bör sålunda för nästa budgetår ökas med 53 000 kr. till 103 000 kr. Mot fiskeristyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning till de ändamål, som i övrigt tillgodoses från anslaget, har jag intet att erinra.

I anledning av det utav fiskeritjänstemannaförbundet framförda önskemålet om fortbildningskurser för länsfiskeritjänstemän varje år i stället för som hittills vart femte år torde få erinras om att fiskeristyrelsen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1960 erhållit i uppdrag att företa en översyn av utbildningen av fiskeritjänstemän. I anslutning härtill torde även frågan om en intensifierad fortbildning av nyssnämnda tjänstemän böra närmare övervägas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i andra delen av ett betänkande med förslag till åtgärder för näringslivets utveckling i Tornedalen (SOU 1960: 37) framlagt vissa förslag rörande fisket i denna del av länet. Sålunda har förordats, att en inventering av fiskevattnen i Tornedalen kommer till stånd, varvid bland annat skall klarläggas behovet av upprensning av utflöden från sjöar till älvar för att möjliggöra vandringsfiskens förflyttningar. Kostnaderna för inventeringen, vilka beräknats till högst 80 000 kr., bör enligt min mening bestridas av de utav fiskeristyrelsen förvaldade vattenavgifterna enligt 2 kapitlet 10 § vattenlagen och således inte belasta riksstaten. I fråga om den närmare utformningen av inventeringen torde jag få återkomma till Kungl. Maj:t, sedan länsstyrelsen avgivit närmare förslag i ämnet. Länsstyrelsen har vidare föreslagit vissa åtgärder för att underlätta isnotfisket inom Tornedals-området. Kostnaderna härför, vilka belöper sig till cirka 20 000 kr. per fiskeenhet, synes vara att hänföra till sådana utgifter, som bör bestridas av medel, som anvisas under det av fiskeristyrelsen disponerade anslaget Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess övare erlagd bensinskatt.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (235 000 + 13 000 =) 248 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 248 000 kr.

[140] 10. Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	10 197
1960/61	10 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 961)	10 000	
1962/63 (förslag)	10 000	

Enligt beslut vid 1953 och 1954 års riksdagar (prop. 1953: 154; IX ht 1954 s. 312) fick under ett vart av budgetåren 1953/54 och 1954/55 statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten beviljas intill ett sammanlagt belopp av 80 000 kr. Enligt beslut av 1955 års riksdag ((IX ht s. 266—267) har användningsområdet för statsgarantien utvidgats till att omfatta även försöksfiske med nya redskap eller nya fiskemetoder i övrigt, även om sådant försöksfiske icke äger rum på avlägsna fiskevatten. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har anslaget för ändamålet (betalande av förluster på grund av ställda garantier) minskats från 40 000 kr. till 10 000 kr., under det att ramen för garantibeloppet, 80 000 kr., lämnats oförändrad.

Fiskeristyrelsen hemställer, att anslaget i likhet med de närmast föregående åren upptages till 10 000 kr. I överensstämmelse härmed bör även garantiramen hållas oförändrad och bestämmas till 80 000 kr.

Departementschefen

Liksom under de närmast föregående åren torde anslaget böra upptagas till 10 000 kr. I överensstämmelse härmed bör även garantiramen hållas oförändrad och bestämmas till 80 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1962/63 statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m. må beviljas intill ett sammanlagt belopp av 80 000 kr.

b) till *Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

[141] 11. Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budgetårets utgång
1959/60	65 000	66 000	17 800
1960/61	65 000	57 600	25 200
1961/62 (statsliggaren s. 961) ...	65 000		
1962/63 (förslag)	65 000		

Fiskeristyrelsen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp av 65 000 kr., varigenom bidragsgivningen liksom under det förflutna och enligt vad som nu kan förutses även för innevarande budgetår kan hållas i takt med ansökningarna, vilka icke visat någon påtaglig tendens att minska.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kr.

[142] 12. **Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1959/60	25 000	49 130	2 874
1960/61	50 000	46 509	6 365
1961/62 (statsliggaren s. 961) ...	50 000		
1962/63 (förslag)	50 000		

För innevarande budgetår räknades med oförändrad medelsanvisning av 50 000 kr. Enligt förslaget (IX ht s. 385—387) ankom det på Kungl. Maj:t att när definitiva siffror förelåg över antalet fartyg, som ämnade deltaga i 1961 års islandsfiske, besluta, huruvida anslaget jämte eventuellt förefintlig reservation skulle tagas i anspråk samt att i sådant fall bestämma, vilket fartyg som skulle disponeras för ändamålet. Om det svenska deltagandet i 1961 års islandsfiske inte blev tillräckligt stort för att motivera, att ett bevakningsfartyg utsändes, föreslogs att anslaget jämte eventuell reservation fick tagas i anspråk för att — på enahanda villkor i övrigt som vid användning för bevakningsfartyg för sillfisket vid Island — på försök utsända ett bevakningsfartyg till stöd för det svenska nordsjösillfisket. I anslutning härtill beslöt Kungl. Maj:t den 6 juli 1961 (försvarsdepartementet), att en minsvepare ur flottan skulle under 1961 års fiskesäsong tagas i anspråk såsom bevakningsfartyg för såväl nordsjösillfisket som sillfisket vid Island.

Fiskeristyrelsen erinrar om att deltagandet i 1961 års islandsfiske nedgick från beräknade åtta fartyg till allenast sju fartyg. Då emellertid Kungl. Maj:t medgivit fortsatt fartygsstöd för islandsfisket 1961, ehuru i kombination med stöd åt nordsjösillfisket, synes erfarenheterna av denna kombinerade stödverksamhet böra avvaktas, innan ställning toges till en eventuell stödverksamhet under 1962 års fiskesäsong. Därför bör anslagsmedel även nästa budgetår stå till förfogande med bemyndigande för Kungl. Maj:t att liksom hittills meddela beslut i ärendet före fiskesäsongens början.

Departementschefen

Det svenska deltagandet i islandssillfisket har under år 1961 liksom under år 1960 varit av liten omfattning. I anledning härav har det år 1961 utsända bevakningsfartyget bedrivit stödverksamhet förutom vid islandssill-

fisket även vid nordsjösillfisket. Den stödverksamhet, som utövats vid det sistnämnda fisket, har varit av försökskaraktär. Enligt min mening bör tills vidare även för nästa budgetår medel ställas till förfogande för att kunna utsända ett bevakningsfartyg för sillfisket vid Island. För ändamålet bör i likhet med de senaste budgetåren beräknas 50 000 kr. Då någon nämnvärd reservation inte kan beräknas föreligga å anslaget vid utgången av innevarande budgetår, bör hela det erforderliga beloppet av 50 000 kr. anvisas under anslaget.

Om det svenska deltagandet i 1962 års islandssillfiske inte skulle bli tillräckligt stort för att motivera, att ett bevakningsfartyg utsändes, torde anslaget jämte eventuellt förefintlig reservation böra enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få tagas i anspråk för att — på enahanda villkor i övrigt som vid användning för bevakningsfartyg för sillfisket vid Island — utsända ett bevakningsfartyg till stöd för det svenska nordsjösillfisket.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, när tillförlitliga uppgifter föreligger om antalet fartyg, som ämnar delta i 1962 års islandssillfiske, besluta om var stödverksamheten skall bedrivas samt att bestämma, vilket fartyg som skall disponeras för ändamålet. I överensstämmelse med de under senare år tillämpade principerna bör avlöningen till expeditionsledaren, vilken förutsättes bli en officer i flottan, bestridas från marinens anslag. Av förevarande anslag torde emellertid liksom under innevarande budgetår böra bestridas ersättning för expeditionsledarens representation med ett belopp av högst 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

[143] 13. Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	9 028
1960/61	30 000	7 387
1961/62 (statsliggaren s. 962)	30 000	
1962/63 (förslag)	30 000	

Fiskeristyrelsen framhåller, att medel för verksamheten bör stå till förfogande jämväl under nästa budgetår. Med hänsyn till att medelsbehovet helt kommer att bero på isförhållandena under vintern 1962—1963 hemställer styrelsen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

[144] 14. Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	745 000	706 490
1960/61	745 000	676 350
1961/62 (statsliggaren s. 962)	785 000	
1962/63 (förslag; beräknat belopp)	785 000	

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget avser restitution av ordinarie skatt för bensin, som förbrukats vid yrkesmässigt fiske under budgetåret. Beloppet har beräknats med utgångspunkt från en bensinmängd av omkring 2 454 000 l och en skattesats av 32 öre/l, eftersom enligt beslut vid 1959 års riksdag (IX ht 1959 s. 480) endast den ordinarie bensinskatten men icke energiskatten å bensin är restitutionsberättigande.

Fiskeristyrelsen hemställer, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt* för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 785 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[145] 15. Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 000 000	1 224 983
1960/61	5 000 000	2 903 843
1961/62 (statsliggaren s. 962)	2 500 000	
1962/63 (förslag)	2 500 000	

Såsom anmäls i föregående års statsverksproposition, har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 oktober 1960 bemyndigat fiskeristyrelsen att i erforderlig omfattning meddela fiskeriintendenterna i Västerhavets distrikt, Övre norra distriktet samt Österhavets distrikt partiell tjänstbefrielse intill den 1 maj 1961 från utredningar och yttranden i ärenden om ersättning för mistad fiskerätt m. m. I anslutning därtill har Kungl. Maj:t meddelat andra lämpliga personer förordnande att bestrida nämnda göromål samt förklarat att i samband därmed uppkommande kostnader ävensom ersättningar för de förordnades resor för utförande av ifrågavarande undersökningar må bestridas från förevarande anslag. Det torde nu böra bringas till riksdagens kännedom, att nämnda beslut av Kungl. Maj:t den 28 april och 15 december 1961 förlängts att gälla intill den 1 oktober 1962.

350 Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 11: Jordbruksdepartementet

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår finner jag mig böra föreslå, att anslaget uppföres med oförändrat 2 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

L. Lappväsendet

[146] 1. Lappfogdarna m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	499 100	489 886
1960/61	507 500	523 745
1961/62 (statsliggaren s. 963)	561 000	
1962/63 (förslag; beräknat belopp)....	557 000	

Y r k a n d e n. I särskilda skrivelser har *länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* framlagt förslag till medelsanvisning för budgetåret 1962/63 till avlöningar åt lappfogdar m. fl. Förslagen innebär en ökning av medelsbehovet med 4 559 kr. i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Departementschefen

I betänkande den 8 juni 1960 angående renskötselns organisation och renprodukternas marknadsförande har renutredningen även behandlat frågor som rör anslagsanvisningarna till lappväsendet. I viss mån beröres lappväsendet också av det betänkande angående renforskningens organisation, som den 29 november 1960 framlagts av renforskningsutredningen. Förslagen i dessa betänkanden, över vilka inhämtats yttranden från ett stort antal myndigheter och sammanslutningar, övervägs för närvarande inom jordbruksdepartementet. Såsom redan antytts har jag för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen särskild proposition med anledning av nyssnämnda förslag. I denna proposition bör bland annat anslagen för nästa budgetår till lappväsendet närmare behandlas.

Vid sådant förhållande föreslår jag, att under anslagsrubrikerna Lappfogdarna m. fl.: Avlöningar och Lappfogdarna m. fl.: Omkostnader tills vidare beräknas respektive 557 000 kr. och 202 000 kr. Under en ny rubrik, Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande, bör samtidigt beräknas ett belopp av 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lappfogdarna m. fl.: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 557 000 kr.

[147] **2. Lappfogdarna m. fl.: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	184 800	181 076
1960/61	182 300	192 469
1961/62 (statsliggaren s. 963)	188 000	
1962/63 (förslag; beräknat belopp)....	202 000	

Y r k a n d e n. *Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* hemställer, att anslaget höjes med 21 700 kr.

Departementschefen

Under återopande av vad jag anfört under nästföregående anslagspunkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lappfogdarna m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 202 000 kr.

[148] **3. Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande**

	Anslag
1962/63 (förslag; beräknat belopp)	50 000

I enlighet med vad jag anfört under anslagsrubriken *Lappfogdarna m. fl.: Avlöningar* hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande* beräkna ett reservationsanslag av 50 000 kr.

M. Diverse

[149] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	6 089 000	6 430 233
1960/61	6 462 000	6 928 676
1961/62 (statsliggaren s. 964)	6 543 000	
1962/63 (förslag)	7 801 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 7 801 000 kr.

[150] 2. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	531 900	490 100
1960/61	563 000	526 300
1961/62 (statsliggaren s. 964)	610 000	
1962/63 (förslag)	613 000	

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av frågor, som är gemensamma för flera huvudtitlar, anfört beträffande ersättning till domänverkets fond för upplåten mark, torde för nästa budgetår under nionde huvudtiteln böra anvisas ett förslagsanslag av 613 000 kr., avsett för att bestrida dylik, arrende motsvarande ersättning för upplåtelse till vederbörande myndigheter av i nämnda fond ingående mark. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 613 000 kr.

[151] 3. Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	22 500	28 397
1960/61	30 000	16 106
1961/62 (statsliggaren s. 964)	30 000	
1962/63 (förslag)	30 000	

Lantbruksstyrelsen föreslår, att för bestridande av kostnader hänförliga till servitutsnämndernas verksamhet för nästa budgetår anvisas 5 000 kr. Till gäldande av sådana kostnader har under budgetåret 1960/61 förbrukats 681 kr.

Departementschefen

Under denna anslagpunkt torde för nästa budgetår böra beräknas oförändrat belopp, 30 000 kr. Härav bör 5 000 kr. avses för att bestrida kostnader hänförliga till servitutsnämndernas verksamhet samt 25 000 kr. för att täcka utgifter vid arrendenämnder och för arrenderådgivning. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.*, för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

[152] 4. Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Akademien

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	99 300	97 838
1960/61	100 000	107 636
1961/62 (statsliggaren s. 965)	112 000	
1962/63 (förslag)	115 000	

Y r k a n d e. *Skogs- och lantbruksakademien* hemställer, att anslaget höjes med i runt tal 62 600 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning
1. Sekreterare Bo 3 i st. f. Bo 1	4 392
2. Byrådirektör Ao 24 i st. f. förste byråsekreterare Ao 23	1 752
3. Bidrag till ersättning åt skoglig expertis	13 192
4. Bidrag till övrig arbetskraft å kansliet	33 192
5. Bidrag till museum, bibliotek m. m.	9 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 100
	<hr/>
	62 628

M o t i v. 1. Framställning om förbättrad löneställning för akademiens sekreterare gjordes redan i akademiens förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 och har sedan årligen upprepats. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till IX ht 1960 s. 349.

2. Med den utvidgning och intensifiering av verksamheten, som stegvis genomförts efter akademiens omorganisation 1955, följer ökade arbetsuppgifter och större ansvar för ifrågavarande befattningshavare beträffande såväl sekreterargöromålen som de ekonomiska och administrativa uppgifterna. Förutom kvalificerade sekreterar- och utredningsarbeten åvilar befattningshavaren ansvaret för den ekonomiska förvaltningen. Detta ställer stora an-

språk och gör tjänsten krävande. I förhållande till lönegradsplaceringen för närmast jämförliga tjänster framstår den föreslagna förbättringen av löneställningen som starkt motiverad.

3. Under denna post upptages den ökning av nuvarande bidrag (20 000 kr.), som erfordras till avlöning för en skoglig sekreterare med lön motsvarande lönegrad A 26.

4. Ökningen erfordras för avlöning av en biträdande sekreterare för jordbruksfrågor med lön motsvarande lönegrad A 26. Inrättandet av en dylik befattning ingår i organisationsplanen.

5. Kostnaderna för inköp och bindning av litteratur, skötseln av muséet samt löner till bibliotekets och muséets personal m. m. uppgick under budgetåret 1960/61 till 54 450 kr. Härtill kom utgifter för hyra av bibliotekets lokaler, vissa expenser, allmänna omkostnader m. m. Statsbidraget, som varit oförändrat alltsedan budgetåret 1957/58, har efter hand blivit helt otillräckligt. Detta sammanhänger bl. a. med betydande prisstegringar beträffande utländska tidskrifter samt med ansvällningen av den vetenskapliga litteraturen inom bibliotekets verksamhetsområde. För lämplig uppdelning av verksamhetsfältet upprätthålles vid litteraturanskaffningen kontakt med andra bibliotek, särskilt med lantbrukshögskolans.

Viss intensifiering av verksamheten vid lantbruksmuséet har skett under senare år för att bättre nyttiggöra de värdefulla samlingarna. Jämväl med tanke på denna verksamhetsgren är en ökning av resurserna nödvändig för att fylla rimliga krav.

6. Utgiftsökningen är av automatisk karaktär.

Departementschefen

Under detta anslag kan jag endast tillstyrka att posten för bidrag till museum, bibliotek m. m. höjes med 3 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Akademien* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 115 000 kr.

[153] 5. Bidrag till skogs- och lantbruksakademien: Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	65 015
1960/61	71 000	64 083
1961/62 (statsliggaren s. 966)	80 000	
1962/63 (förslag)	85 000	

Y r k a n d e. *Jordbrukets forskningsråd* hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 40 350 kr. enligt följande beräkning.

	Ökning eller minskning
1. Arvode åt ordföranden i rådet	+ 1 662
2. Arvoden åt sju ledamöter i rådet	+ 13 888
3. Arvode åt skogs- och lantbruksakademiens sekreterare såsom verkställande ledamot i rådet	+ 1 200
4. Arvode åt förste byråsekreteraren hos skogs- och lantbruksakademien för handhavande av rådets kamerala göromål	+ 1 100
5. Avlöning till förste byråsekreteraren hos rådet	+ 3 300
6. Övrig arbetskraft å rådets kansli	+ 8 750
7. Expenser	+ 1 000
8. Särskilda arvoden avseende lagringsforskningskommittén	— 550
9. Publicering	+ 10 000
	+ 40 350

Därjämte anhåller rådet att av posten till reseersättningar efter Kungl. Maj:ts medgivande få disponera intill 4 000 kr. för internordiska resor.

M o t i v. 1. Med hänsyn till att ordförandearvudet för såväl humanistiska forskningsrådet som rådet för samhällsforskning utgår med 4 000 kr. finnes intet skäl för att motsvarande arvode ej skulle utgå till ordföranden i jordbrukets forskningsråd.

2. F. n. utgår arvoden till fem av rådets ledamöter med 362 kr. 50 öre till var och en. De båda ledamöterna i rådets arbetsutskott erhåller högre arvoden, nämligen 900 kr. vardera. Då emellertid praxis blivit, att samtliga rådsledamöter tämligen likformigt engageras i rådets arbete, bör utom ordföranden och verkställande ledamoten övriga rådsledamöter erhålla ett till 2 500 kr. uppräknat arvode.

3. Verkställande ledamotens arvode höjdes budgetåret 1961/62 från 2 400 till 3 600 kr. med motivering av den starkt ökade omfattningen av rådets verksamhet. Denna uppräkning motsvarar ej den ökade arbetsbördan, varför nu upptagits ett arvode av 4 800 kr.

4. Arvudet åt förste byråsekreteraren hos akademien för handhavande av rådets kamerala göromål höjdes budgetåret 1961/62 från 900 till 1 300 kr. Arvudet bör ökas till 2 400 kr.

5. Tjänsten föreslås uppflyttad till Ae 23. Uppgifter om tjänstens tidigare och nuvarande ställning har lämnats i motsvarande skrivelse för budgetåret 1960/61 (IX ht 1960, s. 351 p. 1).

6. Ökningen hänför sig till kostnaderna för den arbetskraft, som beräknas erforderlig för skrivgöromål och diarieföring samt utbetalningar, bokföringsarbeten och administrativa uppgifter. Kostnaderna har på grundval av 1961 års löner beräknats till 20 000 kr.

7. Beloppet erfordras för att täcka allmänna kostnadsökningar.

8. Posten särskilda arvoden avseende lagringsforskningskommittén utgår, eftersom lagringsforskningskommittén nu föreslås bli avskaffad.

9. Posten, som flera gånger tidigare upptagits i beräkningen över anslagsbehovet men hittills icke beaktats vid anslagstilldelningen, har nu med hänsyn till det alltmer uppenbara behovet av medel för ändamålet beräknats till 10 000 kr.

Yttrande. Skogs- och lantbruksakademien tillstyrker rådets förslag.

Departementschefen

I enlighet med forskningsrådets förslag förordar jag, att posten till expenser höjes med 1 000 kr. och att posten till lagringsforskningskommittén å 550 kr. utgår. Forskningsrådets kostnader i samband med den verksamhet, som hänför sig till anvisningen under anslaget till åtgärder för att förebygga skörde-skador, torde kunna täckas inom förevarande anslag utan medelsförstärkning.

Av posten till reseersättningar torde ett belopp av högst 4 000 kr. få disponeras för internordiska resor. För att bestrida merkostnader hänförliga till arvoden åt ordföranden och ledamöterna i rådet bör 4 550 kr. anvisas.

Anslaget torde böra uppföras med (80 000 + 5 000 =) 85 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till skogs- och lantbruksakademien; Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kr.

[154] 6. Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	115 000	115 000
1960/61	115 000	115 000
1961/62 (statsliggaren s. 966)	135 000	
1962/63 (förslag)	150 000	

Yr k a n d e n. 1. *Svenska naturskyddsföreningen* anhåller, att till föreningens verksamhet under budgetåret 1962/63 genom anslag å riksstaten och ur jaktvårdsfonden anvisas tillhoppa 213 700 kr.

2. *Vetenskapsakademien* anhåller, att till akademiens naturskyddsverksamhet under budgetåret 1962/63 anvisas 30 000 kr.

3. *Samfundet för hembygdsvård* anhåller om ett anslag för budgetåret 1962/63 av 100 000 kr., varav 40 000 kr. till samfundets allmänna hembygdsvårdande verksamhet och 60 000 kr. till dess landskapsvårdande verksamhet.

M o t i v. 1. För innevarande budgetår åtnjuter föreningen anslag å riksstaten med 65 000 kr. Detta anslag har av Kungl. Maj:t för 1961 förstärkts genom bidrag ur jaktvårdsfonden med 120 000 kr.

I föreningens stat har utgifterna upptagits till 601 000 kr. Föreningen uppskattar, att mer än hälften av föreningens arbetskrafter och ekonomiska

resurser tages i anspråk för de statliga uppgifterna. Därjämte bör tagas i betraktande att föreningens frivilligt arbetande oavlönade krafter — centralt styrelsen och dess adjungerade ledamöter, fördelade på sektioner inom arbetsutskottet, samt lokalt länsombuden m. fl. — måste så gott som helt syssla med statliga uppgifter. De rådande förhållandena inverkar menligt på möjligheten att bedriva det allmänna upplysnings- och bildningsarbete och den propagandaverksamhet som enligt prop. 1952:188 ansågs skola åvila de enskilda föreningarna.

2. För innevarande budgetår har till ändamålet beviljats 10 000 kr. Beloppet har disponerats av vetenskapsakademiens naturskyddskommitté. Kommittén har för budgetåret 1962/63 — liksom under vart och ett av de senaste åtta åren — gjort en av akademien åberopad framställning om höjning av anslaget. Omfattningen av kommitténs arbete belyses bl. a. av att under budgetåret 1960/61 antalet sammanträden utgjorde 18 och antalet ärenden mer än 300.

3. Samfundet åtnjuter för innevarande budgetår ett anslag under nionde huvudtiteln av 60 000 kr. Anslaget är dock enligt samfundets mening otillräckligt. En rad viktiga utredningar och besiktningar, föranledda av remisser från myndigheter och enskilda, måste utföras utan någon ersättning. Det gäller t. ex. planeringsfrågor, där samfundets landskapsbyrå utför undersökningar och upprättar förslag beträffande landskapsvård och miljöfrågor av skilda slag i städer och samhällen. Andra ärenden, tillhörande denna grupp, rör reklamen i landskapet, dragnig av kraft- och telefonledningar, placering av bensinstationer, täkter av grus och sten, sjösänkingsföretag, fridlysningar, fritids- och grönområden, bilsprot och bebyggelseplanering.

Samfundet anser sig behöva så stora anslag, att åtminstone tre personer helt kunde vara sysselsatta med landskapsvårdande uppgifter. Det räcker inte att biträda kammarkollegiet och vattendomstolorna med sådana åtgärder, som begränsar skadeverkningar vid kraftverksbyggen. Det är inte tillfyllest att ge råd vid stakning av en och annan väg eller rörande iordningställande av grustag och efter bergsprängningar. Landskapsvården måste gripa in också med positiva och skapande uppgifter vid utformningen av det nutida landskapet.

Departementschefen

Statsbidragen till svenska naturskyddsföreningen, vetenskapsakademien och samfundet för hembygdsvård föreslår jag skall för nästa budgetår bestämmas till respektive 75 000, 10 000 och 65 000 kr. Alltjämt torde böra gälla, att bidraget till samfundet i huvudsak skall användas för att bestrida kostnaderna för dess landskapsvårdande verksamhet.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att naturvårdsdelegationen, bestående av en ordförande, utsedd av Kungl. Maj:t, samt en representant för var och en av nyssnämnda organisationer, i särskild ordning erhållit vissa statliga bidrag. Sålunda har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 juni 1960

och den 15 december 1961 ställt tillhoppa 50 000 kr. av medlen under reservationsanslaget Bidrag till särskilda naturvårdsåtgärder till delegationens förfogande. De utgifter, som bestritts med detta belopp, har bland annat samband med en utredning rörande målsättningen och metoderna för en revision av tidigare upprättad förteckning över ur naturskyddssynpunkt särskilt värdefulla sjöar och vattendrag. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, bör bidrag till begränsade belopp även fortsättningsvis kunna utgå från sistnämnda anslag för att täcka kostnader i anslutning till utredningsarbeten av samma eller liknande slag.

Under förevarande anslagsrubrik torde i enlighet med det föregående böra anvisas (135 000 + 15 000 =) 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 150 000 kr.

[155] **Naturskydd: Kostnader i samband med fridlysning av Smålands Taberg.** För ettvarrt av budgetåren 1954/55 och 1955/56 anvisades under särskild anslagsrubrik å riksstatens nionde huvudtitel förslagsanslag av 30 000 kr. för att bestrida kostnader i samband med ett eventuellt fridlysningsförfarande till skydd för Smålands Taberg. 1956 års riksdag beslöt att till ändamålet anvisa ett belopp av samma storleksordning men med reservationsanslags karaktär. 1961 års riksdag har medgivit (JoU 1, p. 162; rskr. 9), att Kungl. Maj:t må förfoga över sistnämnda anslag jämväl under budgetåret 1961/62.

Departementschefen

År 1955 träffades ett preliminärt avtal om skydd för Smålands Tabergs naturvärden. Överväganden har därefter pågått rörande de ekonomiska konsekvenserna vid en inskränkning eller omläggning av gruvbrytningen samt angående andra frågor i samband med avtalet.

Enligt uppgift av vederbörande bolag har någon gruvdrift inte förekommit i Smålands Taberg sedan hösten 1960. Bolaget förklarar sig ej heller för närvarande avse att under det närmaste året återupptaga brytningen. Under dessa omständigheter har nyssnämnda överväganden inte slutförts. Då medel fortfarande bör finnas till hands för åtgärder, som kan komma att vidtagas till skydd för förenämnda naturvärden, bör det i det föregående omnämnda reservationsanslaget å 30 000 kr. stå till förfogande jämväl under budgetåret 1962/63.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att Kungl. Maj:t under budgetåret 1962/63 må förfoga över det å riksstaten för budgetåret 1956/57 under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Naturskydd: Kostnader i samband med fridlysning av Smålands Taberg.

[156] 7. Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.

	Anslag	Nettoinkomst eller nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1959/60	—	— 4 500	51 481
1960/61	—	+ 86 798	138 278
1961/62	—		
1962/63 (förslag)	250 000		

1961 års riksdag medgav, att det å riksstaten för budgetåret 1957/58 under förevarande rubrik anvisade reservationsanslaget finge under budgetåret 1961/62 användas för det med anslaget avsedda ändamålet. Samma riksdag medgav även, att till anslaget finge överföras befintlig behållning under den s. k. undsättningsfonden.

Departementschefen

I enlighet med uttalande av 1961 års riksdag (prop. 94; JoU 22; rskr. 94) bör medel finnas tillgängliga under detta anslag i sådan omfattning att bland annat kontantbidrag skall kunna utgå därifrån till skördeskadadrabbade trädgårdsodlare och andra specialodlare. Under hänvisning härtill förordar jag att anslaget — å vilket för närvarande finns en odisponerad behållning av cirka 138 000 kr. — för nästa budgetår tillföres 250 000 kr. I detta sammanhang vill jag anmäla min avsikt att senare denna dag föreslå, att Kungl. Maj:t hos riksdagen äskar 400 000 kr. å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår för att möjliggöra stöd åt tobaksodlare, som förra året åsamkats kännbara skördeskador.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 250 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

[157] 8. Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	225 000	225 000
1960/61	225 000	225 000
1961/62 (statsliggaren s. 967)	225 000	
1962/63 (förslag)	225 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* hemställer — med överlämnande av en framställning från styrelsen för Jordbrukarungdomens förbund, vari anhålles om statsbidrag med 320 000 kr. — att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp 225 000 kr.

M o t i v. Jordbrukarungdomens förbund har fr. o. m. den 1 januari

1961 uppdelats på tre specialförbund, nämligen Jordbrukarnas ungdomsförbund, Förbundet Skog och ungdom samt Förbundet Hem och ungdom. För att samordna deras verksamhet har Riksförbundet 4H bildats, i vilket specialförbunden ingår som medlemmar. I stället för ett förbund har man sålunda fått fyra förbund med fyra styrelser, fyra stämmor etc. Enligt lantbruksstyrelsens mening innebär detta en onödig överorganisation med ökade kostnader och försvårade kompetensproblem. Härtill kommer att de fyra organisationerna icke har i förhållande till varandra klart avgränsade uppgifter eller klart bestämda rättigheter och skyldigheter.

Frågan om klubbverksamheten bland landsbygdens ungdom utredes f. n. av jordbruksupplysningskommittén. Därest förslag av kommittén icke kan bli föremål för statsmakternas behandling under 1962 års riksdag föreslår lantbruksstyrelsen, för att klubbverksamheten skall kunna fortsätta någorlunda ostörd, att JUF i sin nuvarande form övergångsvis får statsbidrag på samma sätt som den förutvarande JUF-organisationen.

Departementschefen

Under denna anslagsrubrik liksom under de två närmast följande rubrikerna har under en följd av år upptagits oförändrade belopp i avvaktan på resultatet av jordbruksupplysningskommitténs utredning angående klubbverksamheten bland ungdomen på landsbygden (jfr JoU 1956: 1, p. 117). Kommittén har i dagarna avlämnat betänkande i ämnet (SOU 1961: 59). Ett ställningstagande till utredningsförslagen torde inte kunna ske i sådan tid att det kan läggas till grund för anslagsanvisningarna till berörda ändamål å riksstaten för budgetåret 1962/63. I betraktande härav föreslår jag, att de tre ifrågavarande anslagen alltså jämt uppföres med respektive 225 000, 100 000 och 85 000 kr.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

[158] 9. Bidrag till viss lokal klubbverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	100 000
1960/61	100 000	100 000
1961/62 (statsliggaren s. 967)	100 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

Med återopande av de skäl som redovisats under föregående punkt föreslår *lantbruksstyrelsen*, att anslaget upptages med ett jämfört med föregående år oförändrat belopp av 100 000 kr.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört under föregående anslagspunkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss lokal klubbverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 100 000 kr.

[159] 10. Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	85 000	85 000
1960/61	85 000	85 000
1961/62 (statsliggaren s. 967)	85 000	
1962/63 (förslag)	85 000	

Y r k a n d e. *Skogsstyrelsen* hemställer — med överlämnande av en framställning i ämnet från Förbundet Skog och ungdom — att anslaget höjes med 35 000 kr. Förbundet har för sin del anhållit, att statsbidraget för kalenderåret 1962 ökas med 65 000 kr.

M o t i v. Klubbverksamheten får anses fylla en betydelsefull uppgift inom det skogliga upplysningsarbetet. Därigenom kan ett vidgat intresse för och en ökad kännedom om skogsbruket skapas bland ungdomen. Fritidsverksamheten med konkreta skogliga och naturbetonade sysselsättningar i kamratlig krets är ett värdefullt komplement till den praktiska yrkesorientering, som förekommer i skolorna. Skogsstyrelsen anser klubbverksamheten utgöra ett viktigt rekryteringsinstitut för den skogliga yrkesutbildningen.

Det krävs emellertid ett energiskt arbete av ungdomsledare för att vidmakthålla intresset för klubbverksamhet bland den moderna ungdomen. Ekonomiska möjligheter borde därför skapas för anställning av instruktörer inom distrikten. Även om klubbverksamheten till stor del måste bygga på lokala driftsmedel, behöver det statliga stödet ökas allteftersom verksamheten byggs ut.

Förbundet Skog och ungdom har ännu arbetat en mycket kort tid. Det har dock på olika områden vidgat sitt verksamhetsfält och sökt delvis nya vägar för att intressera ungdomen för skogsyrket. Det är av utomordentlig betydelse att dessa experiment fullföljs och att erfarenheterna därifrån läggs till grund för uppläggningsen av den kommande klubbverksamheten. För att skapa bättre ekonomiskt underlag för en önskvärd utökning av ungdomsarbetet finner skogsstyrelsen det skäligt att anslaget uppräknas med 35 000 kr.

Departementschefen

Under återopande av vad jag uttalat under anslagspunkten M 8 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 85 000 kr.

[160] 11. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	944 700	989 629
1960/61	996 400	1 003 074
1961/62 (statsliggaren s. 968)	1 003 000	
1962/63 (förslag)	1 546 000	

För ifrågavarande ändamål hemställas om höjning av anslaget med 543 000 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

	Anslag 1961/62	Ökning
1. FAO	920 000	530 000
2. Europeiska växtskyddsorganisationen	19 500	—
3. European committee on milk-butterfat recording	2 000	—
4. Internationella veterrådet	12 000	3 000
5. Permanenta kommissionen enligt 1946 års internationella fiskerikonvention	3 600	—
6. Internationella rådet för havsforskning	25 000	—
7. Internationella frysintitutet i Paris	7 000	—
8. Internationella byrån i Paris för bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (OIE)	8 900	—
9. Diverse internationella organisationer	5 000	10 000
	<hr/> 1 003 000	<hr/> 543 000

Motiv m. m. 1. Posten upptages med ett till 1 450 000 kr. förhöjt belopp.

2. Utrikesdepartementet har meddelat, att det svenska bidraget för budgetåret 1962/63 kan beräknas till oförändrat belopp.

3. Lantbruksstyrelsen hemställer, att för nästföljande budgetår upptages samma belopp som för innevarande budgetår.

4. Det synes befogat uppräknas posten med 3 000 kr. på grund av ökade kostnader för svensk representation vid sammanträden inom rådet och dess kommittéer.

5 och 6. Fiskeristyrelsen hemställer, att dessa anslagsposter uppföres med oförändrat belopp.

7. Utrikesdepartementet har meddelat, att det svenska bidraget för budgetåret 1962/63 kan beräknas till oförändrat belopp.

8. Enligt uppgift från utrikesdepartementet kan en 25-procentig höjning av bidraget bli erforderlig. Anslagsposten torde emellertid för nästa budgetår böra beräknas till oförändrat belopp.

9. Under denna post bestrides f. n. vissa bidrag till Internationella frökontrollassociationen, Internationella sällskapet för trädgårdsvetenskap m. fl. internationella organisationer, vilka icke omnämnts under punkterna 1—8. Det av nordiska rådet rekommenderade kontaktorganet inom jordbruksdepartementets område förutses medföra ett ökat medelsbehov. Vidare har rådets presidium hemställt att regeringarna i Finland, Norge och Sverige ville lämna Nordiska samrådet ett administrationsbidrag å 5 000 kr., varav 1 667 kr. beräknats för Sveriges del. Med hänsyn till det anförda har förevarande anslagspost uppräknats med 10 000 kr.

Departementschefen

På grund av att en väsentlig höjning skett av de olika medlemsländernas bidrag till finansieringen av FAO:s verksamhet erfordras en uppräknings av den för Sveriges kostnader i samband med denna verksamhet avsedda an-

slagsposten med i runt tal 530 000 kr. Under posten för bidrag till internationella veterädet tillstyrker jag en medelsökning med 3 000 kr. Vidare bör posten till diverse internationella organisationer på i det föregående angivna skäl upptagas med ett till 15 000 kr. förhöjt belopp.

Övriga poster under detta anslag torde böra uppföras med oförändrade belopp.

Anslaget bör alltså bestämmas till $(1\,003\,000 + 543\,000 =)$ 1 546 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 546 000 kr.

[161] 12. **Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	180 600	184 113
1960/61	175 000	172 662
1961/62 (statsliggaren s. 968)	164 000	
1962/63 (förslag)	153 000	

Y r k a n d e. *Fullmäktige i riksbanken* hemställer, att anslaget, såvitt avser ersättning åt riksbanken, skall för nästa budgetår upptagas med ett till 140 000 kr. sänkt belopp. Med utgångspunkt från att antalet lån vid utgången av år 1962 kommer att utgöra 40 000 beräknas ersättningen för budgetåret 1962/63 till $(40\,000 \times 3:50 =)$ 140 000 kr.

Sveriges allmänna hypoteksbank hemställer, att anslaget, såvitt avser ersättning till hypoteksbanken, för nästa budgetår uppföres med ett till 13 800 kr. nedsatt belopp.

M o t i v. Ersättningen till hypoteksbanken beräknas utgå med dels ett belopp å 10 000 kr. per år, som jämlikt ett mellan staten och hypoteksbanken ingånget avtal tillkommer banken för dess åtagande att utöva ledningen och tillsynen över förvaltningen av utelöpande lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare, dels de belopp, som jämlikt avtal mellan den numera avvecklade lånenämnden för sekundär jordbrukskredit och de av nämnden anlitade låneförmedlarna skola utgå till dessa. Sistnämnda belopp uppskattas till 3 800 kr.

Departementschefen

Mot förevarande äskanden, vilka innebär ett med i runt tal 11 000 kr. minskat medelsbehov i jämförelse med anslagsanvisningen för innevarande budgetår, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 153 000 kr.

[162] 13. Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 000	2 779
1960/61	5 000	2 790
1961/62 (statsliggaren s. 969)	5 000	
1962/63 (förslag)	5 000	

Anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp även för nästa budgetår. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

[163] 14. Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 000	109 302
1960/61	65 000	66 746
1961/62 (statsliggaren s. 969)	65 000	
1962/63 (förslag)	65 000	

För nästa budgetår synes anslaget böra uppföras med ett oförändrat belopp av 65 000 kr., varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kr.

[164] 15. Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	38 637
1960/61	30 000	9 075
1961/62 (statsliggaren s. 970)	30 000	
1962/63 (förslag)	50 000	

Omorganisationen av högskoleväsendet inom jordbruksdepartementets område förutses medföra ett ökat behov av ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden. Anslaget bör därför enligt min mening uppräknas med 20 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.*, för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

[165] 16. **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 500	3 348
1960/61	3 500	2 268
1961/62 (statsliggaren s. 970)	3 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Anslaget synes för nästa budgetår böra uppföras med 1 000 kr. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

Domänverket

[166] Byggnadsarbeten m. m. vid vissa för lantbrukshögskolans försöksverksamhet disponerade jordbruksegendomar.¹ Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas ett belopp av sammanlagt 599 000 kr. Beloppet avses för följande ändamål.

1. <i>Lanna</i>			
a) Reparation av mangårdsbyggnaden	20 400		
b) Modernisering av arbetarbostad	45 700		
c) Vattenreningsanläggning	9 700		
d) Utvändiga avlopps- och elledningar	4 200	<u>80 000</u>	
2. <i>Flahult</i>			
a) Diknings- och torrlägningsarbeten	30 000		
b) Övriga markanläggningar	7 000		
c) Skultork	10 000	<u>47 000</u>	
3. <i>Stenstugu</i>			
a) Maskinhall	30 000		
b) Traktorgarage och vagnslider	8 000		
c) Reparation av magasin och stall	17 000		
d) Skultork	10 000		
e) Silo	4 000		
f) Gödselstad och urinbrunn	11 000		
g) Vägarbeten	7 000		
h) Dikning	75 000	<u>162 000</u>	
4. <i>Röbäcksdalen</i>			
a) Dikning och planering	10 000		
b) Yttre arbeten	50 000		
c) Bostadshus till statsagronom	100 000	<u>160 000</u>	
5. <i>Wiad</i>			
a) Maskinhall m. m.	70 000		
b) Modernisering av arbetarbostäder	80 000	<u>150 000</u>	
			599 000

¹ Tidigare rubrik Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar.

Motiv. Högskolestyrelsen erinrar om att Kungl. Maj:t den 2 juni 1961 bl. a. uppdragit åt styrelsen att, i enlighet med de i prop. 1961: 69 förordade riktlinjerna, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till erforderliga åtgärder för avveckling av statens försöksgårdar. Vidare anmäler högskolestyrelsen, att den i enlighet med förenämnda uppdrag genom en av styrelsen särskilt utsedd kommitté låtit utreda frågan om avveckling av de nuvarande försöksgårdarna. Under återopande av resultatet av denna utredning, vilken redovisas i en vid anslagsäskandena fogad bilaga, föreslår högskolestyrelsen, att Brännbergs försöksgård avvecklas hösten 1962, medan övriga gårdar tills vidare bör bibehållas. Angående innehållet i nyssnämnda bilaga till anslagsäskandena torde i korthet få återgivas följande.

Ugerup. Gården, vilken är synnerligen betydelsefull från växtodlingssynpunkt, har givit ett tillfredsställande driftsresultat. Då likvärdiga försöksarealer inte synes kunna anskaffas till lägre kostnad, föreslås att gården behålles. Vissa lokalresurser kan fr. o. m. den 1 juli 1962 disponeras för distriktsförsöksstationen i södra distriktet intill dess tillfredsställande lokaler kan ställas till förfogande vid Alnarp. Från Kristianstads läns hushållningssällskap har till högskolan överlämnats en skrivelse angående förhandlingar om den fortsatta driften vid Ugerup.

Stenstugu. De speciella problem, som det gotländska jordbruket har, gör det nödvändigt att resurser finns för försöksverksamhet på Gotland. Det torde vara utslutet att kunna skaffa likvärdiga försöksarealer till en lägre kostnad. Stenstugu har under de senaste sex åren endast under ett år givit ett tillfredsställande driftsresultat, vilket torde bero på otillräckliga investeringar. För att gården skall kunna ge ett tillfredsställande driftsresultat erfordras en sammanlagd investering å 202 000 kr., vilket innebär en årskostnad på ca 15 500 kr. En dylik investering skulle medföra dels en ökning av produktionskapaciteten, dels en minskning i behovet av arbetskraft, vilket tillsammans mer än väl skulle motsvara nämnda årskostnad. På grund av det anförda förordas, att gården behålles, dock endast under förutsättning att ifrågavarande investering göres. Skulle så inte bli fallet, kan gården i fortsättningen inte ge ett tillfredsställande driftsresultat. Det kan då inte anses försvarligt, att densamma behålles. Vid förhandlingar, som förts med Gotlands läns hushållningssällskap, har framkommit, att sällskapet för sin del är intresserat av att gården överföres till sällskapet, om den inte kommer att behållas av högskolan. Därvid förutsättes, att överföringen kan ske på för sällskapet acceptabla ekonomiska villkor.

Flahult. Gården, som i allt större utsträckning synes komma att utnyttjas huvudsakligen för sluten växtodling, har en uppgift att fylla, då densamma under vissa förutsättningar väl lämpar sig för husdjursförsök. Gården bör därför behållas. Samtidigt erinras emellertid om att gården inte givit ett fullt tillfredsställande driftsresultat, beroende på bl. a. att den i vissa avseenden blivit mindre väl tillgodosedd i fråga om grundförbättringar. Om gården i fortsättningen skall behållas, kan detta ske endast under förutsättning att ett belopp å 60 000 kr. erhålles till investeringar.

Lanna. Gården, som enligt uppgift är synnerligen värdefull för försök på växtodlingsområdet, har alltid givit ett tillfredsställande ekonomiskt resultat, varför densamma bör bibehållas tills vidare. För vissa investeringar måste emellertid anvisas ett belopp å 100 000 kr. Om motsvarande försöksmöjligheter skulle anskaffas på annat håll inom västra försöksdistriktet skulle säkerligen väsentligt större investeringsbehov uppstå för bl. a. byggnader för

försöksverksamheten. Om Lanna bibehålles kommer även lokalfrågan för distriktsförsöksstationen i västra distriktet att tills vidare lösas.

Offer. Gården har stor betydelse för försöksverksamhet både på växtodlingsområdet och på husdjursområdet. Då det inte är möjligt att skaffa likvärdiga försöksmöjligheter på ett billigare sätt i mellersta Norrland föreslås att gården, som givit förhållandevis tillfredsställande driftsresultat, tills vidare bibehålles. Om husdjursförsöksstationen i Norrland kommer att behöva försöksresurser i den mellersta delen av Norrland, torde Offer böra utnyttjas för ändamålet. Därvid måste vissa investeringar göras för en kostnad av ca 82 000 kr.

Öjebyn. Frågan om den fortsatta verksamheten vid denna gård blir beroende på om distriktsförsöksstationen på husdjursområdet för norra distriktet kommer att förläggas dit eller till Röbbäcksdalen. Ställning har därför ej tagits till denna fråga. I detta sammanhang framhålles dock att Öjebyn ej givit ett tillfredsställande driftsresultat. För att uppnå detta är det nödvändigt att vissa ytterligare investeringar göres. En närmare utredning om investeringsbehovet bör göras, sedan frågan om den fortsatta verksamheten vid gården blivit avgjord.

Brännberg. Denna gård har inte något väsentligt intresse från försökssynpunkt. Den är dessutom inte ekonomiskt bärkraftig och det är därför inte motiverat att den bibehålles. Gården bör snarast möjligt avvecklas. Från hushållningssällskapet i Norrbottens län har inhämtats, att sällskapet inte anser sig ha ekonomiska resurser att övertaga gården. Avvecklingen bör om möjligt ske redan hösten 1962.

Såsom motivering för det av högskolestyrelsen för nästa budgetår äskade anslaget anför styrelsen i huvudsak följande.

1 a). De lokalresurser, som finns på Lanna, föreslås tills vidare bli tagna i anspråk för distriktsförsöksstationen i västra distriktet. Förslaget avser huvudbyggnaden och innebär påläggning av nytt yttertak, utvändig målning samt iordningställande av expeditionslokaler.

1 b). Detta belopp avses för modernisering av den större arbetarbostaden, som planerats inrymma två moderna familjebostäder.

1 c). Vattenreningsanläggning är nödvändig, då dricksvattnet på gården f. n. är starkt förorenat.

1 d). Förslaget avser justering av utvändiga vatten-, avlopps- och elektriska ledningar inom gårdsbebyggelsen, så att dessa uppfyller de krav som uppställts i gällande bestämmelser.

2 a). Genom den hopsjunkning, som Flahults vitmossjord efter 60—70 års odling undergått, har på senare år stora svårigheter uppstått för att kunna vidmakthålla en för åkerjordens bruk, skötsel och avkastning betryggande torrlägningsgrad. Kostnaderna för att genomföra ett torrlägningsprogram för Flahults vitmossjord beräknas till 20 000 kr. Samtidigt måste dränering ordnas omkring mangårdsbyggnaden. Kostnaderna beräknas till 2 000 kr. Slutligen har under denna post upptagits kostnaderna för en oljeeldningsanläggning i mangårdsbyggnaden, vilka beräknas till 8 000 kr.

2 b) och c). Gården avses bli utnyttjad i första hand för husdjursförsök. Vissa betesmarker måste omläggas och inhägnas för detta ändamål. För att

säkra tillgången på välbärgat hö av jämn och god kvalitet, vilket erfordras för husdjursförsöken, bör skulltork inmonteras i ladugårdens foderutrymmen.

3 a)—h). Skall jordbruksdriften kunna bedrivas företagsekonomiskt riktigt, måste erforderligt kapital anvisas för att de grundförbättringar och byggnadsarbeten, som erfordras härför, skall kunna komma till utförande.

4 a). Under denna punkt angiven dikning skall utföras på de skiften, där försöksverksamhet på trädgårdsområdet skall bedrivas.

4 b). Vad angår motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1960 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 6 c)).

4 c). Röbbäcksdalsutredningen övervägde behovet av bostad för statsagronomen på Röbbäcksdalen. Utredningen ansåg, att frågan borde tagas under förnyat övervägande, men framhöll, att statsagronomens uppgift som sammanhållande kraft för all verksamhet gör det angeläget, att han är lätt tillgänglig och att han därtill beredes möjlighet fullgöra sin övervakande uppgift.

5 a). Kostnaderna för ny maskinhall beräknas till ca 70 000 kr. Den dyrbara maskinparken måste nu förvaras i provisoriska, orationella utrymmen. Det är i högsta grad angeläget att en ny maskinhall uppföres på gården. I övrigt torde få hänvisas till 1957 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 4 under 3 a)).

5 b). Såsom anfördes i förra årets anslagsäskanden, är byggnadsbeståndet vid Wiads egendom i mycket dåligt skick. Kostnaderna för en upprustning och modernisering av bostäderna på egendomen beräknades då av statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader till 257 000 kr. Högskolestyrelsen är av den uppfattningen, att en upprustning av förmans- och arbetarbostäderna på Wiad icke längre kan uppskjutas. De flesta av dessa bostäder är för små och omoderna samt uppfyller icke de krav, som nu bör uppställas på lantarbetarbostäder. Detta medför bl. a. svårigheter för anskaffning av fullgod arbetskraft vid inträffande vakanser. Styrelsen hemställer därför, att ett belopp av 80 000 kr. anvisas för att möjliggöra en modernisering av några lantarbetarbostäder.

I detta sammanhang torde få anmälas, att den av 1961 års riksdag (JoU 26; rskr. 297) begärda utredningen angående förläggningen av trädgårds- och husdjursförsöksstationerna i norra försöksdistriktet kommit till stånd. Resultatet av utredningen — vilken verkställdes genom en inom jordbruksdepartementet särskilt tillkallad utredningsman — har av denne redovisats i en *promemoria av oktober 1961*. Över promemorian har yttranden avgivits av statskontoret, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, domänstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök efter hörande av försökskollegiet, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, styrelsen för statens växtskyddsanstalt, styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt, trädgårdsnäringsutredningen, 1960 års Svalövsutred-

ning, utredningen rörande vissa jordbruksanstalters förläggning, Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands läns hushållningssällskap samt lantbruksnämnderna i Västerbottens och Norrbottens län.

Utredningsmannen har i enlighet med givna direktiv funnit sig i första hand böra undersöka konsekvenserna av en förläggning av samtliga försöksstationer i norra försöksdistriktet till Röbbäcksdalen, varvid undersökningarna företrädesvis inriktats på försöksresurser av beskaffenhet att kunna påverka valet av förläggningssort. Omfattningen av de resurser, som erfordras på själva försöksstationen, måste enligt utredningsmannens tolkning av riksdagens beslut angående den statliga fältförsöksverksamheten bedömas med utgångspunkt från att stationen skall tjäna dels som stationeringsplats för distriktsförsöksledaren, dels som försöksplats för mera komplicerade försök.

Husdjursförsöken. Utredningsmannen påpekar, att enligt riksdagsbeslutet skall vid försöksstationen i norra distriktet först och främst finnas resurser för mera grundläggande eller komplicerade försök inriktade på norrländska problem avseende nötkreaturens utfodring jämte konserveringen av nötkreatursfoder. Frågan hur lämpliga nötkreatursbesättningar för lokala tillämpningsförsök skall anskaffas torde inte innefattas i utredningsuppdraget. Angelägenheten av ett samspel mellan den centrala försöksanläggningen och lokala undersökningar framhålles dock vara särskilt framträdande då det gäller norra försöksdistriktet med dess stora geografiska utbredning och varierande förutsättningar för husdjurskötsel. I sammanhanget fästes å andra sidan uppmärksamheten på de särskilda möjligheter till samarbete avseende olika norrländska försöksproblem, som kommer att finnas genom att en husdjursförsöksstation f. n. uppbygges i finska Tornedalen vid Teuravuoma. Utredningsmannen har efter kontakter med företrädare för statens husdjursförsök och berörda hushållningssällskap funnit försöken avseende olika slag av husdjur böra angelägenhetsgraderas enligt följande ordning: 1) nötkreatur, 2) får, 3) svin och höns.

I enlighet med anförda principiella riktlinjer har utredningsmannen låtit beräkna de ungefärliga engångskostnaderna för att anordna en husdjursförsöksstation i Röbbäcksdalen med resurser för utfodringsförsök avseende nyss angivna djurslag. Härvid har beaktats att erhållna beräkningsresultat främst är avsedda att ligga till grund för en bedömning huruvida försöksstationen skall förläggas till Öjebyn eller Röbbäcksdalen.

För nötkreatursförsöken räknas med en besättning av 80 mjölkkor jämte 40 ungdjur. Den befintliga ladugården i Röbbäcksdalen rymmer med nuvarande inredning endast ett 30-tal mjölkkor och ett 20-tal ungdjur. Genom en ombyggnad av ladugården — kostnadsberäknad till 120 000 kr. — skulle ungdjuren och ett 50-tal uppbundna mjölkkor kunna inrymmas. För återstående antal mjölkkor erfordras en nybyggnad, som beräknas dra en kostnad av 80 000 kr.

Försöksresurser för får, svin och höns kostnadsberäknas till resp. 70 000, 185 000 och 230 000 kr. Utredningsmannen har härvid utgått från djurbesättningar om 100 tackor, 300 gödsvin jämte 30 suggor samt 2 000 höns.

Beträffande erforderliga markarealer anför utredningsmannen följande.

Åkerjorden på Röbbäcksdalens egendom beräknas efter markbyten i samband med en planerad ny sträckning av riksväg 13 uppgå till en areal av

100 ha. Vid bedömningen av arealbehovet efter försöksresursernas fulla utbyggnad måste hänsyn emellertid tas till att vissa arealer ej kan disponeras för foderproduktion på grund av annan försöksverksamhet. Maximalt torde man därvid ha att räkna med arealbehov för växtodlings- och trädgårdsförsök samt växtskydds-, frökontroll- och växtförädlingsverksamhet. Den åkerareal som på grund av angivna behov kan komma att helt undandras från foderproduktion för husdjursförsöken uppskattas till 25 ha. Hänsyn har då tagits till att en del av produkterna vid växtodlingsförsöken kommer till användning vid husdjursförsöken. Enligt det sagda kan 75 ha åker tas med i räkningen som produktionsunderlag för sistnämnda försök.

De djurslag, som inverkar på arealbehovet, är nötkreaturen (80 mjölkkor och 40 ungdjur resp. köttdjur) och fåren (100 tackor). Fårens betesbehov synes emellertid med fördel kunna tillgodoses genom arrendering av tillgängliga betesmarker i statens ägo vid Stornorrfors, ca en mil väster om Röbbäcksdalen. Dessa marker — till arealen totalt ca 80 ha — förvaltas av statens vattenfallsverk och är redan iordningställda till fårbeta.

För nötkreatursbeten räknas med ett arealbehov av 35 ha.

Den i övrigt erforderliga hemmaproduktionen av foder för nötkreatur och får (främst i form av hö och ensilage) beräknas kräva en areal av 50 ha. Växtföljdssynpunkter torde emellertid motivera, att man räknar med den dubbla arealsiffran, 100 ha, såsom erforderlig i driften.

Enligt angivna beräkningar framkommer en arealbrist om $(35 + 100 - 75 =) 60$ ha att täckas genom tillköp eller arrenderingar. Några svårigheter att anskaffa mark av denna storleksordning i anslutning till egendomen synes inte föreligga. Hektarpriserna torde genomsnittligt komma att ligga vid omkring 4 000 kr. Härtill bör läggas en beräknad medelkostnad för täckdikning och ytplanering av tillskottsajorden om ca 2 000 kr. per ha. Anskaffningen av önskvärda kompletteringsarealer skulle enligt angivna beräkningsgrunder kostnadsmissigt hålla sig under 400 000 kr.

I fråga om institutionslokaler har utredningsmannen räknat med en provisorisk lösning utan nämnvärda kostnader i avvaktan på att utredningen rörande vissa jordbruksanstalters förläggning slutföres.

Trädgårdsförsöken. Utredningsmannen anför, att trädgårdsförsöksstationen i norra försöksdistriktet jämlikt statsmakternas beslut skall ha resurser för större och mera komplicerade trädgårdsförsök inriktade på norrländska problem. Den väntade omfattningen av försöksverksamheten och dess inriktning på olika odlingsgrenar spelar dock enligt utredningsmannen en relativt underordnad roll för den aktuella förläggningsfrågan. Jämfört med husdjursförsöken kräver trädgårdsförsöken nämligen mycket blygsamma resurser i fråga om markareal och anläggningar.

Ett jordområde vid Röbbäcksdalen, lämpat för trädgårdsförsök, anvisas härefter. För åtgärder i samband med området nya användning beräknas ca 50 000 kr., varav 30 000 kr. för uppförande av ett mindre växthus för uppdragning av plantmaterial. Liksom för husdjursförsöken räknar utredningsmannen i detta sammanhang endast med provisoriska institutionslokaler.

Synpunkter och förslag. Utredningsmannen redovisar även i korthet de omständigheter, som utöver de redan berörda mark- och byggnadsfrågorna bedömes vara av mera väsentlig betydelse vid det aktuella valet mellan Öjebyn och Röbbäcksdalen som förläggningssort för trädgårds- och husdjursförsöksstationerna i norra försöksdistriktet.

Olikheterna i klimat de båda försöksplatserna emellan synes obetydliga. Västerbottens läns kustland dominerar i distriktet när det gäller husdjursnäringens storlek. Beträffande omfattningen av trädgårdsskötseln ligger Västerbottens län främst, närmast följt av Västerbottens län.

Det framstår särskilt för det vidsträckta norra distriktets del angeläget att försöksstationen placeras så fördelaktigt som möjligt ur kommunikationssynpunkt. Umeå anses ur denna synpunkt vara den bästa förläggningsorten.

Med hänsyn till den forsknings- och försöksverksamhet på lantbruksområdet, som redan bedrivs i Röbbäcksdalen, skulle en förläggning dit av trädgårds- och husdjursförsöksstationerna ge större möjligheter till kontakter och samarbete de olika verksamhetsgrenarna emellan. Kontaktbehovet belyses av det självklara sambandet mellan växtodlingsförsök och utfodringsförsök med nötkreatur. Möjligheterna att vid en samförläggning utnyttja olika resurser gemensamt förefaller också stora. Även ur synpunkten att på längre sikt kunna rekrytera väl kvalificerad försökspersonal till försöksstationerna förefaller Röbbäcksdalen äga förutsättningar framför Öjebyn.

Slaktmöjligheterna vid försök på Öjebyn med slaktdjursuppfödning är f. n. inte tillfredsställande.

Vid en ökning av besättningsstorleken på Öjebyn enligt vad utredningsmannen räknat med beträffande Röbbäcksdalen påkallas grundförbättringar till en kostnad av 25 000 kr. samt vissa nya utrymmen för maskiner och redskap m. m. till en kostnad av 75 000 kr. En ökning av försöksresurserna för nötkreatursförsök beräknas för Öjebyns del dra en kostnad av ca 100 000 kr. Arronderingen av åkerjorden vid Öjebyn betecknas som dålig.

Utredningsmannen — som tillmäter försöksstationens funktion som stationeringsplats för distriktsförsöksledaren mycket stor betydelse — anser sig efter företagen utredning kunna utan tvekan förorda att båda de aktuella försöksstationerna förläggas till Röbbäcksdalen.

I ett särskilt avsnitt framlägges härefter detaljerade förslag beträffande genomförandet av den förordade förläggningen. Vid Öjebyn förutsättes under själva uppbyggnadsskedet skola placeras de för försöksstationerna avsedda försöksteknikerna i utbyte mot den personal, som jämlikt riksdagsbeslutet skall indras.

På frågan om Öjebyegendomens bibehållande på längre sikt i statlig ägo inverkar enligt utredningsmannen bl. a. driftsekonomiska faktorer. En utredning härom pågår i lantbrukshögskolans regi. Pågående husdjursförsök i Öjebyn för studium av s. k. kall lösdrift anses i alla händelser böra fortsättas ytterligare minst tre år. Trädgårdsförsöken i Öjebyn bedömes endast successivt och med en övergångstid av 5—10 år kunna ersättas av försök i Röbbäcksdalen. Berörda förhållanden innebär enligt utredningsmannen i och för sig inget absolut hinder mot att Öjebyegendomen överlåtes men de kommer givetvis i hög grad att inverka på de ekonomiska villkoren vid en överlåtelse. Hushållningssällskapet i länet synes ej se sig i stånd att överta egendomen.

Statskontoret har intet att erinra mot utredningsmannens förslag. Till slutsatserna i promemorian ansluter sig även *utredningen rörande vissa jordbruksanstalters förläggning*.

Husdjursförsöksstationens förläggning till Röbbäcksdalen tillstyrkes vidare uttryckligen av *lantbrukshögskolans försökskollegium* samt *Västerbottens och Jämtlands läns hushållningssällskap*. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* samt *Västernorrlands läns hushållningssällskap* tillstyrker att i varje fall huvuddelen av stationens resurser förläggas till Röbbäcksdalen. En förläggning till Öjebyn förordas av *Norrbottens läns hushållningssällskap*.

I fråga om trädgårdsförsöksstationen tillstyrker *trädgårdsnäringsutredningen, 1960 års Svalövsutredning, Västerbottens läns hushållningssällskap* och de flesta ledamöterna av *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* den föreslagna förläggningen till Röbbäcksdalen. *Västernorrlands läns hushållningssällskap* förordar i princip en längre söderut förlagd försöksstation. Skulle trädgårdsskolan vid Söråker komma att nedläggas, anser sällskapet dock Röbbäcksdalen vara den lämpligaste lösningen. *Jämtlands läns hushållningssällskap* finner övervägande skäl tala för en förläggning till Öjebyn, i synnerhet om — såsom förutsättes — trädgårdsskolan vid Söråker och sällskapets plantskola utanför Östersund bibehålles. *Norrbottens läns hushållningssällskap, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* samt ledamoten av styrelsen för statens växtskyddsanstalt, professorn *F. Nilsson* förordar Öjebyn. Professor Nilsson anför emellertid att, om resurserna i fråga om mark och byggnader göres tillräckliga vid Röbbäcksdalen, frågan om en förflyttning av försöksstationen dit sedermera kan bli aktuell.

Den föreslagna omfattningen av husdjursförsöksstationens resurser tillstyrkes av *lantbrukshögskolans försökskollegium*. Även *högskolans styrelse* ansluter sig helt till förslaget vad gäller får-, svin- och hönsförsök. Beträffande nötkreatur finner styrelsen visserligen, att flera skäl talar för det föreslagna antalet, men är mycket tveksam om lämpligheten och möjligheten att redan nu genomföra en dylik utbyggnad. Styrelsen anför vidare.

Nötkreatursbesättningen vid Röbbäcksdalen bör begränsas till 50 kor samt ungdjur till ett antal motsvarande 25 nötkreatursenheter (NE). Detta djurantal kan rymmas inom den befintliga ladugården, sedan denna omändrats på det sätt som utredningsmannen föreslagit. Styrelsen beräknar, att den nuvarande arealen vid Röbbäcksdalen, sedan erforderliga försöks- och betesarealer undantagits, är tillräckligt stor för att tillgodose grovfoderbehovet till en besättning av denna storlek. Härigenom skulle såväl nybyggnad för nötkreatur som jordinköp kunna anstå.

Husdjursförsöksverksamheten i Norrland torde emellertid inte tillfredsställande kunna lösa sina uppgifter på nötkreatursområdet, om endast 50 kor och 25 NE ungdjur står till dess förfogande. För att tillgodose berättigade önskemål i fråga om antalet djur anser styrelsen, att befintliga resurser på området vid de hittillsvarande statliga försöksgårdarna Öjebyn och Offer bör utnyttjas.

Vid vardera gården skulle erfordras en försökstekniker, underställd distriktsförsöksledaren och avlönad från försöksanslaget.

Ett liknande arrangemang förordas av *Västernorrlands läns hushållningssällskap, Västerbottens och Jämtlands läns hushållningssällskap* ifrågasätter om inte nötkreatursbesättningen tilltagits i överkant.

Vattenfallsstyrelsen tillstyrker förslaget om att utnyttja betesarealen vid Stornorrfors. Västerbottens läns hushållningssällskap framhåller lämpligheten av att eventuell tillskottsmark i Röbbäcksdalen förvärvas genom arrendering och successiva köp. Lantbruksnämnden i länet har utfört vissa, icke fullständiga beräkningar beträffande i sammanhanget aktuella markpriser m. m. Kostnaden för att uppföra en kompletterande försöksladugård i Röbbäcksdalen anser Norrbottens läns hushållningssällskap vara beräknad för lågt.

Byggnadsstyrelsen anser, att det förebragta materialet för bedömning av byggnadskostnaderna är alltför knapphändigt. Befintliga byggnader i såväl Röbbäcksdalen som Öjebyn är enligt styrelsen i gott skick. Att bygga om befintliga ladugårdsbyggnader i Öjebyn så att de rymmer ett 80-tal uppbundna nötkreatur och ett 40-tal ungdjur torde tarva relativt låga kostnader.

Beträffande de för trädgårdsförsöksstationen avsedda resurserna ifrågasätter växtskyddsanstaltens styrelse om det föreslagna markområdet lämpar sig för mera krävande försöksverksamhet. Då det är styrelsen bekant att lämpligare mark finnes i Röbbäcksdalens omedelbara närhet, anser styrelsen, att möjligheten att förvärva och iståndsätta denna mark bör undersökas, innan andra åtgärder vidtas. Att iståndsätta det av utredningsmannen föreslagna området skulle enligt styrelsen dra en kostnad av ca 50 000 kr. Även styrelsen för Alnarpsinstitutet anser, att utredningsmannen upptagit kostnaderna för försöksstationens upprättande med för lågt belopp.

Utredningsmannens synpunkter på de omständigheter, som utöver mark- och byggnadsfrågorna har väsentlig betydelse för valet av förläggningssort, vitsordas av lantbrukshögskolans styrelse. Synpunkterna delas i stort även av flertalet övriga remissinstanser. Växtskyddsanstaltens styrelse anför sålunda i fråga om trädgårdsförsöksstationen bl. a. följande.

Styrelsen finner de anförda synpunkterna värda beaktande och vill förorda en förläggning till Röbbäcksdalen, inte minst då därigenom bättre förutsättningar skapas för ett samarbete mellan anstaltens norrlandsfilial och försöksstationen. I sortförsök liksom i odlingstekniska försök blir ofta frågor av växtpatologisk art aktuella och ett samarbete mellan de båda institutionerna borde därför falla sig lika naturligt som det, som nu är för handen mellan statens jordbruksförsöks norrlandsavdelning och växtskyddsanstalten. Hittills har emellertid samarbetet mellan försöksstationen vid Öjebyn och anstaltens filial vid Röbbäcksdalen varit otillräckligt, väl främst på grund av avståndet — 250 km — mellan institutionerna.

Trädgårdsnäringsutredningen pekar på den samverkan, som skulle kunna upprättas mellan trädgårdsförsöksstationen och en av utredningen föreslagen trädgårdsundervisning vid lantmannaskolan i Umeå, därest stationen förlägges till Röbbäcksdalen.

Utredningen rörande vissa jordbruksanstalters förläggning överväger att förorda, att en arbetsgrupp för lantbrukskemiska rutinanalyser förlägges till Röbbäcksdalen.

Alnarpsinstitutets styrelse anför emellertid gentemot utredningsmannens synpunkter bl. a. följande.

Kommunikationerna är för Öjebyns del goda. En försöksstation där blir ingalunda isolerad, då på orten finnes folkhögskola, lantmannaskola och lantushållsskola. Personalbostadsproblemet är gynnsammare vid Öjebyn än vid Röbbäcksdalen. Den stora mangårdsbyggnaden medger goda möjligheter för kontors- och laboratorielokaler.

Norrbottnens läns hushållningssällskap anser, att den dåliga arronderingen av åkerjorden vid Öjebyn bör kunna förbättras genom markbyten utan nämnvärda kostnader.

Vad gäller tidsplanen för genomförandet av de båda försöksstationernas förläggning till Röbbäcksdalen förklarar sig *Västerbottens läns hushållningssällskap* inte ha något att erinra mot utredningsmannens förslag.

Lantbrukshögskolans försökskollegium understryker betydelsen av att utbyggnaden sker i sådan takt att i varje fall nötkreaturs- och fårförsöken kan igångsättas i full utsträckning år 1964. Jämväl beträffande försöken med svin och höns är det enligt kollegiets uppfattning av betydelse att de kan igångsättas så snabbt som möjligt. *Jämtlands läns hushållningssällskap* framhåller som angeläget, att husdjursförsöken vid Öjebyn inte nedläggas förrän verksamhet i motsvarande omfattning kommit i gång i Röbbäcksdalen samt att de pågående försöken fullföljes utan inskränkning till dess tillfredsställande resultat säkerställts.

Beträffande trädgårdsförsöksstationen framhåller *Alnarpsinstitutets styrelse*, att en eventuell överflyttning till Röbbäcksdalen under inga förhållanden kan ske så snabbt som utredningsmannen föreslagit. *Växtskyddsanstaltens styrelse* anför i denna fråga följande.

Förhållandena synes kräva att Öjebyn behålles som centrum för trädgårdsförsöken i Norrland i samma utsträckning som hittills, till dess sådana åtgärder företogs vid Röbbäcksdalen, att överflyttning dit kan ske utan att menliga återverkningar på försöksverksamhetens karaktär och omfattning behöver befaras. Det senare villkoret kan sägas vara för handen först när försöksmarken kommit i erforderlig kultur och fullgoda lokaler kan erbjudas den fasta försökspersonalen.

Den personal, som under väntetiden kan behövas vid Röbbäcksdalen för att iståndsätta försöksområdet och utlägga och övervaka den successivt igångsatta försöksverksamheten där, bör tillsättas som extra utöver vad som f. n. erfordras för de centrala trädgårdsförsöken i distriktet och fungera fram till dess den slutliga överflyttningen av verksamheten från Öjebyn till Röbbäcksdalen kan ske. När det senare kan bli fallet beror bl. a. på den takt, i vilken erforderliga anslag beviljas, men den av utredningsmannen angivna övergångstiden 5—10 år förefaller sannolik.

Departementschefen

I enlighet med beslut av 1961 års riksdag med anledning av de i propositionen nr 69 framlagda förslagen skall det nuvarande systemet med försöksgårdar avvecklas i samband med den av riksdagen samtidigt beslutade omorganisationen av lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök den

1 juli 1962. I vilken omfattning de jordbruk, som tillhör de nuvarande försöksgårdarna, skall överföras till hushållningssällskapen, bibehållas under högskolan eller disponeras på annat sätt skall, enligt vad föredragande departementschefen anförde, bli beroende av om man till lägre kostnad kan anskaffa likvärdiga försöksarealer på annat håll. De för fortsatt försöksverksamhet olämpliga gårdarna skall emellertid avvecklas snarast möjligt. I propositionen framhölls vidare att även gårdar, som visar årligen återkommande driftsunderskott, sedan intrång från försöksverksamheten kompenserats, snarast bör avvecklas.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen för högskolestyrelsens anslagsäskanden har styrelsen i samband med dessa och i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag avgivet förslag till åtgärder för att genomföra den av riksdagen beslutade avvecklingen av de nuvarande försöksgårdarna. Mot dessa förslag har jag i princip inte något att erinra. Jag tillstyrker sålunda, att Brännbergs försöksgård avvecklas hösten 1962. Beträffande övriga gårdar vill jag inte motsätta mig, att dessa egendomar tills vidare bibehålls av högskolan. Ifrågavarande egendomar torde nämligen under en övergångsperiod, innan den nya organisationen av lantbrukshögskolans fältförsöksverksamhet genom bland annat hushållningssällskapens medverkan hunnit utbyggas till erforderlig omfattning, kunna verksamt bidra till att fylla behovet av försökslägenheter för högskolan, förutsatt att de inte av rent driftsekonomiska skäl dessförinnan bör avvecklas.

Vad därefter angår högskolestyrelsens framställning i övrigt vill jag mot bakgrund av vad nyss anförts angående nödvändigheten av att tills vidare behålla flertalet av ifrågavarande egendomar såsom försökslägenheter tillstyrka, att medel till byggnadsarbeten m. m. anvisas i den utsträckning, som kan anses erforderlig ur driftsekonomiska synpunkter för att göra dessa lämpade för sitt ändamål. Jag föreslår sålunda, att i enlighet med högskolestyrelsens förslag till dylika arbeten vid Lanna, Flahult och Wiad anvisas belopp å sammanlagt respektive 80 000, 47 000 och 150 000 kr. I fråga om Röbbäcksdalen anser jag mig kunna tillstyrka att för dikning och planering anvisas 10 000 kr. samt för yttre arbeten 25 000 kr. Vad angår Stenstugu däremot har jag under hand erfarit, att denna egendom för närvarande är föremål för en driftsekonomisk utredning. I avvaktan på resultatet av denna utredning anser jag mig inte kunna förorda någon medelsanvisning för byggnadsarbeten m. m. vid egendomen. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle för nästa budgetår för ändamålet behöva anvisas ett investeringsanslag av 312 000 kr. Med hänsyn till försöksgårdssystemets avveckling den 1 juli 1962 torde ifrågavarande anslag böra uppföras under en ny rubrik, Byggnadsarbeten m. m. vid vissa för lantbrukshögskolans försöksverksamhet disponerade jordbruksegendomar.

Jag torde härefter få övergå till att behandla den särskilda utredning, som på begäran av förra årets riksdag verkställdes rörande förläggningen av trädgårds- och husdjursförsöksstationerna i norra försöksdistriktet. Enligt utredaren och flertalet remissinstanser visar denna utredning, att Röbbäcks-

dalen är att föredra såsom förläggningsort för båda försöksstationerna. Jag ansluter mig till denna bedömning. Riksdagens beslut innebär, att det nya systemet med försöksstationer skall träda i kraft beträffande husdjursförsöksstationen den 1 juli 1962 och beträffande trädgårdsförsöksstationen den 1 juli 1963. I likhet med utredningsmannen anser jag, att distriktsförsöksledarna redan från början skall stationeras i Röbbäcksdalen, då deras uppgift är att leda försöksverksamheten ej blott på själva stationen utan i hela försöksdistriktet. De beslutade tjänsterna som försökstekniker bör däremot såsom föreslagits placeras i Öjebyn till dess försöksresurser uppbyggt i Röbbäcksdalen. Enligt min mening bör husdjursförsöksstationens resurser för närvarande planeras endast för i runda tal 50 mjölkkor och 100 tackor jämte ungdjur. Därmed synes spørsmålen om marktillskott och nybyggnad för nötkreatursstall kunna skjutas på framtiden. Detaljplaneringen för den befintliga ladugårdens omändring till försöksändamål samt av nyinvesteringar för fårförsök och trädgårdsförsök torde få igångsättas så snart årets riksdag fattat beslut i förläggningsfrågan. Förslag till erforderlig medelsanvisning på kapitalbudgeten för stationernas inrättande bör underställas nästa års riksdag. I fråga om det framtida utnyttjandet av Öjeby jordbruksegendom ansluter jag mig till vad utredaren därom uttalat. I detta sammanhang förtjänar emellertid påpekas att — oavsett om Öjebyegendomen behålles i statlig ägo eller inte — lokala jordbruks-, husdjurs- och trädgårdsförsök givetvis även framgent bör med statsunderstöd utläggas inom Norrbottens län liksom inom de sydligare delarna av försöksdistriktet.

Under återopand av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna den föreslagna förläggningen av trädgårds- och husdjursförsöksstationerna i norra försöksdistriktet
- b) till *Byggnadsarbeten m. m. vid vissa för lantbrukshögskolans försöksverksamhet disponerade jordbruksegendomar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 312 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

[167] *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt*. Förslag om att anvisa anslag till byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt framföres av *anstaltsstyrelsen* i anslagsskrivelsen ävensom av *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 30 augusti 1961, kompletterad genom promemoria den 21 november 1961. De föreslagna arbetena framgår av följande sammanställning.

1. Institutionen i Bergshamra

a) uppdelning av renhetslaboratoriet	42 500
b) anordnande av personalutrymmen	37 500
c) inredning av avvagningslaboratoriet	5 000

2. Röbbäcksdalen, nybyggnad gemensam för frökontrollanstalten och statens växtskyddsanstalt	700 000
3. Fältkontrollavdelningen och filialen i Stora Råby, nybyggnader inklusive fast inredning m. m.	1 310 000
	<hr/> 2 095 000

1 a) och b). Motiven till dessa förslag finnes redovisade i 1961 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 6—7 under 2 a) och b)). Förslagen framföres av såväl *anstaltsstyrelsen* som *byggnadsstyrelsen*.

1 c). Detta *anstaltsstyrelsens* förslag går ut på att i ett laboratorium, där betade utsädesprov väges upp, för den sysselsatta personalens skydd anordna ett ventilationsskåp. En liknande anordning — skyddshuv med friskluftsintag — finnes sedan några år installerad men räcker ej till vid större arbetsbelastning.

2. *Anstaltsstyrelsens* ifrågavarande förslag grundar sig på Röbbäcksdalsutredningens betänkande rörande utbyggnad av en central forskningsinstitution för norrländska jordbruksfrågor m. m. Beträffande motivet torde därför få hänvisas till redogörelse för utredningens förslag i propositionen 1955: 116 (s. 17). Anstaltsstyrelsen anför vidare.

Anstalten tilldelades för budgetåret 1960/61 ett belopp av 40 000 kr. ur anslaget till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland för främjande av växtodling och organisation av utsädesproduktionen, i synnerhet beträffande potatisutsädet, i Övre Norrland. För innevarande budgetår har anstalten till detta ändamål erhållit ett lika stort belopp. Som följd härav har arbetet med att utrusta en filial vid Röbbäcksdalen påbörjats och lokal har tillfälligt kunnat erhållas i den institutionsbyggnad, som där disponeras av statens jordbruksförsök och statens växtskyddsanstalt.

3. I fråga om detta förslag anför *byggnadsstyrelsen* bl. a. följande.

År 1956 äskade anstaltsstyrelsen 2 325 000 kr. för uppförande av institutionsbyggnad (1 900 000 kr.), växthusanläggning (300 000 kr.) och bostadshus (125 000 kr.). 1957 års riksdag anvisade 300 000 kr. för uppförande av växthusanläggningen. År 1957 upprepade anstaltsstyrelsen sina äskanden beträffande institutionsbyggnaden och bostadshuset. Kostnaderna angavs då till 2 360 000 kr. resp. 140 000 kr. Kostnadsökningen avseende institutionsbyggnaden berodde på att kostnadsuppskattningen kunnat göras på ett bättre ritningsunderlag än det som förelåg tidigare. I 1958 års statsverksproposition tillstyrkte föredragande departementschefen förslaget att uppföra institutionsbyggnaden för nämnda kostnad av 2 360 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1957, exklusive kostnader för fast inredning och utrustning samt vissa elektriska ledningar m. m. Såsom första medelsanvisning föreslogs ett belopp av 500 000 kr., vilket sedermera anvisades av riksdagen. Hösten 1958 äskade byggnadsstyrelsen ytterligare medel till uppförande av institutionsbyggnaden. Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1959 års riksdag ett belopp av 1 159 000 kr. för ändamålet. Sammanlagt hade sålunda 1 659 000 kr. anvisats för institutionsbyggnaden och dessutom tidigare 300 000 kr. för växthusanläggningen.

I sina äskanden hösten 1960 beträffande fortsatt medelsanvisning för institutionsbyggnaden angav anstaltsstyrelsen, att 1 959 000 kr. tidigare anvisats för ändamålet. Såsom nyss nämnts hade emellertid då endast 1 659 000 kr. beviljats för institutionsbyggnaden, medan skillnadsbeloppet 300 000 kr.

anslagits till uppförande av en växthusanläggning. Beloppet kom sålunda att felaktigt inräknas i den tidigare medelsanvisningen beträffande institutionsbyggnaden, vilket resulterade i att ett med 300 000 kr. för lågt anslag åskades av 1961 års riksdag. Därjämte begärde anstaltsstyrelsen ett anslag om 40 000 kr. för uppförande av ett växthus för virustestning av utsädespotatis. Riksdagen beviljade tillhopa 581 000 kr. till att täcka kostnaderna för institutionsbyggnaden och virusväxthuset.

Av följande sammanställning framgår hur de numera uppskattade kostnaderna för byggnadsföretaget fördelar sig.

	Tidigare angiven kostnad	Kostnad per 1/7 1961	Skillnad
Institutionsbyggnad	2 360 000	2 700 000	+ 340 000
Växthus, inklusive det för virustestning	340 000	560 000	+ 220 000
Bostäder	140 000	160 000	+ 20 000
Yttre arbeten		180 000	+ 180 000
Viss utrustning m. m.		250 000	+ 250 000
Summa kr.	2 840 000	3 850 000	+ 1 010 000

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till 3 850 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961. Då tidigare anvisats 2 540 000 kr., återstår 1 310 000 kr. att anvisa. Av det erforderliga medelstillskottet utgöres såsom förut angivits 300 000 kr. av de för växthusanläggningen avsedda medlen, vilka medräknats i medelsanvisningarna för institutionsbyggnaden. Återstående 1 010 000 kr. fördelar sig enligt följande.

Merkostnaden för institutionsbyggnaden utgöres dels av indexmässiga prisstegringar, dels av kostnader för viss inredning, vilka förutskickats i 1958 års statsverksproposition. Höjningen av kostnaderna för växthusanläggningen är att söka i såväl automatiska prisstegringar som utökning av programmet bl. a. med ett potatislaboratorium. Merkostnaden för bostadshuset hänför sig till prisstegringar av automatisk natur samt vissa kostnader för fast inredning. Kostnaderna för de yttre arbetena har tidigare ej kunnat överblickas men torde kunna hänföras till den grupp av kostnader som förutskickats i 1958 års statsverksproposition. Beloppet å 250 000 kr. till viss utrustning m. m. avses till ställverk, centralsuganordning, borrbrunn, el- och vvs-arbeten i apparatrum och specialgroningsrum, vissa ledningsdragningar m. m.

Enligt föreliggande planer torde anläggningen kunna tagas i bruk tidigast under senhösten 1963. Härigenom synes slutanslag inte behöva anvisas förrän för budgetåret 1963/64. För budgetåret 1962/63 begränsas medelsbehovet till 500 000 kr.

Anstaltsstyrelsen understryker angelägenheten av att byggnadsarbetena snarast får påbörjas. Filialens lokaler befinner sig i ett mycket undermåligt skick. För dess vidkommande kommer ökningen av statsplomberingsverksamheten också med all sannolikhet att medföra en mycket stark ökning av analysuppdragen. Även för fältkontrollavdelningens del är det viktigt, att filialbyggnaden med växthusanläggning snarast blir färdigställd.

Departementschefen

De föreslagna ändringsarbetena vid institutionen i Bergshamra avseende uppdelning av renhetslaboratoriet och anordnande av personalutrymmen för en kostnad av 80 000 kr. kan jag med hänsyn till av riksdagen beslutad om-

lokalisering av anstalten inte tillstyrka. Då de olägenheter för institutionspersonalen, som ligger till grund för nämnda förslag liksom för yrkandet om viss inredning av avvägningslaboratoriet, måste anses betydande, vill jag dock inte motsätta mig att ifrågavarande tre inredningsprojekt förverkligas i enklare utförande än det byggnadsstyrelsen räknat med. På chefens för finansdepartementet föredragning denna dag har 25 000 kr. beräknats här för under byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond.

Anstaltsstyrelsens förslag att uppföra en ny institutionsbyggnad för frökontrollanstalten och statens växtskyddsanstalt i Röbbäcksdalen anser jag inte böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd i avvaktan på resultatet av utredningen rörande vissa jordbruksanstalters förläggning.

I fråga om nybyggnaderna vid Stora Råby delar jag anstaltsstyrelsens uppfattning om angelägenheten av att dessa snarast möjligt kommer till utförande. Såsom byggnadsstyrelsen anfört erfordras ytterligare 1 310 000 kr. i investeringsanslag. För att inte brist på medel skall kunna medföra ytterligare dröjsmål av ifrågavarande byggnadsprojekt vill jag för min del förorda, att hela det beräknade beloppet anvisas för nästa budgetår.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 1 310 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 310 000 kr.

[168] **Statens maskinprovningar: Byggnadsarbeten.** *Styrelsen för statens maskinprovningar* hemställer, att för budgetåret 1962/63 anvisas de investeringsmedel, som utöver av 1961 års riksdag beviljat anslag om 750 000 kr. erfordras för att färdigställa nya lokaler för maskinprovningarnas avdelning i Röbbäcksdalen. *Byggnadsstyrelsen* hemställer — sedan projekteringen slutförts och anbud antagits — att ett investeringsanslag av 650 000 kr. anvisas för ändamålet.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att för ändamålet resterande belopp anvisas. Vid bifall till byggnadsstyrelsens förslag erfordras ett investeringsanslag av (650 000 + 120 000 =) 770 000 kr., varvid det tidigare för projekteringskostnader anvisade beloppet av 120 000 kr. sålunda kan återföras till fonden för förslag till statsverket.

Anslaget torde alltså böra uppföras med 770 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens maskinprovningar: Byggnadsarbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 770 000 kr.

[169] **Byggnadsarbeten vid statens reproduktionsanstalt.** I överensstämmelse med i prop. 1961: 93 gjorda uttalanden, mot vilka riksdagen (JoU 1961: 25; rskr. 1961: 211) ej hade någon erinran, har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att efter samråd med statens reproduktionsanstalt och lantmäteristyrelsen utföra projektering fram t. o. m. färdigställande av huvudritningar avseende industri- och kontorsbyggnad för anstalten inom kvarteret Vagnhallen i Råcksta inom Stockholms stad. Sedermera uppdrogs åt byggnadsstyrelsen att, om så skulle visa sig ekonomiskt förmånligt, föreslå förläggning av nybyggnaden till annan plats inom stockholmsområdet.

I skrivelse den 17 oktober 1961 har *byggnadsstyrelsen* inkommit med ritningar och uppgifter rörande kostnaderna för nybyggnad inom kvarteret Vagnhallen. Byggnaden avses komma att utformas i en huvudbyggnad i tre våningar förutom källare samt en envånings förbindelsebyggnad till en framtida utbyggnad. Styrelsen beräknar kostnaderna till ca 8 000 000 kr. samt upplyser att arbetena kan påbörjas omkring den 1 juni 1962. Vad angår byggnadens lokalisering framhåller styrelsen bl. a. följande.

Grundförhållandena, som redan från början bedömts vara mindre goda, har numera visat sig betydligt sämre än vad som tidigare antagits av styrelsen. En preliminär grundundersökning jämte ytavvägningar har sålunda givit vid handen, att mycket kostnadskrävande pålnings- och förstärkningsarbeten torde bli nödvändiga. Kostnaderna räknas till omkring 600 000 kr. Styrelsen har dock inte räknat med pålning av den del av tomterna, som reserverats för framtida tillbyggnad till den nu projekterade första utbyggnaden. Enligt styrelsens mening kan det ifrågasättas om ej detta extra pålningsarbete redan nu bör utföras. Tages hänsyn härtill ökas pålningskostnaden till 1 000 000 kr.

Tomterna har förutsatts skola upplåtas från stadens sida genom tomt-rättsavtal. Enligt styrelsens mening är den fordrade tomträttsavgälden, sammanlagt för båda tomterna 65 000 kr., med hänsyn till de betydande grundläggningskostnaderna mycket hög.

I yttrande över skrivelsen har *arbetsgruppen för beredning av vissa frågor rörande statens reproduktionsanstalt* anfört, att lokalisering av nybyggnaden till kvarteret Vagnhallen är det lämpligaste av de alternativ som varit föremål för överväganden. Arbetsgruppen understryker angelägenheten av att byggnadsarbetena snarast igångsättes. Reproduktionsanstaltens nuvarande undermåliga lokalförhållanden beräknas nämligen medföra en försämring av driftsresultatet med f. n. ca 100 000 kr. för år.

I skrivelse den 7 december 1961 har *byggnadsstyrelsen* inkommit med ritningar och kostnadsuppgift angående förläggning av nybyggnaden å tomt i Johannelund inom Stockholms stad. Styrelsen uttalar därvid i huvudsak följande.

Sedan skrivelsen den 17 oktober 1961 avläts har byggnadsstyrelsen låtit projektera fram ett alternativt förslag, vilket benämnes Råcksta II eller Johannelund. Tomten ligger ett kort stycke från tunnelbanehållplatsen med detta namn invid Bergslagsvägen.

I stort sett har de ritningar, som projekterats beträffande Råcksta I, kunnat anpassas till den nya tomten. I likhet med förhållandet vid Råcksta I äges tomten av Stockholms stad och kommer att upplåtas mot tomträtt. De

extra grundläggningskostnaderna, som krävdes vid Råcksta I, beräknas bortfalla helt i johannelundsalternativet.

I byggnadsrätten för johannelundstomten medges ytterligare en våning utöver vad reproduktionsanstalten nu behöver. Styrelsen anser att denna rätt bör utnyttjas och att exempelvis den översta våningen bör utformas som en generell kontorsvåning. Styrelsen bedömer uthyrningsmöjligheterna som goda och är beredd att biträda anstalten i denna fråga.

Kostnaderna för johannelundsförslaget har uppskattats till 8 300 000 kr. enligt prisläget 1 juli 1961. Jämfört med Råcksta I har för de kostnader, som i detta alternativ åtgår för grundläggningsarbeten, i johannelundsalternativet erhållits ytterligare en våning med en nettovåningsyta av ca 1 600 m².

Byggnadsstyrelsen hemställer, att nybyggnaden skall förläggas till Johannelund samt att för byggnadens uppförande anvisas 700 000 kr. å tilläggsstat för budgetåret 1961/62 och 3 000 000 kr. för budgetåret 1962/63.

I ärendet har skrifter inkommit från *SRA:s Grafiska Kartellstyrelse* och *SRA:s tjänstemannaförening*, vari anförts synpunkter på förläggning av nybyggnad för reproduktionsanstalten till Johannelund.

Departementschefen

Angelägenheten av att lokalfrågan för statens reproduktionsanstalt får en snar och ändamålsenlig lösning har understrukits av 1961 års riksdag (prop. 93; JoU 25; rskr. 211). Byggnadsstyrelsen har på Kungl. Maj:ts uppdrag utfört projektering av nybyggnad för anstalten med förläggning dels till tomt i Råcksta i Stockholms nordvästra del, dels till tomt i Johannelund i samma del av staden. Såsom framgår av det föregående skiljer sig de båda byggnadsprojekten i huvudsak därigenom, att förläggning till Råcksta medför en fördyring med i runt tal 1 000 000 kr. till följd av högre grundläggningskostnader.

Enligt vad jag inhämtat anser lantmäteristyrelsen och arbetsgruppen för beredning av vissa frågor i anledning av reproduktionsanstaltens ombildning till statligt aktiebolag att uppförande av byggnaden i Johannelund är att föredraga framför nybyggnad å den aktuella tomten i Råcksta. Från anstaltens sida har hävdats att tomten i Johannelund är sämre belägen ur affärssynpunkt och med hänsyn till personalens intressen än tomten i Råcksta. För egen del anser jag, att övervägande skäl talar för att nybyggnad för reproduktionsanstalten uppföres på tomten i Johannelund. Jag vill även med hänsyn till behovet av lokaler för olika statliga ändamål förorda att byggnaden, såsom byggnadsstyrelsen förslagit, uppföres med en våning utöver vad anstalten nu behöver. Byggnadsstyrelsens förslag till utformning av nybyggnaden torde i huvudsak böra godtagas liksom de till 8 300 000 kr. beräknade kostnaderna för densamma.

Byggnaden bör efter färdigställandet upplåtas till det statliga aktiebolag, vartill reproduktionsanstalten den 1 juli 1962 skall ombildas. Till frågan om formerna härför torde jag få återkomma vid anmälan av 1963 års statsverksproposition.

Byggnadsarbetena bör, såsom byggnadsstyrelsen utgått från, igångsättas redan i vår. Jag avser därför att senare denna dag återkomma till Kungl.

Maj:t med förslag att 700 000 kr. anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår för att täcka kostnaderna för byggnadsarbetena fram till den 1 juli 1962. För nästa budgetår bör anvisas det av byggnadsstyrelsen äskade beloppet av 3 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens reproduktionsanstalt* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

Statens utlåningsfonder

[170] **Jordbrukets maskinlånepfond.** Vid 1938 års riksdag (prop. 217; rskr. 275) beslöts inrättandet av ifrågavarande fond. Nu gällande bestämmelser rörande lån från fonden återfinnes i kungörelsen den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånepfond m. m., ändrad genom kungörelserna 1949: 159, 1952: 414, 1953: 246, 1955: 355 och 1958: 234. Såsom kapitaltillskott till fonden har för budgetåret 1938/39—1941/42 och 1944/45—1951/52 anvisats anslag å tillhoppa 30 330 000 kr. För budgetåret 1955/56 har vidare ett kapitaltillskott av 1 000 000 kr. tillförts fonden. I enlighet med beslut av 1961 års riksdag skulle anslaget för sistnämnda budgetår jämväl under budgetåret 1961/62 få användas för det med anslaget avsedda ändamålet. Genom beslut av 1961 års riksdag har i samband med avveckling av gasgeneratorlånepfonden 1 000 000 kr. tillförts maskinlånepfonden för att lämna lån för att anskaffa flishuggningsmaskiner.

Lantbruksstyrelsen anför, att något kapitaltillskott till fonden inte är erforderligt för nästa budgetår under förutsättning att outnyttjade anslagsmedel från budgetåret 1955/56 jämväl då får disponeras för avsett ändamål.

Departementschefen

Eftersom möjligheterna till lån från ifrågavarande fond bör kvarstå i oförändrad omfattning, förordar jag, att det för budgetåret 1955/56 anvisade anslaget får användas även under budgetåret 1962/63.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1955/56 anvisade investeringsanslaget till Jordbrukets maskinlånepfond må under budgetåret 1962/63 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[171] **Kronotorparnas inventarielånepfond.** Vid 1943 års riksdag (prop. 138; rskr. 303) beslöts inrättandet av kronotorparnas inventarielånepfond. Bestämmelser rörande utlåning från fonden är meddelade i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532) angående upplåtelse av kronotorp (ändr. 1945: 653, 1950: 336, 1954: 189 och 1958: 536), kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 267) angående upplåtelse av norrländska fjällägenheter, m. m. (omtryck 1958: 534), samt kungörelsen den 2 juni 1950 (nr 339) med vissa bestämmelser

rörande äldre kronolägenheter. Lånen utbetalas numera av domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Till fonden anvisades för budgetåret 1945/46 ett anslag av 50 000 kr., för vardera budgetåret 1949/50 och 1950/51 ett anslag av 80 000 kr. samt för budgetåren 1951/52—1953/54 anslag av resp. 50 000, 75 000 och 50 000 kr. För vardera av budgetåren 1959/60—1961/62 har vidare ett kapitaltillskott av 50 000 kr. tillförts fonden. Av anslagen har 475 000 kr. avsetts för den av domänstyrelsen och 60 000 kr. för den av lantbruksstyrelsen bedrivna låneverksamheten.

Domänstyrelsen hemställer, att för dess räkning för nästa budgetår anvisas ett anslag av 50 000 kr. såsom kapitaltillskott till fonden.

Departementschefen

Såsom domänstyrelsen anfört, torde det vara erforderligt att nästa budgetår tillföra fonden ett kapitaltillskott av 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kronotorparnas inventarielånefond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kr.

[172] **Skogsväglånefonden.** Vid 1941 års riksdag (prop. 186; rskr. 268) beslöts inrättandet av skogsväglånefonden, varifrån lån må beviljas för utförande av vägbyggnader å skogar i enskild ägo. För ändamålet upptogs för budgetåret 1941/42 i samband med fondens inrättande ett anslag av 900 000 kr. Närmare bestämmelser angående lån från fonden återfinns i kungörelsen den 6 juni 1941 (nr 492) jämte senare ändringar.

Skogsstyrelsen hemställer, att investeringsanslaget till skogsväglånefonden måtte få användas jämväl under budgetåret 1962/63.

Departementschefen

Jag tillstyrker skogsstyrelsens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att det för budgetåret 1941/42 anvisade investeringsanslaget till Skogsväglånefonden må under budgetåret 1962/63 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[173] **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen 1932: 112, ändrad genom kungörelserna 1937: 627, 1948: 313, 1949: 160 och 1953: 240.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggning av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling. Med avseende å innehållet

av ett utav Kungl. Maj:t den 29 juli 1957 meddelat beslut möter icke hinder att med anlitan­de av lån ur fiskerilånefonden anskaffa gummiflottor såsom livräddningsanordning till fiskebåtar.

Ramen för utlåning från fiskerilånefonden för budgetåret 1961/62 utgör 3,8 miljoner kr.

Vid början av innevarande budgetår förelåg å fiskerilånefonden en behållning av omkring 0,7 miljoner kr. Under innevarande och nästa budgetår kan såsom amortering å tidigare utlämnade lån till fonden beräknas inflyta sammanlagt omkring 6,7 miljoner kr. Tillsammans med det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget om 850 000 kr. utgör den sammanlagda medelstillgången budgetåren 1961/62 och 1962/63 omkring 8,3 miljoner kr.

Fiskeristyrelsen anmäler, att det sammanlagda beloppet av låneförmedlarnas ansökningar om fiskerilån för innevarande budgetår i likhet med förra budgetåret uppgår till i runt tal 15 miljoner kr. Styrelsen hemställer, att under fiskerilånefonden för budgetåret 1962/63 upptages ett investeringsanslag, som för nyssnämnda år möjliggör en utlåning från fonden av 7,5 miljoner kr.

Departementschefen

Såsom framgått av den föregående framställningen föreligger även under innevarande budgetår betydande anspråk på lån ur fiskerilånefonden. I anledning av de aktuella anspråken har jag för avsikt att senare denna dag föreslå en utvidgning av ramen för lån under innevarande budgetår från 3,8 till 5,5 miljoner kr. Även för nästa budgetår anser jag mig böra förorda en låneram för fiskerilån av 5,5 miljoner kr. Vid sådant förhållande erfordras ett kapitaltillskott av 1,0 miljoner kr. för budgetåret 1962/63.

Med hänsyn till de höjningar av normalräntan för lån från statens utlåningsfonder, som företagits under de senaste åren — för närvarande utgör normalräntan 4 3/4 procent — synes den för lån från fiskerilånefonden gällande räntesatsen av 3 procent böra höjas till 4 procent för lån, som utlämnas från och med den 1 juli 1962. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga i anledning härav erforderliga författningsändringar.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1962/63 ett belopp av 5 500 000 kr. må av Kungl. Maj:t disponeras för lån från fiskerilånefonden

b) till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

c) godkänna vad i det föregående föreslagits beträffande räntan å lån ur fiskerilånefonden.

[174] **Statens fiskredskapslånefond.** Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga riksdagen en särskild proposition angående statligt stöd vid skada på eller förlust av fiskredskap. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens fiskredskapslånefond* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 600 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[175] **Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lantushållsskolor.** Under denna anslagsrubrik anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag å 1 000 000 kr. för budgetåret 1947/48. Enligt medgivande av 1961 års riksdag må anslaget under budgetåret 1961/62 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen anför, att någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår under förutsättning att nyssnämnda anslag även då får disponeras för avsett ändamål. Endast fyra skolor har nämligen sökt och erhållit lån från anslaget med tillhoppa 518 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lantushållsskolor må under budgetåret 1962/63 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[176] **Lån till det statliga aktiebolag vartill statens reproduktionsanstalt ombildas.** Under anslaget till aktieteckning i det statliga aktiebolag vartill statens reproduktionsanstalt ombildas avser jag att behandla frågan om detta bolags finansiering. Under hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till det statliga aktiebolag vartill statens reproduktionsanstalt ombildas* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kr.

[177] **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** För detta ändamål anvisades senast för budgetåret 1957/58 ett investeringsanslag av 200 000 kr. För budgetåren 1958/59—1961/62 har anslag för ändamålet inte anvisats. Vid ingången av budgetåret 1961/62 utgjorde behållningen å anslaget 377 500 kr.

Bestämmelserna rörande anslagets användning är meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk, ändrad genom kungörelsen 1948: 314.

Jordbruksutskottet förutsatte i sitt utlåtande 1961: 7, vilket lämnades utan

erinran av riksdagen, att, därest behållningen under förevarande anslag ej skulle förslå för att täcka de låneanspråk, som anses böra tillgodoses med anslaget, Kungl. Maj:t skulle komma att hos riksdagen begära viss medelsökning genom tilläggsstatsanvisning.

Fiskeristyrelsen hemställer, att under förestående anslagsrubrik anvisas dels 500 000 kr. å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, dels 500 000 kr. å riksstaten för budgetåret 1962/63. Till stöd härför framhåller styrelsen, att det sammanlagda beloppet för ineliggande låneansökningar per den 1 juli 1961 uppgick till 1 090 000 kr., samtidigt som behållningen å anslaget utgjorde 377 500 kr., varför det belopp, som ej kan tillgodoses inom ramen för befintlig behållning, uppgår till drygt 700 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till behållningen å anslaget samt inkomna och väntade låneansökningar har jag för avsikt att senare denna dag föreslå, att anslaget genom anvisning å tilläggsstat tillføres 350 000 kr. under innevarande budgetår. Jag anser mig vidare böra förorda, att för budgetåret 1962/63 ett belopp av 250 000 kr. upptages under anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kr.

Fonden för statens aktier

[178] Aktieteckning i det statliga aktiebolag vartill statens reproduktionsanstalt ombildas. Statens reproduktionsanstalt skall enligt principbeslut av 1961 års riksdag (prop. 93; JoU 25; rskr. 211) ombildas till statligt aktiebolag den 1 juli 1962. Såsom i propositionen uttalades har den 30 juni 1961 tillkallats en arbetsgrupp med karaktär av interimsstyrelse för det blivande bolaget och med uppgift att bl. a. framlägga förslag rörande bolagets behov av aktiekapital och rörlig kredit i riksgäldskontoret.

I skrivelse den 16 november 1961 har *arbetsgruppen* avgivit förslag i ämnet. Arbetsgruppen föreslår därvid, att bolaget skall benämnas Svenska Reproduktions Aktiebolaget. Dess aktiekapital bör utgöra nominellt 2 400 000 kr. Därjämte skall finnas en reservfond av 600 000 kr., som bildas genom att aktierna tecknas till 25 procents överkurs. Arbetsgruppen förordar vidare, att bolaget av staten ur fonden för låneunderstöd erhåller ett räntebärande men tills vidare amorteringsfritt lån av 700 000 kr., samt att det får åtnjuta en rörlig kredit i riksgäldskontoret av likaledes 700 000 kr. Bolaget skall överta till statens reproduktionsanstalt den 1 juli 1962 hänförliga tillgångar och skulder med undantag för de pensionsförpliktelser, som hänförs till tiden före nämnda dag, samt anstaltens rörelse. Arbetsgruppen anser, att nettovärdet av de av bolaget övertagna tillgångarna och skulderna

bör fastställas till 1 400 000 kr., och att behållningen på fonden för statens reproduktionsanstalt bör nedskrivas till detta belopp. Slutligen hemställer arbetsgruppen, att det för aktieteckningen erforderliga beloppet samt medel för förut nämnt lån anvisas å kapitalbudgeten för budgetåret 1962/63.

Såsom motiv för förslagen anför arbetsgruppen i huvudsak följande.

Beträffande bolagets framtida verksamhet hänvisar arbetsgruppen till uttalandena i prop. 1961: 93 samt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1961 angående förläggandet, distributionen och försäljningen av de officiella kartorna m. m. Enligt detta skall distributionen och försäljningen av de officiella kartorna anförtros det nya bolaget. Beslutet innebär i och för sig en vidgning av det hittillsvarande verksamhetsområdet för statens reproduktionsanstalt (SRA) och föranleder vissa nyinvesteringar. I anslutning därtill bör även ske en vidgning av förlagsverksamheten och av insatsen vid tryckningen av de officiella kartorna m. m. Samtidigt bör anstaltens kartredaktionella verksamhet utvidgas för att möjliggöra framställning av skilda slag av särtryck o. d. med utgångspunkt bl. a. från de officiella kartorna. Härutöver räknar arbetsgruppen med att bolaget i väsentligt större omfattning än vad fallet är i fråga om SRA kommer att utnyttjas för statligt tryck av skilda slag. Likaså synes det ur statens allmänna ekonomiska synpunkt angeläget att fullt utnyttja den förlags- och distributionsapparat som redan finns genom en betydande utvidgning av den förlagshållning m. m. beträffande blanketter som anstalten bedriver. En expansion av verksamheten av nyss berört slag är också nödvändig för att säkra företagets lönsamhet.

Det kapitaltillskott, som erfordras utöver i SRA:s rörelse redan nu engagerat kapital och medgivna investeringsbemyndiganden, har av arbetsgruppen i samråd med direktören för SRA beräknats till 800 000 kr. för att utöka anläggningstillgångarna, 400 000 kr. för att utöka omsättningstillgångarna och 400 000 kr. för utökat rörelsekapital. Därutöver krävs för att täcka kostnader i samband med flyttning till nya lokaler samt vissa merkostnader för tillfälliga lokaler hänförliga till övertagandet av kartdistributionen ett beräknat belopp av 300 000 kr.

I fråga om kapitalbehovet i det nya bolaget har arbetsgruppen utgått från de beräkningar, som redovisats i den av lantmäteristyrelsen tidigare verkställda utredningen angående vissa övergångsproblem vid en ombildning av statens reproduktionsanstalt till statligt aktiebolag (se prop. 1961: 93 s. 20—24). Dessa beräkningar grundade sig dock på förutsättningar, som i vissa avseenden ändrats genom olika ställningstaganden från statsmakternas sida efter det utredningen slutförts. Aktiebolagsbildningen har således framflyttats ett år, en viss expansion skall ske och lokalfrågan torde komma att lösas genom nybyggnad. En revidering av de tidigare beräkningarna har därför skett. Därvid har bl. a. antagits, att inget driftsöverskott uppkommer för innevarande budgetår. Vidare har vid beräkning av ingångsvärdet av det i SRA engagerade kapitalet viss värde reglering skett.

Vid beräkningen av kapitalbehovet har hänsyn ej tagits till den nya byggnaden i vidare mån än att det egna kapitalet dimensionerats så pass stort att det anses utgöra en godtagbar kvot av det totala engagerade kapitalet även efter det byggnaden övertagits. Arbetsgruppen har därvid räknat med att för övertagandet av byggnaden erforderligt kapital skall upplånas.

De reviderade beräkningarna har gett följande slutresultat (1 000-tal kr.)

<i>Eget kapital</i>		
Aktiekapital	2 400	
Reservfond	600	3 000

Främmande kapital

Långa lån	700	
Ianspråktagen rörlig kredit	20	720
		<u>3 720</u>

Därutöver förutsättes, att bolaget i likhet med vad som nu gäller för SRA skall äga utnyttja en rörlig kredit i riksgäldskontoret av 700 000 kr.

Reservfonden tillskapas genom att aktierna tecknas till 25 procents överkurs. Det långa lånet bör enligt arbetsgruppens mening utlämnas av statsverket ur fonden för låneunderstöd samt löpa med för sådana lån gällande ränta.

Av det totala kapitalbeloppet utgöres 1 900 000 kr. av nytt eget och främmande kapital. Av återstoden, 1 820 000 kr., utgöres 1 400 000 kr. av beräknad bokförd behållning å fonden för SRA, och 420 000 kr. av beräknad ianspråktagen rörlig kredit.

Den expansion av bolagets rörelse, som bör ske, beräknas inte kunna eller böra genomföras i full omfattning förrän i anslutning till övertagandet den 15 september 1963 av distributionen av de officiella kartorna. Arbetsgruppen har utgått från att något över hälften av nytillskottet av kapital samt det för flyttningen till de nya lokalerna m. m. beräknade beloppet — sammanlagt 1 250 000 kr. — ej skall behöva disponeras förrän under första hälften av 1963.

Arbetsgruppen har att föreslå namn för det nya bolaget. De nuvarande initialerna SRA utgör en inarbetad firmabeteckning med ett goodwillvärde, som om möjligt bör tillgodogöras.

I *remissyttrande* över arbetsgruppens förslag har *riksrevisionsverket* anført, att det belopp, varmed inkomsterna överstiger utgifterna enligt reproduktionsanstaltens för innevarande budgetår fastställda driftskostnadsstat, i första hand bör användas för den föreslagna värderegleringen till den del denna ej kan ske med reserverade medel. Vad som härutöver erfordras för den beräknade nedskrivningen av det å statens reproduktionsanstalts fond redovisade kapitalet bör tillskjutas från fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Departementschefen

Det av 1961 års riksdag (prop. 93; JoU 25; rskr. 211) fattade principbeslutet rörande ombildning av statens reproduktionsanstalt från och med den 1 juli 1962 till statligt aktiebolag inrymde inte ställningstagande till finansieringen av bolaget. I sammanhanget uttalade riksdagen, att vid avvägningen av det kapital, som prövas böra tillföras bolaget, måste beaktas att detsamma inte kommer i sådant läge i förhållande till privata företag i den bransch, där bolaget skall verka, att det inte får avsedd konkurrenskraft. För egen del finner jag att det i det föregående redovisade, av en särskild arbetsgrupp framlagda förslaget rörande bolagets kapitalbehov vara väl avvägt. Jag förordar därför, att förslaget lägges till grund för äskandena i ämnet. Ej heller har jag något att invända mot arbetsgruppens uttalanden rörande bolagets verksamhetsinriktning. Bolaget bör, därest hinder ej möter enligt aktiebolagslagen, benämnas Svenska Reproduktions Aktiebolaget.

Nettovärdet av reproduktionsanstaltens tillgångar och skulder samt rörelse bör i överensstämmelse med arbetsgruppens förslag upptagas till 1 400 000 kr. vid överförandet till bolaget den 1 juli 1962. Behållningen å fonden för statens reproduktionsanstalt, som den 30 juni 1962 kan beräknas uppgå till i runt tal 1 600 000 kr., bör alltså nedskrivnas till detta värde. Enär något driftsöverskott inte torde uppkomma innevarande budgetår, bör det belopp som erfordras för nedskrivningen i enlighet med riksrevisionsverkets förslag tillskjutas från fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster. Den nedskrivna behållningen å reproduktionsanstaltens fond, vilken bör avvecklas, torde få överföras till fonden för statens aktier. Det torde, därest riksdagen ej har något att erinra mot vad jag nu förordat, få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i anledning därav erforderliga beslut. Sistnämnda fond bör härjämte för aktieteckningen i bolaget tillföras 1 600 000 kr.

Jag tillstyrker dessutom, att bolaget ur fonden för låneunderstöd erhåller det av arbetsgruppen föreslagna lånet om 700 000 kr. För lånet bör tillämpas den för lån från statens utlåningsfonder gällande normalräntan, men det bör vara amorteringsfritt under bolagets uppbyggnadsskede. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande lånets amortering. Statens reproduktionsanstalt åtnjuter för närvarande en rörlig kredit i riksgäldskontoret av 700 000 kr. Såsom arbetsgruppen föreslagit bör till bolagets disposition ställas en rörlig kredit av samma storlek.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av rörelsemedel tillhandahålla det statliga aktiebolag vartill statens reproduktionsanstalt skall ombildas en rörlig kredit av 700 000 kr.

b) till *Aktieteckning i det statliga aktiebolag vartill statens reproduktionsanstalt ombildas* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

[179] **Lagring av jordbruksprodukter.** Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut från vissa under fonden för förlag till statsverket anvisade anslag ställt sammanlagt 163 175 000 kr. till förfogande för statens livsmedelskommision och sedermera statens jordbruksnämnd att användas för lagring av jordbruksprodukter m. m. Anslagen tages i anspråk för utbetalning av rörelsemedel i samband med säsongmässig lagring av jordbruksprodukter samt beredskapslagring. Senast anvisades medel för budgetåret 1953/54.

Statens jordbruksnämnd hemställer, att anslagen må under budgetåret 1962/63 användas för de med anslagen avsedda ändamålen. Till stöd för sin framställning anför nämnden bl. a. följande.

I enlighet med gällande direktiv för prisregleringarna på jordbrukets område ställer jordbruksnämnden rörelsemedel från ifrågavarande investeringsanslag till förfogande för svenska mejeriernas riksförening och för medlemmar i föreningen Svensk kötthandel att användas som rörelsemedel för utjämningslagring av smör och köttvaror utöver det rörelsekapital, som lagerhållarna kan anskaffa på annat håll. Anslagsmedlen får av lagerhållarna disponeras mot ränta, motsvarande gällande diskonto med tillägg av en halv procent. Det sammanlagda behovet av anslagsmedel för här ifrågavarande ändamål har för de senaste budgetåren beräknats normalt utgöra 90 miljoner kr. Vid mera betydande avsättningssvårigheter för smör och fläsk har för utjämningslagringen tidvis även större belopp av anslagsmedlen måst tagas i anspråk, vilket möjliggjorts av att vissa som rörelsemedel för beredskapslagring avsedda belopp, i avvaktan på ett planerligt uppbyggande av lagren, tillfälligt icke har behövt anlitas för beredskapslagringen. Såvitt nämnden nu kan bedöma torde även under budgetåret 1962/63 statliga rörelsemedel till ett sammanlagt belopp av 90 miljoner kr. komma att erfordras för utjämningslagring av smör och köttvaror.

Såsom framgår av vad nämnden anfört i framställning angående anslag till kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. räknar nämnden med att under budgetåret 1962/63 skall bedrivas en lagring av konserverade produkter m. m. För dylik lagring beräknas tillräcklig medelstillgång icke komma att föreligga inom ramen för vad som redan anvisats på förevarande investeringsanslag. Nämnden avser att återkomma med närmare beräkningar av de i detta sammanhang uppkommande medelsbehoven.

Departementschefen

Jordbruksnämndens förslag att ställa anslagen till lagring av jordbruksprodukter till förfogande för ifrågavarande ändamål även under nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Lagring av jordbruksprodukter må under budgetåret 1962/63 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[180] **Ytterligare lagring av jordbruksprodukter.** Under åberopande av vad under nästföregående punkt anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Ytterligare lagring av jordbruksprodukter må under budgetåret 1962/63 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[181] **Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö.** För finansiering av inlösen av inhemskt oljeväxtfrö anvisades för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.

Statens jordbruksnämnd hemställer, att anslaget må under budgetåret

1962/63 med oförändrat belopp användas för det med anslaget avsedda ändamålet. Till stöd för sin framställning anför nämnden.

Även för regleringsåret 1962/63 beräknas rörelsemedel av betydande storlek komma att erfordras för inlösen genom föreningen Sveriges oljeväxtintressenters försorg av svenskt oljeväxtfrö (frö av 1962 års skörd). Medelsbehovet kan vid normalskörd uppskattas till omkring 125 miljoner kr. För detta ändamål beräknas sålunda investeringsanslaget för inlösen av inhemskt oljeväxtfrö fortfarande behöva tagas helt i anspråk. Föreningen torde i övrigt, liksom tidigare, få tillgodose sitt kapitalbehov för inlösen av oljeväxtskörden genom att anlita tillgångarna i oljeväxtodlingens konjunkturutmattningsfond och genom de möjligheter till upplåning, som kan komma att föreligga. Nämnden förutsätter, att även under regleringsåret 1962/63 ränta (= gällande diskonto med tillägg av en halv procent) skall erläggas på de rörelsemedel, som ställs till föreningens förfogande från här ifrågavarande investeringsanslag.

Departementschefen

Med biträdande av jordbruksnämndens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget till Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö må under budgetåret 1962/63 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Diverse kapitalfonder

[182] **Jordfonden.** Vid 1940 års riksdag (prop. 130; rskr. 273) beslöts inrättandet av en kapitalfond, benämnd jordfonden. Fondens medel skall jämlikt beslut av 1948 års riksdag (prop. 149; rskr. 233) bl. a. användas för att bestrida lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område. Under jordfonden har för innevarande budgetår anvisats investeringsanslag av 8 000 000 kr.

Lantbruksstyrelsen hemställer, att till fonden för budgetåret 1962/63 anvisas ett investeringsanslag av 10 000 000 kr. Till stöd för sin framställning anför styrelsen i huvudsak följande.

Som styrelsen redovisade i föregående års petita har medelsförbrukningen under budgetåret 1959/60 ökat med ej mindre än 50 procent från nästföregående år. Detta sammanhänger dock till en del med att medelsförbrukningen sistnämnda år visade en tillfällig nedgång. Under budgetåret 1960/61 har medelsförbrukningen ökat med nära 17 procent.

Den disponibla behållningen jämte inflytande medel vid försäljning av fastigheter torde mot bakgrunden av inköpsverksamhetens utveckling sannolikt inte komma att förslå till medelsbehovet under innevarande budgetår. För nästa budgetår bör såvitt man nu kan bedöma ett totalt tillskott av storleksordningen 10 000 000 kr. vara erforderligt, om den åsyftade utökade verksamheten å fonden ej skall hämmas av medelsbrist.

Departementschefen

Såsom i skilda sammanhang understrukits är det av vikt för den fortgående yttre rationaliseringen av jordbruks- och skogsfastigheter, att medel finns tillgängliga i jordfonden i erforderlig omfattning. Genom beslut av 1961 års riksdag har jordfonden, delvis å tilläggsstat (prop. 201; JoU 42; rskr. 402), tillförts 8 000 000 kr. Samtidigt beslöts, att vissa åtgärder skall vidtagas för att avveckla äldre fastigheter. Trots att härigenom kapitaltillgångar å fonden torde kunna frigöras i viss utsträckning under nästa budgetår, anser jag att ytterligare förstärkning är behövlig. Såsom berörts i översikten har jag nämligen under skilda anslagspunkter förordat åtgärder i syfte att intensifiera strukturrationaliseringen i fråga om såväl skogs- som jordbruksmark. Jag föreslår därför, att för budgetåret 1962/63 ett belopp av 4 000 000 kr. anvisas såsom tillskott till fonden.

I detta sammanhang torde böra bringas till riksdagens kännedom att Kungl. Maj:t i beslut den 27 juli 1961 i samband med förordnande att visst tomtområde skall i förvaltningshänseende överföras från lantbruksstyrelsen till byggnadsstyrelsen föreskrivit, att jordfonden skall nedskrivas med 3 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordfonden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stig Johansson

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

Nionde huvudtiteln

A. Jordbruksdepartementet m. m.

Kr.

	Jordbruksdepartementet:	
9	Avlöningar	1 511 000
10	Omkostnader	128 000
	Lantbruksattachéer:	
10	Avlöningar	157 000
11	Omkostnader	32 000
11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 300 000
12	Extra utgifter	177 000
		<hr/>
		3 305 000

B. Lantbruksstyrelsen

	Lantbruksstyrelsen:	
13	Avlöningar	3 657 000
20	Omkostnader	540 000
		<hr/>
		4 197 000

C. Lantbrukets rationalisering och befrämjande av dess produktion, m. m.

	Lantbruksnämnderna:	
23	Avlöningar	12 907 000
28	Omkostnader	3 040 000
	Bidrag till hushållningssällskapen:	
30	Avlöningar	14 525 000
32	Omkostnader	8 085 000
35	Utbildningskurser för viss personal vid lantbruksnämnder och hushållningssällskap	45 000
36	Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.	2 140 000
43	Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.	12 000 000
47	Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering	¹ 1 000
48	Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti	400 000
52	Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskin- lånefond	1 150 000
53	Bidrag till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland m. m.	4 300 000

¹ Beräknat belopp.

396 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

Sid.		Kr.
55	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering	7 500 000
58	Befrämjande av husdjursaveln m. m.	2 300 000
	Statens hingstdepå och stuteri:	
65	Avlöningar	577 000
65	Omkostnader	47 000
66	Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen	34 000
67	Bidrag till vissa åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis	135 000
68	Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utöware erlagd benschskatt	1300 000
		<u>69 486 000</u>

D. Jordbruksprisreglering m. m. samt särskilt stöd åt vissa jordbruk

	Statens jordbruksnämnd:	
70	Avlöningar	3 245 000
73	Omkostnader	845 000
76	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	138 000 000
76	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.	18 000 000
78	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket	95 000 000
80	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa krono- lägenheter m. m.	2 195 000
83	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket	926 000
84	Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd....	13 200 000
		<u>271 411 000</u>

E. Vissa kontrollanstalter på jordbrukets område m. m.

	Statens centrala frökontrollanstalt:	
89	Avlöningar	2 678 000
96	Omkostnader	932 000
	Statens växtskyddsanstalt:	
99	Avlöningar	1 883 000
108	Omkostnader	557 000
111	Utrustning	94 000
111	Bekämpande av växtsjukdomar	100 000
	Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt:	
112	Avlöningar	473 000
113	Omkostnader	131 000
	Statens maskinprovningar:	
114	Avlöningar	503 000
116	Omkostnader	332 000
117	Utrustning för provningsavdelningen i Norrland	55 000
		<u>7 738 000</u>

F. Undervisningsanstalter på jordbrukets område, m. m.

	Lantbrukshögskolan:	
118	Avlöningar	8 703 000
137	Omkostnader	850 000
141	Materiel	810 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kr.
144	Nyanskaffning av apparater m. m.	625 000
146	Bokinköp och bokbindning	150 000
147	Försöksverksamheten	1 400 000
152	Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.	1 000
	Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut:	
154	Avlöningar	2 190 000
165	Omkostnader	934 000
172	Materiel	60 000
173	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	135 000
175	Bokinköp och bokbindning	25 000
176	Trädgårdsekonomisk byrå	18 000
177	Lokal och fast försöksverksamhet	48 000
178	Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande	123 000
179	Understöd åt lantbrukshållningsseminariet å Rimforsa	85 000
	Lantbruksskolan vid Ultuna:	
180	Avlöningar	81 000
181	Omkostnader	8 000
	Bidrag till vissa lantbruksundervisningsanstalter:	
182	Avlöningar	10 889 000
186	Driftkostnader	2 269 000
189	Bidrag till jordbrukets yrkesskolor	282 000
191	Särskilda utbildningskurser	100 000
194	Studiehjälp åt elever vid vissa lantbruksundervisningsanstalter m. m.	2 850 000
196	Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisnings- anstalter	5 000 000
197	Bidrag till undervisningsmateriel för maskinundervisning ..	225 000
198	Reseunderstöd för studier på lantbrukets område	75 000
		37 936 000

G. Övrig forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område

200	Främjande av forskning på jordbrukets område m. m.	1 700 000
	Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader:	
202	Avlöningar	320 000
204	Omkostnader	125 000
206	Försöksverksamheten	50 000
206	Bidrag till jordbrukstekniska institutet	325 000
208	Bidrag till Sveriges utsädesförening	1 900 000
210	Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling	430 000
211	Åtgärder för att förebygga skördekadaver	200 000
		5 050 000

H. Veterinärväsendet m. m.

	Veterinärstyrelsen:	
216	Avlöningar	980 000
218	Omkostnader	90 000
	Veterinärstaten:	
219	Avlöningar	7 387 000

398 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

Sid.		Kr.
220	Omkostnader	226 000
222	Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier	12 818 000
	Statens veterinärmedicinska anstalt:	
223	Avlöningar	3 172 000
231	Omkostnader	863 000
234	Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.	450 000
238	Bidrag till främjande av juverhälsokontroll hos nötkreaturen	280 000
238	Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård ...	750 000
	Veterinärhögskolan:	
238	Avlöningar	4 204 000
247	Omkostnader	1 150 000
248	Materiel	340 000
249	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	250 000
251	Bokinköp och bokbindning	53 000
	Veterinärinrättningen i Skara:	
251	Avlöningar	295 000
253	Omkostnader	1 000
		<hr/>
		23 309 000

I. Skogsväsendet

	Skogsstyrelsen:	
254	Avlöningar	1940 000
254	Omkostnader	1177 000
	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna:	
255	Avlöningar	116 300 000
255	Omkostnader	16 002 000
255	Statens skogsförbättringsanslag	6 000 000
259	Vägbyggnader å skogar i enskild ägo	8 000 000
262	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.	5 800 000
265	Kostnader för virkesmätning	244 000
	Skogshögskolan:	
266	Avlöningar	14 850 000
266	Omkostnader	11 606 000
267	Materiel	1795 000
267	Nyanskaffning av apparater m. m.	1200 000
267	Bokinköp och bokbindning	150 000
	Statens skogsmästarskola:	
268	Avlöningar	206 000
271	Omkostnader	120 000
273	Stipendier	70 000
	Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.:	
273	Avlöningar	647 000
276	Omkostnader m. m.	674 000
279	Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m.	135 000
283	Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.	14 600 000
283	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal	338 000
		<hr/>
		57 754 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

J. Lantmäteri- och kartväsendet

	Lantmäteristyrelsen:	
286	Avlöningar	2 236 000
290	Omkostnader	280 000
	Lantmäteristaten:	
292	Avlöningar	29 618 000
296	Omkostnader	5 940 000
298	Utrustning	400 000
299	Utbildningskurser för viss lantmäteripersonal m. fl.	464 000
304	Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägför- rättningar m. m.	445 000
	Rikets allmänna kartverk:	
305	Avlöningar	6 757 000
313	Omkostnader	389 000
315	Kartarbeten m. m.	2 638 000
319	Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet	2 506 000
319	Utrustning m. m.	270 000
320	Inlösen och tryckning av kartor	3 104 000
		<hr/>
		55 047 000

K. Fiskeriväsendet m. m.

	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Fiskeristyrelsen:	
324	Avlöningar	1 491 000
328	Omkostnader	580 000
	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion: Vatteninspek- tionen:	
333	Avlöningar	637 000
338	Omkostnader	201 000
	Fiskeristyrelsen med statens vatteninspektion:	
339	Undersökningar inom sötvattenslaboratoriet	11 000
	Fiskeriintendenter m. m.:	
340	Avlöningar	1 255 000
340	Omkostnader	127 000
341	Utbildning av fiskeritjänstemän	36 000
342	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen	248 000
346	Statlig garanti för befrämjande av fiske på avlägsna fiskevatten, m. m.	10 000
346	Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation	65 000
347	Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island	50 000
348	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen	30 000
349	Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd ben- sinskatt	1 785 000
349	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.	2 500 000
		<hr/>
		6 916 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

L. Lappväsendet

	Lappfogdarna m. fl.:	
351	Avlöningar	1557 000
352	Omkostnader	1202 000
352	Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande	150 000
		<hr/> 809 000

M. Diverse

353	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	7 801 000
353	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	613 000
353	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.	30 000
	Bidrag till skogs- och lantbruksakademien:	
354	Akademien	115 000
355	Kostnader för jordbrukets forskningsråd m. m.	85 000
357	Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.	150 000
359	Naturskydd: Kostnader i samband med fridlysning av Smålands Taberg	—
360	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.	250 000
360	Bidrag till Jordbrukarungdomens förbund	225 000
361	Bidrag till viss lokal klubbverksamhet	100 000
362	Bidrag till ungdomsverksamhet på skogsbrukets område ...	85 000
362	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.	1 546 000
364	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder	153 000
365	Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar ...	5 000
365	Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.	65 000
365	Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m. ...	50 000
366	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	1 000
		<hr/> 11 274 000
	Summa för driftbudgeten	554 232 000

KAPITALBUDGETEN**Statens affärsverksfonder***Domänverket*

367	Byggnadsarbeten m. m. vid vissa för lantbrukshögskolans försöksverksamhet disponerade jordbruksegendomar	312 000
-----	--	---------

Statens allmänna fastighetsfond

378	Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	1 310 000
381	Statens maskinprovningar: Byggnadsarbeten	770 000
382	Byggnadsarbeten vid statens reproduktionsanstalt	3 000 000
		<hr/> 5 080 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kr.
Statens utlåningsfonder		
384	Jordbrukets maskinlånefond	—
384	Kronotorparnas inventarielånefond	50 000
385	Skogsväglånefonden	—
385	Fiskerilånefonden	1 000 000
386	Statens fiskredskapslånefond	1 600 000
		1 650 000
Fonden för låneunderstöd		
387	Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmänna- och lanthushållsskolor	—
387	Lån till det statliga aktiebolag vartill statens reproduktions- anstalt ombildas	700 000
387	Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	250 000
		950 000
Fonden för statens aktier		
388	Aktieteckning i det statliga aktiebolag vartill statens repro- duktionsanstalt ombildas.....	1 600 000
Fonden för förlag till statsverket		
391	Lagring av jordbruksprodukter	—
392	Ytterligare lagring av jordbruksprodukter.....	—
392	Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö	—
		—
Diverse kapitalfonder		
393	Jordfonden	4 000 000
	Summa för kapitalbudgeten	13 592 000

¹ Beräknat belopp.

BILAGA 12 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1962

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, och statsrådet Lindström anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1962/63 inom handelsdepartementets verksamhetsområde, varvid departementschefen anmäler de under punkterna 1—55 och 61—130 upptagna frågorna samt statsrådet Lindström de under punkterna 56—60 upptagna frågorna.

Innan de särskilda anslagspunkterna upptages till behandling, lämnar chefen för handelsdepartementet en översikt av anslagen inom departementets verksamhetsområde. Departementschefen redogör vidare för verksamheten inom vissa statsägda aktiebolag samt anmäler i samband därmed frågor om medelsanvisning till Aktiebolaget Ceaverken och till Aktiebolaget Statens skogsindustrier.

ÖVERSIKT

Följande sammanställning visar anslagen till handelsdepartementet under de två senaste budgetåren jämfört med vad som för budgetåret 1962/63 äskats och föreslås. Beloppen anges i milj. kronor.

	Anslag 1960/61	Anslag 1961/62	Äskat 1962/63	Förändring	Förslag 1962/63	Förändring
Driftbudgeten	282	314	383	+ 69	344	+ 30
Kapitalbudgeten	124	125	315	+ 190	212	+ 87
	406	439	698	+ 259	556	+ 117

Vid bifall till de förslag, som framläggs i det följande, kommer tionde huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1962/63 att uppgå till 344 175 000 kronor. Motsvarande slutsumma för innevarande budgetår är enligt den av 1961 års riksdag fastställda riksstaten 314 113 000 kronor. I fråga om driftbudgeten innebär alltså förslaget en nettoökning med 30 062 000 kronor. För kapitalbudgeten är ökningen 87 000 000 kronor. Av ökningarna hänför sig huvudparten till åtgärder beträffande de statliga bolagen, atomenergiverksamheten och sjöfarten. Härför och för vissa andra mera betydelsefulla anslagsändamål inom handelsdepartementets verksamhetsområde torde nu få lämnas en översiktlig redogörelse.

Vad angår de under handelsdepartementet sorterande *statliga industri-företagen* må omnämnas att Aktiebolaget Statens skogsindustriers utbyggnad med massafabrik och pappersbruk vid Lövholmen i Piteå — varom beslut tidigare fattats av riksdagen — fortgår planenligt. Bolagets aktuella ekonomiska läge har varit föremål för utredning, vars nyligen framlagda resultat har föranlett överväganden om en förstärkning av bolagets finansiering. I avbidan på särskild proposition i ämnet torde på kapitalbudgeten beräknas ett belopp av 130 milj. kronor för att möjliggöra en ökning av bolagets aktiekapital. Vad gäller Norrbottens järnverk må nämnas att den av 1959 års riksdag beslutade kompletteringen av Norrbottens järnverk med ett plåtvalsverk snart är genomförd. I fråga om Aktiebolaget Ceaverken, som är den enda tillverkaren i landet av röntgenfilm, har planer framlagts om en modernisering och utbyggnad av bolagets anläggningar för en sammanlagd kostnad av 6 milj. kronor. De avsedda åtgärderna, som får bedömas ha stor betydelse för vår beredskap på hithörande område, torde likaledes i särskild proposition senare i vår böra underställas riksdagens prövning. Aktiebolaget Svensk torvförädling fullföljer inom ramen för hos bolaget tillgängliga resurser de redan påbörjade åtgärderna för utvidgning av råvarubasen för den fortsatta briketttillverkningen. För inhämtande av ytterligare uppgifter om de statliga bolagen torde få hänvisas till den efterföljande särskilda redogörelsen härför.

Malmletningsverksamhet i Sveriges geologiska undersöknings regi har ägt rum sedan i början av 1940-talet, huvudsakligen inom Skelleftefältet avseende kopparzinkmalm. Det ekonomiska utbytet därav har varit gott — hittills har gruvdriften tillfört statsverket netto mellan 40 och 50 milj. kronor. Under de senaste åren har undersökningarna utvidgats att omfatta vissa järnmalmsfyndigheter, främst Svappavaarafältet söder om Kiruna. Planer har numera även utarbetats för en mera allmän inventering av Norrbottens malmtillgångar. För påbörjande av en dylik inventering föreslås i årets tionde huvudtitel 1,5 milj. kronor. Samtidigt förutsättes att de sedvanliga prospekteringsarbetena inom Skelleftefältet intensifieras. Till arbetena där föreslås anvisande av 2 milj. kronor. Ytterligare kommer under nästa budgetår att aktualiseras frågan om upptagande av gruvdrift i Stekenjokk i Vilhelminafjällen. Den därstädes hittills påträffade kopparzinkmalmen omfattar cirka 11 milj. ton. För att bl. a. underlätta de fortsatta prospek-

teringsarbetena bör en väg snarast iordningställas från Klimpfjälls by upp till malmfältet. Härför och för vissa kompletterande undersökningar angående de praktiska förutsättningarna för gruvdrift i Stekenjokk kräves på kapitalbudgeten anslag om sammanlagt 3 milj. kronor.

På *energiområdet* dominerar anslagen till atomenergiverksamheten. Till Aktiebolaget Atomenergi bör för nästa budgetår 128 milj. kronor ställas till förfogande, varav 108 milj. kronor på driftbudgeten och 20 milj. kronor på kapitalbudgeten. Inom ramen för angivna medelstildelning fullföljes utbyggnaden av Studsviks-stationen, som i och med budgetåret 1962/63 kommer att stå i huvudsak färdig. Vidare fortgår uppförandet av Ranstad-verket. I fråga om Ågesta-stationen, som avses bli tagen i drift under år 1963, beräknas medel för vissa avslutande arbeten och utrustningsanskaffningar. — Förutom anslaget till Aktiebolaget Atomenergi bör här erinras om de medel, som ställs till vattenfallsstyrelsens förfogande för fortsatta arbeten på atomenergianläggningar. Härvidlag är det i årets statsverksproposition redovisade Marviken-projektet av särskilt intresse. Marviken innebär ett fullföljande av det svenska reaktorprogrammet och representerar ett sista mellanled på vägen mot kommersiellt fullstora anläggningar. Av de 25 milj. kronor, som under nästa budgetår föreslås under statens vattenfallsverks fond till atomenergianläggningar, avser 15 milj. kronor förberedelse- och projekteringsarbeten för nämnda station.

När det gäller anslagstildelningen på *energiområdet* må även nämnas de betydande medel, som under senare år ställts till förfogande för utbyggnad av oljelagringen i landet. Ifrågavarande utbyggnad har skett i enlighet med ett av 1957 års riksdag antaget program, som gäller för tiden intill utgången av år 1962. Av det statliga medelsbehov som programmet representerar — 360 milj. kronor — har hittills anvisats 312 milj. kronor. Av återstoden torde 36 milj. kronor utgå under nästa budgetår. — Spörsmålet om beredskapslagringen av olja efter utgången av år 1962 är f. n. föremål för överväganden av särskilt tillkallade sakkunniga. Utredningsarbetet skall bedrivas så att frågan om den fortsatta lagringsverksamheten kan underställas 1962 års riksdag. — Den särskilda oljelagringsanläggningen vid Trondheimsfjorden håller nu på att färdigställas. För nästa budgetår bör för ändamålet anvisas ett slutanslag om 2,2 milj. kronor.

För lån till *hantverks- och småindustriföretag* har under den senaste femårsperioden via kapitalbudgeten avsevärt ökade medel ställts till förfogande. Sålunda omfattade budgetåret 1957/58 den dåvarande lånefonden något över 60 milj. kronor, medan fondmedlen i dag utgör 100 milj. kronor. För ändamål att ytterligare främja småföretagsamheten föreslås för nästa budgetår en ökning av hantverks- och industrilånefonden med 15 milj. kronor. Samtidigt hemställs att ramen för tecknande av statlig kreditgaranti för lån till hantverks- och industriföretag bestäms till 45 milj. kronor. Som bidrag till företagareföreningarnas administrationskostnader m. m. föreslås anvisande av 1,5 milj. kronor, innebärande en höjning med 400 000 kronor.

Den handelspolitiska utvecklingen i och utom Europa medför snabba förändringar i betingelserna för vår *utrikeshandel*. Såväl på grund av tillkomsten och konsolideringen av större marknadsenheter som genom uppkomsten av nya självständiga stater och därigenom allmänt växande internationell konkurrens, krävs det framöver ökade insatser från näringslivet men även från statens sida. Huvudansvaret för den kommersiella marknadsbearbetningen åvilar givetvis näringslivet. Det ligger likväl ett allmänt samhällsintresse i att vårt land stärker och utvidgar kontakterna med för oss viktiga marknader. Inför de kommande förhandlingarna om Sveriges tillträde till en vidgad europeisk stormarknad måste möjligheterna väl tillvaratagas att öka utlandskontakterna och att förbättra kännedomen utomlands om vårt land och näringsliv, om våra sociala och kulturella förhållanden samt om Sveriges handelspolitiska och utrikespolitiska läge. För att möta det växande behovet av kommersiella stödjepunkter, kommersiell upplysningsverksamhet och deltagande i internationella mässor och utställningar samt för andra exportfrämjande åtgärder föreslås anvisande för nästa budgetår av sammanlagt 3,5 milj. kronor. Härutöver kommer för upplysningsverksamhet omkring 0,7 milj. kronor att kunna tagas i anspråk av tidigare reserverade medel ur handels- och sjöfartsfonden.

Beredningen av marknadsfrågorna och andra internationella handelsfrågor ställer allt större anspråk på vederbörande statliga utredningsorgan, särskilt kommerskollegium. Avsikten är att frågan rörande viss omorganisation och upprustning av denna myndighet i samband med avveckling av statens handelslicensnämnd skall underställas 1962 års riksdag i särskild proposition.

På *sjöfartsområdet* kan noteras det inom sjöfartsstyrelsen sedan ett par år pågående utredningsarbetet i syfte att rationalisera och modernisera verksamheten inom lots- och fyrstaten, därvid bl. a. övervägs möjligheterna att förbilliga lotsplatsorganisationen genom indragning och sammanslagning av olika lotsplatser. I fråga om fyrväsendet siktar arbetet till en modernisering av de fyrtekniska anordningarna, som dels ger en bättre service åt sjöfarten, dels — genom vidgad automatisering av fyrar och indragning av fyrskepp — möjliggör väsentliga personalminskningar. Som ett resultat av dessa strävanden redovisas i årets statsverksproposition förslag, som innebär avlöningsbesparingar till ett sammanlagt belopp av närmare 400 000 kronor. — De effektivitets- och rationaliseringsvinster, som sålunda uppnås, förutsätter — särskilt på fyrväsendets område — att medel ställs till förfogande för erforderliga byggnadsarbeten och utrustningsanskaffningar. Jag kommer att föreslå att anslagen till säkerhetsanstalter för sjöfarten för nästa budgetår beräknas till sammanlagt 3,7 milj. kronor. — Härutöver bör betydande medel ställas till förfogande för att i olika hänseenden bereda sjöfarten bättre service och ökad säkerhet. Därvidlag kan nämnas att 11,7 milj. kronor föreslås till nybyggnad av isbrytarfartyg och 4,5 milj. kronor till nybyggnad av tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet. Som ett led i en planerad omläggning av sjömättningsverksamheten i

produktivitetshöjande syfte föreslås 0,5 milj. kronor till ombyggnad av ett sjömättningsfartyg. — Även för den statliga bidragsverksamheten till hamnanläggningsarbeten bör ökat medelutrymme beräknas.

Vad angår *anslagstilldelningen i övrigt* föreslås förstärkningar av personalorganisationen inom patentverket och även inom sprängämnesinspektionen, vilken sistnämnda myndighet samtidigt föreslås omorganiserad i anslutning till vidgade arbetsuppgifter. — Jag förordar att betydande belopp anvisas för forskningsändamål. Sålunda föreslås till teknisk forskning 6,5 milj. kronor och till konsumentvaruforskning 1 milj. kronor, vartill kommer de statliga bidragen till branschforskningsinstituterna m. m. — Till lotterimedelsfonden bör avsättas 28 milj. kronor, till fonden för idrottens främjande 12,7 milj. kronor och till fonden för friluftslivets främjande 1,8 milj. kronor, innebärande under alla tre anslagen ej oväsentliga ökning jämfört med innevarande budgetår.

Utöver vad som nämnts i det föregående torde i särskilda propositioner böra underställas 1962 års riksdag förslag om nya avtal mellan staten och vederbörande enskilda intressenter angående verksamheten vid träforskningsinstitutet och vid metallografiska institutet. Slutligen må omtalas att anslaget Avsättning till försäkringsinspektionens fond flyttats över till sjunde huvudtiteln.

Verksamheten inom vissa statsägda aktiebolag

Redogörelsen omfattar i nedanstående sammanställning angivna, till handelsdepartementet hörande aktiebolag, vilka bedriver industriell rörelse. Samtliga aktier i dessa bolag ägs av staten. Uppgifterna rörande omsättning och antal anställda är hämtade ur respektive bolags senast avgivna förvaltningsberättelse.

	Milj. kronor Aktie- kapital	Omsätt- ning	Antal anställda (medeltal)
Aktiebolaget Ceaverken	1,9	5,7	99
Norrbottnens järnverk aktiebolag	300	228	2 906
Aktiebolaget Statens skogsindustrier	100	268	3 541
Aktiebolaget Statsgruvor	10	23	738
Aktiebolaget Svensk torvförädling	5	4,4	155
Svenska skifferoljeaktiebolaget	23	56	1 145

I redogörelsen anmäles preliminärt frågor om medelsanvisning för ökning av aktiekapitalet i Aktiebolaget Ceaverken och Aktiebolaget Statens skogsindustrier.

Aktierna i *Törefors aktiebolag* har enligt statsmakternas beslut (prop. 1961: 81, SU 92, Rskr 260, Kungl. Maj:ts beslut 24/11 1961) av Aktiebolaget Statens skogsindustrier överlåtits till statsverket. Verksamheten hand-

haves tills vidare av sistnämnda bolag i enlighet med de riktlinjer, som angivits i propositionen.

Till handelsdepartementets område hör ytterligare några aktiebolag, vilkas verksamhet beröres i andra sammanhang. För verksamheten inom *Aktiebolaget Atomenergi*, vars aktier till fyra sjundedelar ägs av staten, redogöres under anslagspunkten 48. *Aktiebolaget Oljetransit* har till närmaste uppgift att uppföra anläggningar vid Trondheimsfjorden för mottagning, lagring och expedition av oljeprodukter för svensk räkning. Medel till anläggningsarbeten föreslås å kapitalbudgeten (bil. 32, p. 125). Kostnaderna för *Ruotivare grufaktiebolag*, som förvaltar en staten tillhörig gruvfyndighet, belastar kommerskollegiets omkostnadsanslag. Verksamheten inom *Svenska penninglotteriet aktiebolag* och *Aktiebolaget Tipstjänst* beröres i samband med beräkningen av statens inkomster.

Aktiebolaget Ceaverken

Bolaget bildades år 1939 som ett privat företag och övergick 1943 i statens ägo. Tillverkningen utgöres huvudsakligen av röntgenfilm. Efter beslut av 1952 års riksdag ökades bolagets aktiekapital till nuvarande belopp, 1,9 milj. kronor (prop. 1952: 69, SU 64, Rskr 121).

	1958	1959	1960	1961 (beräkn.)
<i>Verksamhetens utveckling</i>				
Försäljning milj. kr	5,7	6,5	5,7	7,3
Antal anställda medeltal	95	99	99	104

I bolagets berättelse för 1960 anföres, att överproduktionen på världsmarknaden av röntgenfilm har medfört ökade utbud med åtföljande skärpt priskonkurrens och ökad rabattgivning. För bolaget medförde detta under år 1960 vissa avsättningssvårigheter såväl på den inhemska marknaden som på exportmarknaderna. Bolaget har emellertid vidtagit åtgärder för att motverka försäljningsnedgången. Bl. a. tillverkas numera en ny typ av röntgenfilm, bättre lämpad för automatiska framkallningsmaskiner. Trots den hårda konkurrensen har bolaget under år 1961 lyckats ganska avsevärt öka sin försäljning. Volymmässigt var bolagets försäljning av röntgenfilm på den svenska marknaden nämnda år 35 procent högre än år 1960.

	Tusental kronor		
	1958	1959	1960
<i>Ekonomiskt resultat</i>			
Bruttovinst	1 078	1 158	1 141
Allmänna omkostnader	428	471	530
Forskning och experiment	131	150	204
Skatter	123	124	112

	Tusental kronor		
	1958	1959	1960
Avskrivningar	198	193	199
Avs. till investeringsfond	127	137	43
Årets nettovinst	71	84	53
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	1 078	1 158	1 141

Utöver här angivna avskrivningar företogs under 1960 — med anlitan-
de av investeringsfonden — en engångsavskrivning av anläggningsvärdet
av en nyuppförd lagerbyggnad med 289 000 kronor. För år 1961 beräknas
bolaget komma att redovisa en nettovinst av omkring 150 000 kronor.

	Milj. kronor		
	Den 31 december		
	1958	1959	1960
<i>Ekonomisk ställning</i>			
Omsättningstillgångar	2,4	2,8	2,1
Anläggningstillgångar	1,8	2,0	1,9
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	4,2	4,8	4,0
Kortfristiga skulder	0,7	1,0	0,4
Långfristiga skulder	1,0	1,1	1,1
Investeringsfond	0,3	0,4	0,2
Eget kapital	2,2	2,3	2,3
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	4,2	4,8	4,0

Bolagets fastigheter var vid utgången av 1960 åsatta ett taxeringsvärde av
1,5 milj. kronor och ett brandförsäkringsvärde av 2,7 milj. kronor. Maski-
ner och inventarier med ett bokfört värde av inemot 0,3 milj. kronor var
brandförsäkrade för 2,3 milj. kronor. De långfristiga skulderna utgöres
praktiskt taget helt av skuld till pensionsstiftelsen. Det egna kapitalet mot-
svarade vid utgången av 1960 närmare 60 procent av balansomslutningen.

Såsom framhölls i förra årets statsverksproposition (X ht 1961, s. 5),
har bolaget ansett ofrånkomligt att inom en nära framtid bygga ut fabriks-
anläggningen. Bolaget har nu inkommit med framställning om medel för
detta ändamål.

Yrkande

Aktiebolaget Ceaverken hemställer i skrivelse den 27 september 1961, att
6 milj. kronor måtte ställas till bolagets förfogande för utbyggnad av fa-
briksanläggningen och för ökning av rörelsekapitalet, varav 4 milj. kronor
för budgetåret 1962/63 och 2 milj. kronor för budgetåret 1963/64.

Bolagets framställning undergår f. n. remissbehandling.

Departementschefen

När den pågående remissbehandlingen och ärendets beredning i övrigt slutförts, torde jag få återkomma till frågan om medelsanvisning till Aktiebolaget Ceaverken. Förslag i ämnet torde böra framläggas i särskild proposition till årets riksdag. I avvaktan härfpå bör investeringsanslag till teckning av aktier i Aktiebolaget Ceaverken uppföras med ett beräknat belopp av 2,0 milj. kronor. Hemställan härom kommer att göras senare denna dag.

Norrbottens järnverk aktiebolag

Bolaget bildades efter beslut av 1939 års urtima riksdag (prop. 70, Rskr 98). Frågan om järnverkets utbyggnad har vid skilda tillfällen prövats av statsmakterna (se prop. 1954: 51, SU 60, Rskr 163 samt X ht 1959, s. 16 och 22). Aktiekapitalet uppgår f. n. till 300 milj. kronor.

		1958	1959	1960	1961 (beräkn.)
Översikt av verksamheten					
Avsaluproduktion ¹	1000 ton	282	340	371	400
Försäljning:					
Halvfabrikat	1000 ton	116	113	131	174
Helfabrikat	1000 ton	170	226	237	216
Summa försäljning	1000 ton	286	340	368	390
Därav export	1000 ton	151	176	150	192
Omsättning	milj. kr	159	196	228	210
Antal anställda	medeltal	2 425	2 697	2 906	3 000

¹ Tabellens uppgifter om avsaluproduktion och försäljning avser valsade järnverksprodukter.

Bolaget framställer och försäljer även thomasfosfat som framkommer vid ståltillverkningen (produktion 1960 ca 37 000 ton) och vissa kvantiteter gjuteritackjärn.

Produktionen under 1959 hämmades i viss utsträckning av inskränkningar i tillförseln av elkraft. Sådana inskränkningar har ej förekommit under åren 1960 och 1961.

Den förbättring av konjunkturerna på järn- och stålmarknaden i samband med den amerikanska stålstrejken, som påverkade andra halvåret 1959, avlöstes av en viss avmattning under år 1960. En prishöjning ägde dock rum under årets två sista månader. Denna åtstramning av marknaden fortsatte under första halvåret 1961. Prisläget har därefter i stort sett varit vikande. Med hänsyn till vissa avsättningssvårigheter i dagsläget är det ovisst om järnverkets kapacitet skall kunna fullt utnyttjas under 1962.

	Tusental kronor		
	1958	1959	1960
Ekonomiskt resultat			
Bruttovinst	23 082	24 047	40 230
Inkomsträntor	53	121	631
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	23 135	24 168	40 861
Utgiftsräntor	3 424	1 982	654
Skatter	725	749	774
Avskrivningar	17 068	17 268	19 656
Förvaltningskostnader	1 668	1 664	2 063
Pensionsstiftelse, avsättning	250	250	—
Nettovinst	—	2 254	17 715
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	23 135	24 168	40 861

Vid bedömningen av de redovisade rörelseresultaten må beaktas, att en betydande del av lagerreserven upplöstes under det förhållandevis mindre gynnsamma året 1958. Under år 1959 skedde en avsättning till lagerreserv som mer än väl uppvägde minskningen föregående år. Även år 1960 ökades lagerreserven i viss utsträckning. En ytterligare ökning beräknas kunna ske i bokslutet för 1961.

	Milj. kronor		
	Den 31 december		
	1958	1959	1960
Ekonomisk ställning			
Likvida medel, fordringar m. m.	31	44	50
Varulager	74	46	48
Anläggningstillgångar	247	243	244
Balanserad förlust	20	20	18
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	371	353	360
Kortfristiga skulder	29	34	26
Långfristiga skulder	42	17	16
Eget kapital	300	302	318
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	371	353	360

Den balanserade förlusten har enligt beslut av 1961 års ordinarie bolagsstämma utjämnats med anlåtande av nettovinsten för 1960.

Anskaffningsvärdet av anläggningstillgångarna — inklusive pågående ny-anläggningsarbeten — var vid utgången av år 1960 ca 381 milj. kronor och beräknas under 1961 ha ökat med över 40 milj. kronor. Byggnader, maskiner och inventarier är f. n. brandförsäkrade för 486 milj. kronor och varulagret för 54 milj. kronor.

Skuldsättningen har successivt minskat under de redovisade åren. Den rörliga krediten i riksgäldskontoret har icke behövt utnyttjas under de senaste åren, men har vid utgången av år 1961 tagits i anspråk med ca 22 milj. kronor. Detta sammanhänger med bolagets behov av att frigöra medel för pågående investeringsverksamhet.

Bolagets eget kapital utgjorde vid utgången av år 1960 ca 88 procent av balansomslutningen.

Investeringsverksamheten domineras f. n. av den år 1959 beslutade kompletteringen av järnverket med plåtvalsverk. Denna anläggning beräknas vara färdig under 1962.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier

Bolaget bildades 1941 för att överta domänverkets skogsindustriella rörelse. Beträffande bolagets tidigare utveckling må hänvisas närmast till redogörelser i prop. 1957: 117 och i statsverkspropositionerna (tionde huvudtiteln) för de senaste åren.

Aktiekapitalet utgör f. n. 100 milj. kronor. Räkenskapsåret sammanfaller med kalenderåret.

Översikt av verksamheten

		1958	1959	1960	1961 (beräkn.)
<i>Sågverksprodukter</i>					
Produktion	1000 stds	120	118	122	120
Leveranser	1000 stds	112	148	127	112
<i>Cellulosa och biprodukter</i>					
Produktion	1000 ton	55	57	68	71
Leveranser	1000 ton	55	72	67	66
<i>Papper</i>					
Produktion	1000 ton	30	41	49	49
Leveranser	1000 ton	29	42	46	50
<i>Wallboard</i>					
Produktion	1000 ton	112	123	128	125
Leveranser	1000 ton	106	128	124	124
<i>Stålsand och mineralullsprodukter</i>					
Produktion	1000 ton	12	15	15	16
Leveranser	1000 ton	12	15	15	16
Omsättning	milj. kr	218	269	268	255
Antal anställda medeltal	3 639	3 471	3 541	3 600

Försäljningsverksamheten var under 1960 i stort sett tillfredsställande. Leveranserna av sågade trävaror översteg produktionen, vilket medförde ytterligare minskning av lagret av sågade trävaror. För wallboard var förhållandet det motsatta, men för både trävaror och wallboard har produktionsökning uppnåtts i jämförelse med 1959. Även cellulos- och pappersproduktionen, som helt sker vid Karlsborgs Bruk, steg icke oväsentligt, och cellulosaleveranserna höll takt med produktionen. För papper kom leveranserna på grund av skeppningsförskjutning vid årsskiftet att något understiga tillverkningen men blev dock nära 10 procent större än under föregående år.

Prisutvecklingen för trävaror var stigande under första halvåret 1960, vilket gynnsamt påverkade medelpriset för året. För bolagets cellulosa-kvaliteter kunde också en viss prishöjning genomföras, medan prisnivån på papper varit i huvudsak oförändrad och wallboardpriserna på vissa marknader något vikande.

	Milj. kronor		
	1958	1959	1960
<i>Ekonomiskt resultat</i>			
Bruttovinst å rörelsen	33,1	39,9	43,3
Övriga intäkter	3,7	2,9	3,2
	36,8	42,8	46,5
Allmänna omkostnader m. m.	8,1	9,0	9,8
Avskrivningar	7,5	15,2	20,4
Kostnadsräntor	19,2	16,3	13,6
Skatter	2,0	2,3	2,7
	36,8	42,8	46,5

Bolagets rörelseöverskott för 1959 och 1960 medgav avsättning till prisfallsreserven för lagret med drygt 4 milj. kronor respektive drygt 7 milj. kronor. Härjämte tillfördes i 1960 års bokslut prisfallsreserven ett belopp motsvarande den värdeökning å ingående lager, som orsakats av prishöjning under året. Efter nämnda avsättningar redovisades nyss angivna bruttovinster. I bolagets berättelse för 1960 framhålles, att det finns anledning räkna med — särskilt med hänsyn till prishöjningar på virkesråvaror hösten 1960 — att rörelseöverskottet för 1961 kommer att bli lägre än för 1960. De i 1960 års bokslut gjorda avskrivningarna överstiger det aktuella avskrivningsbehovet enligt en inom bolaget företagen utredning.

	Milj. kronor		
	Den 31 december		1960
	1958	1959	
<i>Ekonomisk ställning</i>			
Likvida medel och fordringar	44	78	68
Varulager och rotköp	127	67	65
Anläggningstillgångar	227	229	246
	398	374	379

	Milj. kronor		1960
	1958	Den 31 december 1959	
Kortfristiga skulder	143	69	73
Långfristiga skulder	169	198	199
Eget kapital	86	107	107
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	398	374	379

Några större förändringar i bolagets ekonomiska ställning inträffade som synes icke under 1960. Anläggningstillgångarnas nettovärde ökade, vilket väsentligen berodde på den pågående investeringsverksamheten vid Lövholmens bruk. Det redovisade beloppet för omsättningstillgångar minskade beträffande såväl lager som likvida medel. Nedgången av de sistnämnda var tidigare förutsedd och har fortgått under 1961 som en följd av investeringsutgifterna. Lagerkvantiteterna förändrades totalt sett inte nämnvärt under året, men anskaffningskostnaden för råvaror m. m. och därmed även tillverkningskostnaderna steg. Det egna kapitalet förändrades icke under 1960, medan den totala skuldsumman steg från 267 milj. till ca 272 milj. kronor. Detta har samband med smärre öknningar av dels långfristiga pensionsskulder, dels de kortfristiga leverantörsskulder.

Vid behandlingen av vissa vid 1960 års riksdag väckta motioner (I: 68 och II: 76) underströk statsutskottet i sitt utlåtande nr 191 nödvändigheten av den inom bolaget pågående översynen av bolagets ekonomiska ställning och lönsamhet. Härjämte uttalade utskottet, att resultatet av nämnda översyn borde redovisas för regering och riksdag.

Yrkande

Aktiebolaget Statens skogsindustrier har, i anledning av det av statsutskottet gjorda uttalandet, med skrivelse den 18 december 1961 överlämnat en promemoria med utredning om bolagets ekonomiska ställning och lönsamhet och därvid anhållit att åtgärder måtte vidtagas för att möjliggöra en höjning av bolagets aktiekapital. I promemorian förordas, att aktiekapitalet höjes med 200 milj. kronor samt att av nämnda belopp 130 milj. kronor tillföres bolaget såsom nytt kapitaltillskott och återstoden användes för återbetalning av bolaget tidigare beviljade statslån.

Bolagets framställning undergår f. n. remissbehandling.

Departementschefen

Beredningen av det genom bolagets framställning väckta ärendet är ännu inte avslutad. Förslag i ämnet torde senare komma att i särskild proposition föreläggas årets riksdag. I avvaktan härpå bör i förslaget till riksstat investeringsanslag till teckning av aktier i *Aktiebolaget Statens skogsindustrier* uppföras med ett beräknat belopp av 130 milj. kronor. Jag avser att senare denna dag göra hemställan härom.

Aktiebolaget Statsgruvor

Bolaget bildades år 1950 (se prop. 1950: 63, SU 55, Rskr 108). För viss investeringsverksamhet inom bolaget redogjordes i 1959 års statsverksproposition (X ht, s. 5). Ifrågavarande investeringar är i stort sett slutförda. — Bolagets aktiekapital utgör 10 milj. kronor.

Översikt av verksamheten

	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62 (beräkn.)
Produktion				
Järnslig 1000 ton	253	280	302	374
Styckemalm 1000 ton	73	30	46	52
Blyslig ton	2 517	4 730	4 600	4 750
Zinkslig ton	1 540	2 200	2 185	2 100
Försäljning				
Järnmalm 1000 ton	311	258	329	..
Därav export 1000 ton	264	186	256	..
Bly- och zinkmalm ton	8 864	7 553	6 652	..
Omsättning milj. kr	26,6	21,3	23,3	23
Antal anställda medeltal	801	750	738	713

Produktionen av järnmalm har successivt ökat som en följd av den genom investeringarna förbättrade produktionsapparaten. Även produktionen av blyslig har ökat. Efterfrågan anses för huvuddelen av bolagets produktion för närvarande vara tillräckligt stor för att möjliggöra full avsättning. För den vid Norberg producerade järnsligen har dock på sistone vissa problem av svärbemästrad teknisk natur uppkommit. Innan dessa lösts synes försäljningen av denna produkt bli förenad med avsevärda svårigheter. En betydande försämring av det ekonomiska utfallet i driften kan därför inträda, vartill i den efterföljande redogörelsen hänsyn icke tagits.

	Tusental kronor		
	1958/59	1959/60	1960/61
Ekonomiskt resultat			
Bruttovinst av gruvrörelsen	3 045	3 114	3 146
Övriga intäkter	306	271	235
Årets förlust	—	—	439
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	3 351	3 385	3 820
Allmänna omkostnader m. m.	463	493	508
Undersökningsarbeten	1 015	710	656
Avskrivningar	1 631	1 592	1 762
Kostnadsräntor	125	354	894
Årets vinst	117	236	—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	3 351	3 385	3 820

Priserna på järnmalmemarknaden har under en följd av år varit i sjunkande, vilket medfört att järnmalmsrörelsen visat otillfredsställande resultat. Resultatet för verksamhetsåret 1960/61 har påverkats ogynnsamt även av det förhållandet att den nya produktionsapparaten i Norberg ännu befinner sig i inkörsperioden. Bly- och zinkmalmsrörelsen har under de båda senaste verksamhetsåren givit nöjaktigt resultat. För närvarande är dock både bly- och zinkpriserna låga. Förlusten under 1960/61 får ses mot bakgrunden av den ogynnsamma prisutvecklingen för bolagets produkter, samtidigt som upplåning av kapital för investeringsändamål fört med sig en betydande ökning av ränteutgifterna.

	Milj. kronor		
	Den 31 mars	1960	1961
	1959		
<i>Ekonomisk ställning</i>			
Omsättningstillgångar	10,1	10,7	14,0
Anläggningstillgångar	13,7	17,7	20,8
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	23,8	28,4	34,8
Kortfristiga skulder	4,5	2,8	4,1
Långfristiga skulder	4,1	11,6	17,1
Investeringsfond	1,4	—	—
Eget kapital	13,8	14,0	13,6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	23,8	28,4	34,8

Ökningen av omsättningstillgångarna sammanhänger i huvudsak med utökning av materialförråd och varulager. Vad angår anläggningstillgångarna kan nämnas, att fastigheterna har ett sammanlagt taxeringsvärde av 13,2 milj. kronor och är brandförsäkrade för 40,1 milj. kronor. Maskiner och inventarier är brandförsäkrade för nära 32 milj. kronor. Den sammanlagda skuldsättningen har under det senaste verksamhetsåret ökat med närmare 7 milj. kronor. Det egna kapitalet utgjorde i den senaste balansräkningen 39 procent av omslutningen mot 50 procent året före.

Aktiebolaget Svensk torvförädling

Bolaget bildades vid andra världskrigets utbrott (prop. 1939: 71, 1särskU: 59, Rskr 85) för att utvinna torvbränsle samt att av torvråvara framställa briketter. — Bolagets aktiekapital utgör 5 milj. kronor.

	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62 (beräkn.)
<i>Översikt av verksamheten</i>				
Produktion ¹ 1000 ton	63	61	54	61
Försäljning ¹ 1000 ton	49	55	70	64

¹ Produktions- och försäljningssiffror avser torvbriketter.

	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62 (beräkn.)
Försäljning ¹ milj. kr.	3,7	3,6	4,4	4,1
Antal anställda i medeltal	208	189	155	152

Bolagets torvbriketter distribueras genom den privata kolhandeln huvudsakligen som hushållsbränsle. Avsättningsområdet var tidigare begränsat till sydligaste Sverige. Den allmänna övergången till oljeeldning har under de senaste åren medfört avsättningssvårigheter inom området. Med anledning härav har bolaget vidgat sitt geografiska avsättningsområde och har nu leveransavtal med kolhandeln inom större delen av området söder om en linje Strömstad—Västerås—Stockholm.

	Tusental kronor		
	1958/59	1959/60	1960/61
Ekonomiskt resultat			
Bruttovinst av rörelsen	1 296	639	1 187
Räntor	113	69	59
Anslag för forskning	740	740	661
Övriga intäkter	191	284	252
	<hr/> 2 340	<hr/> 1 732	<hr/> 2 159
Allmänna omkostnader m. m.	673	605	557
Forskning	1 019	944	660
Avskrivningar	643	183	896
Vinst	5	0	46
	<hr/> 2 340	<hr/> 1 732	<hr/> 2 159

Försäljningen av briketter utanför Skåne gick ganska trögt under verksamhetsåret 1959/60, vilket förklarar det sämre resultatet detta år med därav föranlett begränsat utrymme för avskrivningar. Under verksamhetsåret 1961/62 beräknas resultatet bli något sämre än för 1960/61. Den av bolaget bedrivna torvforskningsverksamheten upphörde i mitten av år 1961.

	Milj. kronor		
	Den 31 mars		
	1959	1960	1961
Ekonomisk ställning			
Omsättningstillgångar	3,6	3,5	4,2
Anläggningstillgångar	2,2	1,9	1,2
	<hr/> 5,8	<hr/> 5,4	<hr/> 5,4
Kortfristiga skulder	0,9	0,5	0,4
Eget kapital	4,9	4,9	5,0
	<hr/> 5,8	<hr/> 5,4	<hr/> 5,4

¹ Siffrorna avser torvbriketter.

Bolagets byggnader är brandförsäkrade för 6,7 milj. kronor samt maskiner och inventarier för 10,8 milj. kronor.

Det investeringsprogram, som uppgjorts för den förra året förvärvade Rönneholms mosse, har i stort sett fortskridit planenligt. Av de 5,4 milj. kronor som förvärvet och mossens iordningställande beräknas uppgå till, kommer omkring 2,4 milj. kronor att ha utgivits vid utgången av innevarande verksamhetsår.

Svenska skifferoljeaktiebolaget

Frågan om Svenska skifferoljeaktiebolagets verksamhet behandlades av 1961 års riksdag under höstsessionen (prop. 1961: 199, SU 191, Rskr 399). Riksdagen beslöt, med bifall till propositionen i ämnet, att bolagets verksamhet skulle avvecklas enligt i huvudsak de riktlinjer, som förordats i propositionen och utskottsutlåtandet, innefattande rätt för Kungl. Maj:t att fatta de närmare beslut med avseende å verksamheten och dispositionen av bolagets tillgångar, som erfordras för avvecklingens genomförande. Samtidigt anvisades medel för betalning av bolagets skulder m. m., för avskrivning av statslån till bolaget och för avskrivning å det i statens räkenskaper upptagna värdet av bolagets aktier.

	1958/59	1959/60	1960/61
<i>Översikt av verksamheten</i>			
Produktion:			
Bensin 1 000 m ³	35,1	34,9	28,4
Eldningsolja 1 000 m ³	71,3	82,7	82,4
Svavel 1 000 ton	33,3	38,1	35,0
Gasol 1 000 ton	11,1	11,1	10,2
Kalk 1 000 ton	39,8	48,6	34,3
Ammoniak 1 000 ton	12,8	20,8	22,2
Försäljning milj. kr.	61,1	64,8	55,7
Antal anställda medeltal	1 282	1 211	1 145

Produktionsminskningen 1960/61 för bensin, eldningsolja, svavel och gasol sammanhängde med att driften av Ljungströmsanläggningen, vars ekonomiska förutsättningar försämrats genom ökade priser på inköpt elkraft, helt nedlades hösten 1960, sedan den först inskränkts till inemot hälften från och med slutet av november 1959. Minskningen av kalkproduktionen berodde på att den regniga väderleken sommaren och hösten 1960 i hög grad försvårade spridningen av jordbrukskalk.

	Milj. kronor		
	1958/59	1959/60	1960/61
<i>Ekonomiskt resultat</i>			
Bruttovinst exkl. bensinskatt	1,8	6,7	4,2
Behållen del av bensinskatten	9,6	8,7	6,4

	Milj. kronor		
	1958/59	1959/60	1960/61
Övriga intäkter	0,5	0,2	0,2
Årets förlust	—	—	6,6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	11,9	15,6	17,4
Allmänna omkostnader m. m.	1,7	1,5	1,5
Avskrivningar	5,7	9,2	11,5
Kostnadsräntor	4,3	4,7	4,4
Pensionsstiftelse	0,2	0,2	—
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	11,9	15,6	17,4

Avskrivning har i bokslutet för 1960/61 skett på samtliga anläggningstillgångar enligt tidigare tillämpade avskrivningssatser. De sålunda verkställda planenliga avskrivningarna utgör 11,5 milj. kronor. Därjämte har i bokslutet för nämnda år vissa reserveringar och extra avskrivningar skett med sammanlagt 2,2 milj. kronor.

	Milj. kronor		
	Den 30 juni 1959	1960	1961
<i>Ekonomisk ställning</i>			
Omsättningstillgångar	26,4	20,0	17,3
Anläggningstillgångar	87,0	89,1	78,1
Balanserad förlust	9,7	9,7	16,3
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	123,1	118,8	111,7
Kortfristiga skulder	10,4	10,0	8,8
Långfristiga skulder	89,7	85,8	79,9
Aktiekapital	23,0	23,0	23,0
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	123,1	118,8	111,7

DRIFTBUDGETEN

Tionde huvudtiteln

A. Handelsdepartementet m. m.

[1] 1. Handelsdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 378 000	1 328 851
1961/62 (statsliggaren s. 971) ..	1 593 000	
1962/63 (förslag)	1 692 000	

För handelsdepartementets del räknar jag för nästa budgetår inte med några större förändringar i fråga om personalens storlek och sammansättning. Dock synes anslagsposten Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft böra höjas med 90 000 kr., främst på grund av den ökade arbetsbelastningen inom departementets handelsavdelning. Men även när det gäller departementets handläggning av frågor rörande de statsägda industri-företagen kan en viss personalökning bli nödvändig. För nästkommande budgetår torde behovet därav få tillgodoses främst genom anlitande av den förslagsvis betecknade posten för expertis och tillfällig arbetskraft.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor torde medel böra beräknas för uppflyttning i lönegrad av en tjänst som kansli-biträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9. Slutligen bör upptagas ytterligare 6 800 kr. för vissa automatiska förändringar, främst löneklasshöjningar.

Vid bifall härtill blir anslaget i sin helhet 1 692 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för handelsdepartementet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för handelsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	662 200
3. Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	222 800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	403 100

5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	331 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	21 900
	Summa kr. 1 692 000

c) till *Handelsdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 692 000 kr.

[2] 2. Handelsdepartementet: **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	69 500	56 770
1961/62 (statsliggaren s. 972)	75 000	
1962/63 (förslag)	155 000	

Anslagsposten *Expenser* å för närvarande 47 500 kr. bör höjas med 20 000 kr. för att möjliggöra vissa anskaffningar m. m. av engångsnatur, bl. a. utbyggnad av departementets snabbtelefonanläggning. Inom ramen för de pågående diskussionerna om ett vidare europeiskt ekonomiskt samarbete har behov visat sig föreligga av att i allmänt informerande syfte publicera förekommande utredningar i marknadsfrågor, analyser av internationella fördrag på området etc. För tillgodoseende härav synes en väsentlig förstärkning av anslagsposten *Publikationstryck* böra äga rum. Jag föreslår att posten för nästa budgetår uppföres med 75 000 kr., innebärande en ökning med 60 000 kr. Med hänsyn härtill och då under övriga anslagsposter torde räknas med oförändrat medelsbehov bör anslaget i sin helhet för budgetåret 1962/63 upptagas med 155 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 155 000 kr.

[3] 3. Handelsdepartementet: **Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	40 000	46 509
1961/62 (statsliggaren s. 972)	40 000	
1962/63 (förslag)	47 000	

På grund av kostnadsökningar, främst av automatisk karaktär, torde anslaget böra uppföras med 47 000 kr., vilket är en höjning med 7 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Handelsdepartementet*: *Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 47 000 kr.

[4] 4. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	550 000	539 679	136 743
1961/62 (statsliggaren s. 972) ...	600 000		
1962/63 (förslag)	550 000		

Under detta anslag bedömer jag för nästkommande budgetår en sänkning möjlig med 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

[5] 5. **Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	140 000	140 205	53 368
1961/62 (statsliggaren s. 972)....	140 000		
1962/63 (förslag)	150 000		

För nästkommande budgetår räknar jag med en viss ökning av de utgifter, för vilka detta anslag disponeras, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

B. Industri, hantverk och handel

[6] 1. Kommerskollegium: Avlöningar. 2. Kommerskollegium: Omkostnader

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 4 229 000 och 785 000 kr.

Med stöd av särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för handelsdepartementet den 23 mars 1961 en utredningsman för att utreda frågan om avveckling av statens handelslicensnämnd som självständigt organ och inordnande av dess verksamhet i kommerskollegium. Vad gäller kommerskollegiets organisation efter överflyttningen skall särskild uppmärksamhet ägnas frågan om fördelningen av arbetsuppgifter mellan kollegiets nuvarande byråer och den nya arbetsenhet, som torde föranledas av överflyttningen. Utredningsmannen har den 25 oktober 1961 avlämnat ett stencilerat betänkande rörande avveckling av nämnden och viss omorganisation av kommerskollegium i samband därmed. Betänkandet har remissbehandlats. Efter därpå grundad prövning inom handelsdepartementet torde förslag i ämnet komma att i särskild proposition underställas årets riksdag. I avvaktan därpå torde förenämnda anslag här upptas med beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna

a) till *Kommerskollegium*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.;

b) till *Kommerskollegium*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 250 000 kr.

[7] 3. Bergsstaten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	300 000	306 573
1961/62 (statsliggaren s. 974)	340 000	
1962/63 (förslag)	335 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 2 100 kr.

1. Lönegradsförändringar:

a) 2 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9.....	+ 2 127
b) 1 kontorsbiträde Ae 5—kanslibiträde Ao 7	+ 636
2. Ökade kostnader för extra biträdeskraft	+ 2 580
3. Höjt kallortstillägg	+ 780

4. Löneklassändringar	— 7 314
5. Rörligt tillägg	— 900
	— (avr.) 2 100

Motiv

1. Samtliga bergmästare har gemensamt framfört förslag om förändring av fyra biträdestjänster i bergsstaten till kontoristtjänster. Därvid har åberopats dels jämförelser med lönesättningen för befattningshavare med motsvarande sysslor inom andra statliga institutioner, dels göromålets kvalificerade art och självständighet. Kommerskollegium ansluter sig i allt väsentligt till vad bergmästarna anfört men ifrågasätter, om inte två av biträdestjänsterna bör ha karaktären av rekryteringstjänster till kontoristbefattning. Kollegium föreslår i enlighet härmed förändring av två kanslibiträdestjänster till kontoristtjänster samt av en kontorsbiträdestjänst till kanslibiträdestjänst.

2. Liksom i anslagsäskanden för tidigare budgetår (X ht 1960, s. 34, 1961, s. 33) framhålles, att det arbete med skrivgöromål och komplettering av gruvkartor, för vilket extra personal anlitas, fått ökad omfattning. För budgetåret 1962/63 uppskattas medelsbehovet för extra personal till 12 000 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig om de under p. 1 framförda förslagen, har icke något att erinra mot uppflyttning av tjänsten som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till tjänst som kanslibiträde i Ao 7 men kan icke biträda uppflyttning av kanslibiträdestjänsterna till kontoristtjänster.

Departementschefen

Förslaget om förändring av två kanslibiträdestjänster till kontoristtjänster kan jag inte biträda. I anslutning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor torde däremot ökade medel böra beräknas för förändring av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i lönegraden Ae 7. Den erforderliga anslagshöjningen utgör 600 kr. Kommerskollegiets beräkningar av medelsbehovet till extra biträdeskraft, kallortstillägg och löneklassändringar torde lämnas utan erinran. Anslagsposten Rörligt tillägg bör nedräknas med 1 700 kr.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit blir anslaget i sin helhet 335 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för bergsstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	232 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	24 000

3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	73 300
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	5 000
	Summa kronor 335 000

b) till *Bergsstaten: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 335 000 kr.

[8] 4. *Bergsstaten: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	42 000	46 308
1961/62 (statsliggaren s. 975)	44 000	
1962/63 (förslag)	48 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslagsposten reseersättningar höjes med 4 600 kr., sammanhängande med en från arbetarskydds-synpunkt angelägen ökning av inspektionsverksamheten vid gruvorna samt med höjningen av resetraktamentena. Vidare föreslås att delposten Övriga expenser ökas med 1 600 kr. för att möjliggöra tidigare eftersatt nyanskaffning. Visst ökat medelsbehov har också uppstått genom återbesättande av en sedan 1945 vakant gruvingenjörstjänst.

Departementschefen

Kollegiets yrkanden om uppräknig av anslagsposten *Reseersättningar* och delposten *Övriga expenser* torde tillstyrkas till belopp av resp. 2 600 och 1 400 kr. Med hänsyn härtill och då under övriga poster bör räknas med oförändrat medelsbehov torde anslaget i sin helhet böra uppföras med 48 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bergsstaten: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kr.

[9] 5. *Sprängämnesinspektionen: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	260 300	238 227
1961/62 (statsliggaren s. 975)	293 000	
1962/63 (förslag)	390 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 163 100 kr.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 sprängämnesöverinspektör Bo 1	32 964	
b) 2 sprängämnesinspektörer Ao 26	56 640	
c) 2 1:e byråingenjörer Ao 23	51 072	
d) 1 1:e byråingenjör Ae 23	25 536	
e) 1 kansliskrivare Ao 10	12 396	
f) 1 kontorsbiträde Ae 5	8 628	
2. Indragna tjänster:		
a) 1 1:e byråingenjör Ae 21		20 772
b) 1 byråingenjör Ae 19		19 728
c) 1 ingenjör (arvodist) lkl 21		25 632
3. Minskat behov av extra arbetskraft		5 000
4. Rörligt tillägg	44 000	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 000	
	234 236	71 132
	+ (avr.) 163 100	

Motiv

Som allmän motivering för en upprustning av sprängämnesinspektionens resurser åberopas den av förra årets riksdag beslutade (prop. 1961:173; Rskr 1961:369) nya förordningen om brandfarliga varor, avsedd att träda i kraft den 1 juli 1962.

Sprängämnesinspektionen har för närvarande följande organisation: en sprängämnesinspektör Ao 26; civila avdelningen: en förste byråingenjör Ao 23, en förste byråingenjör Ao 21, en byråingenjör Ae 19 och två befattningar, för vilka arvode utgår efter löneklass 21 i löneplan A; militära avdelningen: en avdelningschef Ae 23 och en förste byråingenjör Ae 21; biträdespersonal: ett kanslibiträde Ae 7 och två biträden i reglerad beföringsgång. Inom den civila avdelningen har arbetet efter tillkomsten av de nya bestämmelserna om lagring av petroleumprodukter varit i stort sett uppdelat på två arbetsgrupper, av vilka den ena handlagt ärenden angående eldfarliga oljor o. d. och den andra ärenden angående explosiva varor.

Genom den nya förordningen om brandfarliga varor ökar inspektionens arbetsuppgifter främst på grund av att varuområdet har utvidgats avsevärt. Det må vidare erinras om att den nya förordningen, i motsats till den nu gällande, i väsentliga delar blir tillämplig för statliga myndigheter. Detta blir av särskild betydelse beträffande försvaret och kommer att ställa ökade krav på sprängämnesinspektionens militära avdelning. Inspektionens arbetsuppgifter ökar även genom att nya uppgifter tilläggs den. Det skall sålunda bland annat åligga inspektionen att, där kollegium så föreskriver, pröva frågor om typgodkännande av viss materiel. Vidare må erinras om att enligt den nya förordningen tillståndsgivningen i fråga om befattningstagande med brandfarlig vara har överflyttats från länsstyrelserna till byggnads-

nämnderna. Inspektionen kommer därvid att få tjäna som rådgivnings- och upplysningsinstans åt cirka 300 nämnder efter den avsedda kommunreformen. Kollegium pekar också allmänt på den kraftiga utvecklingen inom branscher där brandfarliga varor hanteras. Som exempel kan nämnas att i vårt land konsumtionen av petroleumprodukter under den senaste tioårsperioden nära fyrdubblats och att lagringskapaciteten under samma tid tredubblats. Den förestående kraftiga utvecklingen av den petrokemiska industrin bör även uppmärksammas.

Kollegium har tidigare i skilda sammanhang framhållit, att löneställningen inom inspektionen är för låg. Detta visar sig främst i svårigheten att återbesätta ledigblivna tjänster med kompetenta personer. En avtappning från den redan förut arbetstyngda inspektionen skulle snabbt leda till att den inte tillfredsställande kan fullgöra sina åligganden.

De redovisade förhållandena nödvändiggör enligt kollegiets mening en betydande upprustning av sprängämnesinspektionen, för att den nöjaktigt skall kunna fullgöra de uppgifter som från och med den 1 juli 1962 kommer att åvila den. Frågan om inspektionens organisation har ingående övervägts av kollegium. Starka skäl talar för att alla ärenden som anknyter till militära förhållanden alltjämt bör handläggas inom en militär avdelning. Vad angår det civila området synes det ändamålsenligt att ärendena, alltefter beskaffenhet, uppdelas på sektioner eller avdelningar. Efter att ha diskuterat olika lösningar har kollegium stannat för en uppdelning av de civila uppgifterna på två avdelningar. Därvid skulle till den ena förläggas ärenden rörande explosiva varor och brandfarliga gaser och till den andra ärenden angående brandfarliga vätskor.

Såsom chef för sprängämnesinspektionen med dess tre avdelningar bör enligt kollegiets förslag finnas en befattningshavare, förslagsvis benämnd sprängämnesöverinspektör, med placering i lönegrad Bo 1. Var och en av avdelningarna bör förestås av en tjänsteman, som synes böra benämnas sprängämnesinspektör, med placering i lönegrad Ao 26. Dessa tre tjänstemän får inom sina specialområden arbetsuppgifter, som i många stycken ej kan anses vara mindre ansvarsfulla än dem som åvilar yrkesinspektörerna. Bl. a. torde de i stor utsträckning få självständigt biträda överinspektören i hans verksamhet som specialinspektör inom yrkesinspektionen.

Av de två civila avdelningarna kommer den som skall handlägga ärenden angående brandfarliga vätskor att bli den mest arbetstyngda. Kollegium beräknar att för denna avdelning fordras, utöver chefen för avdelningen, tre tekniskt utbildade tjänstemän, varav två i lönegrad A 23 och en i A 21, samt under en övergångstid en ingenjör med arvode motsvarande lönen enligt löneklass 21 i löneplan A. För verksamheten å den civila avdelningen för explosiva varor m. m. och den militära avdelningen behövs, förutom cheferna för avdelningarna, en förste byråingenjör i lönegrad A 23 respektive två förste byråingenjörer i samma lönegrad, varav en för explosiva varor och en för brandfarliga varor. Det förutsättes att envar av de föreslagna tjänstemännen i lönegrad 23 skall vara kompetent att vid behov vikariera för vederbörande avdelningschef.

Vad slutligen beträffar biträdespersonalen har denna sedan lång tid tillbaka varit för knapp och åtskilliga arbetsuppgifter har därför fått efter sättas. Kollegium anser det erforderligt att denna personal utgöres av en kansliskrivare i lönegrad A 10, ett kanslibitråde i lönegrad A 7 och tre biträden i reglerad befordringsgång.

De förändringar i fråga om tjänster som föranleds av organisationsförslaget framgår av sammanställningen i anslutning till yrkandet.

Yttranden

Statskontoret anser liksom kommerskollegium, att ikraftträdandet av den föreslagna nya förordningen om brandfarliga varor otvivelaktigt kommer att medföra ökat arbete för sprängämnesinspektionen. Tillkomsten av en petrokemisk industri verkar i samma riktning. Man finner det emellertid svårt att på förhand göra en kvantitativ bedömning av ökningens storlek. På grund av utbyggandet av den petrokemiska industrin bör man kunna räkna med att ökningen kommer att äga rum under en följd av år. Den föreslagna utökningen av inspektionens personal bör därför företagas i etapper, under det att man följer utvecklingen av arbetsmängden under några år. Slutligen ifrågasättes med hänsyn till risken för minskad rörlighet om den föreslagna uppdelningen av en civil avdelning på två sektioner är organisatoriskt lämplig.

Statens lönenämnd, som yttrat sig över samtliga yrkanden i lönehänseende, har icke något att erinra mot föreslagen löneställning för chefen för inspektionen. Cheferna för de tre avdelningarna bör enligt nämndens mening icke placeras högre än i lönegrad A 24. De föreslagna tjänsterna som förste byråingenjör i A 23 bör placeras i A 21 och tjänsten som förste byråingenjör i A 21 såsom byråingenjör i A 19. Nämnden anser högre lönegrad än A 9 icke vara erforderlig för föreståndaren för kansliet. Övrig personal på kansliet torde böra utgöras av biträden i reglerad befordringsgång.

Arbetskyddsstyrelsen, chefen för försvarsstaben och Svenska petroleum institutet tillstyrker i allt väsentligt kollegiets förslag. *Arbetskyddsstyrelsen* finner för sin del med hänsyn till den väntade arbetsbelastningen den föreslagna personalökningen på avdelningen för brandfarliga vätskor väl lågt beräknad och vill i varje fall föreslå att arvodesbefattningen utbytes mot tjänst i Ae 21. *Chefen för försvarsstaben* framhåller, att inspektionens åligganden är omfattande och betydelsefulla bland annat sett mot bakgrunden av den stora utbyggnad som sker av lagringsanläggningar för drivmedel, viktiga för totalförsvaret, samt av rent militära förråd för drivmedel och explosiva varor. *Svenska petroleum institutet* understryker, att det ansvar som åvilar sprängämnesinspektionen på grund av de brandfarliga och explosiva varornas beskaffenhet och förekomst överallt i vårt samhälle är mycket stort. Institutet anser en anpassning av inspektionens kapacitet utgöra en väsentlig förutsättning för en fortsatt säker utbyggnad av petroleumbranschens lagrings- och distributionsapparat.

Departementschefen

Genom beslut av förra årets riksdag kommer nu gällande förordning om eldfarliga oljor att ersättas av en ny förordning angående brandfarliga varor. Den nya förordningen har ett vidare tillämpningsområde än den nuvarande — den omfattar ett större antal varuområden och blir i stor utsträckning tillämplig även för statliga myndigheter, bl. a. inom försvaret.

Det är att räkna med att den nya lagstiftningen — som träder i kraft den 1 januari 1963 — kommer att medföra väsentligt ökade arbetsuppgifter för sprängämnesinspektionen. Kommerskollegium har med hänvisning härtill föreslagit utökning och omorganisation av inspektionen, innebärande i huvudsak att verksamheten under ledning av en sprängämnesöverinspektör fördelas på tre avdelningar, nämligen två civila avdelningar för ärenden rörande explosiva varor och brandfarliga gaser resp. brandfarliga vätskor samt en militär avdelning. Personalen skulle enligt förslaget öka från 11 till 16 personer.

Jag är ense med kollegium om behovet av en förstärkning av sprängämnesinspektionen och bedömer en uppdelning av arbetet på tre avdelningar under en gemensam chef vara den ändamålsenligaste organisationsformen. Bl. a. torde därigenom behovet av specialister inom de artskilda grenarna bäst kunna tillgodoses. Men självfallet får en dylik organisation inte hindra en viss rörlighet mellan avdelningarna vid förskjutningar i arbetsbelastningen. I fråga om personalens sammansättning och löneställning har jag funnit skäl att på några punkter avvika från kommerskollegiets förslag och föreslår nu följande.

Tjänsten som chef för sprängämnesinspektionen bör inplaceras i lönegrad Bo 1 med tjänstebenenämningen sprängämnesinspektör. Envar av de tre i organisationen ingående avdelningarna bör förestås av en byrådirektör i Ae 24. Vad gäller den underlydande personalen torde på civila avdelningen för explosiva varor och brandfarliga gaser böra finnas en tjänst som förste byråingenjör i Ae 21. Vid civila avdelningen för brandfarliga vätskor bör finnas två tjänster som förste byråingenjör, varav en i Ao 23 och en i Ao 21, samt en befattning som ingenjör med arvode enligt löneklass 21. Vid den militära avdelningen bör finnas två tjänster som förste byråingenjör, varav en i Ae 23 och en i Ae 21. Såsom kommerskollegium föreslagit bör vidare till inspektionen knytas ett för de tre avdelningarna gemensamt kansli. Personalen där bör utgöras av en kontorist i Ae 9, ett kanslibitråde i Ae 7 och två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. Samtidigt bör enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för kontorsbiträdespersonal i personalförteckningen uppföras tre tjänster som biträde i Ao 5. Den sammanlagda personalstyrkan blir 14 personer.

Med hänsyn till det antal befattningar i motsvarande lönegrader, som redan finns vid sprängämnesinspektionen, innebär mina förslag till omorganisation, att vid inspektionen bör från och med nästa budgetår nyinrättas följande tjänster, nämligen en tjänst som sprängämnesinspektör i Bo 1, tre

tjänster som byrådirektör i Ae 24, en tjänst som förste byråingenjör i Ae 21, en tjänst som kontorist i Ae 9 och en tjänst som biträde i reglerad beföringsgång. Samtidigt torde böra indragas dels tjänsterna som sprängämnesinspektör i Ao 26 och byråingenjör i Ae 19, dels en arvodesbefattning i löneklass 21.

Omorganisationen bör genomföras den 1 juli 1962, varigenom det blir möjligt att inhämta en viss eftersläpning, som föreligger i fråga om nuvarande arbetsuppgifter, och även att instruera personalen i tillämpningen av den nya lagstiftningen.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit om ändrad organisation vid sprängämnesinspektionen från och med nästa budgetår ökar förevarande anslag med netto 97 000 kr. till 390 000 kr. Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna det av mig framlagda förslaget till omorganisation av sprängämnesinspektionen;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för sprängämnesinspektionen vidtaga de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;
- c) godkänna följande avlöningsstat för sprängämnesinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	91 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	211 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	80 900
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	6 500
	Summa kr. 390 000

- d) till *Sprängämnesinspektionen*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 390 000 kr.

[10] 6. *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	35 100	28 803
1961/62 (statsliggaren s. 975)	36 000	
1962/63 (förslag)	53 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 37 500 kr.

	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961 /62	Kollegiets förslag 1962/63	
1. Sjukvård	479	300	500	(+ 200)
2. Reseersättningar	15 845	22 000	33 000	(+ 11 000)
3. Expenser	12 455	13 500	40 000	(+ 26 500)
4. Publikationstryck	—	200	—	(— 200)
				<u>(+ 37 500)</u>

Motiv

Den förstärkning av sprängämnesinspektionens organisation som föreslagits under inspektionens avlöningsanslag medför även ökat medelsbehov till omkostnader. För de löpande årskostnaderna beräknar kollegium en ökning med sammanlagt för sjukvård, reseersättningar och expenser 27 500 kr. Härtill kommer under expensposten kostnader av engångsnatur för anskaffning av möbler m. m. om 10 000 kr.

Departementschefen

Kommerskollegiets förslag till medelsanvisning under anslagsposterna Sjukvård och Publikationstryck torde lämnas utan erinran. Till reseersättningar och övriga expenser beräknar jag ett ökat medelsbehov av resp. 7 000 kr. och 10 000 kr. Av sistnämnda belopp avser 5 500 kr. utgifter för anskaffande av möbler m. m. i anslutning till den föreslagna personella förstärkningen av organisationen.

Anslaget torde i enlighet härmed böra uppföras med sammanlagt 53 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kr.

[11] 7. Statens hantverksinstitut: Avlöningar till viss personal

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	697 300	697 714
1961/62 (statsliggaren s. 976)	778 000	
1962/63 (förslag)	819 000	

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1961) hemställer att anslaget höjes med 105 600 kr.

Ökning

1. Nya tjänster:		
a) 1 kurskonsulent Ae 21		20 772
b) 1 byråassistent Ae 19		19 728
c) 1 expeditionsvakt Ae 7		10 620
d) 1 kanslibiträde Ae 7		10 080

	Ökning
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) överdirektören Bp 4—Bp 5	2 292
b) 1 värme- och sanitetsingenjör Ae 24—avdelningschef Ae 26	1 356
c) 1 förlagsredaktör Ae 19—byråintendent Ae 21	1 872
d) 2 konsulenter Ae 17—ingenjörer Ae 19	2 976
e) 2 laboratoriebiträden Ae 9—laboratorieassistenter Ae 11	2 496
f) 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibitråde Ao 7	540
g) ökning av medel till övertids- och vikariatsersättningar jämte kall- ortstillägg	2 600
3. Ökat medelsbehov till följd av prop. 142/1961:	
1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 24	1 356
4. Ändrad anställningsform:	
1 kontorsbiträde Ae 5—kontorsbiträde Ao 5	—
5. Löneklassändringar	4 224
6. Rörligt tillägg	23 087
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 539
	+ (avr.) 105 600

Motiv

1 a). Jämsides med de till institutet förlagda kurserna bedrivs i en för varje år ökad omfattning regional kursverksamhet. De flesta deltagarna i denna kommer från Stockholmsområdet. Därefter följer i tur och ordning Skåne och Norrbotten. I Malmö finns för kurserna inrättat ett särskilt kontor. Det livliga intresset för kurserna i Norrbotten har föranlett institutet att tills vidare genom provisoriska åtgärder söka effektivisera utbildningsarbetet där. För att nå stabilitet i verksamheten är det emellertid nödvändigt att heltidsanställa en kraft med de speciella kvalifikationer av främst teknisk och ekonomisk-administrativ art som arbetet kräver. Enär det i Norrland inte föreligger samma gynnsamma lokala ekonomiska betingelser som i Skåne för att upprätta ett kontor, blir ett statligt stöd härför erforderligt. Detta kan lämpligen ges genom att en tjänst som kurskonsulent inrättas inom institutets löneplan. Institutets styrelse hänvisar till att även *Tornedalsutredningen* (SOU 1960: 37) framlagt förslag därom. Utgifterna för lokal, resor m. m. beräknar man skall kunna täckas över institutets kursanslag. Förslaget framfördes 1960 (X ht 1961, s. 37).

1 b). En samordning av de olika sektionernas inköp är önskvärd för att undvika dubbelköp av identisk och liknande materiel. Samordningen bör verka kontinuerligt och omfatta bl. a. anvisande av lämpliga inköpskällor samt kontroll av lagerhållningen. Med den omfattning institutets verksamhet nu har kan kansliets chef med tillgänglig personal icke fortlöpande och systematiskt övervaka inköpsverksamheten. För att väl avpassa avgifter och taxor till kostnaderna erfordras också en samordnande och jämförande kal-

kyleringskontroll för kurser och informationsuppdrag. En tjänst som byrå-assistent bör inrättas för ifrågavarande uppgifter.

1 c). Vid institutet finns för närvarande endast en inom löneplanen inrättad expeditionsvakttjänst. Övrig vaktmästarpersonal avlönas från det särskilda kursanslaget. Sedan ifrågavarande löneplanstjänst inrättades har institutets verksamhet flerdubblats. För att svara för arbetet med tryckning och distribution av kurscirkulär, kompendier, utsändning och sortering av olika trycksaker m. m. bör nu en särskild tjänsteman förordnas och placeras inom löneplanen som expeditionsvakt. Förslaget framfördes 1960 (X ht 1961, s. 37).

1 d). Den allmänna kursadministrationen måste till följd av kursverksamhetens kraftiga tillväxt förstärkas. Institutets kursexpedition förestås sedan åtskilliga år av en kansliskrivare med hjälp av ett kontorsbiträde. Arbetsbelastningen har nu blivit så stor, att en uppdelning bör ske av de mera kvalificerade göromålen på två befattningshavare. Då den erforderliga nya tjänsten avses skola betjäna samtliga verksamhetsområden bör den placeras inom institutets löneplan.

2 a). Lönegradsplaceringen för institutets chefstjänst har icke varit föremål för omprövning sedan 1947. Den stegrade verksamheten inom institutet med starkt differentierad breddning till nya ämnes- och fackområden, institutets växande betydelse inom näringslivet och de senaste årens löneutveckling beträffande de statliga chefstjänsterna motiverar den föreslagna lönejusteringen.

2 b). Förslaget framfördes 1960 (X ht 1961, s. 37). Det framhålles att den värmetekniska sektionen (VVS-institutionen) är den arbetsenhet inom institutet som har den största ekonomiska omslutningen och personalstyrkan. Den bör därför organiseras såsom en tredje avdelning inom institutet.

2 c). Med verksamhetsstegringen inom institutet har även följt en kraftig utveckling av dess förlags- och publikationsverksamhet. Förlagsverksamheten förestås inom institutets kansli av en förlagsredaktör. Härutöver handlägger redaktören vissa upphandlingsärenden samt redigerar även på främmande språk informationstryck och utställningsmaterial. Han svarar för institutets kontakter med pressen och organiserar in- och utländska studiebesök av mera allmän art. I samband med föreslagen lönegradshöjning bör tjänstebenämningen ändras till byråintendent.

2 d). Institutets styrelse framför ånyo sitt yrkande (X ht 1961, s. 38) om lönegradsuppflyttning av minst två konsulenttjänster och ombildning av dessa till ingenjörstjänster. Som motiv åberopas bl. a. nödvändigheten av att beföringstjänster inrättas för viss teknisk personal vid institutet. I första hand avses konsulenttjänsterna på de mekaniska och värmetekniska områdena.

2 e). Styrelsen föreslog 1960 uppflyttning i lönegrad från Ae 9 till Ae 10 för tre laboratoriebiträden (X ht 1961, s. 38). Förslaget vann inte statsmakternas bifall. Under hänvisning till att den tekniska utvecklingen och labo-

ratoriearbetets alltmer avancerade karaktär medför självständigare och mera ansvarsfyllda uppgifter föreslås nu, att två av laboratoriebiträdestjänsterna uppflyttas i lönegrad till Ae 11 med tjänstebenenämningen laboratorieassistenter.

2 f). Förslaget har framförts tidigare (X ht 1960, s. 74; 1961, s. 38). Det framhålles att telefonväxeln under innevarande budgetår kommer att utbyggas och därvid fordra tvåmansbetjäning. Samtidigt måste en extra avbytare stå till förfogande. Den ordinarie telefonisten får således arbetsledarställning.

2 g). Medel disponibla för övertidsersättningar är otillräckliga på grund av den stegrade verksamheten och höjningen av lönegradsgränsen för övertidsersättningar. Verksamhetsökningen har också medfört att ytterligare medel erfordras för vikariatsersättningar. Vid bifall till kurskonsulenttjänsten tillkommer medelsbehov för kallortstillägg.

Yttrande

Statens lönenämnd förordar att den under p. 1 b) föreslagna tjänsten som byråassistent placeras i lönegrad A 17. Nämnden kan ej biträda yrkandena om uppflyttning av en förlagsredaktör Ae 19 (2 c), två konsulenter Ae 17 (2 d) och ett kontorsbiträde Ao 5 (2 f).

Departementschefen

För att möjliggöra en permanentning och utbyggnad av hantverksinstitutets kursverksamhet i Norrbotten föreslår jag — i anslutning till institutstyrelsens och Tornedalsutredningens förslag — inrättande på hantverksinstitutets stat från och med nästa budgetår av en tjänst som ingenjör i Ae 21. Medelsbehovet under anslaget ökar härigenom med 20 800 kr. Övriga förslag om nya tjänster torde lämnas utan bifall.

Med hänsyn till omfattningen numera av verksamheten vid sektionen för värme-, ventilations- och sanitetsteknik synes denna enhet böra ombildas och från och med nästa budgetår utgöra en särskild avdelning inom institutet. I samband därmed bör tjänsten som chef för sektionen (värme- och sanitetsingenjör i Ae 24) utbytas mot en tjänst som avdelningschef i Ae 26. Jag beräknar härför en ökning av anslaget med 1 400 kr.

I överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit om uppflyttning i lönegrad av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till kanslibitråde i Ao 7 inräknar jag i anslaget ökade kostnader härför med 600 kr. Övriga yrkanden om ändrad lönegradsplacering kan jag inte biträda. Däremot tillstyrker jag förslaget om ordinariesättning i lönegrad Ao 5 av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Styrelsens beräkningar av medelsbehovet till övertids- och vikariatsersättningar, till kallortstillägg samt till automatiska lönegrads- och löneklassändringar torde godkännas. Därvid ökar anslaget med ytterligare sammanlagt 8 200 kr. Slutli-

gen bör anslagsposten Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter höjas med tillhoppa 10 000 kr.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit blir anslaget i sin helhet 819 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens hantverksinstitut vidtaga de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens hantverksinstitut, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	249 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	369 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	184 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	12 400
	Summa kr. 819 000

c) till *Statens hantverksinstitut*: Avlöningar till viss personal för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 819 000 kr.

[12] 8. Statens hantverksinstitut: Vissa omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	70 000	61 595
1961/62 (statsliggaren s. 977)	69 000	
1962/63 (förslag)	69 000	

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1961) hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med styrelsens yrkande bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut*: Vissa omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 69 000 kr.

[13] 9. **Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	365 000	357 507	48 607
1961/62 (statsliggaren s. 977) ...	400 000		
1962/63 (förslag)	435 000		

Kostnaden för kursverksamheten under budgetåret 1961/62 har i en av institutets styrelse fastställd inkomst- och utgiftsstat upptagits till 2 345 000 kr. Å inkomstsidan har upptagits, förutom riksstatsanslaget, 1 200 000 kr. i kursavgifter, 85 000 kr. i bidrag från näringsorganisationer m. fl. samt 660 000 kr. i inkomster av informationsverksamhet och publikationstryck.

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 175 000 kr.

	Ökning
1. Allmänt ökade löne- och pensionskostnader m. m.	50 000
2. Uppräkning av anslaget i proportion till den stegrade verksamheten	75 000
3. Utvidgade verksamhetsavgifter	50 000
	<hr/>
	175 000

Motiv

1. Den övervägande delen av utgifterna under anslaget utgöres av löner och pensionsavgifter till personal inom institutets icke statligt reglerade del samt av arvoden till utomstående speciallärare i kursverksamheten. Lönerna till inom denna del mera varaktigt anställd personal är så gott som undantagslöst avvägda efter löneklass enligt statens löneförordning och höjs i förekommande fall med belopp motsvarande det statliga rörliga tillägget. De tjänsteförtekningsrevisioner, som under de senaste åren genomförts för vissa tjänster inom den statliga förvaltningen, återverkar alltså på institutets lönesättning. För att kompensera viss existerande eftersläpning jämfört med den statliga lönenivån och för att kunna möta under 1962 väntade löneökningar anser institutets styrelse att anslaget bör höjas med minst 50 000 kr.

2. I likhet med förhållandet under föregående år karakteriseras verksamhetsuppgången icke endast genom ökning av kursverksamheten samt av antalet rådgivnings- och prövningsuppdrag. Institutets verksamhet har också breddats till att omfatta nya yrkes- och fackområden. Verksamhetsökningen, som i och för sig medfört ökade kostnader, har haft till följd att det statliga stödet beräknat på varje arbetsområde successivt minskat. Den ursprungliga relationen mellan utgifterna för kursverksamheten och statsanslaget bör i möjligaste mån återställas.

3. Under åberopande av vad som anfördes vid föregående års anslagsäs-

kanden (X ht 1961, s. 41) framhåller institutets styrelse önskvärdheten av att den tekniska informations- och rådgivningsverksamheten förstärkes. Särskilt är undersökningar och upplysning i rationaliseringsfrågor av betydelse i nuvarande näringspolitiska situation. Det har också ansetts lämpligt att anordna allmäntekniska preparandkurser i exempelvis matematik och kemi såsom förberedelse till mera djupgående specialkurser. Kostnaderna för ifrågavarande kurser kan inte täckas av de kursavgifter som i förevarande fall kan uttagas, varför ett särskilt statligt stöd för denna verksamhet är motiverat.

Departementschefen

Under förevarande anslag tillstyrker jag för nästa budgetår en höjning med 35 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens hantverksinstitut: Bidrag till kursverksamheten m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 435 000 kr.

[14] 10. Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	150 000	147 802	41 150
1961/62 (statsliggaren s. 977) ...	180 000		
1962/63 (förslag)	250 000		

Yrkande

Styrelsen för statens hantverksinstitut (skr. 29/8 och 14/11 1961) redovisar resultatet av en inom institutet verkställd utredning om utrustningsläget vid institutet och föreliggande behov av nyanskaffningar. Det redovisade sammanlagda medelsbehovet för perioden 1962/63—1964/65 utgör 2 069 100 kr. Den närmare fördelningen av beloppet framgår av efterföljande sammanställning. För nästa bugetår hemställs om anvisande till ändamålet av 458 000 kr.

Motiv

Under en följd av år har statens hantverksinstitutets styrelse i sina petitaframställningar framhållit institutets mindre goda utrustningssituation. De påtalade bristerna har omfattat *dels* den allmänna tekniska utrustningen, vilken med åren blivit alltmera försliten och omodern och därför ansetts böra ersättas, *dels* sådan utrustning, vars önskvärda anskaffning sammanhänger med den tekniska utvecklingen och institutets till nya ämnes- och arbetsområden utvidgade verksamhet.

Visserligen har utrustningsanslaget höjts flera gånger under senare år. Såsom styrelsen även i årets petita framhåller, har emellertid de nyinköp, som möjliggjorts genom anslagshöjningarna, huvudsakligen varit begränsade till för dagen aktuella behov. Någon anskaffning av utrustning på längre sikt har icke kunnat ske i erforderlig grad, varken beträffande ersättning

för utgången och försliten utrustning eller för nyanskaffning till följd av den tekniska utvecklingen och planerad verksamhetsökning.

I den nu framlagda utrustningsplanen redovisas behoven avdelnings- och sektionsvis med angivande var för sig av återanskaffningsbehovet och behovet av ny utrustning. Utrustningen avser såväl kurs- som rådgivnings-, provnings- och försöksverksamhet. Beträffande motiveringen mera i detalj torde få hänvisas till akten i ärendet.

I. VERKSTADSAVDELNINGEN

1. *Mekaniska sektionen*

Metallbearbetningstekniken har under de sista årtiondena gradvis förändrats mot bakgrunden av en strävan att effektivisera den allt dyrbarare mänskliga arbetskraften. Moderna, arbetsbesparande maskiner och verktyg blir allt mer betydelsefulla. Mekaniska verkstadens hela maskinpark är — om några få maskiner undantages — cirka 20 år gammal, och möjligheterna att inom kursverksamheten på ett tillfredsställande sätt demonstrera och öva moderna metoder och förfaranden är på grund härav starkt begränsade, i många fall obefintliga. —

Bågsvetstekniken har under de sista två decennierna radikalt förändrats. Nya elektrodmaterial och svetsmetoder har införts och svetsomformarna har förändrats och anpassats för nya arbetsuppgifter. Kravet på större utbyte per svetsartimme har bl. a. motiverat användningen av högre svetsströmstyrkor, dvs. kraftigare omformare.

Bil- och motorverkstadens nuvarande utrustning är ej tillräcklig för alla provningar, som efterfrågas, eller för den effektivisering av kursverksamheten inom detta område, som med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen är önskvärd.

2. *Elektrotekniska sektionen*

Den allmänna tendens till mekanisering och automatisering, som karakteriserar vårt näringsliv, återspeglas kanske särskilt i utvecklingen inom det elektrotekniska området. Under de senaste åren har verksamheten inom sektionen mycket kraftigt utvidgats för att anpassas till de ökade kraven på kurser och rådgivning. På schemaplanerna har upptagits en hel rad nya kursstyper och ämnesområden för fortbildning av fackfolk. Enär så många nya krav i första hand har måst tillgodoses, har det hittills icke varit möjligt att inom ramen för beviljade anslag hålla starkströmslaboratoriets grundutrustning av maskiner och handinstrument i nivå med utvecklingen. Till allra största delen är även denna utrustning 20 år gammal eller äldre. Man kan likväl här endast i begränsad omfattning tala om återanskaffning, då behoven numera är så annorlunda. —

Vissa teletekniska apparater är trots sin relativt ringa ålder på grund av intensivt utnyttjande i kursarbetet förslitna och bör ersättas. Det ökade

arbetsområdet och de snabba förändringarna i tekniken ställer stora krav på teleteknikernas yrkeskunskaper. För dessa yrkesmän är en grundutbildning, som avslutades för bara ett fåtal år sedan, inte tillfyllest. En ständigt återkommande vidareutbildning är lika nödvändig som grundutbildningen. För att vidareutbildningen skall bli effektiv och till verklig nytta för kursdeltagarna måste den vara tillrättalagd för deltagare med egna yrkeserfarenheter. Övningsmaterielen, radio- och TV-mottagare m. m., måste därför hållas à jour med utvecklingen på marknaden, och de instrument, som används för signalalstringar, mätningar etc., bör vara av det slag som kursdeltagarna själva använder.

3. Byggnads- och trätekniska sektionen

Det byggnads- och trätekniska fackområdet omfattar ett stort antal yrkesgrupper från byggnads-, snickeri-, möbel-, sågverks- och båtbyggnadsbranscherna m. fl. Inom hela detta område har under de sista årtionena en snabb utveckling ägt rum. Denna har ställt yrkesmännen inför en mångfald av nya material, metoder, maskiner och redskap och har krävt en anpassning till nya förhållanden. För att tillmötesgå yrkesmännens efterfrågan på aktuell kurs- och rådgivningsverksamhet har krav framkommit på en väsentlig upprustning av sektionens maskinpark. Alldeles särskilt starkt har detta krav gjort sig gällande från sågverksbranschen. Sektionens maskinpark är i stort sett 20 år gammal och måste mot bakgrunden av den utveckling som skett anses vara föråldrad.

II. KEMISKA AVDELNINGEN

Den hastiga utveckling, som kännetecknar tekniken i stort, har framträtt i accentuerad grad på det kemiska området. Analysmetoderna har förfinats och rationaliserats, vilket ger väsentligt noggrannare resultat. Med hjälp av moderna instrument kan resultaten också nås på avsevärt kortare tid än förr.

Den utrustning, som statens hantverksinstituts laboratorier övertog, då hantverksinstitutet övergick i statlig regi 1940, och de laboratorieapparater som då nyanskaffades, är nu till stor del förslitna och måste förnyas. Därtill kommer den utrustning som är betingad av den tekniska utvecklingen på kemiområdet. Därest laboratorierna skall kunna fylla sin uppgift bör de framförda behoven tillgodoses.

1. Livsmedelskemiska sektionen

Vid bryggerilaboratoriets start för 10 år sedan, fick institutet övertaga viss utrustning från ett nedlagt bryggerilaboratorium. En stor del av denna utrustning var anskaffad redan under trettioalet. Behovet av laboratoriets tjänster har ständigt ökat bland de cirka 200 mindre bryggerier inom landet, som anlitar laboratoriet. Nya typer av analyser blir aktuella, men den ökade belastningen får ej ha till följd att analysresultaten fördröjes.

Då hantverksinstitutet endast disponerade ett anslag på cirka 26 000 kr. för att bestrida samtliga ombyggnads- och inredningskostnader i samband med charkuteriets färdigställande åren 1952—1953, kunde vissa byggnadsdetaljer endast utföras provisoriskt. — Utvecklingen inom charkuterinäringen har gått mot större enheter och charkuteriet måste anpassa både sin kurs- och konsultationsverksamhet därefter.

2. Kemisk-tekniska sektionen

Den kemisk-tekniska sektionen handlägger kemiska uppdrag av allmän karaktär, men har som sitt specialområde både organisk och oorganisk ytbehandling. Konsultations- och kontrollverksamhet inom tvättområdet ingår också i sektionens arbete. Kursverksamhet bedrivs inom galvanoteknik och korrosion samt inom plast-, kemtvätt- och vittvättområdena. Sektionen har även specialkurser inom guldsmedsyrket och vissa allmänna kurser. — Ett flertal apparater av standardkaraktär är föråldrade och bör utbytas. Nyanskaffning är erforderlig främst för att tillgodose behoven på det galvanotekniska området, för undersökningar av färger och lacker samt för laboriearbetet på tvättområdet.

3. Måleritekniska sektionen

Sektionens program omfattar dels kursverksamhet, dels provnings- och konsultationsverksamhet. Båda dessa grenar har starkt ökat, vilket haft till följd ett stegrat behov av nödvändig utrustning. Utvecklingen när det gäller nya färger och färgtyper har gjort, att byggnadsbranschen behöver hjälp med praktiska provningar, besiktningar och råd.

III. INSTITUTIONEN FÖR VÄRME-, VENTILATIONS- OCH SANITETSTEKNIK

Institutionens utrustnings- och inredningsbehov för perioden 1961—1965 har upptagits till ett sammanlagt belopp av ca 400 000 kr., varav ca 20 procent avser ersättning av utsliten och omodern utrustning. Ungefär en tredjedel av utrustningen hänför sig till kursverksamheten eller till gemensamma ändamål för hela arbetet inom institutionen, medan den återstående delen är avsedd för informations-, provnings- och försöksverksamhet.

IV. KANSLIET M. M.

Utöver det utrustningsbehov, som redovisats för institutets olika facksektioner, föreligger behov av nyanskaffningar i fråga om ändamål, som är gemensamma för hela institutet. Bl. a. erfordras viss modern undervisningsmateriel och hjälpapparatur. Institutets kontorsutrustning och möbelbestånd måste också i viss utsträckning förnyas och kompletteras.

Det sålunda samlade utrustningsbehovet vid statens hantverksinstitut under perioden 1961/63—1964/65 och kostnadernas fördelning för resp. budgetår framgår av följande.

Avdelning, sektion	1961/63		1963/64		1964/65	
	återan- skaff- ning	nyan- skaff- ning	återan- skaff- ning	nyan- skaff- ning	återan- skaff- ning	nyan- skaff- ning
Verkstadsavdelningen						
Mekaniska sektionen ..	29 500	37 500	85 900	79 600	73 000	117 000
Elektrotekniska sektio- nen	18 400	121 200	11 400	102 200	5 000	52 500
Byggnads- och trätek- niska sektionen	15 500	26 500	56 000	206 300	—	33 000
	<u>63 400</u>	<u>185 200</u>	<u>153 300</u>	<u>388 100</u>	<u>78 000</u>	<u>202 500</u>
Summa	248 600		541 400		280 500	
Kemiska avdelningen						
Livsmedelskemiska sektionen	30 900	72 700	44 500	74 800	15 000	30 000
Kemisk-tekniska sek- tionen	20 100	28 000	13 500	66 200	10 000	177 800
Måleritekniska sektio- nen	4 200	56 000	13 300	5 000	—	5 000
	<u>55 200</u>	<u>156 700</u>	<u>71 300</u>	<u>146 000</u>	<u>25 000</u>	<u>212 800</u>
Summa	211 900		217 300		237 800	
Institutionen för VVS...	<u>27 000</u>	<u>76 300</u>	<u>33 000</u>	<u>100 300</u>	<u>30 000</u>	<u>120 000</u>
Summa	103 300		133 300		150 000	
Kansliet m. m.	25 000		25 000		25 000	
Totalt	588 800		917 000		693 300	
Avgår: ej disponerad del av anslaget 1961/62...	— 130 000					
	458 800					

Yttrande

Statskontoret anför, att utrustning hos hantverksinstitutet i princip bör förnyas, när det framkommit ny materiel med väsentligt bättre egenskaper än hos den som redan finns där, och som i övrigt är av sådan beskaffenhet att den kan väntas finna allmän användning inom vårt lands hantverk och småindustri. Tillämpning av en sådan princip medför att maskiner m. m. kan behöva ersättas, trots att de inte är så förslitna, att de enligt företagsekonomiska grunder bör utrangeras. Bland hantverksinstitutets utrustning ingår åtskilligt, som enligt sådana normer bör föranleda återanskaffning. Här- till kommer inte obetydliga mängder utrustning, som bör ersättas av mera renodlat ekonomiska skäl. Statskontoret, som inte haft möjlighet att i varje detalj granska utrustningsförslaget, tillstyrker att en relativt omfattande

upprustning företages såväl genom ersättningsanskaffning som genom anskaffning av viss ny utrustning.

Enligt ämbetsverket bör vid bestämmande av omfattningen och tidsplanen för upprustningen beaktas bl. a., att utrustning, som huvudsakligen är avsedd för provnings- och forskningsverksamhet inte anskaffas förrän det klarlagts att sådan verksamhet inte lämpligen kan förläggas till annan institution som redan förfogar över erforderliga hjälpmedel härför, samt att verktyg och apparater, som ej skall vara fast monterade, inte anskaffas utan föregående undersökning om förhyrning kan ske. Särskilt gäller detta senare sådan utrustning som endast användes vid en eller ett fåtal kurser per år. Statskontoret tillägger, att maskiner, som svårligen kan rymmas inom nuvarande lokaler, inte bör anskaffas förrän lokalfrågan utretts samt att utrustning, som fordrar specialistpersonal för sitt handhavande, inte bör förvärvas innan det är klarlagt, huruvida nuvarande personaluppsättning är tillräcklig i fråga om numerär och kvalifikationer.

Departementschefen

Detta reservationsanslag har höjts flera gånger under senare år och uppgår f. n. till 180 000 kr. För hantverksinstitutets styrelse har det likväl inte varit möjligt att inom ramen för tillgängliga medel hålla utrustningen vid laboratorier och verkstäder i nivå med den tekniska utvecklingen och med utbyggnaden av institutets kursverksamhet. Detta förhållande uppmärksammades av riksdagen i fjol. Vid sin behandling då av frågan om erforderliga medel till utrustningsanskaffning vid hantverksinstitutet för innevarande budgetår uttalade statsutskottet (SU 10), att utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t, efter översyn inom hantverksinstitutet av föreliggande utrustningsbehov, övervägde därav föranledda förslag från institutet och till riksdagen framförde de äskanden, som kunde visa sig motiverade. Detta uttalande lämnade riksdagen utan erinran (Rskr 10).

Styrelsen för hantverksinstitutet har nu med skrivelse den 14 november 1961 redovisat resultatet av en inom institutet verkställd utredning om det aktuella läget i vad gäller tillgången på utrustning samt om föreliggande behov av nyanskaffningar. Det samlade medelsbehovet för nyinköp under perioden 1962/63—1964/65 uppskattas av institutsstyrelsen till drygt två milj. kr., varav omkring 460 000 kr. borde ställas till förfogande för budgetåret 1962/63 och återstoden under de två därefter följande budgetåren.

Den verkställda utredningen bestyrker, att hantverksinstitutets uppsättning av apparater, instrument och maskiner behöver förnyas och moderniseras. Å andra sidan är jag ense med statskontoret att olika omständigheter motiverar en något långsammare takt i utrustningsanskaffningen, än styrelsen förutsätter. Sålunda bör inte förvärvas apparater och instrument för användning i hantverksinstitutets provningsverksamhet, innan klarhet vunnits, huruvida de ifrågavarande provningarna skall vara förlagda till hantverksinstitutet eller till annan statlig institution, som redan förfogar över behövliga hjälpmedel. Jag vill därutinnan hänvisa till de av förra årets riksdag

beslutade (prop. 41; SU 41; Rskr 121) riktlinjerna angående rationalisering av den statliga provningsverksamheten. Även personalens storlek och tillgängliga lokalutrymmen kräver beaktande vid utrustningsanskaffningen. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att för nästa budgetår tillstyrka en så avsevärd medelsanvisning som styrelsen har föreslagit. Jag förordar att till utrustningsanskaffning vid statens hantverksinstitut nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Under återopandande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverksinstitut: Utrustning och inredning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

[15] 11. Bidrag till företagareföreningar m. fl.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	1 000 000	1 527 000	772 450
1961/62 (statsliggaren s. 977) ...	1 100 000		
1962/63 (förslag)	1 500 000		

Statsmedel ställes till förfogande för företagareföreningarnas verksamhet till gagn för hantverk och småindustri dels i form av lån från statens hantverks- och industrilånefond, dels i form av bidrag och subventioner från nu förevarande anslag. En ytterligare form för statligt ekonomiskt stöd på hit hörande område är kreditgarantigivningen för lån till mindre företag.

Beträffande syftet med företagareföreningarna m. m. torde få hänvisas till vad därom anförts i 1960 års statsverksproposition (X ht, s. 122—169).

Statens hantverks- och industrilånefond

För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder anvisats 10 milj. kr., att tillföras statens hantverks- och industrilånefond.

Kommerskollegium (skr. 11/11 1961) hemställer, att lånefonden tillföres 15 milj. kr. för budgetåret 1962/63. Som motivering anföres i huvudsak följande.

Statens hantverks- och industrilånefond uppgick den 1 juli 1961, anslaget för budgetåret 1961/62 inräknat, till 100,4 milj. kr. Totalt utestod i lån 85,4 milj. kr., varav 75 milj. kr. hade utlånats till företagareföreningarna och 0,5 milj. kr. ställts till kommerskollegiets förfogande för lån till hantverks- och industriföretag i Stockholms stad, medan resten utgjordes av lån, som lämnats ur de fonder vilka 1960 sammanslogs med fonden för lån till företagareföreningar m. fl. För utlåning under innevarande budgetår kan föreningarna (kommerskollegium) beräknas förfoga över sammanlagt 24,3 milj. kr.

För att täcka lånemedelsbehovet under 1962/63 står i första hand infly-

tande amorteringar till förfogande. Dessa uppskattas till 11,2 milj. kr. Därutöver bör enligt kollegium under lånemedelsanslaget för nästa budgetår anvisas 15 milj. kr.

I skrivelse den 13 november 1960 har *Företagareföreningarnas förbund* hemställt, att för nästa budgetår 25 milj. kr. måtte anvisas för långivning genom företagareföreningarna.

Statlig kreditgaranti

Ramen för den statliga kreditgarantivningen är för innevarande budgetår bestämd till 45 milj. kr., varav omkring 3 milj. kr. avses för turisthotellnäringen.

Kommerskollegium (skr. 11/11 1961) hemställer, att garantiramen för budgetåret 1962/63 fastställas till 40 milj. kr. Som motivering anföres.

Den för budgetåret 1960/61 för garantivning fastställda ramen å 35 milj. kr. utnyttjades — garantierna för lån till turisthotellen oräknade — till ett belopp av 23 milj. kr. En bedömning av utfallet av garantivningen på grundval av erfarenheterna hittills under budgetåret ger vid handen att nu gällande garantiram å 45 milj. kr. kommer att utnyttjas endast delvis. Bedömningen är emellertid osäker, då efterfrågan på garantier påverkas av bl. a. den aktuella konjunkturutvecklingen och creditsituationen. Om inte de allmänna förutsättningarna härvidlag förändras mera avsevärt, torde dock garantiramen för budgetåret 1962/63 kunna sättas till 40 milj. kr.

I skrivelse den 13 november 1961 har *Företagareföreningarnas förbund* hemställt, att garantiramen för nästa budgetår bestämmas till 50 milj. kr.

Bidrag till företagareföreningarnas administrationskostnader m. m.

Under anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. — varur lämnas *dels* bidrag till föreningarnas m. fl. administrationskostnader, *dels* subventioner till föreningarna för att täcka förluster å lånerörelsen — har för budgetåret 1961/62 anvisats 1 100 000 kr. Av detta belopp avses 800 000 kr. till administrationskostnader och 300 000 kr. till subventioner.

Kommerskollegium (skr. 11/11 1961) hemställer, att anslaget för budgetåret 1962/63 bestämmas till 1 700 000 kr., varav 1 400 000 kr. avser bidrag till administrationsutgifterna hos föreningarna och vissa andra sammanslutningar på hantverks- och industriområdet samt 300 000 kr. subventioner. Kollegium anför närmare härom bl. a. följande.

Företagareföreningarna uppskattar sina *administrationskostnader* under budgetåret 1962/63 till 4,7 milj. kr. Intäkterna under samma tid anges av föreningarna till 3,0 milj. kr., varav nettoränteintäkter 1,2 milj. kr. Kollegium anser att nettoränteintäkterna vid beräknad ökning av utlåningen till företagareföreningarna ur hantverks- och industrilånefonden kommer att uppgå till 1,5 milj. kr. samt att en besparing på utgiftssidan av 0,1 milj. kr. är möjlig. Med kostnader å 4,6 milj. kr. och intäkter å 3,3 milj. kr. föreligger ett medelsbehov till administrationskostnader av 1,3 milj. kr. att täckas med statsmedel.

Såsom bidrag till Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svensk industriförening och Företagareföreningarnas förbund föreslår kollegium, att oförändrat sammanlagt 65 000 kr. anvisas för budgetåret 1962/63.

I fråga om *subventionsmedel* har kommerskollegium föreslagit att för nästa budgetår anvisas oförändrat 300 000 kr.

Företagareföreningarnas förbund har i skrivelse den 13 november 1961 — under hänvisning till en vid skrivelsen fogad utredning rörande företagareföreningarnas framtida organisation — hemställt, att för budgetåret 1962/63 anvisas 1,8 milj. kr. för administrationsändamål och 1 milj. kr. till förstärkning av föreningarnas riskkapital.

Under denna anslagspunkt torde även få anmälas att *Tornedalsutredningen* i sitt betänkande den 9 september 1960 gjort uttalanden till förmån bl. a. för en organisatorisk förstärkning av företagareföreningen i Norrbottens län. I första hand föreslås, att en konsulent anställs vid föreningen och stationeras i Tornedalen. Han skulle allmänt kunna ge hantverks- och småindustriföretagen råd i fråga om företagets skötsel och utveckling samt ge impulser till lämpliga nya tillverkningar. Han skulle också kunna medverka i kurs- och instruktionsverksamhet, ordna studieresor för redan etablerade företagare etc., allt för att häva den negativa effekten av Tornedalens perifera läge och företagarnas isolering. Hans verksamhet borde även vara inriktad på att söka från Tornedalens egen befolkning rekrytera nya företagare. En ytterligare uppgift vore att söka samordna sågverksrörelsen i distriktet. Exempelvis skulle en centralisering av sågningen i vissa fall möjliggöra drift året runt och bl. a. produktion av ett större sortiment än för närvarande. — Utredningen föreslår vidare att en ingenjör med utbildning och erfarenhet från mekanisk verkstadsindustri anställs vid företagareföreningen för att i första hand bistå Tornedalens metallindustriföretagare. — Inom länet bör vidare genom företagareföreningens försorg marknadsundersökningar igångsättas för att klarlägga betingelserna för upptagande av nya tillverkningar liksom för att utröna vilka produkter, som på grund av tillgångar på lämpligt björkvirke, kan vara särskilt lämpade för framställning i Tornedalen.

Departementschefen

Såsom *lån till företagareföreningar* har under statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1961/62 anvisats 10 milj. kr. Med tillägg av inestående odisponerade lånemedel hos föreningarna samt av inflytande amorteringar på tidigare lämnade lån blir föreningarnas utlåningskapacitet under det nu löpande budgetåret 24,3 milj. kr. Detta belopp torde komma att vara helt taget i anspråk vid ingången av budgetåret 1962/63. För ny utlåning under sistnämnda budgetår kommer föreningarna därvid att vara hänvisade till dels inflytande amorteringar, dels det lånemedelsanslag, som kan komma att anvisas. Amorteringarna beräknas under nästa budgetår uppgå till drygt 11 milj. kr. För att möjliggöra en viss ökning av utlå-

ningsvolymen under budgetåret 1962/63, jämfört med det låneutrymme, som står till föreningarnas förfogande under det nu löpande budgetåret, torde — såsom kommerskollegium föreslagit — under lånemedelsanslaget för nästa budgetår böra anvisas 15 milj. kr. Det innebär en ökning av anslaget med 5 milj. kr. Hemställan görs i det följande under vederbörande punkt på kapitalbudgeten. Av anslaget bör, i likhet med vad som gäller för närvarande, en del hållas i beredskap och användas för lån i sådana fall, då lånestöd är en lämplig åtgärd för att motverka sysselsättningssvårigheter.

Ramen för *statlig garanti* åt hantverks- och småindustriföretag är för budgetåret 1961/62 bestämd till 45 milj. kr., varav 3 milj. kr. beräknats för turisthotellnäringsen. Under hänvisning till att kreditgarantiramen för innevarande budgetår sannolikt inte kommer att helt tagas i anspråk, hemställer kommerskollegium att densamma för budgetåret 1962/63 bestäms till 40 milj. kr. Med hänsyn till svårigheterna att på förhand göra en närmare bedömning av kreditbehovets storlek föreslår jag att bemyndiganderamen för nästa budgetår bestäms till samma belopp som för närvarande, d. v. s. 45 milj. kr. Liksom sker nu bör en mindre del därav reserveras för i första hand turisthotellnäringsen.

Under anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. är för innevarande budgetår till *administrationskostnader* beräknade 800 000 kr. Kommerskollegium hemställer för budgetåret 1962/63 om ökning därav med 600 000 kr.

Kommerskollegium uppskattar föreningarnas utgifter för administrationsändamål under nästa budgetår till 4,6 milj. kr. och de häremot svarande inkomsterna till 3 milj. kr. Vad utgiftssidan beträffar innebär siffran 4,6 milj. kr. en ökning av administrationen med 0,6 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår och med 0,9 milj. kr. jämfört med budgetåret 1960/61. Vid bedömningen av anslagsbehovet för nästa budgetår torde, liksom tidigare, hänsyn få tagas till att föreningarna fortfarande disponerar ej oväsentliga besparingar från nettoränteinkomsten å statslånemedel, vilka inkomster enligt uttalanden av riksdagen — bl. a. år 1958 men även tidigare — skall kunna användas som bidrag till föreningarnas administrationskostnader. Summan av dylika besparingar torde den 1 juli 1962 komma att vara omkring 2 milj. kr. Med hänsyn härtill anser jag, att det löpande statliga administrationsbidraget för budgetåret 1962/63 bör bestämmas till 1 100 000 kr. Därutöver torde i anledning av Tornedalsutredningens förslag, som jag räknar med skall kunna innebära ett verksamt stöd åt företagsamheten i Tornedalen, böra under anslaget anvisas 100 000 kr. att ställas till förfogande för företagareföreningen i Norrbottens län. Administrationsposten för nästa budgetår kommer vid bifall härtill att öka med sammanlagt 400 000 kr.

Till *subventioner* har för innevarande budgetår anvisats 300 000 kr. Kommerskollegium beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1962/63 till oförändrat 300 000 kr. och har därvid tagit hänsyn till storleken av dels beräknade förluster innevarande budgetår, dels föreliggande reservation under anslaget, dels reserverade subventionsmedel hos föreningarna. Kollegiets beräk-

ning bör godtagas och subventionsmedelsposten för budgetåret 1962/63 bestämmas till oförändrat 300 000 kr.

Med hänsyn till vad nu sagts torde anslaget Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1962/63 uppföras med 1,5 milj. kr., eller med 0,4 milj. kr. mer än som är anvisat för närvarande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. må under budgetåret 1962/63 beviljas intill ett belopp av 45 000 000 kr.

b) till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

[16] 12. Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	300 000	1 199 289
1961/62 (statsliggaren s. 977) ..	500 000	
1962/63 (förslag)	1 000 000	

Yrkande

Kommerskollegium (skr. 11/11 1961) hemställer om anvisande för budgetåret 1962/63 av 800 000 kr. till täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag.

Motiv

Omfattningen av de anspråk som kan komma att ställas på infriande av ställda garantier låter sig svårligen uppskatta. Det är dock uppenbart att den ökade garantigivningen kommer att medföra stegrade anspråk på att statens utfästelser skall infrias. Efter en genomgång av de olika faktorer som påverkar anslagsbehovet föreslår kollegium att anslaget höjes till 800 000 kr.

Departementschefen

Under förevarande anslag torde för budgetåret 1962/63 böra anvisas 1 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

[17] 13. Bidrag till Sveriges standardiseringskommission

	Anslag
1960/61	565 400
1961/62 (statsliggaren s. 977)	566 000
1962/63 (förslag)	566 000

Av innevarande budgetårs anslag avses 166 000 kr. för det centrala kansliet och 400 000 kr. för fackorgan och standardkommittéer.

Yrkande

Sveriges standardiseringskommission (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 184 000 kr.

	Ökning
1. Bibehållande av verksamhet av nuvarande omfattning.....	84 000
2. Ökad aktivitet inom eftersatta områden	100 000
	184 000

Motiv

1. Svensk standard utnyttjas mer och mer som underlag för statliga bestämmelser och säkerhetsföreskrifter. Härtill kommer att standardiseringen fått en alltmer ökad handelspolitisk betydelse på grund av såväl de europeiska integrationssträvandena som den industriella utvecklingen här och utomlands. Den minskning av statens relativa andel i standardiseringskommissionens kostnader, som skett under senare år, har ingen grund vare sig i minskad direkt nytta för statsverket av det arbete som bedrivs inom kommissionen eller i en minskning av standardiseringsarbetets allmänna betydelse för produktionen, handeln och konsumenterna.

2. Av standardiseringskommissionen understödda önskemål om utökad standardiseringsaktivitet på eftersatta områden föreligger från byggnadsstandardiseringen, gruvhanterings och jordbrukstekniska standardiseringskommittéerna och textilrådets standardiseringsutredning.

Departementschefen

Jag anser mig inte böra tillstyrka någon höjning av detta anslag, vilket således för nästa budgetår bör upptagas med oförändrat 566 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges standardiseringskommission* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 566 000 kr.

[18] 14. **Befrämjande av hemslöjden**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	55 000	55 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 978) ...	55 000		
1962/63 (förslag)	266 000		

Kungl. Maj:t har den 24 november 1961 bemyndigat kommerskollegium att under budgetåret 1961/62 av manufakturförslagslånefonden använda, såsom bidrag till kostnaderna, för Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbunds verksamhet 1 000 kr. och för avlöning åt hemslöjdskonsulenter 190 000 kr. samt såsom bidrag till sällskapet Same-Ätnams slöjdtuskott 10 000 kr.

Vidare har Kungl. Maj:t den 3 mars 1961 tilldelat Föreningen Handarbetets vänner ett bidrag å 10 000 kr. av samma fond. Under 1961 har sålunda till befrämjande av hemslöjden av statsmedel anvisats sammanlagt 266 000 kr.

Yrkande

Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund (skr. 11/9 1961) hemställer, att de statliga bidragen till befrämjande av hemslöjden höjes till 350 000 kr.

Motiv

Det finns för närvarande 45 lokala *hemslöjdskonsulenter* verksamma i Sverige. Kostnaderna för dem uppgår till ungefär 650 000 kr., pensionsavgifter oberäknade. Hemslöjdsföreningarnas riksförbund anser en ökning av antalet konsulenter önskvärd speciellt för att tillgodose den s. k. manliga slöjden, som har stor betydelse för många partiellt arbetsföra. Även husbehovs- och fritidsslöjden ökar i betydelse ju mer arbetstiden förkortas. Hemslöjd är en lämplig fritidssysselsättning och intresset växer ständigt. Konsulenternas verksamhet är avgörande för hemslöjdens utveckling i önskvärd riktning ur kulturell och kvalitetsmässig synpunkt. Riksförbundet hemställer under åberopande av det anförda, att statens bidrag till de lokala hemslöjdskonsulenternas verksamhet för budgetåret 1962/63 höjes med 60 000 kr. till 250 000 kr.

Såsom bidrag till *främjande i övrigt av hemslöjden* äskar förbundet för nästa budgetår ett reservationsanslag av 100 000 kr. varav till förbundets egen verksamhet 50 000 kr. Detta skulle innebära en höjning av statsbidragen till dessa ändamål med totalt 24 000 kr. och för riksförbundets egen del med 20 000 kr.

Departementschefen

Den i 1961 års statsverksproposition under förevarande punkt omnämnda utredningen av frågan om den statliga bidragsgivningen till hemslöjdsändamål har numera slutförts genom att utredningsmannen i maj 1961 avgivit ett stencilerat betänkande i frågan. Betänkandet har vid remissbehandlingen blivit föremål för rätt stark kritik från flera håll och torde inte böra läggas till grund för proposition i ämnet. Jag ämnar därför låta frågan bli föremål för ny utredning.

De samlade statliga bidragen till hemslöjdsändamål uppgår f. n. till 266 000 kr. för år, varav 55 000 kr. anvisas över förevarande anslag och återstoden ur manufakturförslagslånefonden. Denna fond är numera i stort sett förbrukad. I avvaktan på resultatet av den förnyade utredningen om hemslöjdsändamålens finansiering synes det för nästa budgetår erforderliga statsbidraget böra i sin helhet anvisas över förevarande anslag. Med hänsyn härtill och då jag uppskattar bidragsbehovet för budgetåret 1962/63 till oförändrat 266 000 kr. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 266 000 kr.

[19] 15. **Bidrag till Svenska slöjdföreningen**

	Anslag
1960/61	50 000
1961/62 (statsliggaren s. 978)	50 000
1962/63 (förslag)	50 000

Styrelsen för Svenska slöjdföreningen (skr. 31/8 1961) hemställer att anslaget med hänsyn till mängden av aktuella arbetsuppgifter och nödvändigheten av en långsiktig planering höjes till 150 000 kr.

Departementschefen

Någon höjning av förevarande anslag kan jag inte tillstyrka. Det kan omnämnas att slöjdföreningen för sin verksamhet under innevarande budgetår åtnjuter ej oväsentliga bidrag ur anslaget Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, bl. a. för möbelfunktionsundersökningar 50 000 kr. och för framställning av material för utbildning av studieledare i konsumentfrågor 48 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 50 000 kr.

[20] 16. **Främjande av utrikeshandeln m. m.**

Statens utgifter under tionde huvudtiteln till åtgärder för främjande av utrikeshandeln bestrids innevarande budgetår över två reservationsanslag, nämligen Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder å 1 600 000 kr. och Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet å 700 000 kr. Ifrågavarande båda anslag torde av praktiska skäl böra sammanslås till ett och under förevarande punkt torde därför få anmälas medelsäskanden, som hänför sig till dessa tidigare anslag, under den gemensamma rubriken Främjande av utrikeshandeln m. m.

I detta sammanhang torde också få anmälas att *beredningen rörande åtgärder till stöd för den svenska exporten på det kommersiella området*, den s. k. exportstödsberedningen, den 6 oktober 1961 till chefen för handelsdepartementet överlämnat en promemoria, vari en sammanfattande redovisning ges av de fakta och problemställningar, som varit föremål för beredningens överväganden. Redogörelser för beredningens synpunkter och förslag, i den mån dessa berör tionde huvudtiteln, lämnas i det följande i anslutning till redovisningen av medelsäskandena under berörda punkter.

Slutligen torde under förevarande anslagspunkt även få anmälas frågan om en särskild *upplysningskampanj i Amerikas förenta stater*.

Handelssekreterareorganisationen

För budgetåret 1960/61 beräknades under anslaget Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder 1 066 400 kr. för handelssekre-

terareorganisationen. Från handels- och sjöfartsfonden bestreds därjämte 1960/61 utgifter för samma ändamål med tillhoppa ca 250 000 kr. Innevarande budgetår bestrids kostnaderna för handelssekreterarna helt över nämnda anslag, under vilket 1 110 000 kr. beräknats för ändamålet.

För närvarande tjänstgör sju handelssekreterare på olika transoceaniska marknader med placering, två i Canada (Toronto och Vancouver), tre i Amerikas förenta stater (Chicago, Los Angeles och New York), en i Venezuela (Caracas) och en i Indien (Calcutta). Handelssekreteraren i New York fungerar även såsom verkställande direktör för Svenska handelskammaren för Amerikas förenta stater.

Kostnaderna för handelssekreterareorganisationen torde för innevarande år komma att uppgå till ca 1 200 000 kr., varav 920 000 kr. avser arvoden och expenser samt återstoden ut- och hemflyttningskostnader, sjukvårdskostnader, kostnader för tjänsteresor till Sverige m. m. Kostnaderna kan sålunda i år förutses med ca 90 000 kr. överskrida det belopp, 1 110 000 kr., som tidigare beräknats för verksamheten under anslaget. Orsaken är att medelsbehovet för ut- och hemflyttningar samt för dubbleringar av tjänster i samband med utbyte av handelssekreterare blivit högre än vad som kunde förutses hösten 1960. Underskottet innevarande år beräknas kunna täckas bl. a. genom anlitan av reservationer under anslaget från tidigare budgetår.

Kostnaderna för att vidmakthålla den organisation om sju handelssekreterare som för närvarande är verksam kan för budgetåret 1962/63 beräknas till 1 140 000 kr. Härav hänför sig ca 890 000 kr. till arvoden och expenser samt återstoden till kostnader för ut- och hemflyttningar, sjukvård, tjänsteresor till Sverige m. m. Härutöver erfordras emellertid ca 60 000 kr. för att täcka utgifter, som hänför sig till budgetåret 1961/62, men som bestrids först under budgetåret 1962/63. Medelsbehovet nästa budgetår för en oförändrad organisation kan sålunda beräknas till ca 1 200 000 kr.

Exportstödsberedningen diskuterar i sin i oktober avlämnade promemoria handelssekreterareinstitutionen ur principiella synpunkter mot bakgrunden av de erfarenheter som vunnits sedan institutionen introducerades år 1949. Beredningen kommer därvid till den slutsatsen att institutionen, med nuvarande organisatoriska uppbyggnad och med gällande riktlinjer för verksamheten, i huvudsak fungerar väl, och att den på det kommersiella området är ett värdefullt komplement till den ordinarie utrikesförvaltningen. Enligt beredningens uppfattning bör handelssekreterareorganisationen ytterligare utbyggas och beredningen förordar att i första hand medel måtte beräknas för att uppnå och vidmakthålla en normalorganisation av tio handelssekreterare.

Utan att gå in på en bedömning av frågan till vilka länder eventuella nya handelssekreterare bör sändas, anför beredningen i korthet några synpunkter på frågan om handelssekreterare i Afrika och Asien. F. n. tjänstgör blott en svensk handelssekreterare i dessa världsdelar (Calcutta). De politiska omvälvningar, som av tidigare beroende områden i Asien och Afrika

skapat oberoende nationalstater, har emellertid på många håll rivit upp traditionella kommersiella förbindelsevägar, t. ex. av de gamla europeiska handelshusens typ. Behovet av nya kunskaper om och ny bearbetning av dessa i viss mening nya marknader, om vilka stark konkurrens råder mellan olika industriländer, motiverar enligt beredningens mening att frågan om nya handelssekreterare i Asien och Afrika tages upp till prövning.

Det har erfarenhetsmässigt visat sig, att rekryteringen av handelssekreterare till Asien och Afrika har påverkats av de ofta påfrestande tjänstgöringsförhållandena i dessa världsdelar. Särskilt kan det vara svårt att rekrytera personal i den önskvärda åldern (30—40 år) om anställningen kräver utflyttning med familj till stationeringsorten. Klimatförhållandena är också ofta sådana, att den kommersielle representanten ej kan göra en full arbetsinsats under hela året. Mot denna bakgrund erbjuder ett i Norge prövat system med i hemlandet stationerade, men över verksamhetsfältet rörliga handelssekreterare, en möjlighet av intresse.

Av de norska handelssekreterarna är tre »resande handelssekreterare» för respektive Europa, Afrika och Fjärran Östern. De båda sistnämnda gör resor inom sina områden upp till sex månader i taget, varefter de återvänder hem för att rapportera samt konferera med myndigheter, organisationer och intresserade företag. Systemets nackdelar ligger i de sämre möjligheterna till fördjupade kontakter i verksamhetsområdet. Fördelarna är främst — förutom de vidsträckta och många resorna och de täta och personliga kontakterna med hemlandet — att tjänstgöringen i hemlandet kan förläggas till tider då klimatet ute på fältet är ogynnsamt, vidare att vanskligheterna med familjens utflyttning bortfaller. De norska erfarenheterna pekar också på att årskostnaderna för de »resande handelssekreterarna» blir lägre än för de »utomlands stationära handelssekreterarna».

Beredningen finner, att försök enligt de skisserade riktlinjerna snarast möjligt borde göras även i Sverige, som ett komplement till den nuvarande kommersiella utlandsrepresentationen.

Svenska handelskamrar i utlandet

Till bidrag till svenska handelskamrar i utlandet har för innevarande budgetår anvisats ett särskilt anslag å 700 000 kr.

Kommerskollegium (skr. 13/10 1961) anför att bidrag av statsmedel för kalenderåret 1961 beviljats följande handelskamrar, nämligen New York 250 000 kr., London 95 000 kr., Paris 65 000 kr., Sydney 54 000 kr., Madrid 30 000 kr., Buenos Aires 25 000 kr., Sao Paulo 40 000 kr., Österrikisk-svenska institutet i Wien 40 000 kr. samt för budgetåret 1961/62 handelskammaren i Düsseldorf 90 000 kr. Sistnämnda bidrag har täckts ur anslaget Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet och bidragen i övrigt, sammanlagt 599 000 kr., ur handels- och sjöfartsfonden.

Till kollegium har inkommit ansökningar om bidrag för kalenderåret 1962 från institutet i Wien och samtliga nyssnämnda handelskamrar. Sam-

manlagt begäres 937 578 kr., vilket innebär en ökning med 248 578 kr. i förhållande till de för år 1961 beviljade anslagen. Genom en i juli 1960 mellan staten och Svenska föreningen i Buenos Aires träffad överenskommelse om lån till föreningen skall efter den 30 juni 1962 statsbidrag ej utgå till kammaren; anslagsbehovet för kammaren minskar av denna anledning. Handelskamrarna i Madrid och Sao Paulo äskar bidrag med oförändrade belopp medan de övriga kamrarna begär ökning av statsbidraget huvudsakligen till följd av stegrade löner och omkostnader.

Kollegium tillstyrker höjning av bidraget för handelskamrarna i London, Paris, Sydney samt Wien. I övrigt föreslås bidragen utgå med oförändrade belopp med undantag för kammaren i Buenos Aires, till vilken statsbidraget enligt överenskommelse minskar. Kollegium föreslår sålunda bidrag för 1963 till handelskamrarna i utlandet med sammanlagt 761 000 kr., innebärande ett ökat medelsbehov av 61 000 kr. i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Exportstödsberedningen framhåller i sin promemoria, att det förhållandet, att handelskamrarna som serviceorgan åt näringslivet tjänar handeln mellan verksamhetslandet och Sverige i båda riktningar visserligen betyder, att handelskamrarna icke är rent exportfrämjande svenska utlandsorgan. Men detta innebär enligt beredningens mening å andra sidan på flera sätt en styrka. Det förtroende och den erkända ställning, som handelskammarinstitutionen förvärvat, bygger i icke ringa grad på denna dubbelsidighet. Handelskamrarna står genom sin medlemskrets i nära kontakt med det fortlöpande handelsutbytet mellan verksamhetslandet och Sverige, och kamrarnas styrelser och nämnder kan sägas vara en form, i vilken de utomlands verksamma svenskarnas erfarenhet och kunnande om detta handelsutbyte kan utnyttjas i ett mera allmänt intresse. Sett ur statens synpunkt är därför bidrag till täckande av kostnaderna för handelskamrarnas verksamhet ett sätt att från hemlandet stödja både de svenska affärskolonierna utomlands och kontinuiteten i handelsförbindelserna mellan Sverige och vederbörande land.

Beredningen anser, att de svenska handelskamrarna i utlandet utför ett löpande arbete till svensk utrikeshandels fromma, som i många fall eljest skulle ha fallit på den ordinarie utrikesrepresentationen. Eftersom beskickningarnas och konsulatens personal härigenom kan begränsas, kan alltså handelskamrarna, när det gäller fullgörande av detta slags service, för statens vidkommande sägas vara en förhållandevis kostnadsbesparande form av svensk kommersiell representation.

Sammanfattningsvis uttalar beredningen, att de svenska handelskamrarna i utlandet utgör en värdefull tillgång för Sverige. Den samverkan i arbetet på att främja den svenska utrikeshandeln på det kommersiella planet, som i handelskammarens form kunnat etableras mellan staten, svensk industri och handel samt svenska affärskolonier i olika delar av världen, är enligt beredningens mening av väsentligt värde. Staten bör därför ha goda skäl att lämna fortsatt stöd åt handelskamrarnas verksamhet. I skrivelse

den 8 oktober 1960 (X ht 1961 s. 63) till chefen för handelsdepartementet föreslog beredningen, att ett sådant fortsatt stöd skulle utgå i ungefär hittillsvarande omfattning.

Beredningen understryker slutligen, att vid den prövning som årligen sker av omfattningen av statens stöd åt handelskamrarna, liksom hittills avgörande vikt bör fästas vid den utsträckning i vilken det svenska näringslivet skänker de skilda kamrarna sitt förtroende och stöd.

Småindustriens exportråd och småindustriens exportbyrå

Till småindustriens exportråd och småindustriens exportbyrå har under budgetåret 1960/61 anvisats 103 600 kr. och under budgetåret 1961/62 143 900 kr.

Småindustriens exportråd (skr. 11/9 1961) hemställer, att det till rådet och exportbyrån utgående anslaget med hänsyn till beräknade lönejusteringar för personalen vid byrån höjes med 5 800 kr. till 149 700 kr.

Kommerskollegium (skr. 2/11 1961) tillstyrker exportrådets framställning.

Mässor och utställningar i utlandet

Utställningsberedningen har med skrivelse den 18 september 1961 överlämnat en *promemoria rörande svensk kommersiell verksamhet i utlandet under budgetåret 1962/63*. Beredningen framhåller att vid behandlingen av anslagsäskanden för innevarande budgetår har som riktlinjer för den framtida kommersiella mäss- och utställningsverksamheten angivits, att bidrag bör utgå såväl till framträdanden av traditionell art, d. v. s. till informationskontor vid olika internationella mässor och utställningar, som i samband med större, mer samlade svenska framträdanden i ett visst land.

Beredningen pekar på den vikt man inom utrikesrepresentationen och bland handelssekreterarna tillmäter kommersiell utställningsverksamhet. Samfällda aktioner av svenska företag i olika branscher är önskvärda i större omfattning än som hittills varit fallet, men detta förutsätter i regel en aktiv insats från handelssekreterarnas, handelskamrarnas eller andra svenska institutioners sida med åtföljande kostnader samt krav på bidrag av allmänna medel. Beredningen framhåller även den vikt utlands- och handelsrepresentationen lägger vid *officiella svenska framträdanden* på mässor och utställningar. De ger goda kontaktmöjligheter för de svenska stödjepunkternas arbete och kostnaderna behöver ej bli alltför omfattande; bl. a. kan man genom att anordna monterutställningar nedbringa behovet av bidrag av allmänna medel.

Beredningen framhåller vidare, att man på senare år genomfört mer omfattande engångsmanifestationer. Det första större försöket i detta avseende gjordes med svenskveckan i Düsseldorf i juni 1958. De omedelbara verkningarna var ganska snävt begränsade till Düsseldorf-området, men de har så småningom gjort sig gällande i form av publicitet i allt större delar av Västtyskland. Som en följd av det under åren 1959 och 1960 genomförda Hol-

lands-året tillskapades en svensk-holländsk handelskammare i Rotterdam, vilken nu verkar för att uppfölja aktionen. För närvarande pågår manifestationen »Sverige i Storbritannien 1961/62», vilken beräknas avslutas under första halvåret 1962.

Beträffande verksamheten under de närmaste åren, hävdar beredningen, att *framträdanden av traditionell art* på internationella mässor och utställningar under 1962 bör komma till stånd i ökad omfattning. För bedrivande av denna verksamhet torde det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 250 000 kr. komma att åtgå. För budgetåret 1962/63 torde bl. a. med hänsyn till väntade kostnadsstegringar erfordras bidrag med belopp icke understigande 300 000 kr.

Vad angår ett mer *samlat svenskt framträdande* på någon särskild marknad har de överväganden som förekommit närmast avsett Västtyskland, Frankrike och Belgien. Svenska beskickningen i Bonn har visat på den alltmär kända konkurrensen från sexstatsområdet, som borde mötas genom kraftfulla exportfrämjande åtgärder. Därvid synes det beredningen angeläget att systematiskt presentera det moderna Sverige, främst genom ett fortsatt och intensifierat framträdande på de stora varumässorna och en systematisk public-relationverksamhet inriktad på kommersiella, kulturella och turistiska ämnen.

Beskickningen i Paris framhåller, att den strukturella omdaning av det franska näringslivet som framgår såsom en följd av den gemensamma marknadens konsolidering ställer den svenska exportindustrien inför stora problem. En samordning av de svenska försäljningsansträngningarna i Frankrike, med en allsidig utställning i en rad städer som kärnpunkt, framstår sålunda som angelägen. Utställningen borde samordnas med säljande evenemang, såsom varuhuskampanjer, skyltveckor och liknande. Angeläget är att kulturella och turistiska manifestationer samtidigt anordnas och att allmän public-relationverksamhet systematiskt bedrivs. Beskickningen i Bryssel framhåller på liknande grunder det angelägna i en kollektiv aktion till stöd för de enskilda försäljningsansträngningarna och ansluter sig helt till Paris-beskickningens uppfattning om lämpligheten av att sammankoppla en svensk aktion i Frankrike med ett motsvarande framträdande i Belgien.

Beredningen anser det möjligt att sätta igång en aktion i Västtyskland under 1962 samtidigt som man inriktar sig på att framträda i Frankrike och Belgien med början under hösten 1963. Det framhålls som väsentligt att planerings- och förberedelsearbetet för framträdanden av angivet slag kan påbörjas i god tid. Beredningen anser det svårt att kostnadsberäkna dessa manifestationer men finner, att för budgetåret 1962/63 av allmänna medel 600 000 kr. bör ställas till förfogande för engångsframträdanden. Av beloppet avses ungefär 500 000 kr. böra användas för aktivitet i Västtyskland, medan omkring 100 000 kr. bör användas för planering av ett kommande framträdande i Frankrike och Belgien.

Yttrande över promemorian har avgivits av *kommerskollegium* som anser, att det allmänna stödet till den kommersiella mäss- och utställnings-

verksamheten i utlandet bör kunna begränsas till 700 000 kr. Kollegium beräknar därvid 300 000 kr. för inrättande av informationskontor av traditionell karaktär och 50 000 kr. till förberedelse för en aktion i Frankrike och Belgien. Beträffande manifestationen i Västtyskland ifrågasätter kollegium, om icke beredningens program kunde utformas och fullföljas på tillfredsställande sätt även inom ramen för ett lägre anslag än det föreslagna. Allmänt sett vill kollegium emellertid — med hänsyn bl. a. till utvecklingen av de europeiska stormarknadsfrågorna samt till andra västeuropeiska länders inställning till hithörande frågor — understryka vikten av att staten ökar sitt anslag till officiell utställningsverksamhet under de närmaste åren.

Diverse exportfrämjande åtgärder

Från anslaget Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder bestrids ytterligare ett antal åtgärder av exportfrämjande karaktär. Inom anslaget har för innevarande år för sådana åtgärder beräknats 96 100 kr. Härav har 40 000 kr. reserverats för kommerskollegiets utrikeshandelsstipendier och 31 000 kr. anvisats som stipendier till två praktikanter vid handelssekreterarkontoren i Toronto och Los Angeles. Återstående belopp, ca 25 000 kr., beräknas bli tagna i anspråk för bidrag till marknadsundersökningar i utlandet.

Kommerskollegium (skr. 2/11 1961) anför, att för utrikeshandelsstipendier har för innevarande budgetår anvisats 40 000 kr., vilket innebär en ökning med 10 000 kr. jämfört med 1960/61. Under sistnämnda budgetår utdelades stipendier till ett sammanlagt belopp av 29 400 kr. För närvarande är sex stipendiater, varav fyra i USA, en i Canada och en i Argentina, verkamma för att förvärva praktiska insikter i handelsyrket, medan en stipendiat i USA och Canada skall verka för avsättning av svenska hemslöjdsartiklar. Två av stipendiaterna tjänstgör som praktikanter hos handelssekreterarna i Toronto och Los Angeles. Till dessa senare har resebidrag lämnats av de medel som anvisats för kollegiets utrikeshandelsstipendier, medan de månatliga stipendiebeloppen utgår av andra medel inom anslaget Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder.

Exportstödsberedningen finner det önskvärt att svensk ungdom beredes ökade möjligheter till praktisk-kommersiell utlandspraktik. Vad gäller möjligheterna för det allmänna att öka tillfällena till kommersiellt nyttig utlandspraktik, pekar beredningen i första hand på den volontärtjänstgöring, som står öppen för unga svenskar vid de flesta av de svenska handelskammarna i utlandet. Denna handelskammarnas utbildande verksamhet är enligt beredningens mening av stort värde och ett ytterligare skäl för ett fortsatt statligt stöd åt handelskamarorganisationen. Likaså synes de hittillsvarande erfarenheterna av placering av *praktikanter/stipendiater* hos handelssekreterare vara goda, sett både ur stipendiatens egen synpunkt (utbildningsaspekten) och ur handelssekreterarens (arbetsaspekten). Mot bakgrunden härav förordar beredningen, att verksamheten fortsättes och att medel

anvisas för utsändande av stipendiater till ytterligare några handelssekreterare utöver dem i Los Angeles och Toronto. Staten kan slutligen genom beviljande av *utrikeshandelsstipendier* underlätta för unga svenskar att antaga de tillfällen till utlandspraktik, som erbjuder sig. Beredningen, som tillmäter dessa stipendier stor vikt ur exportutbildningens synpunkt, finner det väl motiverat att öka anslaget till statens utrikeshandelsstipendier.

Beredningen erinrar vidare om att staten under efterkrigstiden sökt stöda exporten genom beviljande av bidrag till *marknadsundersökningar* av skilda slag. Dessa hade under åren närmast efter kriget formen av brett upplagda orienterande marknadsundersökningar avseende mera betydelsefulla transoceaniska marknader. Statens stöd till marknadsundersökningar utomlands har under 1950-talet i allmänhet haft en annan inriktning, vad gäller både syfte och metod. Som ett led i ansträngningarna att öka dollarexporten lämnades bidrag för undersökning av marknaderna för olika varor, särskilt i USA och Canada. Bidrag har utgått dels till vissa branschorganisationer för undersökning av avsättningsmöjligheterna i USA för t. ex. glas och trämanufaktur, dels till enskilda företag som stimulans för dessa att ta kontakt med den amerikanska marknaden. Under senare år har den sistnämnda typen av marknadsundersökningsbidrag varit den vanliga. I och med att handelshindren i Europa försvinner, öppnar sig nya exportmöjligheter både för de svenska företag, som tidigare uppträtt som exportörer och för dem, som hittills huvudsakligen varit inriktade på hemmamarknaden. Sådana branscher, som genom handelshindrens avveckling får vidkännas ökad konkurrens hemma från utländsk sida, kan ha särskilt intresse att söka ta vara på de nya exportmöjligheterna, och statens finansiella stöd kan här bli en metod att samla detta intresse.

Beredningen finner det sålunda önskvärt att medel till bidrag till marknadsundersökningar anvisas även i fortsättningen. Det torde icke vara lämpligt eller ens möjligt att i förväg helt binda formerna för statens bidrag till marknadsbearbetning utomlands av denna art. Liksom hittills bör det, enligt beredningen, ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser. Beredningen vill dock peka på den form av samverkan stat-näringsliv på detta område, som ett i Danmark introducerat system med *exportkonsulenter* för vissa branscher erbjuder. Även i Sverige borde förutsättningarna för en liknande form av samverkan kunna föreligga och beredningen förordar, att medel anvisas för att pröva detta. Av särskild vikt synes vara, att åtgärder av detta slag ger staten något ökade möjligheter att främja exportsamverkan också i hemlandet mellan olika företag.

Sammanfattningsvis förordar beredningen, att medel för bidrag till marknadsbearbetning utomlands anvisas i ökad omfattning.

Upplysningskampanj i Amerikas förenta stater

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades våren 1957 sakkunniga — *USA-kommittén* — med uppdrag att undersöka förutsättningarna och att utarbeta en preliminär plan för en svensk manifestation i Amerikas

förenta stater med syfte att främja förbindelserna mellan detta land och Sverige. Kommittén avlämnade i oktober 1957 sitt betänkande. I detta konstaterades att förutsättningar förelåg för att genomföra en dylik aktion och kommittén framlade förslag till åtgärder av skilda slag, som ansågs skola ingå i manifestationen.

För att fullfölja kommitténs arbete tillkallades, med stöd av nytt bemyndigande, en särskild beredning — *USA-beredningen* — med uppgift att inom handelsdepartementet biträda med handläggningen av ärenden rörande den slutliga utformningen och genomförandet av en planerad aktion i Amerikas förenta stater i syfte att främja förbindelserna mellan detta land och Sverige. Beredningen skulle därvid i första hand granska och närmare utforma de av USA-kommittén framlagda förslagen. För genomförandet av aktionen skulle — efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall — av statsmedel få disponeras högst 2 milj. kr. ur handels- och sjöfartsfonden.

Beredningen konstaterade redan vid påbörjandet av sin verksamhet, att en upprustning måste ske av de allmänna resurser i form av upplysningsbroschyrer, filmer och annat propagandamaterial om Sverige, som kunde tjäna som underlag för aktionen. Sedan vissa brister härvidlag fyllts — efter förslag av beredningen har Kungl. Maj:t ur fonden anvisat drygt 1 milj. kr. till åtgärder av detta slag — upptog beredningen till övervägande ett av beskickningen i Washington väckt förslag att lansera en svensk upplysningskampanj i USA på temat »Teknik och vetenskap i Sverige och svensk industri».

Övervägandena ledde till att beredningen i samråd med Sveriges industriförbund våren 1960 tillsatte en särskild utredningskommitté med uppdrag att undersöka näringslivets intresse för en upplysningsverksamhet i USA om svensk teknik och vetenskap. Kommittén framlade i januari 1961 en rapport »Upplysningsverksamhet i USA rörande svensk forskning, teknik och industriell utveckling».

Kommittén kommer i rapporten till den slutsatsen, att den ifrågasatta upplysningsverksamheten bör komma till stånd för att dels bidra till att i USA skapa en mer rättvisande bild av det svenska samhället av idag, än som synes vara rådande, dels att på lång sikt främja vår export. Det framhålls, att Sveriges export till USA under 1950-talet har ökat avsevärt, samtidigt som en förskjutning ägt rum från stapelvaror till kapital- och konsumtionsvaror. En fortsatt ökning av denna export är av stor betydelse för välståndsutvecklingen i vårt land. En information i USA om den svenska tekniska odlingen torde kunna medverka till att jämna vägen för industrins exportprodukter.

I rapporten diskuteras vidare en rad åtgärder — filmer, radio- och TV-program, journalistbesök, broschyrer, utställningar etc. — för att sprida kunskaper i USA om det moderna svenska samhället. Vid aktionen skulle visas, att Sverige är ett högtstående land såväl vetenskapligt och kulturellt som ur allmänna samhällsaspekter. Vad gäller kampanjens finansiering

framhåller utredningen, att ett belopp av ca 2 milj. kr. — såsom ursprungligen tänkts — är helt otillräckligt för att åstadkomma åsyftat resultat i USA. Utredningen utgår från att för kampanjen, som torde behöva drivas under två till tre år för att bli framgångsrik, erfordras ett belopp av 5 till 6 milj. kr. Utredningens marknadskontakter hade givit vid handen att goda möjligheter finns att näringslivet ställer sig positivt till att bidra till en kampanj med denna kostnadsram.

Yttranden över rapporten har av USA-beredningen inhämtats från *Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges redareförening, Sveriges grossistförbund och Sveriges lantbruksförbund*. Samtliga dessa organisationer har ställt sig positiva till förslaget.

Rapporten diskuterades också vid en s. k. *konsulskonferens*, som i mars 1961 anordnades i Washington av svenska beskickningen där, och i vilken flertalet svenska lönade konsulter, handelsrepresentanter m. fl. i Nordamerika deltog. Konferensen, som sammanfattade sina synpunkter i en promemoria, fann kampanjens syfte angeläget. I promemorian framhålls, att behovet att ge Sverige en ny profil i USA är påtagligt. Även om Sveriges allmänna anseende är gott bland amerikaner, förbinds Sverige numera i otillräcklig grad med hög standard på det tekniskt-vetenskapliga fältet. I en tid då länder allt oftare värdesättes efter sina prestationer på detta område, leder otillräcklig amerikansk kunskap om Sverige i de nämnda hänseendena till att vårt land inte kommer att åtnjuta all den goodwill, som ligger inom räckhåll, men också till att vår exportindustri onödigtvis går miste om en del av underlaget för effektiv reklam och slutligen till uteblivna besök i vårt land av amerikaner, som skulle ha rest hit om de vetat tillräckligt om vad Sverige har att visa.

Även vid ett av USA-beredningens kontaktorgan i USA — den s. k. *New York-kommittén* — anordnat sammanträde med svenska företagsrepresentanter i New York-området var inställningen till den föreslagna aktionen positiv och från olika håll underströks det angelägna i att kampanjens exportfrämjande inriktning accentueras.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 november 1961 har ordföranden i Sveriges allmänna exportförening, f. d. bruksdisponenten Nils Danielsen, Sveriges industriförbunds verkställande direktör, Axel Iveroth, och direktören Hans Thorelli, med överlämnande av den tidigare nämnda rapporten om upplysningsverksamhet i USA, anmält att exportföreningen och industriförbundet för att ge alla parter möjlighet till meningsyttring beträffande den föreslagna propagandakampanjen inbjudit till ett möte den 15 november 1961. Detta möte bevisades av omkring 150 personer representerande företag och organisationer med intresse för den amerikanska marknaden. De närvarande uttalade sig enhälligt till förmån för den föreslagna kampanjen. För att ge kampanjen en riktig förankring inom näringslivet har vidare exportföreningen och industriförbundet ombett ett antal personer i ansvarig ställning inom skilda organisationer och företag att ingå i en

kommitté med uppgift att såsom rådgivande organ medverka vid kampanjens genomförande.

I skrivelsen anmäls vidare, att vid mötet tillsatts en styrelse och en generalsekreterare med uppgift att med ledning av de förslag som framlagts i rapporten utarbeta ett mera preciserat förslag till utformning av kampanjen. Vidare framhålles, att det från olika håll uttalats, att en summa av minst 2 milj. kr. per år eller 6 milj. kr. under en treårsperiod oundgängligen erfordras för att kampanjen skall ge önskvärt utbyte. Nyssnämnda styrelse och generalsekreterare avser att i sitt preciserade förslag till utformning av kampanjen utgå från detta belopp som kostnadsram.

Sedan styrelsen utarbetat mer detaljerade planer för kampanjen, är avsikten att kontakter skall tas med olika företag för att säkra näringslivets medverkan till kampanjens finansiering. På basis av hittillsvarande diskussioner anses goda möjligheter föreligga att från näringslivet erhålla ett bidrag av storleksordningen 1 milj. kr. per år under tre år. En förutsättning härför torde dock vara att statsmakterna är villiga att tillskjuta ett belopp av samma storleksordning. Näringslivet är härjämte berett att bidra genom betydande egna reklaminsatser på den amerikanska marknaden i anslutning till kampanjen.

I skrivelsen framhålles därjämte, att det måste vara ett allmänt svenskt intresse att omvärldens föreställning om Sverige så långt som möjligt överensstämmer med faktiska förhållanden inom vårt samhälle och näringsliv. Detta skulle i och för sig kunna motivera upplysningsåtgärder på ett vidsträckt fält. Med de jämförelsevis begränsade resurser som torde kunna ställas till förfogande är det emellertid angeläget, att upplysningsaktionen icke ges en alltför vid ram. Huvudansträngningarna måste i första hand inriktas på att presentera Sverige som ett modernt industriland. I anslutning härtill bör information även kunna lämnas om arbetsmarknaden samt om sociala förhållanden i Sverige. Likaså bör upplysningar lämnas om vår inställning till den gemensamma marknaden och även om den svenska neutralitetspolitiken. Vidgad kunskap i USA om vårt lands näringsliv och tekniskt-vetenskapliga standard bör i betydande utsträckning främja vår export. Kampanjen synes därför i hög grad vara ett allmänt intresse och samverkan mellan stat och näringsliv motiverad.

Slutligen hemställs, att Kungl. Maj:t måtte dels utverka anslag till kampanjen med 1 milj. kr. under ett vart av kommande tre budgetår, dels utse representanter för statsförvaltningen att ingå i nyssnämnda styrelse.

Departementschefen

Frågan om i vilken omfattning och i vilka former åtgärder bör vidtas för att stödja och stimulera en aktiv bearbetning från näringslivets sida av utlandsmarknaderna har, som framgår av den lämnade redogörelsen, på senare år varit föremål för uppmärksamhet och utredning i olika sammanhang. Exportstödsberedningen har under ett par år gjort en genomgång av särskilt sådana spörsmål som har samband med den kommersiella

utlandsrepresentationen och samordningen på detta område av det allmännas och näringslivets egna insatser. Beredningen har nu slutfört sitt arbete och har redovisat sina synpunkter i en rapport. När det gäller vårt lands medverkan i utställningar och mässor i utlandet har sedan några år tillbaka en särskild beredning inom handelsdepartementet, den s. k. utställningsberedningen, handlagt hithörande frågor. De erfarenheter som där efterhand vunnits har gett anledning till förslag från utställningsberedningens sida om den långsiktiga uppläggningsplaneringen av insatserna på detta område. En annan beredning, USA-beredningen, har särskilt ägnat sig åt frågan om åtgärder syftande till att främja våra förbindelser med Amerikas förenta stater. Som ett resultat av dess arbete och i anslutning härtill gjorda utredningar har nu förslag framlagts om en på bred bas uppbyggd upplysningsaktion, genomförd under en följd av år och i ekonomisk samverkan mellan staten och näringslivet.

De medelsbehov som aktualiseras för ändamål av skiftande slag på hithörande område har under åtskilliga år kunnat tillgodoseas med särskilda fondmedel, främst från handels- och sjöfartsfonden. Då sådana medel inte längre står till förfogande, genomfördes fr. o. m. innevarande budgetår den förändringen, att de stödåtgärder av olika slag varom här är fråga kan finansieras över anslag på riksstaten.

Genomförande av de förslag för vilka jag redogjort i det föregående medför behov av en betydande anslagsökning jämfört med de medel som står till förfogande för innevarande budgetår. Den allmänna bakgrunden härtill är självfallet främst att söka i den tilltagande internationella konkurrensen och den starka aktivitet som från andra, med Sverige jämförbara länder utövas på hithörande områden. Denna aktivitet tar sig bl. a. uttryck i en kraftig upprustning av utlandsrepresentationen, icke minst på det kommersiella området, i offentligt stöd för intensifierad marknadsundersökning och marknadsbearbetning, i utökad deltagande i internationella utställningar och mässor, och i brett upplagda allmänna upplysnings- och good-willkampanjer. De resurser som från andra länders sida avdelas för dessa ändamål är ofta av imponerande storlek.

För egen del finner jag det angeläget att dessa frågor även i vårt land ägnas ökad uppmärksamhet. Det krävs därvid ökade resurser och insatser både från det allmännas och från näringslivets sida. Självfallet är den kommersiella bearbetningen av utlandsmarknaderna i första hand en näringslivets egen angelägenhet och huvudansvaret måste vila där. Men det ligger också ett starkt allmänt intresse däri att vårt land väl utnyttjar de tillfällen som erbjuder sig att stärka och utvidga kontakterna med för oss viktiga marknader. Detta framstår som särskilt angeläget mot bakgrunden av dagens handelspolitiska läge och våra strävanden att få tillträde till en vidgad europeisk stormarknad. Inför de kommande förhandlingarna här om måste möjligheterna väl tillvaratas att öka de kommersiella kontakterna med viktiga marknader inom och utom Europa, att förbättra den allmänna kännedomen utomlands om vårt land och dess näringsliv, om vårt

handelspolitiska och utrikespolitiska läge etc. För att dessa syften skall nås krävs insatser på en rad olika vägar och av skiftande karaktär.

De allmänna synpunkter jag här anfört har sin giltighet i fråga om flertalet av de ändamål för vilka medel anvisas under förevarande anslag. Vad beträffar medelsbehovet vill jag i korthet anföra följande.

Till *handelssekreterareorganisationen* har för innevarande budgetår anvisats 1 110 000 kr. för att bestrida kostnaderna för en organisation av sju handelssekreterare. Jag är ense med exportstödsberedningen om handelssekreterarnas värde som komplement till den ordinarie utrikesrepresentationen och om behovet av en större organisation än den nuvarande. För nästkommande budgetår anser jag mig dock böra begränsa mig till att tillstyrka en utökning med en handelssekreterare. Av särskilt intresse synes mig vara att pröva beredningens uppslag om en rörlig handelssekreterare. Jag delar också de synpunkter som anförts rörande behovet av ökad kommersiell representation på nya marknader, särskilt i Afrika. Sammanlagt räknar jag med ett medelsbehov till handelssekreterarna för nästkommande budgetår av 1 370 000 kr.

I likhet med exportstödsberedningen anser jag, att de *svenska handelskamrarna i utlandet* utgör en värdefull tillgång för Sverige, och att det finns goda skäl att lämna kamrarna fortsatt stöd i form av statsbidrag i ungefär hittillsvarande omfattning. Till sådana bidrag har för innevarande budgetår anvisats ett särskilt reservationsanslag å 700 000 kr. Kommerskollegium tillstyrker, att till bidrag till svenska handelskamrar i utlandet för budgetåret 1962/63 anvisas 761 000 kr., varav 90 000 kr. till kammaren i Düsseldorf för räkenskapsåret 1962/63 och återstoden, 671 000 kr., till övriga kamrar för år 1963. Jag finner liksom kollegium en viss förstärkning av bidragen till kamrarna befogad men anser mig inte för detta ändamål böra beräkna mer än 45 000 kr. och tillstyrker alltså att till bidrag till svenska handelskamrar i utlandet för budgetåret 1962/63 anvisas 745 000 kr.

Småindustriens exportråds av kommerskollegium tillstyrkta hemställan om medelsanvisning för budgetåret 1962/63 för rådets och Småindustriens exportbyrås verksamhet lämnar jag utan erinran. För ändamålet torde böra upptagas ett till 150 000 kr. avrundat belopp.

För framträdanden av traditionell art på *internationella mässor och utställningar* i form av informationskontor har utställningsberedningen räknat med ett medelsbehov för nästa budgetår av minst 300 000 kr. För egen del tillstyrker jag ett belopp om 300 000 kr. vilket med ca 50 000 kr. överstiger de beräknade utgifterna under innevarande budgetår.

Vad beträffar *andra exportfrämjande åtgärder*, såsom bidrag till marknadsundersökningar, utrikeshandelsstipendier och praktikanter har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av sammanlagt 96 100 kr. Vad exportstödsberedningen allmänt anfört om behovet av ökade resurser för åtgärder av hithörande slag föranleder ingen erinran från min sida. I min anslagsberäkning för nästkommande budgetår har jag räknat med ett belopp av 200 000 kr.

Förslaget om en *upplysningskampanj i Amerikas förenta stater* har föregåtts av omfattande undersökningar och utredningar. En redogörelse för dessa har lämnats i det föregående. Förslaget har till ändamål att presentera Sverige som ett modernt industriland med hög standard i olika avseenden. Att gagna de svenska exportansträngningarna är huvudsyftet med aktionen. Från denna utgångspunkt skall information lämnas om svensk teknisk-vetenskaplig forskning samt svensk industri, om den svenska arbetsmarknaden och om sociala och kulturella förhållanden i Sverige samt om den svenska inställningen till den europeiska gemensamma marknaden ävensom om den svenska neutralitetspolitiken. Kampanjen avses pågå under en tid av tre år, och kostnaderna har beräknats till 6 milj. kr., d. v. s. ca 2 milj. kr. för år. Näringslivets intresse har dokumenterats därigenom, att man tillsatt en särskild kommitté med uppgift att såsom rådgivande organ medverka vid genomförandet. De sonderingar som gjorts visar också att det svenska näringslivet är berett att satsa stora belopp på en aktion med denna utformning. Enligt förslaget skall kostnaderna fördelas lika mellan staten och näringslivet.

Jag anser, att en kampanj efter de föreslagna riktlinjerna är ägnad att ge opinionen i Förenta staterna en riktigare bild av de faktiska förhållandena inom vårt samhälle och näringsliv än de föreställningar härom som nu synes råda. Särskilt mot bakgrunden av aktionens exportfrämjande inriktning vill jag därför tillstyrka, att staten lämnar sin medverkan. Jag har inget att erinra mot den föreslagna kostnadsramen, sammanlagt 6 milj. kr. under en treårsperiod, men förutsätter att kostnaderna skall fördelas lika mellan staten och näringslivet. I fråga om medelsbehovet till USA-kampanjen för nästa budgetår återkommer jag i det följande.

Men behovet av upplysning om vårt land, kommersiellt och i övrigt, gäller givetvis inte enbart Förenta staterna. Jag vill understryka vikten av att bevaka även de näraliggande marknaderna i Europa. De genom integrationen pågående strukturella förändringar av dessa för vår export centralt betydelsefulla marknader medför krav på förstärkta kommersiella insatser främst från näringslivet och i samband därmed även på ökad information om Sverige i olika avseenden. Utställningsberedningen har beaktat dessa frågeställningar och har, förutom till de av mig förut under denna anslagspunkt behandlade informationskontoren, hemställt om statsanslag till *samlade framträdanden i Europa för kommersiell information om Sverige*. Beredningen har då närmast syftat på aktioner i Västtyskland och senare även i Frankrike och Belgien och beräknar för nästkommande budgetår medelsbehovet härför till sammanlagt 600 000 kr. Jag delar uppfattningen, att en ökad aktivitet i förevarande hänseenden är erforderlig även i Europa och tillstyrker därför, att medel härför reserveras inom ramen för detta anslag. För närvarande är jag dock inte beredd att specificerat ta ställning ifråga om medelstillsdelning till skilda framträdanden av denna art. Vid bedömning av statens insats i de olika projekt som framkommer måste hänsyn tas till näringslivets intresse och villighet att bidra. Målsättningen bör vara att

näringslivet även vid framträdanden i Europa lämnar bidrag av i huvudsak samma storleksordning som staten. Liksom i fråga om USA-kampanjen kan det befinnas lämpligt att tillsätta särskilda, för de olika projekten lämpligt sammansatta kommittéer med uppgift att planera och genomföra aktionerna.

Vid anmälan under tredje huvudtiteln av anslagen Utländska pressbesök och Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige har ministern för utrikes ärendena understrukit behovet att intensifiera informationen utomlands om Sverige och svenska förhållanden. Den därvid åsyftade informationen ligger givetvis på ett mera allmänt plan än den här ifrågavarande mer kommersiellt inriktade. Som framgår av de närmare redogörelserna för de planerade framträdandena i Amerikas förenta stater och Europa förekommer i dessa också inslag av kulturell och allmän art. Det är självfallet angeläget att en nära samordning åstadkommes mellan olika här verksamma organs insatser. För framträdanden av det slag jag nyss berört torde medelsbehovet i viss utsträckning kunna täckas från nämnda anslag under tredje huvudtiteln. Vad beträffar medelsbehovet i övrigt under nästa budgetår till kommersiell informationsverksamhet m. m. torde vidare ett belopp av ca 650 000 kr. kunna ställas till förfogande av medel, som ur handels- och sjöfartsfonden reserverats för den aktion som avses med den i föregående redogörelse omnämnda USA-beredningens verksamhet. Därutöver beräknar jag under förevarande anslag till kommersiell informationsverksamhet i Förenta staterna och Europa för budgetåret 1962/63 sammanlagt 735 000 kr.

Vid bifall till vad jag under denna anslagspunkt föreslagit bör för budgetåret 1962/63 anslaget uppföras med tillhoppa 3 500 000 kr. Härav bör beräknas till handelssekreterareorganisationen 1 370 000 kr., till bidrag till svenska handelskamrar i utlandet 745 000 kr., till exportbyrån och exportrådet 150 000 kr., till informationskontor m. m. vid mässor och utställningar i utlandet 300 000 kr., till övriga exportfrämjande åtgärder 200 000 kr. och till kommersiell information m. m. i Förenta staterna och Europa 735 000 kr. Liksom tidigare torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om användningen av dessa medel ävensom att vid behov göra jämkningar mellan olika ändamål.

Anslaget torde, liksom under innevarande budgetår gäller för anslagen Åtgärder för främjande av varuutbytet med främmande länder och Bidrag till svenska handelskamrar i utlandet, böra uppföras som ett reservationsanslag. Till anslaget torde även, om riksdagen ej anför erinran häremot, få föras eventuella vid utgången av budgetåret 1961/62 föreliggande reservationer å nyssnämnda två anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av utrikeshandeln m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

C. Sveriges geologiska undersökning

[21] 1. Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 384 500	2 412 087
1961/62 (statsliggaren s. 979)	2 637 000	
1962/63 (förslag)	2 776 000	

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 219 700 kr.

	Ändring
1. Nya tjänster:	
a) 1 statsgeofysiker Ae 25	+ 24 252
b) 1 byrådirektör Ae 24 i utbyte mot 1 förste byråsekreterare Ae 21	+ 23 028 — 19 728
c) 1 geolog Ag 23	+ 21 879
d) 1 geolog Ag 21	+ 19 728
e) 3 laboratorieingenjörer högst Ag 17	+ 48 132
f) 1 kartassistent Ag 15	+ 14 460
g) 1 institutionstekniker Ag 7	+ 9 576
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 avdelningschef Ae 24—Ae 26	+ 2 508
b) 1 ingenjör Ae 17—byråingenjör Ae 19	+ 1 752
c) 1 kassör Ao 10—Ao 12	—
d) 1 institutionstekniker Ae 9—instrumentmakare Ae 11	+ 1 152
3. Avlöningar till extrageologer m. m.	+ 15 000
4. Lönegradsändringar i anledning av prop. 142/1961:	
a) 1 förste expeditionsvakt Ao 8—Ao 9	+ 540
b) 1 hantverkare Ao 8—Ao 9	+ 540
c) 2 förmän Ae 10—Ae 11	+ 1 176
5. Löneklassändringar	+ 6 314
6. Rörligt tillägg	+ 46 337
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 3 200
	+ (avr.) 219 700

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomster vid Sveriges geologiska undersökning upptagits 1 400 000 kr. Under budgetåret 1960/61 uppgick inkomsterna till 1 524 200 kr., och de uppskattas av geologiska undersökningen för nästa budgetår till 1 400 000 kr.

Motiv

1 a). Verksamheten vid malmbyråns geofysiska avdelning har mer än fördubblats under de senaste två åren. För närvarande undergår geofysiken en snabb utveckling beträffande undersökningsmetoder, instrument, tolkningsmetodik och databehandling. Den ledande personalen vid geofysiska avdelningen bör därför förstärkas.

1 b). Statens organisationsnämnd föreslår i särskild utredning, begärd av geologiska undersökningen, att chefen för administrativa sektionen placeras i A 24. Därvid åberopas såväl omfattningen av den affärsmässiga verksamheten som antalet vid geologiska undersökningen anställda befattningshavare, fördelade på ett flertal arbetsställen. Sektionschefen skulle bl. a. företaga förvaltningsmässiga utredningar, som för närvarande i stor utsträckning fullgöres av överdirektören. Vid bifall till förslaget kan en tjänst som förste byråsekreterare i A 21 indragas.

1 c, f). Nuvarande karteringsverksamhet är koncentrerad till de norra delarna av landet. Stort behov föreligger av omkartering av mellan- och sydsverige, vilket fordrar förstärkning av kartbyrå. Denna bör tillföras dels en geolog i A 23 för kartering och kartrevision, handledning och övervakning av extrageologer samt bearbetning av insamlade data, dels en kartassistent i A 15 för biträdande karteringsuppgifter.

1 d). Yrkandet framfördes förra året (se X ht 1961 s. 67, p. 1 b). Nu framhålls att behovet av en geolog-paleontolog ytterligare ökat genom påbörjade undersökningar av Jämtlands berggrund.

1 e). För att undvika eftersläpning av analysarbetet i samband med prospekteringsverksamheten bör allmänna byråns kemiska och geokemiska laboratorier samt jordartslaboratoriet förstärkas. De föreslagna nya tjänsterna avses kunna besättas med gymnasieingenjörer eller motsvarande. Befattningshavarna skall leda arbetet med serieanalyser, varigenom högre tjänsteinnehavare bättre än nu skulle kunna ägna sig åt metodikstudier och arbetsledning.

1 g). För klyvning av borrhävar och förbehandling av prover anlitas för närvarande tillfällig arbetskraft. För detta arbete, vilket är grundläggande för erhållande av pålitliga analysvärden, erfordras särskilt skolad person, som avses tjänstgöra under den ordinarie institutionsteknikern.

2 a). Innehavaren av tjänsten är bergsingenjör och avdelningschef vid gruvkontoret i Malåträsk. Avdelningschefen, som är den ende gruvtekniske experten inom ämbetsverket, leder arbetet för 8 tjänstemän och cirka 60 kollektivavtalsanställda, förestår malmbyråns diamantbergborrningsverksamhet och ansvarar för maskinparken, som bland annat omfattar 15 diamantbergborrningsmaskiner och cirka 25 fordon. Malmletningsverksamheten är föremål för fortgående utbyggnad och motorisering.

2 b). Befattningshavaren förestår instrumentverkstaden i Malåträsk, där han innehar den högsta tjänsten inom geofysiska avdelningen. Den successiva utbyggnaden av malmletningen har medfört ökat ansvar och allt mera krävande tjänsteåligganden sedan befattningen inrättades år 1956.

2 c). Tjänsten placerades i A 10 den 1 juli 1958, då innehavaren, vilken nu lämnat verket, fördes å övergångsstat i A 12. Statens organisationsnämnd föreslår, att tjänsten som kassör — med hänsyn till att innehavaren även kommer att handha vissa uppgifter av kameral natur — placeras i A 12.

2 d). Tjänsten är knuten till instrumentverkstaden i Malåträsk, där innehavaren är direkt underställd den under p. 2 b) ovan nämnde befattningshavaren. Även för institutionsteknikern, som svarar för kvalificerad tillverkning och reparation av instrument och apparater har kraven ökat i takt med den successiva utbyggnaden av malmletningen.

3. En omläggning av arvodessystemet till extrageologer, baserad på en i sina detaljer ännu icke avslutad översyn, medför en kostnadsökning av 5 000 kr. Därjämte kommer den ökade karteringsverksamheten att föranleda ett ökat ersättningsbehov till extrageologer med 10 000 kr.

I samband med ikraftträdande av nya taxebestämmelser från och med den 1 januari 1959 för geologiska undersökningens uppdragsverksamhet uppdrog Kungl. Maj:t den 30 december 1958 åt geologiska undersökningen att före utgången av år 1960 inkomma med redogörelse för erfarenheterna av de nya taxebestämmelserna ävensom föreslå de jämkningar, som kunde befinnas motiverade. Redogörelse i ämnet har av geologiska undersökningen lämnats i skrivelse den 31 december 1960. Bland annat med hänsyn till den inom geologiska undersökningen för närvarande pågående organisatoriska försöksverksamheten anser geologiska undersökningen att den nya taxan, som i huvudsak fungerar väl, bör bli föremål för närmare analys och eventuell omprövning först efter ytterligare någon tids erfarenheter.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig om de under punkterna 1 a—c, e, f och 2 b framförda förslagen, anför att enligt nämndens mening den föreslagna nya tjänsten som byrådirektör bör placeras i lönegrad A 23 med tjänstebenenämningen förste byråsekreterare. Vidare bör de yrkade tre tjänsterna som laboratorieingenjör placeras i högst A 15 och den nya tjänsten som kartassistent benämnas förste kartassistent. I övrigt har de framförda förslagen icke givit nämnden anledning till erinran.

Departementschefen

Malmletningsverksamheten i statlig regi har under senare år ökat betydligt. Utbyggnaden av verksamheten kommer att fortsätta därest det förslag om intensifiering av prospekteringsverksamheten i Norrland, som jag i det följande avser att framlägga, genomföres. Denna utveckling motiverar förstärkning av geologiska undersökningens laboratoriepersonal. Jag tillstyrker därför inrättande vid undersökningen från och med nästa budgetår av dels en tjänst som statsgeofysiker i Ae 25, dels tre tjänster som ingenjör i högst Ag 15. Medelsbehovet under anslaget ökar härigenom med sammanlagt 67 600 kr. Övriga yrkanden om nya tjänster torde lämnas utan bifall. Då emellertid en viss eftersläpning kommit att ske i fråga om det reguljära

karteringsarbetet föreslår jag till förstärkning av den därmed sysselsatta personalen anvisande av 20 000 kr. för anställning mot arvode av extra befattningshavare.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag sammanlagt 1 800 kr. för uppflyttning i lönegrad av en tjänst som ingenjör från Ae 17 till Ae 19 med tjänstebenenämningen byråingenjör (malmbyrån). Övriga av geologiska undersökningen framförda förslag till lönegradsuppflyttningar torde lämnas utan bifall. Dock föreslår jag med hänsyn till den omfattning geologiska undersökningens kassarörelse numera har, att den f. n. på övergångsstat uppförda tjänsten som kassör i Ao 12 återföres till ordinarie stat och att i samband därmed den f. n. vakanta tjänsten som kassör i Ao 10 indrages.

Arvoderingen till extrageologer är f. n. under omprövning. För beräknade kostnader i samband därmed föreslår jag en uppskrivning av förevarande anslag med 15 000 kr.

Yrkandena under p. 4 och 5 torde bifallas. Under anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag ytterligare resp. 23 800 kr. och 2 200 kr.

Anslaget torde i enlighet med vad jag nu föreslagit böra uppföras med sammanlagt 2 776 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Sveriges geologiska undersökning som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Sveriges geologiska undersökning att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	504 600
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 200
3. Avlöningar till extra personal, <i>förslagsvis</i>	777 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 023 700
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	423 300
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	46 200
	Summa kr. 2 776 000

c) till *Sveriges geologiska undersökning*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 776 000 kr.

[22] 2. Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 074 900	750 350
1961/62 (statsliggaren s. 980)	1 011 000	
1962/63 (förslag)	1 036 000	

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 15 000 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Undersökningens förslag 1962/63
1. Sjukvård m.m.	3 086	2 000	3 000 (+ 1 000)
2. Bränsle, elektrisk energi och vatten	44 164	46 000	45 000 (— 1 000)
3. Övriga expenser	97 000	103 000	108 000 (+ 5 000)
4. Omkostnader i anledning av upp- drag	429 932	650 000	650 000 (—)
5. Publikationstryck	167 144	180 000	180 000 (—)
6. Övriga utgifter:			
Inköp och underhåll av materiel	25 000	30 000	40 000 (+ 10 000)
			(+ 15 000)

Motiv

1—2. Ändring föreslås i anslutning till belastningen under budgetåret 1960/61.

3. Delposten bör uppräknas för att avhjälpa brister i beståndet av sammanfattande större publikationer i geologiska undersökningens bibliotek.

6. Den utvidgade analysverksamheten vid laboratorierna medför ökade kostnader för inköp av bland annat kemikalier.

Departementschefen

Geologiska undersökningens uppskattning av medelsbehovet under detta anslag föranleder ingen erinran från min sida utom vad gäller delposten Övriga expenser. Denna torde böra uppräknas med 15 000 kr., varav 13 000 kr. är att anse som en engångsanvisning för förvärv av möbler till bl. a. fyra nya tjänsterum, medan återstoden avses för inköp av litteratur till biblioteket. Anslaget bör i enlighet härmed uppföras med sammanlagt 1 036 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 036 000 kr.

[23] 3. Sveriges geologiska undersökning: Resor och fältarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	154 000	140 951	56 089
1961/62 (statsliggaren s. 981)	154 000		
1962/63 (förslag)	176 000		

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 47 000 kr.

Motiv

De från och med den 1 juli 1961 höjda traktamentena föranleder en kostnadsökning med 7 000 kr. Bifall till yrkandena under p. 1 c, d och f under avlöningsanslaget, sammanhängande med den planerade intensifieringen av karteringsverksamheten, kräver en förstärkning av anslaget med 40 000 kr.

Departementschefen

Under förevarande anslag beräknar jag en ökning med 15 000 kr. till följd av vidgad karteringsverksamhet under budgetåret 1962/63. Samtidigt bör 7 000 kr. upptagas som kompensation för de fr. o. m. den 1 juli förra året höjda traktamentena. Liksom sker nu torde 5 000 kr. av anslaget få användas till bekostande av internordiska resor i studiesyfte eller för deltagande i sammanträden med företrädare för geologinstitutionerna i de övriga nordiska länderna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Resor och fältarbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 176 000 kr.

[24] 4. *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	150 000	148 438	63 247
1961/62 (statsliggaren s. 981)	150 000		
1962/63 (förslag)	250 000		

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 168 000 kr.

Motiv

För laboratorierna m. m. i Frescati uppskattas utrustningsbehovet till sammanlagt 140 400 kr. Till fordon begäres 69 000 kr. och till malmletningen i övrigt 84 500 kr. För allmänna ändamål äskas 24 100 kr. Det ökade utrustningsbehovet sammanhänger med den ökade malmletningsverksamheten.

Departementschefen

Geologiska undersökningens malmletningsverksamhet har byggts ut avsevärt under senare år och kommer vid bifall till vad jag i det följande föreslår under reservationsanslagen Malmletning och Järnmalmsinventering

m. m. i Norrbotten att bli av än större omfattning under nästa budgetår. En förstärkning av utrustningsanslaget framstår därvid som nödvändig. Anslagsbehovet fördelar sig ganska jämnt mellan laboratorierna här i Stockholm — där huvuddelen av analysarbetet äger rum — och arbetsplatserna ute på fältet. För egen del uppskattar jag det samlade medelsbehovet till utrustningsanskaffning under nästa budgetår till 250 000 kr. Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

[25] 5. Sveriges geologiska undersökning: Malmletning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	1 610 500 ¹	1 552 725	75 902
1961/62 (statsliggaren s. 981)	1 991 000		
1962/63 (förslag)	1 991 000		

¹ varav 94 500 å tilläggsstater.

Yrkande

Sveriges geologiska undersökning (skr. 25/8 och 17/10 1961) hemställer, att anslaget höjes med 24 000 kr. enligt följande:

	Beviljat för 1961/62	Undersökningens förslag 1962/63	
1. Geologiska arbeten	289 000	323 000	(+ 34 000)
2. Geofysiska arbeten	351 000	506 000	(+ 155 000)
3. Flygmätningar	400 000	—	(— 400 000)
4. Diamantborrning	643 000	739 000	(+ 96 000)
5. Grävning och sprängning	17 000	17 000	—
6. Analyser	41 000	60 000	(+ 19 000)
7. Tillfälliga transportleder	80 000	80 000	—
8. Ersättningsanskaffning	120 000	140 000	(+ 20 000)
9. Geokemisk prospektering (ny post)	—	50 000	(+ 50 000)
10. Av Kungl. Maj:t reserverat belopp	50 000	100 000	(+ 50 000)
	<hr/> 1 991 000	<hr/> 2 015 000	<hr/> (+ 24 000)

Om malmletningsverksamheten under tiden november 1960—oktober 1961 anföres bland annat följande.

I Norrbottens urberg har inom *Svappavaaraområdet* inventeringen av där befintliga järnmalmsfyndigheter fortsatt med medel, som ställts till förfogande genom LKAB. Geofysiska och geologiska undersökningar samt omfattande diamantbergborrningar har utförts. Redogörelser av undersök-

ningens resultat och informationer över arbetenas gång lämnas fortlöpande till LKAB. På grundval av resultaten från de hittills inom området av geologiska undersökningen utförda arbetena har LKAB kunnat planera brytning av järnmalm inom Svappavaaraområdet. Beslut om brytning av Leveäniemi, en av de inom området belägna järnmalmerna, har fattats av LKAB:s styrelse och föranlett omfattande arbeten. Inom *Kirunaområdet* och väster därom har geologiska och geofysiska fältarbeten utförts i det förra sommaren flygmätta området. Genom höjning av anslagen till flygmätningar har i sommar i det närmaste 70 kvadratmil kunnat undersökas med magnetiska metoder från flygplan. Fältarbetena har avslutats för säsongen och bearbetningen av materialet har påbörjats. Materialet från förra sommarens magnetiska flygningar har i det närmaste hunnit färdigbearbetas före början av den nya fältsäsongen. I *södra Norrbottens urbergsområden* fortsattes arbetena inom Arjeplogs socken med olika prospekteringsmetoder.

I fjälltrakterna av *Västerbottens län* och norra delen av *Jämtlands län* koncentrerades arbetena till *Stekenjokkdalen* i Vilhelminafjällen. Omfattande diamanterborrningar och geologiska arbeten har utförts. Den största av de kända malmkropparna inom området, den egentliga Stekenjokkmalmen, har fortfarande inte kunnat avgränsas mot söder. Den har formen av en svagt mot söder stupande, något böjd »linjal», vilken från utgåendet kunnat följas cirka 2 300 m mot söder. Den ligger där på cirka 400 m djup. Malmkroppens tvärsnitt varierar något, men i huvudsak kan den anknytas till en genomgående geologisk struktur. Malmkroppen är mestadels omgiven av grafitfylliter med varierande mäktigheter. Mängden av grafitiska bergarter kring malmkroppen avtar mot malmens djupare belägna delar i söder. Stekenjokkmalmen är en komplex kismalm med huvudsakligen svavelkis, kopparkis, zinkblände och magnetkis. Blyglans ingår endast i obetydliga mängder och ädelmetallhalterna är mycket små. Fram till våren 1961 har påvisats cirka 11 milj. ton malm, som — enligt de analyser, som geologiska undersökningens kemiska laboratorium utfört — håller i genomsnitt 1,65 procent Cu, 3,22 procent Zn och cirka 20 procent S. Det till svavelkisen bundna svavlet utgör uppskattningsvis 12—15 procent. Cuhalten tycks stiga mot malmens sydliga, djupare belägna delar. Medan malmens övre delar i genomsnitt håller 1,45 procent Cu stiger medelhalten i de djupare delarna, vilka för närvarande undersöks genom djupborrningar, till 1,8 procent Cu. 2 km nordväst om denna fyndighet ligger en annan malm (*Levimalmen*) i vilken hittills cirka 1/2 milj. ton malm av samma typ påträffats. Undersökningsarbeten pågår på detta objekt och även 3 km sydväst om Stekenjokkmalmen, där malmmineraliseringar är kända vid Tjokkola. Intet av dessa objekt är färdigundersökt och malmkropparna har ännu icke kunnat begränsas.

Utom ovannämnda objekt finns en hel rad malmuppslag kända icke endast inom Stekenjokkdalen utan i en vidsträckt zon som sträcker sig längs norska gränsen från Frostviken i norra Jämtland och genom hela Västerbotten till Norrbotten. Denna malmförande zon fortsätter även in i Norge.

Grongfältets betydande kismalmer Joma, Gjersvik och Skorovas ligger i samma zon. Malmuppslagen är på den svenska sidan indikerade genom en rad mindre malmer och fynd av rika kismalmsblock samt geofysiska och delvis även geokemiska indikationer. Endast mindre arbeten har 1961 kunnat utföras på dessa objekt, då de tillgängliga resurserna insatts i Stekenjokkdalen.

Genom kommerskollegiums försorg har dels en väg till Stekenjokkdalen projekterats samt utredningsarbeten i syfte att undersöka förutsättningar och planeringar för en exploatering av Stekenjokkdalens kismalmsfyndigheter påbörjats. Geologiska undersökningen har inom ramen för dessa arbeten med från kommerskollegium anvisade medel utfört en del diamantbergborrningar samt provtagningar.

I Västerbottens urbergsområde har de av legodriftsmedel bekostade arbetena varit lagda till Långreven, Lindsköld, Brännmyran och Rudtjebäcken inom Adakfältet.

I Långreven sänktes ett antal borrhål i anslutning till den vidsträckt kopparmineraliseringen som tidigare påträffats nedanför 250 m djup. Underjordsarbeten, som genomförs av legodriften, har nu nått malmzonen och undersökningarna inom denna del av fältet kommer att fortsättas från orter.

Vid Brännmyran har elektriska potentialmätningar slutförts. Ett par diamantborrhål har sänkts för att få upplysningar som varit nödvändiga för planering av brytnings- och tillredningsarbeten i gruvan. Borrkapaciteten har icke tillåtit undersökningen av malmens fortsättning mot djupet i den utsträckning som de geofysiska resultaten motiverar.

I Lindsköld har med några kompletterande borrhål undersökts de delar av tillkommande malmskivor vilka närmast kommer att upptagas till brytning.

I Rudtjebäcken har tre djupa diamantborrhål sänkts för att undersöka den från Rudtjebäcksmalmen mot söder sträckande elektriska ledaren, vilken tidigare geofysiskt påvisats. Vid dessa borringar har endast en mycket svag kismineralisering påträffats.

Inom Malånäsområdet fortsattes de elektriska djupmätningarna, gravimetermätningarna och diamantbergborringarna. Även regionala geologiska kartläggningsarbeten har utförts. Vid malmletningsarbetena framkom ett nytt objekt, kallat Norra Norrliden. De hittills utförda borringarna visar att det torde röra sig om svavelkis med goda zinkbländehalter.

Borringarna vid Maurlidenmalmen har nu slutförts. Bearbetningen av borrhärnmaterial och malmberäkningar kommer att ske under vinterhalvåret.

Under budgetåret 1960/61 borrades sammanlagt 16 200 m.

För budgetåret 1961/62 anser geologiska undersökningen att arbetet i huvudsak bör inriktas på följande objekt.

I Norrbottens län bör de geofysiska översiktsmätningarna från

flygplan fortsättas i samma omfattning som sommaren 1961. De redan från flygplan övermätta områdena bearbetas geologiskt och deras malmföring utredes på lämpligt sätt. I ett den 21 augusti 1961 dagtecknat delbetänkande har Malmutredningen för Norrbotten på i betänkandet anförda skäl understrukit vikten av att regionalprospekteringsens geologiska arbeten på Kirunabladet snarast igångsättes. Kostnaderna för dessa arbeten under innevarande budgetår har uppskattats till 150 000 kronor. Utredningen har funnit det angeläget, att dessa medel anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1961/62.

Geologiska undersökningen delar utredningens uppfattning om betydelsen av att ifrågavarande arbeten kommer till utförande under budgetåret.

Med medel ställda till geologiska undersökningens förfogande genom LKAB fortsattes arbetena för bolagets räkning.

I södra Norrbottens urbergsområden fortsattes prospekteringsarbeten i hittillsvarande omfattning.

I fjälltrakterna av Västerbottens län och norra delen av Jämtlands län intensifieras borrhningsarbetena i den egentliga *Stekenjokkdalen* för att snabbare kunna bedöma prospekteringsituationen omkring den nu kända största malmkroppen. Även ytterligare geologiska, geofysiska och geokemiska arbeten är nödvändiga.

I Västerbottens urbergsområde fortsattes arbetena med legodriftsmedel inom *Adakfältet*. Med diamantbergborrhningar skall i första hand djupare liggande mineraliseringar undersökas. Med hjälp av nya elektromagnetiska djupundersökningsmetoder kommer geofysiska mätningar att påbörjas. De avser att täcka hela Adakkupolen med omgivningar.

I *Malånäsområdet* fortsattes arbetena huvudsakligen med elektriska djupmätningar och gravimetermätningar. De erhållna indikationerna kommer att undersökas med diamantbergborrhningsarbeten. En omfattande bearbetning av hittills insamlade data utföres.

Beträffande *anslagsberäkningen för budgetåret 1962/63* anför geologiska undersökningen bland annat följande.

Under 1961 företagna lönehöjningar för kollektivavtalsanställd personal, löneklassuppflyttningar och ökning av traktamentsersättningar till tjänstemän medför en automatisk ökning för år av malmletningens lönekostnader med sammanlagt 50 000 kr. vid oförändrad verksamhet. Därtill kommer på grund av höjda priser på vissa reservdelar och material en ytterligare kostnadsökning på 17 000 kr. Tillhoppa beräknas sålunda den automatiska kostnadsökningen till 67 000 kr. Beloppet fördelar sig på geologiska arbeten med 14 000 kr., geofysiska arbeten med 15 000 kr. samt diamantbergborrhning med 38 000 kr.

Beträffande de särskilda yrkandena i den tidigare återgivna sammanställningen anføres i huvudsak följande.

1. De geologiska arbetena har förutsatts få i stort samma omfattning som beräknats för innevarande budgetår. Under de närmaste åren kommer tre av geologiska undersökningens äldre malmletare att avgå med pension. För att malmletningens geologiska arbeten skall kunna genomföras planerligt

bör utbildning av deras efterträdare snarast påbörjas. Detta förutsätter, att tre arbetare, som för närvarande är säsonganställda, årsanställes. Merkostnaden härför beräknas till 20 000 kr.

2. Företagna borrhningar visar, att borrhålens avvikelser från ansättningsriktningen ofta är så betydande, att felaktiga uppfattningar om malmkroppars läge, form och tonnage därigenom kan erhållas. Det är därför angeläget att inom alla undersökningsområden införa obligatorisk krökningsmätning av borrhålen. Kostnaderna härför beräknas till 50 000 kr.

Inom ramen för tillämpade geofysiska undersökningsmetoder har på senare tid tyngdkraftmätningar i förening med elektriska undersökningar ökat chanserna att lokalisera nya malmer och därigenom möjliggjort ett bättre insättande av de kostnadskrävande diamantborrningarna. Erforderliga tyngdkraftmätningar med gravimeter under nästa budgetår beräknas dra en kostnad av 90 000 kr.

3. Medel för fortsatta flygmätningar upptas under nästa anslag.

4. Ett maximalt utnyttjande av diamantborrningens maskinpark förutsätter en medelsförstärkning av 58 000 kr. för nästa budgetår. Icke kontinuerlig drift medför stora olägenheter både för anställda och geologiska undersökningen, då rekrytering av erfaren personal för korta tidsperioder icke är möjlig. Borrmaskinparken — som fränsett reservmaskiner omfattar 11 maskiner — utnyttjas med tre maskiner för en systematisk uppbörning av Adakfältet, vartill medel ställts till förfogande inom ramen för legodriften, medan fyra maskiner är helt sysselsatta med uppbörningen av järnmalmer i Norrbotten, vilken finansieras av LKAB. Resten av maskinparken är engagerad i en kampanj med borrhning till större djup av den egentliga Stekenjokkmalmen samt med undersökning av vissa andra sulfidmalmer, huvudsakligen i Skelleftefältet.

6. De utvidgade prospekteringsarbetena har kontinuerligt ökat behovet av kemiska och mineralogiska analyser. En fullständig analysgång, för vilken resurserna för närvarande ej förslår, kräver ett tillskott i medelsanvisningen av 19 000 kr.

8. Den stora maskinparken, som på grund av klimat- och vägförhållandena är utsatt för snabb förslitning, måste successivt ersättas. Härför begärs ökning med 20 000 kr., vilket även motiveras med höjda inköspriser för diverse utrustning.

9. Vissa malmtyper, bland dessa den såväl i Skelleftefältet som i Stekenjokkområdet i rika block påträffade zinkmalmen, kan endast undantagsvis upptäckas med geofysiska undersökningsmetoder. Försöksvis utförda geokemiska prospekteringsmetoder har visat, att dessa i ökad omfattning bör användas för att lokalisera vissa malmtyper. För nästa budgetår begärs 50 000 kr. till ändamålet.

10. Ökningen sammanhänger med för budgetåret 1962/63 väntade väsentliga automatiska kostnadsökningar, främst av löner för kollektivavtalsanställd personal och tjänstemän.

I detta sammanhang torde få erinras om att chefen för handelsdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960, tillkallade särskilda sakkunniga för att verkställa utredning av frågor, som äger samband med en inventering av Norrbottens naturtillgångar. De sakkunniga, som kallar sig *malmutredningen för Norrbotten*, har — såsom ett delresultat av sitt arbete — den 21 augusti 1961 inkommit med en skrivelse, däri hemställes om anvisande för innevarande och nästa budgetår av sammanlagt 1 650 000 kr. för påbörjande av en allmän järnmalmsinventering m. m. i Norrbotten.

I skrivelsen erinras om att trots Norrbottens naturrikedomar landsdelen brottas med kroniska sysselsättningssvårigheter. Under högkonjunkturåret 1960 redovisade sålunda Norrbotten upp till 17 procent av rikets hela arbetslöshet. Omfattande åtgärder har vidtagits för att motverka bristen på sysselsättning. Exempelvis investerades under 1959 över 100 milj. kr. enbart i beredskapsarbeten i Norrbotten. Den särställning gentemot riket i övrigt som Norrbotten intar anser utredningen vara hänförlig till följande förhållanden.

1). Länets naturtillgångar är ännu i stor utsträckning outnyttjade. Råvarubasen medger i och för sig en långtgående expansion, som dock bland annat av brist på investeringsvilligt kapital icke kommit till stånd.

2). De arbetsföra åldrarna har hittills — trots utflyttningsöverskott — ökat i snabbare takt än inom landet i övrigt.

3). Dessa förhållanden i förening med ett ensidigt utbyggt näringsliv har resulterat i permanenta sysselsättningssvårigheter med stark säsongbunden arbetslöshet även under högkonjunkturer.

Enligt utredningen påkallar dessa förhållanden särskilda åtgärder från statsmakternas sida i syfte att förbättra försörjningsförhållandena inom länet. Det måste därvid vara ett primärt intresse att undanröja den nuvarande osäkerheten beträffande de norrbottniska malmreservernas belägenhet, omfattning, kvalitet och brytningsvärde. Förhoppningarna om en framtida förbättring av försörjningsläget i Norrbotten knyts nämligen främst till gruvnäringen.

Staten äger förutom de nu under brytning varande järnmalmsfälten i Kiruna och Gällivare ett flertal betydande järnmalmsfyndigheter spridda över stora delar av Norrbotten. Dessa fyndigheter, vilka förvaltas av kommerskollegium, är i stor utsträckning ofullständigt kända. Hittills företagna undersökningar har vanligen endast tjänat syftet att skapa en grundval för utmålsläggning och kan därför inte läggas till grund för en kvantitativ och kvalitativ bedömning av de befintliga järnmalmsreserverna. Enligt utredningens uppfattning föreligger goda möjligheter till nyfynd även utanför de nu kända malmfälten. Sådana har nämligen konstaterats vid av enskilda företag under senare år bedrivna prospekteringsverksamhet, som resulterat i utmålsläggning av områden i närheten av eller i omedelbar anslutning till statsägda fyndigheter. Utredningen, som ännu inte övervägt hela det problemkomplex, som innefattas i utredningsuppdraget, anser starka skäl tala för att omedelbara och energiska åtgärder vidtages i syfte att få till stånd en

allmän inventering av järnmalmsförekomsterna i Norrbotten. Att snara åtgärder är påkallade framgår redan därav, att en ekonomiskt lönande malm-brytning erfarenhetsmässigt kan komma till stånd tidigast ett decennium efter ett inledande prospekteringsarbete.

De resurser statsmakterna under en följd av år ställt till Sveriges geologiska undersöknings förfogande för malmlättningsverksamhet har huvudsakligen använts för prospektering och inventering av kismalmer inom Skelleftefältet och i fjälltrakterna. Detta beror främst på att vårt land icke är självförsörjande på de metaller, som utvinnes ur dessa malmer, främst koppar. Någon minskning av prospekteringen efter sulfidmalmer bör enligt geologiska undersökningens bedömande inte ske. Malmutredningen utgår vid sådant förhållande från att den angelägna närmare undersökningen av järnmalmera i Norrbotten får prövas som ett spörsmål om att vidga de totala statliga resurserna för malmprospektering.

Vid sidan av den prospektering, som äger rum i Västerbotten utför geologiska undersökningen för närvarande för medel, som ställts till förfogande av Luossavaara-Kiirunavaara AB, en inventering av järnmalmera i ett område nära Svappavaara, innefattande bland annat fyndigheter vid Leveäniemi, Gruvberget och Mertainen. Denna undersökning beräknas bli slutförd 1962. Därmed är enligt utredningen grundförutsättningarna för handen för en intensifierad järnmalmsinventering i Norrbotten.

Utredningen skiljer mellan en regionalprospektering, innebärande försök att lokalisera malmförekomsterna, och en malmundersökning med lokalprospektering, som innefattar arbetet med att värdera dessa förekomster genom närmare undersökningar av malmera. Regionalprospekteringen inleds i allmänhet med magnetiska mätningar från flygplan. Dessa mätningar åtföljes av geologiskt granskningsarbete, geofysiska markundersökningar samt diamantbergborrningar på malmmisstänkta indikationer. Malmundersökningarna inleds med omfattande geofysiska markmätningar, vars resultat blir föremål för geofysisk och geologisk tolkning. På grundval härav kan sedan en allmän plan upprättas för uppbörning av varje enskild malmkropp. Arbetena skyddas genom inmutningar för Kungl. Maj:t och Kronan. Nyfynd, som kan tänkas få ekonomisk betydelse, blir föremål för utmålsläggning.

Flygmätningar påbörjades sommaren 1960 över kartbladet Kiruna. För att fullfölja regionalprospekteringen inom Kiruna-bladet finner utredningen det angeläget, att redan under innevarande budgetår medel ställes till geologiska undersökningens förfogande. Utredningen uppskattar det erforderliga tillskottet till 150 000 kr.

I fråga om finansieringen av malmlättningsverksamheten under budgetåret 1962/63 bör man enligt utredningen skilja mellan regionalprospekteringen och malmundersökningarna. För regionalprospekteringen föreslås anvisande av medel å riksstaten under ett särskilt reservationsanslag, förslagsvis benämnt »Sveriges geologiska undersökning: Järnmalmsinventering m. m. i Norrbotten». Övervägande skäl talar nämligen enligt utredningens

mening för att dessa medel i redovisningshänseende hålles åtskilda från malmletningsverksamheten i övrigt. Vid sådant förhållande bör den nuvarande medelsanvisningen till flygmätningar flyttas från det sedvanliga malmletningsanslaget till det föreslagna nya anslaget för järnmalmsinventering i Norrbotten.

Kostnaderna för erforderlig regionalprospektering under nästa budgetår har av utredningen uppskattats till 1 500 000 kr. En medelsanvisning av den storleken skulle möjliggöra fortsatt prospektering inom Kirunaområdet och påbörjande av regionalundersökningar inom Pajala-Tärendöområdet. Beloppet fördelar sig med 400 000 kr. på flygmätningar, 250 000 kr. på diamantborrningar, 375 000 kr. på geofysiska arbeten, 175 000 kr. på geologiska arbeten och 300 000 kr. på utrustning.

Av naturliga skäl bör malmundersökningarna börja inom de redan kända malmfälten. Därvid kommer Ekströmsberg, Kaunisvaara, Lannavaara, Masugnsbyn, Ruotevare och Vittangi främst i blickpunkten. Av dessa malmfält framstår en snar undersökning av Ekströmsberg och Kaunisvaara av olika skäl som särskilt angelägen. Även med tanke på möjligheterna att snabbt igångsätta inventeringsprogrammet är förhållandena gynnsammast beträffande dessa båda malmfält. Vid järnmalmsinventeringen bör även andra mineraltillgångar beaktas, bl. a. grafitfyndigheter.

I Kaunisvaarafältet kommer de markgeofysiska undersökningar, som utföres av geologiska undersökningen för Luossavaara-Kiirunavaara AB:s räkning över malmförekomsten Sahavaara att slutföras under 1961. Detta innebär att en uppbörning av denna fyndighet kan igångsättas av geologiska undersökningen inom en nära framtid och måhända parallellt med kvarstående borrningar inom Svappavaara optionsområde. Kostnaderna för fortsatta arbeten inom Kaunisvaara och Ekströmsbergfälten under nästa budgetår uppskattas till 1 250 000 kr. Utredningen utgår från att dessa arbeten kommer att kunna finansieras inom ramen för geologiska undersökningens uppdragsverksamhet och i allt väsentligt bekostas av Luossavaara-Kiirunavaara AB.

Över framställningen, på vilka geologiska undersökningen grundat sina anslagsäskanden, har yttranden avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, kommerskollegium, länsstyrelsen i Norrbottens län och Luossavaara-Kiirunavaara AB.

Samtliga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* hälsar sålunda förslaget med tillfredsställelse och understryker vikten av att inventeringen snarast igångsättes. *Kommerskollegium* fäster uppmärksamheten på de tillgångar av andra mineral än järnmalm, exempelvis koppar- och grafitfyndigheter, som finns i Norrbotten och menar att intresset för en inventering av dessa, i varje fall när det gäller den regionala prospekteringen, bör vara av principiellt samma värde som en allmän järnmalmsinventering. Kollegium understryker även behovet av att förbättra den inhemska försörjningen av särskilt kopparmalm. En minskning av

geologiska undersökningens nuvarande prospekteringsverksamhet till förmån för inventeringen i Norrbotten bör därför ej övervägas. Med hänsyn till att inventeringsprogrammet måste ses på lång sikt bör vidare, enligt collegium, geologiska undersökningen beredas goda möjligheter att behålla och utöka sina resurser i fråga om högt kvalificerade malmgeologer och geofysiker. *Luossavaara-Kiirunavaara AB* erinrar om att de engagemang, som företaget sedan 1957 iklätt sig inom optionsområdet vid Svappavaara i syfte att öka kännedomen om malmreserverna där, uppgår till över 10 milj. kr. Genomförda och pågående undersökningar har avsevärt och i positiv riktning förskjutit bedömningarna av olika malmtillgångar. Företaget kommer framdeles att taga alla de initiativ, som erfordras för att belysa aktuella exploateringsobjekt. Regional prospektering och översiktliga undersökningar av de statliga malmtillgångarna synes dock vara en statens uppgift. Inventeringsarbetet kommer av hittills vunna erfarenheter att döma med all sannolikhet att ge resultat av stor allmän och ekonomisk betydelse. Enbart de royaltyinkomster staten kan emotse från Svappavaaraområdet kan väntas mångfaldigt täcka kostnaderna för malminventeringen.

Ytterligare må i detta sammanhang erinras om att *Tornedalsutredningen* gjort uttalanden till förmån för intensifiering av malmlättningsverksamheten inom mellersta Tornedalen, där det från Kaunisvaara i öster till Masungsbyn i väster utbreder sig ett område med bergarter och malmer, som i framtiden kan tänkas bilda grundval för gruvbrytning och järnindustri. Dessa och vissa andra angränsande fyndigheter är emellertid ännu icke så noggrant undersökta, att gruvdrift kan planeras. Utredningen understryker därför med skärpa angelägenheten av att Masungsby- och Kaunisvaarafälten snarast möjligt blir föremål för närmare inventering och undersökning. De sammanlagda kostnaderna härför beräknar utredningen till drygt 7 milj. kr. Utredningen tillägger att det i Tornedalen även finns fyndigheter av grafit samt dolomit och kalksten. Vissa planer föreligger på att utnyttja dessa mineral, främst som reduktionsmedel vid tackjärnsframställning. Utredningen förordar, att en närmare inventering av grafit-, dolomit- och kalkstensförekomsterna inom Tornedalen företages. Kostnaderna härför beräknas till knappt 1 milj. kr.

Departementschefen

Geologiska undersökningens malmlättningsverksamhet har byggts ut avsevärt under senare år. Bakom ligger främst förväntningarna på ett gott ekonomiskt utbyte av förekommande fyndigheters framtida brytning och tillvaratagande. Men särskilt i vad gäller Norrbotten tillkommer att gruvdrift ger arbetstillfällen och skapar underlag för ökad livaktighet i bygder, som eljest på grund av sitt isolerade läge har ett svagt utvecklat näringsliv. Successivt ökade personella och materiella resurser har därför ställts till förfogande för prospekteringsverksamheten. Denna har kunnat inten-

sifieras även genom att äldre undersökningsmetoder förbättrats och nya sådana tillkommit. Omfattande arbeten pågår f. n. dels inom Skelleftefältet och Vilhelminafjällen väster därom, dels inom Svappavaaraområdet i Norrbotten. På båda ställena har värdefulla resultat kunnat noteras.

Mycket stora arealer återstår emellertid att gå över, framför allt i Norrbotten. För att få underlag för en bedömning av den ordning, i vilken de fortsatta arbetena bör bedrivas, tillkallade jag i juli 1960, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, särskilda sakkunniga (malmutredningen för Norrbotten) för att verkställa utredning av frågor, som äger samband med en inventering av Norrbottens naturtillgångar.

I en den 21 augusti 1961 ingiven skrivelse har malmutredningen föreslagit fortsatt regionalprospektering över det redan flygundersökta kartbladet Kiruna samt påbörjande av dylik prospektering inom Pajala- och Tändöområdena, allt för en kostnad till den 1 juli 1963 av 1 650 000 kr. Med hänsyn till angelägenheten av att arbetena igångsätts redan våren 1962, föreslår utredningen att av nämnda belopp 150 000 kr. ställs till geologiska undersökningens förfogande under innevarande budgetår. Utredningen anser att kostnaderna för de nu nämnda arbetena i anslagshänseende bör hållas skilda från kostnaderna för pågående arbeten avseende kis- och kopparmalmsfyndigheter inom Skelleftefältet och fjälltrakterna väster därom, vilka senare kostnader belastar förevarande anslag.

Med hänsyn till vad jag nyss anfört om värdet av den malmletningsverksamhet i statlig regi, som för närvarande äger rum i vårt land, tillstyrker jag malmutredningens av samtliga remissinstanser godkända förslag om intensifierad prospekteringsverksamhet inom Kirunaområdet samt Pajala- och Tändöområdena. I likhet med utredningen finner jag angeläget, att arbetena igångsätts så snart ske kan. Med hänsyn härtill och då jag ej heller i övrigt har någon erinran mot vad utredningen förordat om nu nämnda arbeten, torde till desamma för budgetåren 1961/62 och 1962/63 böra anvisas sammanlagt 1 650 000 kr., varav 150 000 bör upptagas på tilläggsstat för innevarande budgetår och återstoden på riksstaten för nästa budgetår. Hemställan om sistnämnda medelsanvisning görs under närmast efterföljande anslagspunkt. Jämväl till frågan om medelsanvisning på tilläggsstat återkommer jag senare denna dag.

Malmutredningens förslag om snart påbörjande av malmundersökningar inom Ekströmsberg m. fl. redan kända malmfält och om finansieringen den närmaste tiden av dessa arbeten föranleder inte någon erinran från min sida.

Vad gäller det av Tornedalsutredningen uttalade önskemålet, att malmundersökningar snarast bör igångsättas inom Masugnsby- och Kaunisvaarafälten samt att därvid även grafit- m. fl. fyndigheter bör ägnas uppmärksamhet, vill jag hänvisa till den föregående redogörelsen över malmutredningens förslag. Av de i förslaget redovisade planerna — vilka jag lämnat utan erinran — framgår, att i vart fall Kaunisvaara-fältet snart skall bli föremål för närmare undersökningar. Jag förutsätter med malmutredningen, att vid

järnmalmsinventeringen andra mineraltillgångar beaktas, bl. a. grafitfyndigheter.

Geologiska undersökningens uppskattning av medelsbehovet för de sedvanliga arbetena inom Skelleftefältet och Vilhelminafjällen torde i allt väsentligt böra godtagas och förevarande anslag för nästa budgetår bestämmas till oförändrat 1 991 000 kr. Detta innebär i realiteten en höjning med 400 000 kr., eftersom kostnaderna för flygmätningar förutsattes från och med nästa budgetår skola betalas ur det nya anslaget Järnmalmsinventering m. m. i Norrbotten.

Under återopande av det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Malmletning för budgetåret 1962/63* anvisa ett reservationsanslag av 1 991 000 kr.

[26] 6. *Sveriges geologiska undersökning: Järnmalmsinventering m. m. i Norrbotten*

	Anslag
1962/63 (förslag)	1 500 000

Under hänvisning till vad jag anført under närmast föregående anslagspunkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Järnmalmsinventering m. m. i Norrbotten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

D. Teknisk provnings- och försöksverksamhet**[27] 1. Statens provningsanstalt: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 534 300	2 936 035
1961/62 (statsliggaren s. 982)	1 249 000	
1962/63 (förslag)	1 254 000	

Inkomsterna vid statens provningsanstalt uppgick under budgetåret 1960/61 till 2 928 000 kr. De har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 3 400 000 kr. För nästa budgetår beräknar anstalten inkomster till 2 900 000 kr.

Yrkande

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 212 300 kr.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 2 laboratoriechefer högst Ae 26	56 640
b) 4 förste forskningsingenjörer Ae 23	97 008
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 kassör Ae 13—bokhållare Ae 15	1 656
b) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	564
c) 1 tekniker Ao 13—verkmästare Ao 14	780
d) 1 elektriker Ag 10—Ae 11	588
3. Löneklassändringar	3 564
4. Rörligt tillägg	48 239
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 216
	<hr/>
	+ (avr.) 212 300

Motiv

1 a). Enligt provningsanstaltens instruktion skall vid anstalten finnas tolv laboratorier av vilka nio avses bli inrättade under innevarande budgetår. För närvarande står dock endast åtta laboratoriechefstjänster till förfogande. Under en övergångstid kommer därför en avdelningschef att fungera som chef för ett av laboratorierna, nämligen det elektriska. Under nästa budgetår kommer vidare färg- och lacklaboratoriet att tas i bruk. För de båda nämnda laboratorierna bör laboratoriechefstjänster inrättas.

1 b). Ett systematiskt arbete måste utföras för utveckling och komplettering av provningsmetodik. Resurserna härför är för närvarande ytterst

begränsade, bland annat därför att anstaltens två tjänster som förste forskningsingenjör i Ae 24 placerats under anslaget till uppdragsverksamheten och dessutom särskilda medel ej anvisats för de med metodutvecklingen för- enade omkostnaderna. Styrelsen begränsar sig till att för nästa budgetår be- göra fyra av de av provningsanstaltsutredningen föreslagna sex tjänsterna som förste forskningsingenjör i Ae 23.

2 a). Kassören svarar närmast under byrådirektören för anstaltens kame- rala ärenden. Då byrådirektören fått vidgade ekonomiska och administrativa arbetsuppgifter, har dennes tidigare kamerala åligganden till övervägande del måst överlåtas på kassören. Den successiva ökningen av anstaltens verk- samhet har även bidragit till att kassören har fått en mera ansvarsfull ställning.

2 b). Anstaltens registrator var tidigare placerad i A 10. Efter omlägg- ning av registerföringen bedömdes arbetsuppgifterna för registratorn bli mindre, varför — på förslag av provningsanstaltsutredningen — tjänsten nedflyttades till A 9. Arbetsuppgifterna har emellertid icke minskat i sådan grad, att en lönegradsnedflyttning är motiverad. Tjänsteinnehavaren har därjämte fått behålla vissa arbetsuppgifter, som avsetts för en föreslagen men ej erhållen tjänst som biblioteksamanuens.

2 c). Med hänvisning till prop. 1957: 120 begärs ånyo lönegradsuppflytt- ning. I personalförteckningen för innevarande budgetår ändrades tjänstens benämning från förste verkmästare till tekniker.

2 d). Tjänsteinnehavaren utför alla förekommande installationer vid an- stalten, såväl inom stark- som svagströmsområdet. På grund av anstaltens expansion har kraven på ansvar och yrkesskicklighet successivt ökat.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig om de under punkten 2 framförda för- slagen till uppflyttning i lönegrad, kan — från de synpunkter nämnden har att beakta — icke tillstyrka dessa. Tjänsten som elektriker anser nämnden bör placeras i 10 lönegraden.

Departementschefen

Med hänsyn till den förstärkning av personalen i provningsanstaltens allmänna verksamhet, som ägde rum förra året, anser jag mig inte böra för nästa budgetår föreslå inrättande av ytterligare tjänster eller uppflyttning i lönegrad av befintliga tjänster. Dock torde tjänsten som elektriker i Ag 10 överföras på extra ordinarie stat, med bibehållande av nuvarande benäm- ning och lönegradsplacering. I samband därmed bör en tjänst som elek- triker i Ae 9 indragas.

Till löneklassändringar torde enligt anstaltsstyrelsens förslag böra anvi- sas ytterligare 3 600 kr. Därjämte bör anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter höjas med resp. 1 300 kr. och 100 kr.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kommer för budgetåret 1962/63

anslaget i sin helhet att uppföras med 1 254 000 kr., innebärande en ökning med 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens provningsanstalts allmänna verksamhet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	269 600
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	680 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	283 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 900
	Summa kr. 1 254 000

b) till *Statens provningsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 254 000 kr.

[28] 2. *Statens provningsanstalt: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	540 800	596 866
1961/62 (statsliggaren s. 983)	137 000 ¹	
1962/63 (förslag)	137 000	

¹ omläggning av verksamheten.

Yrkande

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 132 000 kr.

Anslagspost (delpost)	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård m. m.	2 000	2 000	(—)
2. Reseersättningar	10 000	15 000	(+ 5 000)
3. Bränsle, gas, elektrisk energi samt vatten	40 000	40 000	(—)
4. Övriga expenser	63 000	60 000	(— 3 000)
5. Publikationstryck	7 000	7 000	(—)
6. Bibliotek	15 000	50 000	(+ 35 000)
7. Förbrukningsartiklar (ny post)	—	25 000	(+ 25 000)
8. Löpande underhåll och ersättningsanskaffningar av apparater och instrument (ny post)	—	70 000	(+ 70 000)
			(+ 132 000)

Motiv

2. För resor till de nordiska länderna begärs 5 000 kr.

4. För såväl den allmänna verksamheten som uppdragsverksamheten begärs 48 000 kr. till städning, 40 000 kr. till telefon etc., samt 30 000 kr. till vardera skrivmaterial m. m. samt möbler och kontorsmaskiner. Det blir tillsammans 148 000 kr., vilket är 13 000 kr. mer än de verkliga utgifterna för samma ändamål budgetåret 1960/61. Den största ökningen ligger på posten städning, som beräknas öka med 12 000 kr., dels till följd av löneökningar dels på grund av att anstalten i år tar i anspråk en ny barackbyggnad. I övrigt innebär förslaget jämförelsevis små justeringar i övriga poster.

Styrelsen framhåller, att en riktig fördelning för övriga expenser mellan allmän verksamhet och uppdragsverksamhet knappast låter sig göra förrän erfarenheter föreligger från tillämpningen av det nya finansieringssystemet vid anstalten. Som en rimlig fördelningsgrund synes enligt styrelsens uppfattning tills vidare kunna användas förhållandet 2: 1 för behovet av möbler och kontorsmaskiner och förhållandet 1: 2 för övriga löpande expensutgifter. Vid sådan beräkningsgrund blir behovet av medel för övriga expenser inom den allmänna verksamheten 60 000 kr. och inom uppdragsverksamheten 88 000 kr. (se följande anslag).

6. Utan tillgång på ett omfattande referensbibliotek samt modern övrig teknisk-vetenskaplig litteratur kan anstalten icke fullgöra sina arbetsuppgifter. För närvarande är biblioteket icke utrustat med erforderliga uppslags- och referensböcker. En väsentlig upprustning av anstaltens bibliotek är nödvändig.

7. För metodutveckling och metodstudier erfordras förbrukningsartiklar i form av glasvaror, kemikalier, olika slag av konstruktionsmaterial, elektrisk material etc. Styrelsen begär 25 000 kr. härför.

8. För löpande underhåll och ersättningsanskaffning av sådana apparater och instrument, vilka kommer till användning för metodstudier och metodutveckling, begärs 70 000 kr.

Departementschefen

Av anslagsposten Reseersättningar, som för nästa budgetår bör bestämmas till 13 000 kr., torde 3 000 kr. få disponeras för bestridande av kostnader för internordiska resor. Innevarande budgetår upptogs under delposten Övriga expenser ett belopp av engångsnatur å 35 000 kr. för inköp av möbler m. m. Då jag blivit övertygad om behovet av en fortsatt upprustning av anstaltens bestånd av möbler och kontorsmaskiner beräknar jag även för nästa budgetår en engångsanvisning för detta ändamål å 32 000 kr. Delposten sänkes därigenom med 3 000 kr. Under övriga anslagsposter och delposter räknar jag för budgetåret 1962/63 med samma medelsbehov som för innevarande budgetår. Anslaget i sin helhet blir därvid oförändrat 137 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens provningsanstalt*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 137 000 kr.

[29] 3. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 983)	2 518 000
1962/63 (förslag)	2 488 000

Yrkande

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 32 000 kr. Ökningen avser uteslutande avlöningar; för omkostnader begärs oförändrat anslag.

A. *Avlöningar*

	Ökning
1. Ändrad anställningsform:	
a) 4 ingenjörer Ag 17—Ae 17	—
b) 4 ingenjörer Ag 15—högst Ae 15	—
c) 5 tekniker Ag 10—Ae 10	—
d) 10 institutionstekniker Ag 9—Ae 9	—
e) 4 laboratoriebiträden högst Ag 9—högst Ae 9	—
2. Löneklassändringar	+ 22 524
3. Rörligt tillägg	+ 2 685
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 6 711
	+ (avr.) 32 000

Motiv

Av anstaltens personalstyrka på 175 befattningshavare är 85 extraanställda. Ett betydande antal av dessa har flerårig anställning vid anstalten och deras arbetsuppgifter är av stadigvarande art. De bör därför beredas extra ordinarie anställning.

1 a). För närvarande har anstalten åtta ingenjörstjänster i Ae 17, varav sju på allmän verksamhet och en på uppdragsverksamhet. Styrelsen anser att utrymme bör finnas på anslaget till uppdragsverksamheten för ytterligare fyra tjänster i lönegrad Ae 17.

1 b). I lönegraden högst Ae 15 har anstalten nu tio ingenjörstjänster, varav fyra på allmän verksamhet och sex på uppdragsverksamhet. För att kunna följa den vid kommunikationsverken tillämpade beföringsgången bör ökade möjligheter finnas att bereda personal, inplacerad i beföringsgången, extra ordinarie anställning.

1 c). Anstalten har nu två ordinarie och tre extra ordinarie tjänster som tekniker i A 10. Den planerade laboratorieutbyggnaden under nästa budgetår motiverar att fem tjänster extraordinariesättes.

1 d). Anstalten har nu sex extra ordinarie tjänster som institutionstekniker, alla placerade på uppdragsverksamheten. Detta antal finner styrelsen vara oproportionerligt lågt med hänsyn till att anstalten måste ha en tillräcklig stam av ifrågavarande befattningshavare.

1 e). Anstaltens nuvarande åtta extra ordinarie tjänster som laboratoriebiträde i högst A 9 är alla placerade under uppdragsverksamheten. De fyra tjänster, som nu begärs extraordinariesatta, anges vara absolut erforderliga för att anstalten skall kunna följa bestämmelserna angående reglerad befordringsgång för denna personalgrupp.

B. Omkostnader

Anslagspost (delpost)	Omkostnads- stat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård m. m.	4 000	5 000	(+ 1 000)
2. Reseersättningar	50 000	50 000	(—)
3. Expenser	125 000	150 000	(+ 25 000)
4. Förbrukningsartiklar m. m.	250 000	230 000	(— 20 000)
5. Löpande underhåll och ersättningsanskaffningar av apparater och instrument	100 000	80 000	(— 20 000)
6. Frakt och spedition av provföremål	45 000	59 000	(+ 14 000)
			(± 0)

Motiv

1.6. Uppräkning föreslås med hänsyn till belastningen budgetåret 1960/61.

3. Enligt beräkningarna under föregående anslag erfordras för övriga expenser (avrundat) 85 000 kr. För värme, elektricitet och vatten beräknas 65 000 kr., varför anslagsposten behöver uppräknas med 25 000 kr.

4.5. Under förutsättning att begärda medel för motsvarande ändamål erhålles under omkostnadsanslaget kan anslagsposterna minskas med vardera 20 000 kr.

Departementschefen

Detta anslag kom till förra året i samband med den av riksdagen då (jfr prop. 41) beslutade omorganisationen av statens provningsanstalt. På grund av svårigheter att anskaffa för de olika tekniska arbetsuppgifterna kvalificerad personal har anslaget kommit att belastas något mindre än som förutsattes, när den nya organisationen beslutades och anslagets storlek bestämdes. En viss eftersläpning torde komma att föreligga även under budgetåret 1962/63. Med hänsyn härtill är en generell minskning av anslaget för nästa budgetår möjlig att vidtaga, förslagsvis med 100 000 kr., som bör fördelas med 77 000 kr. på anslagsposten Avlöningar till extra personal, jämte rörligt tillägg samt med 23 000 kr. på delposten Förbrukningsartiklar m. m. Å andra sidan torde för befintlig personal avlöningsmedlen böra höjas med sammanlagt 30 000 kr. för bestridande av vissa automatiska utgiftsökningar. Vidare bör å omkostnadssidan räknas med ytterligare 1 000 kr. till sjukvård, 25 000 kr. till expenser samt 14 000 kr. till frakt och spedition av provföremål. Med hänsyn härtill och då rörande delposten För-

brukningsartiklar m. m. ej bör vidtagas annan ändring än jag nyss föreslagit samt delposten Löpande underhåll och ersättningsanskaffningar av apparater och instrument bör upptagas med oförändrat belopp minskar anslaget netto med 30 000 kr. till 2 488 000 kr.

Yrkandena om ändrad anställningsform för viss personal anser jag mig böra för nästa budgetår biträda i så måtto, att jag föreslår inrättande — i utbyte mot motsvarande Ag-placerade tjänster — av följande tjänster på extra ordinarie stat, nämligen två tjänster som ingenjör i Ae 17, en tjänst som ingenjör i högst Ae 15, fyra tjänster som tekniker i Ae 10, nio tjänster som institutionstekniker i Ae 9 samt — inom ramen för den reglerade befordringsgången för dylik personal — fyra tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens provningsanstalts uppdragsverksamhet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	62 400
2. Avlöningar till extra personal, jämte rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	486 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 011 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	315 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	21 100
	Summa kr. 1 897 000

- b) till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 488 000 kr.

[30] 4. **Statens provningsanstalt: Utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	200 000	157 529	130 158
1961/62 (statsliggaren s. 984) ...	300 000		
1962/63 (förslag)	500 000		

Yrkande

Styrelsen för statens provningsanstalt (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kr.

Motiv

Utrustningen vid provningsanstalten är till stora delar föråldrad och bristfällig. Enligt styrelsen utgör bristen på modern och ändamålsenlig utrustning ett allvarligt hinder för den fortsatta verksamheten vid anstalten. Om

tillräckliga medel icke beviljas anstalten för utrustningsändamål, kan den i provningsanstaltsutredningen föreslagna rekonstruktionen och upprustningen av anstalten ej genomföras, och den förväntade ökningen av uppdragsmängden kommer att utebli. Fortsatta svårigheter i berörda avseende kommer enligt styrelsens åsikt även att framtvinga en icke önskvärd inskränkning av verksamheten vid anstalten till att omfatta endast en del av de arbetsområden, där anstalten enligt instruktionen skall fungera.

Departementschefen

Med hänsyn till den stora eftersläpningen vid provningsanstalten i fråga om tillgången på modern apparat- och instrumentutrustning förordar jag att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 200 000 kr. till 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

[31] 5. Flygtekniska försöksanstalten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/1961	4 775 800	5 142 384
1961/62 (statsliggaren s. 984)	5 600 000	
1962/63 (förslag)	6 137 000	

Yrkande

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 400 000 kr.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 2 forskningschefer Bp 3	72 696
b) 4 förste forskningsingenjörer Ae 26	113 280
c) 2 förste forskningsingenjörer Ae 24	51 072
d) 1 forskningsingenjör Ae 23	24 252
e) 3 avdelningsingenjörer Ae 21	65 628
f) 1 avdelningsingenjör Ae 19	19 728
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 överdirektör Bp 5—generaldirektör Bp 6	2 832
b) 1 avdelningschef Bp 1—Bp 3	3 384
3. Ändrad anställningsform:	
a) 5 avdelningsingenjörer Ag 21—Ae 21	—
b) 1 avdelningsingenjör Ag 19—Ae 19	—
c) 1 försöksledare Ag 17—Ae 17	—
d) 4 ingenjörer Ag 15—Ae 15	—
e) 2 ritare Ag 13—Ae 13	—
f) 1 ingenjörbiträde Ag 12—Ae 12	—
g) 1 kontorist Ag 9—Ae 9	—

	Ökning
h) 1 fotograf Ag 9—Ae 9	—
i) 6 kanslibiträden Ag 7—Ae 7	—
j) 1 expeditionsvakt Ag 7—Ae 7	—
4. Extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden	820 000
5. Lönegradsändringar i anledning av prop. 142/1961:	
a) 3 avdelningschefer Bp 1—Bp 3	10 152
b) 1 förrådsmästare Ae 12—förrådsförvaltare Ae 13	696
c) 1 tekniskt biträde Ae 7—tekniker Ae 10	1 152
d) 1 förste expeditionsvakt Ae 8—Ae 9	624
6. Löneklassändringar	25 317
7. Rörligt tillägg	174 846
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	14 300
	+ (avr.) 1 400 000

Motiv

Den nya supersonisk-hypersoniska vindtunnelanläggningen vid anstalten beräknas tagas i bruk under budgetåret 1963/64. Det är angeläget, att den nya anläggningen, som tills vidare avses sortera under aerodynamiska avdelningen II, omedelbart efter färdigställandet kan tas i effektivt bruk av för ändamålet utbildad personal. Under de två följande budgetåren erfordras för anläggningen ett nyinrättande av totalt 32 tjänster, varav under budgetåret 1962/63 12 tjänster.

1 a). En tjänst avses bli placerad på hållfasthetsavdelningen, som har stort behov av en kvalificerad kraft för varmhållfasthetsteknisk forskning. Innehavaren av den andra tjänsten skall tillföras aerodynamiska avdelningen II, där han avses bli chef för den teoretiska sektionen, som skall vara gemensam för den nya supersonisk-hypersoniska anläggningen och befintliga anläggningar.

1 b). Av de fyra förste forskningsingenjörerna skall en utföra forskning inom problemområden, som sammanhänger med mycket snabba robotar, en utföra experimentell hypersonisk forskning, en utföra aero-termodynamisk forskning och en behandla avancerade mättekniska problem samt svara för den databehandlingsutveckling som erfordras för den nya vindtunnelanläggningen.

1 c). En av forskningsingenjörerna skall tjänstgöra som uppdragsledare medan den andre skall utföra vindtunnelteknisk forskning och bland annat svara för att den nya anläggningens utrustning är i driftsdugligt skick.

1 d). Innehavaren av tjänsten skall tjänstgöra som uppdragsledare.

1 e). Av avdelningsingenjörerna får en i uppgift att konstruera försöksutrustning, en skall utföra utvecklingsarbeten för den nya anläggningens elektroniska utrustning och en skall svara för säkerhetsfrågor i första hand för den nya anläggningen.

1 f). Tjänsteinnehavaren skall utveckla nya vindtunnelvågar för anläggningen.

2 a). Styrelsen upprepar sitt flera gånger tidigare framförda yrkande (jfr X ht 1961, s. 90). Nu tillfogas bland annat, att sedan genom beslut av 1961 års riksdag tre av anstaltens avdelningschefer placerats i lönegraden Bp 3 löneavståndet mellan anstaltens chef och hans närmaste på löneplan placerade underordnade är alltför litet. Trappsteget upp till chefslönen måste vara betydligt större än för närvarande för att ge ett rimligt uttryck för anstaltschefens särskilda ansvar och ställning.

2 b). Befattningshavaren är chef för mättekniska avdelningen. De vetenskapliga problem, som behandlas där, är av samma svårighetsgrad som de, vilka behandlas på de aerodynamiska avdelningarna och hållfasthetsavdelningen. Då cheferna för sistnämnda avdelningar genom beslut av 1961 års riksdag placerats i lönegraden Bp 3 bör även chefen för den mättekniska avdelningen ges samma löneställning.

3). Ett antal tjänster vid anstalten, vilka är av stadigvarande natur, bör extraordinariesättas.

4). För att anstalten skall kunna utföra beställningar och egen forskning i föreslagen omfattning måste medelsanvisningen till anställning av extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden öka.

Styrelsen finner det adekvat att ändra anstaltens namn till »flygtekniska forskningsanstalten». Verksamheten vid anstalten är till övervägande del inriktad på flygteknisk forskning. Provingar, som ej innefattar väsentliga forskningsmoment förekommer endast undantagsvis. I och med tillkomsten av den nya supersonisk-hypersoniska vindtunnelanläggningen kommer anstalten att i än högre grad än nu bli en institution, som domineras av forskningsverksamhet.

Yttrande

Flygförvaltningen anser försöksanstaltens resurser icke vara tillräckliga för att genomföra forskningsuppdragen i den takt som planerats och som svarar mot förvaltningens behov. Ämbetsverket tillstyrker därför i allt väsentligt anstaltens förslag till upprustning. De för nästa budgetår planerade beställningarna av forskning och försök vid försöksanstalten beräknas till 5,9 milj. kr. Förvaltningen biträder även förslaget om ändring av anstaltens namn till flygtekniska forskningsanstalten. En betydelsefull del av anstaltens verksamhet sägs motsvara vad som inom andra tekniska områden bedrivs vid försvarets forskningsanstalt.

Departementschefen

För innevarande budgetår har till avlöningar och omkostnader vid försöksanstalten anvisats sammanlagt 7,8 milj. kr. Därav beräknas 6,6 milj. kr. komma att återdebiteras anstaltens uppdragsgivare och tillgodoföras riksstatens inkomstsida. Mellanskillnaden, 1,2 milj. kr., är den s. k. nettoutgiften, som bestämmer anstaltens utrymme för egen forskning. För nästa budgetår räknar anstaltsstyrelsen med en ökning av inkomsterna i beställningsverksamheten med 0,5 milj. kr. till 7,1 milj. kr.

I fråga om nettoutgiften föreslår jag för nästa budgetår en höjning med 100 000 kr.

För drift och skötsel av den nya supersonisk-hypersoniska vindtunnelanläggningen, som väntas bli klar att tagas i bruk hösten 1963, torde — i anledning av vad därom föreslagits i petitaskrivelsen — under anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår böra anvisas sammanlagt 155 200 kr. för inrättande från och med den 1 januari 1963 av följande tjänster, nämligen en tjänst som avdelningschef i Bg 1, sex tjänster som förste forskningsingenjör, varav två i Ae och två i Ag 26 samt en i Ae och en i Ag 24, en tjänst som forskningsingenjör i Ae 23 samt fyra tjänster som avdelningsingenjör, varav en i Ae och två i Ag 21 samt en i Ae 19. Yrkandet om inrättande av en tjänst som forskningschef i Bp 3 på hållfasthetsavdelningen torde lämnas utan bifall liksom förslagen rörande ändrad lönegradsplacering för verkschefen och för en avdelningschef i Bp 1.

Vad härefter gäller yrkandena om ändrad anställningsform för viss personal tillstyrker jag för nästa budgetår inrättande — i utbyte mot motsvarande extra tjänster — av tre tjänster som avdelningsingenjör i Ae 21, en tjänst som försöksledare i Ae 17, två tjänster som ingenjör i högst Ae 15, två tjänster som ritare i Ae 13, en tjänst som fotograf i Ae 9 samt fyra tjänster som kanslibitråde i Ae 7.

Utöver vad nu sagts förordar jag i anslutning till den förväntade ökningen av beställningsvolymen höjning av anslagsposten Extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden med 258 000 kr. Till redan beslutade lönegradshöjningar och för löneklassförändringar bör vidare enligt anstaltsstyrelsens förslag (p. 5 och 6) upptagas höjningar med sammanlagt 38 100 kr. Till Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör slutligen anvisas ytterligare resp. 78 200 kr. och 7 500 kr. Jag har inte funnit anledning att förorda ändring av anstaltens benämning.

Vid bifall till vad jag i det föregående förslagit blir anslaget i sin helhet 6 137 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för flygtekniska försöksanstalten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för flygtekniska försöksanstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	232 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	18 600
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	2 255 700

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 602 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	971 400
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	56 800

Summa kr. 6 137 000

c) till *Flygtekniska försöksanstalten*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 137 000 kr.

[32] 6. Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 123 300	1 391 605
1961/62 (statsliggaren s. 985)	2 200 000	
1962/63 (förslag)	2 263 000	

Yrkande

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kr.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1960/61	Omkostnads- stat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63
1. Sjukvård m. m.	11 521	15 500	15 500 (—)
2. Ersättningar vid utrikes resor	41 700	42 000	50 000 (+ 8 000)
3. Övriga reseersättningar	10 964	19 500	19 500 (—)
4. Bränsle, elektrisk energi och vatten	360 055	360 000	360 000 (—)
5. Övriga expenser	334 996	386 700	395 000 (+ 8 300)
6. Publikationstryck	17 000	20 000	20 000 (—)
7. Anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrust- ning m. m.	580 333	1 314 300	1 390 000 (+ 75 700)
8. Bibliotek	14 998	25 000	30 000 (+ 5 000)
9. Avgifter för deltagande i fort- bildningskurser	2 000	2 000	2 000 (—)
10. Frakter och transporter	18 038	15 000	15 000 (—)
11. Verkskydd (ny delpost)	—	—	3 000 (+ 3 000)
			(+ 100 000)

Motiv

2. Det är av stor betydelse för flygforskningen att ett utbyte av forskningsresultat kan ske genom personliga kontakter. Ofta kan detta medföra, att planerade dyrbara undersökningar ej behöver komma till utförande eller ges en annan inriktning än som tidigare planerats. Under kommande budgetår väntas cirka 15 000 kr. kunna debiteras flygförvaltningen och andra uppdragsgivare.

5. Av de 395 000 kr., som begärs för övriga expenser avser 90 000 kr. kostnader för städning och vakthållning, 158 000 kr. hyra för hålkortsmaskiner och 147 000 kr. kostnader för papper, telefon, kontorsutensilier m. m. Det ökade medelsbehovet för nästa budgetår sammanhänger med verksamhetsökningen.

7. Tyngre och dyrbarare utrustningsenheter anskaffas med medel från det särskilda utrustningsanslaget, medan övrig utrustning anskaffas med medel från förevarande delpost. Inköp av apparater, material och halvfabrikat måste till följd av den förutsedda omfattningen och inriktningen av verksamheten väsentligt öka i omfattning. Till följd av att anstaltens maskiner och apparater blir alltmer komplicerade väntas även reparations- och underhållskostnaderna öka.

8. Då litteraturen på såväl det flygtekniska området som på vissa gränsområden härtill, exempelvis matematik, fysik och mätteknik, blivit allt mer omfattande måste litteraturinköpen väsentligt ökas. Detta är nödvändigt för att försöksanstalten skall kunna tillfredsställande följa den flygtekniska utvecklingen.

11. Civilförsvarsstyrelsen har meddelat, att anstalten skall äska medel för den materialanskaffning, utbildning m. m., som erfordras för anstaltens verkskydd. Det begärda beloppet har beräknats i samråd med civilförsvarsstyrelsen.

Departementschefen

I anslutning till den ökade beställningsverksamheten föreslår jag uppräkning av delposten Anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrustning m. m. med 50 200 kr. samt av delposten Övriga expenser med 8 300 kr. Kostnaderna under nästa budgetår för personalens deltagande i fortbildningskurser uppskattar jag till 3 500 kr. Ytterligare torde under anslaget 3 000 kr. böra anvisas för verkskyddsändamål. I övrigt bör oförändrade belopp upptagas under de skilda posterna.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit blir anslaget i sin helhet 2 263 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 263 000 kr.

[33] 7. Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	100	559 537	25 349
1961/62 (statsliggaren s. 986) ...	200 000		
1962/63 (förslag)	300 000		

Yrkande

Styrelsen för flygtekniska försöksanstalten (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 470 000 kr.

Motiv

Styrelsen finner den tillämpade principen att försvaret bekostar sådan utrustning, som är nödvändig för försvaret, vara ändamålsenlig. I enlighet härmed begär styrelsen endast medel till utrustning för allmänna flygforskningsändamål samt för forskningsverksamhetens effektivisering. Till följd av att utrustningsanslaget för budgetåret 1960/61 nedsattes till ett formellt belopp av 100 kr. och för innevarande budgetår upptagits med endast 200 000 kr. föreligger ett stort ackumulerat behov av sådan utrustning, som anskaffas med medel från förevarande anslag. För nästa budgetår anges utrustningsbehovet uppgå till, för aerodynamiska avdelningen I 846 000 kr., för aerodynamiska avdelningen II 285 000 kr., för hållfasthetsavdelningen 295 000 kr. och för verkstaden 244 000 kr.

Departementschefen

Jag är inte beredd att för nästa budgetår tillstyrka större höjning av detta anslag än med 100 000 kr. Jag förutsätter därvid att försvaret, på sätt som skett hittills, bekostar för sina uppdrag nödvändig utrustning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

[34] 8. Statens skeppsprovninganstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	922 100	939 332
1961/62 (statsliggaren s. 986)	1 003 000	
1962/63 (förslag)	1 040 000	

Yrkande

Styrelsen för statens skeppsprovninganstalt (skr. 18/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 142 400 kr.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 avdelningsingenjör Ae 21	21 276
b) 4 ingenjörer Ae 17	68 544
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 3 avdelningschefer Be 1—Be 3	10 152
b) 1 kamrerare Ae 17—Ae 19	888
3. Ändrad anställningsform:	
a) 1 förste forskningsingenjör Ag 26—Ae 26	—
b) 1 ingenjör Ag 17—Ae 17	—
c) 1 kassör Ag 13—Ae 13	—
4. Löneklassändringar	3 009
5. Grundlöneändringar jämlikt prop. 142/1961	3 300

	Ökning
6. Rörligt tillägg	32 150
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 100
8. Avrundning	— 19
	142 400

Motiv

Styrelsen framhåller, att uppdragen hos anstalten under senare år alltmer kommit att avse komplicerade experimentella och teoretiska problem. Av inkomsterna under det tilländalupna budgetåret kunde sålunda icke mindre än 70 procent hänföras till experimentell och teoretisk målforskning, medan återstoden avsåg mera rutinemässig provning och undersökning. Angivna förskjutning i uppdragsverksamheten sammanhänger med den snabba utvecklingen inom skeppsbyggnadstekniken. Att följa med i denna utveckling är av vitalt intresse för svensk varvsindustri, som därvid måste ställa ökade krav på skeppsprovningens anstalten i fråga om moderna och konkurrenskraftiga lösningar på olika fartygshydromekaniska problem. Vad angår den militära skeppsbyggnaden erinras om hur framstegen inom vapentekniken framtvingat en ändrad sammansättning av den svenska örlogsflottan. Härmed följande omställnings- och nydaningsarbete medför en rad forskningsuppgifter för anstalten. De ökade prestandakrav, som uppställs vid nybyggna, berör sålunda nära fartygens hydromekaniska egenskaper, såsom i fråga om propulsion, kurs- och fartstabilitet, manöverbarhet etc.

För att kunna lösa de växande och alltmera krävande uppgifter, som den antydda utvecklingen aktualiserar, är det nödvändigt att skapa bättre arbetsbetingelser för anstalten. I personellt hänseende krävs såväl ett ökat antal kvalificerade forskare som en ökad kader av ingenjörer med teknisk gymnasieutbildning. I utrustningshänseende är det angeläget, att frågorna om anordnande av ett kavitationslaboratorium och av en styrnings- och manöverbassäng får en lösning. Särskilda projekteringsmedel äskas i detta sammanhang. Även viss annan utrustningsanskaffning bör komma till stånd.

Vad angår det ekonomiska utfallet av verksamheten vid anstalten under det gångna budgetåret, utgjorde inkomsterna av uppdragen 1 258 000 kr., medan ianspråktaga medel till avlöningar och omkostnader uppgick till 1 121 000 kr.

Beträffande de särskilda yrkandena under avlöningsanslaget anföres bl. a. följande.

1 a). Anstalten har under senare år i ökad utsträckning utnyttjat matematikmaskiner för sitt beräkningsarbete. För uppgifterna med programmering och kodning i detta sammanhang bör en tjänst som ingenjör i Ae 21 inrättas. Innehavaren av befattningen torde lämpligen vara gymnasieingenjör med viss specialutbildning.

1 b). För att effektivt kunna utnyttja den kvalificerade forskarpersonalen

bör denna i möjligaste mån avlastas från mindre krävande tekniska beräkningar och bearbetningar. Ur denna synpunkt bör på beräkningsavdelningen fyra gymnasiengörstjänster i Ae 17 inrättas.

2 a). Den ökade inriktningen av anstaltens verksamhet på teoretisk och experimentell målforskning och den successiva utvidgningen av forskningsfältet har ställt stora krav på resp. avdelningschefer i fråga om såväl arbetsinsatser som vetenskaplig förmåga. En lönegradsuppflyttning till Be 3 är därför väl motiverad. För att så sker talar även att motsvarande avdelningschefstjänster vid statens provningsanstalt och flygtekniska försöksanstalten är placerade i nämnda lönegrad.

2 b). I kamrerarens uppgifter ingår att leda arbetet inom anstaltens kansli, att vara föredragande i personalärenden, att verkställa ekonomiska och administrativt betonade utredningar samt att vara sekreterare åt styrelsen. I motsvarande mån som verksamheten vid anstalten växt och fått en mera differentierad karaktär har kamrerarens uppgifter ökat och blivit mera ansvarsfulla. Icke minst gäller detta i fråga om de ekonomiskt utredande och planerande uppgifterna. En uppflyttning till lönegrad Ae 19 bör därför ske.

3 a—c). Tjänsterna som förste forskningsingenjör i Ag 26 och ingenjör i Ag 17 är placerade på resp. mättekniska och elektrotekniska sektionerna inom drifts- och verkstadsavdelningen. Tjänsten som kassör i Ag 13 är placerad på kansliet. Samtliga tre befattningar har inrättats under år 1961.

Yttranden

Marinförvaltningen tillstyrker av anstaltens styrelse framförda förslag.

Statens lönenämnd, som yttrat sig om yrkandena under p. 1 a—b) samt 2 b), har icke något att erinra mot förslaget om inrättande av en avdelningsingenjörstjänst i Ae 21. Vad angår de föreslagna tjänsterna som ingenjör i Ae 17 ifrågasätter nämnden, om det icke med hänsyn till personaluppsättningen i övrigt på ifrågavarande avdelning vore tillfyllest med två tjänster i Ae 17 och två i högst Ae 15. Yrkandet om uppflyttning av en kamrerare-tjänst från Ae 17 till Ae 19 kan nämnden icke tillstyrka.

Departementschefen

I anledning av yrkandena om nya tjänster vid anstalten tillstyrker jag inrättandet av en tjänst som avdelningsingenjör i Ae 21. Vidkommande förslagen om ändrad anställningsform förordar jag, att en förste forskningsingenjör i Ag 26 överföres på extra ordinarie stat. För redan genomförda lönegradsuppflyttningar och för löneklassändringar torde en uppräkning ske i enlighet med anstaltens bedömning. Posterna till rörligt tilllägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter höjes med 15 900 resp. 1 000 kr.

För nästa budgetår torde anslaget i överensstämmelse med vad jag sålunda anfört böra upptagas med (1 003 000 + 37 000) 1 040 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skeppsprovninganstalt, som föranleds av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skeppsprovninganstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	73 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	2 600
3. Avlöningar till extra tjänstemän, verkstadsarbetare och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	285 700
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	496 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	170 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	11 400
	Summa kr. 1 040 000

c) till *Statens skeppsprovninganstalt*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 040 000 kr.

[35] 9. Statens skeppsprovninganstalt: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	118 600	181 760
1961/62 (statsliggaren s. 987)	144 000	
1962/63 (förslag)	187 000	

Yrkande

Styrelsen för statens skeppsprovninganstalt (skr. 18/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 51 800 kr.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1961/62	Omkostnadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård m. m.	1 045	1 500	1 500	(± 0)
2. Reseersättningar	3 923	6 000	6 000	(± 0)
3. Bränsle, lyse, vatten	34 710	40 000	40 000	(± 0)
4. Övriga expenser	51 973	34 400	83 000	(+ 48 600)
5. Publikationstryck	4 800	4 800	8 000	(+ 3 200)
6. Bibliotek	3 975	4 000	4 000	(± 0)
7. Provningsmateriel m. m.	10 023	7 500	7 500	(± 0)
8. Verktyg, förbrukningsartiklar m. m.	67 751	44 000	44 000	(± 0)

Anslagspost (delpost)	Nettout- gift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
9. Underhåll av maskiner och apparater.....	2 397	1 500	1 500	(± 0)
10. Frakter och transporter.	1 163	300	300	(± 0)
				<u>(+ 51 800)</u>

Motiv

4. Styrelsen understryker angelägenheten ur rationaliseringssynpunkt av att anstalten beredes möjlighet att anskaffa lämplig räkne- och kontorsmaskinutrustning. För nästa budgetår äskas 36 200 kr. för ändamålet. Av nämnda belopp avser 25 000 kr. anskaffning av en s. k. flexowriter, d. v. s. en automatisk skrivmaskin för utskrift av matematikmaskinberäkningar, 2 800 kr. inköp av två elektriska skrivmaskiner med specialtyper, 5 000 kr. inköp av en helautomatisk räknemaskin samt 3 400 kr. anskaffning av fyra stycken konventionella räkneapparater. — Ytterligare 6 000 kr. erfordras för att försliten fotografisk utrustning skall kunna ersättas. Fråga är närmast om en ny filmprojektor och en ny förstöringsapparat. — För kompletterings- och ersättningsanskaffning av armatur, kontorsmöbler och gardiner är ett ökat medelutrymme om 4 400 kr. erforderligt. — Höjda städlöner och ökade telefonkostnader motiverar slutligen en uppräknig med tillhoppa 2 000 kr. — I enlighet med det anförda bör posten Övriga expenser ökas med (36 200 + 6 000 + 4 400 + 2 000 =) 48 600 kr.

5. Posten till publikationstryck har varit upptagen med oförändrat belopp sedan budgetåret 1956/57. Den ökade verksamheten och de stigande tryckningskostnaderna bör nu motivera en uppräknig, förslagsvis med 3 200 kr.

Departementschefen

För att möjliggöra vissa engångsanskaffningar av arbetsbesparande räkne- och kontorstekniska hjälpmedel torde posten Övriga expenser uppräknas med 25 000 kr. För samma ändamål bör jämväl nästa budgetår den i fjol under nämnda post gjorda engångsanvisningen om 10 000 kr. stå till anstaltens förfogande. I övrigt tillstyrker jag höjning av posten Publikationsstryck med 1 000 kr., posten Verktyg, förbrukningsartiklar etc. med 15 000 kr. och posterna Underhåll av maskiner och apparater samt Frakter och transporter med vardera 1 000 kr. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra upptagas med (144 000 + 43 000 =) 187 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skeppsprovninganstalt*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 187 000 kr.

[36] 10. Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning

1962/63 (förslag) 85 000

Styrelsen för statens skeppsprovning (skr. 18/8 1961) hemställer om ett anslag å 385 000 kr. för viss utrustningsanskaffning. Av beloppet avser 300 000 kr. en s. k. derivatavåg. En sådan erfordras för att experimentellt bestämma vissa krafter, som påverkar ett försöksobjekt under icke-stationära förhållanden. Återstående 85 000 kr. hänför sig till en elektrisk analogmaskin. Denna är en slags matematikmaskin, som möjliggör studium av vissa dynamiska förlopp, vilka icke kan reproduceras vid fysikaliska modellförsök i vatten.

Departementschefen

För att möjliggöra anskaffning av en elektrisk analogmaskin är jag beredd att för nästa budgetår tillstyrka anvisning av 85 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skeppsprovning*: *Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kr.

E. Teknisk forskning

[37] 1. Statens tekniska forskningsråd

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	144 600	144 671
1961/62 (statsliggaren s. 987)	162 000	
1962/63 (förslag)	210 000	

Yrkande

Statens tekniska forskningsråd (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 99 000 kr.

	Ökning
1. Ny tjänst som biträdande sekreterare i Ag 23	28 400
2. Ny tjänst som biträdande sekreterare i Ag 19	23 100
3. Ökat arvode till sekreteraren, motsv. A 26—B 1	9 600
4. Ökat arvode till kamreraren	1 200
5. 1 kanslibiträde Ae 7—kontorist Ae 9	1 300
6. Ersättning till övrig kanslipersonal samt ökning av expenser.....	35 000
7. Ökade pensionskostnader	400
	<hr/>
	+ 99 000

Motiv

1,2. Rådets sekretariat kan icke med nuvarande personaluppsättning på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina arbetsuppgifter, vilket är av största betydelse med tanke på det allmännas intresse av att verksamheten löper på ett ändamålsenligt sätt. Rådets huvudsekreterare måste avlastas för att denne skall få tillräckliga möjligheter att bland annat handlägga principiella frågor, verkställa utredningar och företräda rådet hos myndigheter och organisationer. Avlastningen gäller främst viss handläggning av bidragsärenden, förande av protokoll samt viss kontakt med de på fältet verksamma forskarna. Av de nya biträdande sekreterarna bör en ha civilingenjörskompetens. Av den andra bör krävas god teknisk vetenskaplig insikt samt praktisk teknisk erfarenhet.

3,7. Sekreterarens löneställning höjdes den 1 juli 1960. Härigenom undvek man ett då besvärligt byte på sekreterartjänsten. Behovet att kunna förvärva och behålla kvalificerad person som sekreterare kommer att göra sig starkare gällande än tidigare. Vidgade arbetsuppgifter motiverar därjämte att sekreterarens lönevillkor förbättras. I anslutning härtill bör sekreterarens pensionskostnad justeras till det högre lönebeloppet.

4,5. Arbetsbelastningen vid den kamerala avdelningen är i ständigt sti-

gande. En förbättring av den tjänstgörande personalens avlöningsförmåner är därför erforderlig. Detta bör ske genom att dels höja kamrerarens arvode, dels ombilda en kanslibiträdestjänst till kontoristbefattning.

6. Kanslipersonalen i övrigt bör förstärkas varjämte ökade medel begärs för att möta ofrånkomliga ökning på expenssidan.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över förslagen under p. 1, 2, 4 och 5, kan icke tillstyrka förslaget om uppflyttning av tjänsten som kanslibiträde till kontorist. I övrigt har de framförda förslagen icke givit nämnden anledning till erinran.

Departementschefen

Då jag är ense med tekniska forskningsrådet om att den successivt ökade bidragsgivningen motiverar utbyggnad av rådets administrativa resurser förordar jag i anledning av förslagen i petitaskrivelsen uppräknade förevärande anslag med i ett för allt 48 000 kr. De ökade medlen torde i första hand böra användas för anställande av en biträdande sekreterare med arvode motsvarande högst 23 lönegraden samt av den ytterligare skriv- och kontorspersonal, varav behov kan föreligga. I nämnda belopp ingår även 1 200 kr. för att möjliggöra höjning av kamrerarens arvode. Däremot har jag inte ansett mig böra tillstyrka medelsanvisning för höjning av sekreterarens arvode eller förändring av en tjänst som kanslibiträde till kontorist. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Statens tekniska forskningsråd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kr.

[38] 2. Teknisk forskning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	5 100 000	4 377 467	2 056 105
1961/62 (statsliggaren s. 988) ...	5 600 000		
1962/63 (förslag)	6 500 000		

Yrkande

Statens tekniska forskningsråd (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 2 400 000 kr. Därjämte begärs 275 000 kr. för särskilda forskartjänster.

Motiv

Av rådets redogörelse för användningen av anslaget framgår, att under budgetåret 1960/61 till behandling förelegat ansökningar om bidrag å tillhoppa 8,0 milj. kr., varav i nya ansökningar 7,5 milj. kr. Under budgetåret har bidrag beviljats med 5,5 milj. kr. Av de för innevarande budgetår anvisade medlen hade vid ingången av budgetåret reservationsvis beviljats bidrag om tillhoppa 2,1 milj. kr.

I 1955 års universitetsutrednings femte betänkande (SOU 1958: 32) beräknades medelsbehovet under detta anslag för innevarande budgetår till 9,05 milj. kr. Med konstaterande av att detta belopp med omkring 60 procent överstiger det nuvarande anslaget belyser rådet konsekvenserna av den i jämförelse med behovet begränsade medelstildelningen. I den föreliggande situationen har det blivit ofrånkomligt för rådet att beskära eller avslå projekt av god forskningsklass. Ävenledes har rådet på grund av medelsbrist varit förhindrat att genom flerårskontrakt anställa forskare i önskvärd omfattning. Kännbara reduktioner i anslagen till ledande elektronikforskningsgrupper har också måst vidtagas. Även för Svenska forskningsinstitutet för cement och betong har bidragstildelningen reducerats.

Rådet har hittills endast i ringa omfattning kunnat lämna bidrag för *forskningsverksamhet förlagd till företagens egna laboratorier*. Inom näringslivet ställs man ofta inför frågeställningar av sådan art, att de i och för sig utgör lämpliga forskningsobjekt men likväl inte — främst av ekonomiska skäl — blir föremål för bearbetning. Med förhållandevis små kostnader skulle mera allmänna projekt under ledning av forskare anknutna till produktionen jämförelsevis snabbt kunna ge ekonomiskt värdefulla resultat. Självklart är det här inte, anför rådet, fråga om ett subventionerande av en enbart i det enskilda företagets intresse bedriven verksamhet. Vad rådet avser är att genom samverkan med näringslivet åstadkomma ett nyttillskott som kan bidra till ny eller förbättrad produktion och ökad internationell konkurrenskraft. Rådet finner därför starka skäl tala för att denna verksamhet under innevarande och kommande budgetår ökas i icke oväsentlig grad. Expansionen får dock icke ske till förfång för de forskargrupper som hittills åtnjutit rådets stöd.

Rådet erinrar om att flera andra forskningsråd har särskilda *forskar-tjänster* till sin disposition. För närvarande är sammanlagt 38 sådana tjänster i lönegraden Ae 25 inrättade. Inom det tekniska forskningsfältet föreligger samma primära behov av tjänster för kvalificerade forskare som inom andra områden, men detta kan icke i nuvarande anslagsläge tillgodoses i erforderlig omfattning. Särskilda forskare skulle kunna främja utvecklingen inom speciellt verkstadsteknisk, medicinsk-teknisk, bioteknisk och automatiseringsteknisk forskning samt forskning rörande tekniska tillämpningar inom fasta tillståndets fysik. Rådet begär därför — förutom 8 000 000 kr. under förevarande anslag — 275 000 kr. för anställande av åtta forskare med en medellön motsvarande A 25 samt bemyndigande att med dessa forskare teckna anställningskontrakt för högst tre år.

Behållningen i 1953 års fond för teknisk forskning, som för närvarande uppgår till cirka 500 000 kr., har av rådet hållits i beredskap för vissa angelägna, huvudsakligen större uppgifter.

Departementschefen

Anslaget till teknisk forskning har för vart och ett av de två senaste budgetåren höjts med resp. 600 000 och 500 000 kr. Samtidigt ökar emellertid behoven av bidrag till aktiva forskningsinsatser inom skilda grenar av tek-

niken. Även för nästa budgetår synes därför en höjning av anslaget böra äga rum. Jag föreslår att detsamma uppräknas med 900 000 kr. Däremot anser jag mig inte böra tillstyrka särskild medelsanvisning till anställande av forskare.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Teknisk forskning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr.

[39] 3. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 988)	260 000
1962/63 (förslag)	330 000

Av det för innevarande budgetår till akademien anvisade obetecknade anslaget har 135 000 kr. avsetts som bidrag till akademiens centrala verksamhet, 65 000 kr. som bidrag till akademiens försöksstation, 59 700 kr. som bidrag för teknisk-vetenskaplig kontaktverksamhet i Amerikas förenta stater och 300 kr. som arvode åt den av Kungl. Maj:t utsedde revisorn för akademien.

Yrkande

Ingenjörsvetenskapsakademien (skr. 31/8 1961) hemställer *dels* att bidraget till akademiens centrala verksamhet höjs med 15 000 kr., *dels* att bidraget till försöksstationen uppföres med oförändrat 65 000 kr., *dels* att bidraget för teknisk-vetenskaplig kontaktverksamhet i Amerikas förenta stater höjes med 70 300 kr.

Motiv

För den centrala verksamheten har akademien under en följd av år anhållit om höjning av statsbidraget. Härvid har hänvisats dels till den allmänna kostnads- och löneutvecklingen, dels till den växande omfattningen av akademiens verksamhet, bland annat på det internationella området. Akademien vidhåller sin uppfattning att det ej kan anses vara tillfredsställande att, vid en tidpunkt då såväl den statliga som den av enskilda medel bekostade forskningsverksamheten är under stark utveckling, akademien i realvärde räknat ges minskade resurser för sin verksamhet. Bidraget till den centrala verksamheten bör därför uppräknas med 15 000 kr., vilket i stort motsvarar lönekostnadsstegringarna under åren 1960 och 1961.

För den teknisk-vetenskapliga kontaktverksamheten i Amerikas förenta stater har akademien under en följd av år erhållit ett särskilt anslag på 57 600 kr. De verkliga kostnaderna har emellertid avsevärt överstigit detta belopp, varför medel måst anskaffas även från andra håll. Från och med budgetåret 1959/60 har bidrag för ändamålet erhållits från statens tekniska

forskningsråd. Under de tre sista budgetåren har på detta sätt erhållits 104 900 kr., 72 400 kr. resp. 72 400 kr.

Akademien finner det föga lämpligt, att statens tekniska forskningsråd belastas med en regelbundet återkommande kostnad av detta slag. Kostnaderna bör i stället helt täckas genom anslag å tionde huvudtiteln. För ändamålet bör anslaget uppräknas med 70 300 kr. Beloppet motsvarar ungefär de två senaste årens bidrag från tekniska forskningsrådet.

Departementschefen

Under detta anslag föreslår jag för nästa budgetår inte annan förändring, än att kostnaderna för kontaktverksamheten i USA — som jag tillmåter stor betydelse i vårt umgänge med utlandet på det tekniska området — synes i sin helhet böra bestridas från anslaget. Detta bör då höjas med avrundat 70 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 330 000 kr.

[40] 4. Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 473 000 kr. (statsliggaren s. 989).

Det mellan staten och Stiftelsen Svensk träforskning träffade avtalet om drift av Svenska träforskningsinstitutet upphör att gälla med utgången av juni 1962. Institutsstyrelsen har i skrivelse den 31 maj 1961 framlagt förslag till ny överenskommelse av innebörd i huvudsak, att verksamheten vid institutet under en femårsperiod, räknat från och med den 1 juli 1962, skall bedrivas efter i stort sett samma linjer som hittills. Dock anses ökade ekonomiska insatser från statens sida motiverade. Bland annat framläggs förslag om ändrad löneställning för flera tjänster vid institutet och om ökning av statens bidrag till omkostnader.

Med hänsyn härtill har chefen för handelsdepartementet, med stöd av särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t, den 13 oktober 1961 tillkallat en utredningsman för att verkställa utredning rörande nytt avtal angående bidrag till verksamheten vid Svenska träforskningsinstitutet, med befogenhet för utredningsmannen att med vederbörande enskilda intressenter ingå i förhandlingar och — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — träffa dylikt avtal. Utredningsmannen väntas komma att framlägga sitt förslag i sådan tid, att proposition i ämnet skall kunna avlämnas till 1962 års riksdag.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning av ärendet och därav föranledd proposition bör anslaget här upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 1 473 000 kr.

[41] 5. Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	250 000	259 451
1961/62 (statsliggaren s. 990)	270 000	
1962/63 (förslag)	278 000	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk textilforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till vissa befattningshavare vid Svenska textilforskningsinstitutet med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel skall också utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vidare skall staten enligt avtalet bidra till pensionskostnaderna för vissa befattningshavare. Slutligen skall staten svara för kostnaderna för uppvärmning av den staten tillhöriga institutsbyggnaden samt för vissa styrelsearvoden m. m. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till prop. 1960: 94.

Styrelsen för Svenska textilforskningsinstitutet (skr. 26/7 1961) hemställer om medelsanvisning i enlighet med avtalet, innebärande oförändrat anslag, 270 000 kr., för nästa budgetår.

I detta sammanhang torde få anmälas en för flera av de under handelsdepartementet lydande statsunderstödda branschforskningsinstituterna gemensam fråga, nämligen pensioneringens ordnande för den personal vid instituten, som avlönas helt eller delvis med statsmedel och beträffande vilken staten har att svara för vissa pensioneringskostnader. Hittills har pensioneringen varit ordnad genom försäkring i Svenska personalpensionskassan (SPP), därvid staten betalat de fortlöpande försäkringsavgifterna. Efter införande av den allmänna tilläggpensioneringen måste detta system läggas om. I vilken ordning så lämpligast bör ske har varit föremål för utredning inom handelsdepartementet. Den härför anlitade utredningsmannen, byrådirektören Olof Kalén, har den 1 november 1961 framlagt en promemoria angående *pensionsfrågan för personalen vid vissa branschforskningsinstitut*. Promemorian har varit föremål för remissbehandling. För innehållet i promemorian och i yttrandena över densamma torde nu få lämnas en närmare redogörelse.

Utredningspromemorian.

Utredningsmannen redogör inledningsvis för nuvarande pensionsförhållanden vid de fyra branschforskningsinstitut, som behandlas i promemorian, nämligen Svenska träforskningsinstitutet, Svenska textilforskningsinstitutet, Svenska institutet för konserveringsforskning samt Institutet för optisk forskning. Verksamheten vid instituten regleras genom avtal mellan Kungl. Maj:t och vederbörande stiftelse. Instituterna äger själva överenskomma med sin personal om villkoren för anställning och i princip råder alltså en fri löne- och pensionsättning inom ramen för de ekonomiska resurserna. Däre-

mot regleras ingående storleken av statens bidrag till löner och pensioner i vederbörande avtal. I fråga om lönernas storlek görs därvid jämförelse med löneställningen för statsanställda med likvärdiga arbetsuppgifter. Bidrag utgår dock icke för lönedelar motsvarande ålderstilläggen för statsanställda.

Pensioneringsbestämmelserna i avtalen innebär i stort sett, att staten betalar fortlöpande försäkringsavgifter till SPP för innehavare av vissa högre med statsmedel avlönade befattningar ävensom för annan befattningshavare med lön av statsmedel, som är anställd vid institutet sedan minst två år och som enligt styrelsens bedömning bör komma i åtnjutande av pensionsförsäkring.

Omfattningen av berörda pensionsförsäkring motsvarar i allt väsentligt den s. k. normalplan, som före den allmänna pensionsreformen tillämpats inom SPP, men försäkringarna avser endast de grundlöner enligt 1947 års statliga löneplan, vilka tagits till utgångspunkt för beräkningen av statens lönebidrag. Lönedelar motsvarande ålderstillägg för statsanställda ävensom de under 1950-talet kraftigt ökade rörliga tilläggen har alltså icke beaktats vid tecknandet av ifrågakvarande försäkringar. I vissa fall har tecknandet av pensionsförsäkring, som här avses, uppskjutits i avvaktan på att pensionsfrågan skall ges en mera definitiv lösning.

Förutom de av staten bekostade pensionsförsäkringarna förekommer av industrimedel bekostade pensionsförsäkringar i SPP. De utgör i en del fall påbyggnader till de av statsmedel finansierade grundförsäkringarna.

Vidare har staten lämnat en särskild pensionsutfästelse beträffande den med statsmedel avlönade personalen. Enligt medgivande av 1953 års riksdag (jfr statsverksprop. 1953 X ht p. 35, SU 10, Rskr 10) äger nämligen Kungl. Maj:t vid uppkommande pensionsfall meddela föreskrift om provisorisk höjning av utgående pension genom tillägg av statsmedel inom ramen för vad som kan utgå enligt statliga pensionsförfattningar. Medgivandet har senare fått avseende även å befattningshavare, som avgått ur tjänst utan att ha uppnått pensionsåldern.

Den under senare år etappvis beslutade allmänna pensionsreformen — huvudsakligen innefattande förbättring av folkpensioneringen och införande av lag om allmän tilläggspension (ATP) — har, framhåller utredningsmannen, påkallat genomgripande omläggningar av tidigare existerande pensionsanordningar.

Staten har beträffande sina anställda infört ett system med bruttopensioner i den meningen, att i pensionsutfästelsen inkluderas blivande lagfästa förmåner. Pensionsutfästelsen inom ramen för bruttosystemet är så konstruerad, att den inte kan försäkras i vanlig mening, ett förhållande som bör ses mot bakgrunden av statens möjligheter till uttaxering av erforderliga pensionsmedel vid varje utbetalningstillfälle.

På det privata området är man däremot hänvisad till förhandstäckning av pensionskostnaderna — genom försäkringsinrättning eller liknande — för att kunna säkerställa pensionsförpliktelsen. Den privata tjänstepensioneringens beroende av förhandstäckningen speglas i de efter den all-

männa pensionsreformen träffade pensionsuppgörelserna för industriens tjänstemän m. fl. Den för hela näringslivet normgivande överenskommelsen den 30 juni 1960 mellan Svenska Arbetsgivareföreningen, Svenska Industrijämnstemanaförbundet och Sveriges Arbetsledareförbund om rekommendation i pensionsfrågan är sålunda baserad på att pensionsutfästelserna skall försäkras eller på jämförligt sätt tryggas. Pensionsförmånssystemet inom detta område har därför i huvudsak måst utformas enligt nettometod innebärande att systemet exkluderar lagfästa förmåner. I fråga om ålderspension försäkras sålunda enligt huvudregeln 65 procent av lönen för tid före 67 års ålder och 10 procent för tid efter 67 års ålder. För lönedelar ovanför viss gräns — denna sammanfaller med den gräns vid något mer än 32 000 kr., över vilken inkomsten undantages från beräkning av ATP — gäller särskilda regler liksom även övergångsvis under ATP:s uppbyggnad. Vid avbrott i försäkringen — den anställde kan ju sluta, eventuellt på grund av att hans företag upphör — äger försäkringstagaren rätt till pension svarande mot de avgifter, som hunnit betalas under försäkringstiden.

Vad familjepensioneringen beträffar har — vid sidan av folkpension och ATP samt före år 1960 intjänad familjepensionsrätt — det normgivande industriavtalet lagt tyngdpunkten på en grupplivförsäkring, lika för alla oberoende av löneställning. För de statsägda bolagen och en del andra avtalsområden, där man i övrigt mycket nära följt industriuppgörelsen, har man stärkt efterlevandeskyddet efter varierande modeller. I allmänhet har det gällt änkepensionen, vilken byggts ut för lönedelar ovanför den nyss omnämnda inkomstgränsen inom ATP-systemet.

De nu ifrågavarande pensionsavtalen för industriområdet m. fl. har satts i kraft den 1 januari 1960 och löper i första hand intill den 1 januari 1966.

Utredningsmannen framlägger härefter vissa principiella synpunkter på tjänstepensionsfrågan för personalen vid branschforskningsinstitutet. Anledningen till att branschforskningsinstitutets personal i motsats till en del andra personalgrupper inom statsunderstöd verksamhet inte inordnats under rent statlig pensionering torde enligt utredningsmannen främst ha varit samhörigheten med industrien i vad gäller personalens rekryterings- och befordringsförhållanden. Det råder vidare en så nära samverkan mellan forskningsverksamheten vid institutet och den av industrien själv organiserade eller bekostade forskningen, att det skulle erbjuda avsevärda praktiska olägenheter med en differentiering i pensionshänseende allt eftersom personalen arbetar i statsunderstödd forskning eller i industriforskning. Av betydelse i detta sammanhang är även att utfästelserna enligt statens förmånssystem inte är försäkringsbara och att det därför inte är möjligt att med detta system såsom finansieringsobjekt kontinuerligt ha pensionsförpliktelserna slutbetalda, vilket får anses önskvärt på verksamhetsområden där staten inte är formell garant utan endast bidragsgivare.

Vid angivna förhållanden förefaller det vara naturligt, anför utredningsmannen, att den pensionsreglering för branschforskningsinstitutets personal, som nu påkallas av den allmänna pensionsreformens genomförande, sker i principiell överensstämmelse med det nyssnämnda industriavtalet. I

likhet med vad som skett på åtskilliga håll synes änkepensionsrätt böra grundas även på lönedelar mellan nyssnämnda inkomstgräns inom ATP-systemet och dess dubbla belopp. Med hänsyn till att branschforskningsinstitutet har jämförelsevis små personalnumerärer, torde pensioneringen och grupplivförsäkringen böra ordnas genom central försäkring och lämpligen i SPP, där personalen för närvarande är pensionsförsäkrad.

Den nya pensionsordningen torde för branschforskningens personal liksom för industritjänstemännen böra tillämpas räknat fr. o. m. den 1 januari 1960. Enär det under senare år förekommit uppskov med tecknandet av pensionsförsäkringar, riskeras luckor i pensionsskyddet i händelse av att pensionsfall inträffar, innan de föreslagna nya försäkringarna är ordnade. Skulle något sådant fall uppkomma, torde därvid få tagas under övervägande om särskilt understöd bör utgivas.

Pensionskostnaderna torde vid ett genomförande av den angivna pensionsordningen i fortsättningen komma att utgöras av ATP-avgifter och SPP-avgifter. ATP-avgifterna kommer till en början att röra sig om ett par procent av utgående löner men efter hand växa till 10 å 15 procent. SPP-avgifterna, som räknat i procent av lönerna kan variera rätt avsevärt från år till år och även utfalla olika för de särskilda instituten, kan beräknas till 6 å 8 procent av lönesumman för hela branschforskningen.

För att den nya pensionsordningen skall kunna införas vid instituten erfordras enligt utredningsmannen att staten och stiftelserna träffar överenskommelser om fördelningen av kostnaderna för ATP och kompletteringspensionen. I avtalen torde intagas bestämmelser om denna fördelning och de bestämmelser i övrigt som erfordras för att statens bidrag till pensioneringen skall kunna beräknas.

Utredningsmannen framhåller, att det av administrativa skäl vore önskvärt om statens bidrag till pensioneringen kunde utgå med en för all framtid eller för varje särskild avtalsperiod fast procent av statens årliga lönebidrag. Med hänsyn till svårigheterna för de mindre instituten att verkställa den kostnadsutjämnning mellan olika år som variationerna i SPP-avgifterna gör nödvändig, och enär ATP ännu inte kommit i jämvikt, synes en schablonregel av angivet slag dock inte böra införas under nu löpande avtalsperioder. I stället föreslår utredningsmannen, att staten i fortsättningen för envar befattningshavare bestrider de på viss tid belöpande avgifterna till ATP och SPP i samma relation som lönen för samma tid bestrides av statsmedel.

Utredningsmannen har även beräknat kostnaderna för den föreslagna nya pensionsordningen. På grundval av löneuppgifter för år 1961 beräknar utredningsmannen de sammanlagda avgifterna till SPP och ATP för vart och ett av åren 1960—1962 till i runda tal följande belopp, nämligen för träforskningsinstitutet 145 700 kr., varav statens bidrag skulle utgöra 123 500 kr., för textilforskningsinstitutet 79 600 kr. respektive 20 300 kr., för konserveringsforskningsinstitutet 67 300 kr. respektive 48 100 kr., samt för institutet för optisk forskning 17 500 kr. respektive 12 100 kr.

Yttrandena

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av Stiftelsen Svensk träforskning, Stiftelsen Svensk textilforskning, Stiftelsen Svensk konserveringsforskning och Stiftelsen Svensk optikforskning. Samtliga dessa har tillstyrkt utredningsförslaget eller lämnat detsamma utan erinran.

Departementschefen

Vid en del av de under handelsdepartementet sorterande statsunderstödda branschforskningsinstituterna svarar staten avtalsenligt för lönekostnaderna för vissa i avtalet angivna befattningshavare och grupper av befattningshavare. Avvägningen av statsbidraget bygger på jämförelse med löneställningen för statsanställda med likvärdiga arbetsuppgifter, dock att bidraget inte omfattar lönedelar motsvarande de statliga ålderstilläggen. På detta sätt är statsbidraget till löner utformat vid träforskningsinstitutet, textilforskningsinstitutet, konserveringsforskningsinstitutet och institutet för optisk forskning. Staten svarar i dessa fall även för kostnaderna för vederbörande befattningshavares pensionering. Pensionsfrågan har hittills varit ordnad genom anslutning till Svenska personalpensionskassan (SPP). Till grund för storleken av försäkringsavgifterna och av utgående pensioner har legat grundlönerna enligt 1947 års statliga löneplan. Ändring därutinnan har under senare år inte vidtagits i avvaktan på resultaten av pågående utredningar rörande den allmänna pensioneringen (ATP) och den statliga personalpensioneringen.

Hur pensionsfrågan vid här åsyftade branschforskningsinstitut för framtiden bör ordnas har nu varit föremål för utredning inom handelsdepartementet. Den härför anlitade utredningsmannen har den 1 november 1961 lagt fram ett förslag till lösning, som i huvudsak innebär att den med statsmedel avlönade personalen hos instituten skall, räknat från och med den 1 januari 1960, komma i åtnjutande av samma pensionsförmåner som industriens tjänstemän m. fl. enligt de för denna grupp på arbetsmarknaden särskilt träffade pensionsuppgörelserna (ITP). De löpande försäkringsavgifterna avseende såväl ATP som ITP förutsättes skola betalas av staten. I de fall staten bidragsvägen inte svarar för hela lönen föreslås, att pensionskostnaderna delas mellan staten och vederbörande instituts huvudman, stiftelsen, i proportion efter statens respektive stiftelsens andel i hela lönekostnaden.

Utredningsmannens förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de berörda stiftelserna, efter hörande av styrelserna för resp. institut.

För egen del har jag funnit utredningsförslaget till ordnande av pensionsfrågan vid ifrågavarande branschforskningsinstitut innebära en för staten ur skilda synpunkter godtagbar lösning. Att ITP-alternativet valts anser jag i likhet med utredningsmannen motiverat med hänsyn till branschforskningsinstitutens samhörighet med industrien i vad gäller personalens rekryterings- och befordringsförhållanden. Över huvud taget råder mellan den forskningsverksamhet, som äger rum vid branschforsknings-

instituten, och den av industrien själv organiserade forskningen en så nära samverkan, att det skulle erbjuda avsevärda praktiska olägenheter med en differentiering i pensionshänseende allt efter som personalen arbetar i statsunderstödd forskning eller i industriforskning. Som utredningsmannen förutsatt torde kompletteringspensioneringen böra ordnas genom central försäkring, lämpligast i SPP, där personalen för närvarande är pensionsförsäkrad. Jag tillstyrker även vad utredningsmannen förordat om bestridande av försäkringsavgifterna och har ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot förslagen i utredningspromemorian.

Övergång till det nya pensionssystemet förutsätter ändringar i gällande avtal mellan staten och resp. stiftelser om verksamheten vid instituten. Kungl. Maj:t torde under de skilda anslagspunkterna böra inhämta riksdagens bemyndigande att med stiftelserna överenskomma om erforderliga jämkningar i avtalstexterna. Därest riksdagen inte har någon erinran däremot torde det under tiden fram till den 1 juli 1962 få ankomma på Kungl. Maj:t att särskilt besluta i sådana uppkommande pensionsfall, där pensionsförsäkring inte har tecknats enligt de nya reglerna.

Vid nuvarande ATP-avgifter kommer omläggningen i kostnadshänseende att för statens del innebära en ökning med sammanlagt i runt tal 30 000 kr. På grundval av innehållet i avtalen och av uppgifter, som jag under hand inhämtat från instituten om storleken och sammansättningen under budgetåret 1962/63 av den med statsmedel avlönade personalen, uppskattar jag sålunda storleken av erforderligt statsanslag till bestridande av pensionskostnaderna vid vart och ett av här åsyftade fyra branschforskningsinstitut till, för träforskningsinstitutet 124 000 kr., innebärande en ökning med 29 000 kr., för textilforskningsinstitutet 32 000 kr., innebärande en ökning med 8 000 kr., för konserveringsforskningsinstitutet 48 100 kr., innebärande en minskning med 8 000 kr., samt för optikforskningsinstitutet 9 350 kr., innebärande en ökning med 1 000 kr.

Beräkningen för träforskningsinstitutets del är baserad på nu gällande avtal, som emellertid upphör den 30 juni 1962. Utredning pågår om träförfattande av nytt avtal för tiden därefter. Genom det nya avtalet kan den nyssnämnda siffran 124 000 kr. komma att något förändras. Hemställan i detta fall om medelsanvisning till gäldande av pensionskostnaderna för budgetåret 1962/63 torde få ske senare i vår, i samband med att det nya avtalet för träforskningsinstitutet underställes riksdagens prövning. Motsvarande hemställan i fråga om konserveringsforskningsinstitutet och institutet för optisk forskning må göras senare denna dag under resp. anslagspunkter. Rörande textilforskningsinstitutet föreslår jag nu till bestridande av pensionskostnaderna för statsavlönad personal där anvisande för nästa budgetår av 32 000 kr.

Vad gäller anslagsbehovet i övrigt för textilforskningsinstitutet tillstyrker jag institutsstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att — i anslutning till vad jag nyss förordat om nya grunder för pensionering av vissa befattningshavare vid bl. a. Svenska textilforskningsinstitutet och om bestridande av pensionskostnaderna — överenskomma med Stiftelsen Svensk textilforskning om sådana ändringar i det mellan staten och stiftelsen gällande avtalet om verksamheten vid institutet, vilka betingas av omläggningen;

b) till *Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 278 000 kr.

[42] 6. Bidrag till Metallografiska institutet

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 22 000 kr. (statsliggaren s. 990).

Nu gällande avtal mellan staten och Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning om driften vid Metallografiska institutet löper ut den 30 juni 1962. De med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 tillkallade särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning om den fortsatta verksamheten vid institutet och om vissa därmed sammanhängande frågor (jfr X ht 1961, s. 113) har med skrivelse den 20 oktober 1961 avlämnat ett stencilerat betänkande i ämnet. Remissbehandlingen är avslutad. På grundval av betänkandet och remissvaren har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1961 lämnat i uppdrag åt kommittén att förhandla med vederbörande enskilda intressenter om nytt avtal angående bidrag till verksamheten vid institutet efter den 30 juni 1962 och att — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — träffa dylikt avtal. Resultatet av förhandlingarna torde föreligga i sådan tid, att proposition i frågan skall kunna avlämnas till 1962 års riksdag.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts slutliga prövning av ärendet och därav föranledd proposition bör anslaget här preliminärt upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Metallografiska institutet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 22 000 kr.

[43] 7. Bidrag till Svenska institutet för konserveringsforskning

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	592 500	623 460
1961/62 (statsliggaren s. 990)	729 000	
1962/63 (förslag)	728 000	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk konserveringsforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till vissa befattningshavare vid Svenska institutet för konserveringsforskning. Av statsmedel skall också utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig statlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlöningsreglemente. Vidare skall staten enligt avtalet bidra till pensionskostnaderna för vissa befattningshavare. Slutligen skall staten svara för kostnaderna för underhåll av institutets byggnad samt bidra till täckande av vissa omkostnader, däribland arbetsgivarbidraget till den allmänna sjukförsäkringen. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till prop. 1961: 87.

Styrelsen för Svenska institutet för konserveringsforskning (skr. 2/6 1961) hemställer om anslagstilldelning i enlighet med avtalet, därvid anslagsmedlen för rörligt tillägg och för arbetsgivarbidrag m. m. föreslås uppräknade med resp. 4 000 kr. och 3 000 kr. I avvaktan på en reglering av pensionsfrågan har pensionsavgifterna beräknats efter hittills gällande grunder.

Departementschefen

Under återopande av vad jag vid anmälan tidigare denna dag av anslaget Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet anfört rörande nya grunder för pensionering av vissa befattningshavare vid bl. a. konserveringsforskningsinstitutet och om bestridande av pensionskostnaderna, föreslår jag *dels* att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att överenskomma med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning om sådana ändringar i gällande avtal mellan staten och stiftelsen, vilka betingas av omläggningen, *dels* att anslagsposten Pensionsavgifter i institutets stat för budgetåret 1962/63 bestäms till 48 100 kr., innebärande en minskning med 8 000 kr.

Institutsstyrelsens yrkanden om ökade medel för nästa budgetår till rörligt tillägg och till arbetsgivarbidrag m. m. bör biträdas.

I enlighet härmed minskar medelsbehovet under anslaget med netto 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att — i anslutning till vad jag tidigare denna dag förordat om nya grunder för pensionering av vissa befattningshavare vid bl. a. Svenska institutet för konserveringsforskning och om bestridande av pensionskostnaderna — överenskomma med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning om sådana ändringar i det mellan staten och stiftelsen gällande avtalet om verksamheten vid institutet, vilka betingas av omläggningen;

b) till *Bidrag till Svenska institutet för konserveringsforskning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 728 000 kr.

[44] 8. Bidrag till Institutet för optisk forskning

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	130 400	140 953
1961/62 (statsliggaren s. 991)	144 000	
1962/63 (förslag)	145 000	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen Svensk optikforskning skall av statsmedel utgå lön eller arvode till vissa befattningshavare vid Institutet för optisk forskning med i avtalet angivna belopp. Av statsmedel skall också utgå rörligt tillägg enligt de grunder, som gäller för närmast jämförlig befattningshavare, underkastad statens allmänna avlösningsreglemente. Vidare skall staten enligt avtalet bidra med pensionskostnaderna för vissa befattningshavare. Slutligen skall staten betala vissa smärre kostnader för styrelsearvoden m. m. ävensom tillhandahålla institutet lokaler. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till prop. 1960: 99.

Yrkande

Styrelsen för Institutet för optisk forskning (skr. 31/8 1961) hemställer om statsbidrag i enlighet med avtalet, innebärande oförändrat anslag, 144 000 kr.

Departementschefen

Under åberopande av vad jag vid anmälan tidigare denna dag av anslaget Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet anfört rörande nya grunder för pensionering av vissa befattningshavare vid bl. a. Institutet för optisk forskning, föreslår jag *dels* att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att överenskomma med Stiftelsen Svensk optikforskning om sådana ändringar i gällande avtal mellan staten och stiftelsen, vilka betingas av omläggningen, *dels* att anslagsposten Pensionsavgifter i institutets stat för budgetåret 1962/63 bestäms till 9 350 kr., innebärande en ökning med 1 000 kr.

Med hänsyn härtill och då i övrigt enligt institutsstyrelsens förslag torde räknas med oförändrat medelsbehov för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att — i anslutning till vad jag tidigare denna dag förordat om nya grunder för pensionering av vissa befattningshavare vid bl. a. Institutet för optisk forskning och om bestridande av pensionskostnaderna — överenskomma med Stiftelsen Svensk optikforskning om sådana ändringar i det mellan staten och stiftelsen gällande avtalet om verksamheten vid institutet, vilka betingas av omläggningen;

b) till *Bidrag till Institutet för optisk forskning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 145 000 kr.

[45] 9. Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	109 600	114 145
1961/62 (statsliggaren s. 992)	125 000	
1962/63 (förslag)	125 000	

Enligt avtal mellan Kungl. Maj:t och Stiftelsen för silikatforskning skall staten lämna ett årligt bidrag till verksamheten vid Svenska silikatforskningsinstitutet med 125 000 kr., därav 75 000 kr. är avsedda för avlöningar och 50 000 kr. för övriga kostnader. I fråga om bidraget till avlöningar gäller att vid förändringar i lönesättningen för befattningshavare, som är underkastade statens allmänna avlöningsreglemente, bidraget skall anpassas i motsvarande mån. — Beträffande avtalets närmare innehåll hänvisas till prop. 1961: 40.

I enlighet med förslag av styrelsen för Svenska silikatforskningsinstitutet (skr. 24/8 1961) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kr.

[46] 10. Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen

	Anslag
1960/61	15 000
1961/62 (statsliggaren s. 992).....	15 000
1962/63 (förslag)	15 000

Tekniska nomenklaturcentralen (skr. i augusti 1961) hemställer, att statsbidraget höjes med 25 000 kr. På längre sikt kommer centralens verksamhet att avsevärt hämmas om inte ökade medel ställs till förfogande.

Departementschefen

Kostnaderna för Tekniska nomenklaturcentralens verksamhet uppgår till i runt tal 180 000 kr. för år. Kostnaderna bestrids i allt väsentligt genom att centralen av sina kunder tar ut fasta årsavgifter och därutöver betalning för särskilda uppdrag. Tjänster m. m. åt statliga myndigheter tillhandahålls emellertid som regel kostnadsfritt. För detta senare förhållande saknas enligt min mening tillräckliga skäl i betraktande av det förhållandevis begränsade statliga bidrag, som lämnas åt centralen via förevarande anslag. Staten bör i detta fall — på samma sätt som gäller privata uppdragsgivare — betala särskilt för de tjänster m. m., som centralen efter beställning utför. Efter samråd under hand med Tekniska nomenklaturcentralens styrelse förutsätter jag att så sker från och med nästa budgetår. Någon höjning av detta riksstatsanslag blir därvid inte erforderlig. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 15 000 kr.

F. Atomenergiverksamhet**[47] 1. Delegationen för atomenergifrågor**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	130 000	137 937	99 473
1961/62 (statsliggaren s. 992) ...	150 000		
1962/63 (förslag)	150 000		

Från anslaget bestrides kostnaderna för delegationens egen verksamhet samt för delegationens reaktorförläggningsskommitté och de tekniska utredningar denna låter utföra.

I enlighet med förslag av *delegationen för atomenergifrågor* (skr. 1/9 1961) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Delegationen för atomenergifrågor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

[48] 2. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	98 100 000	116 200 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 993) ...	102 000 000		
1962/63 (förslag)	108 000 000		

Riktlinjer för utvecklingsarbetet på atomenergiområdet underställdes riksdagen år 1956 och lämnades därvid utan erinran (prop. 176, L³U 22, Rskr 344). En viss omläggning av atomenergiprogrammet godkändes av 1958 års B-riksdag (prop. B 49, SU B 94, Rskr B 123). — Riksdagarna åren 1957—1961 har till fullföljande av programmet anvisat sammanlagt 550,7 milj. kr. till Aktiebolaget Atomenergi och 70,0 milj. kr. till vattenfallsstyrelsen. Atomenergiverksamheten utgör en del av det investeringsprogram på energiområdet, som ingick i motiveringen till den av 1957 års riksdag beslutade allmänna energiskatten (prop. 175, BevU 47, Rskr 363).

Huvudansvaret för utvecklingsarbetet på atomenergiområdet i vårt land vilar på Aktiebolaget Atomenergi, som har sin verksamhet förlagd främst till Stockholm, Studsvik och Ranstad. Bolagets huvudkontor ligger i Stockholm, där även en del andra anläggningar är belägna, såsom vissa laboratorier, forskningsreaktorn R 1, en bränsleelementfabrik samt en anläggning för raffinering av högre uran. En bolaget tillhörig matematikmaskin är installerad vid tekniska högskolan i Stockholm. I Studsvik ligger bolagets forskningsstation med bl. a. reaktorerna R 0, R 2 och R 2-0 samt olika la-

boratorier. Utbyggnaden i Studsvik fortgår planenligt, och innevarande budgetår färdigställs en ny laboratoriebyggnad i anslutning till R 2, laboratorier för strålskydd och instrumentering samt för aktiv kemi m. m. Bland det som vidare skall tillkomma må nämnas en anläggning för mottagning och förvaring av förbrukade bränsleelement samt anläggningar för aktivt avfall och dekontaminering. I Ranstad pågår uppförandet av bolagets uranverk. — Bolagets personal uppgick den 30 juni 1961 till 1 352 personer.

Yrkande

Aktiebolaget Atomenergi (skr. 31/8 1961) hemställer, att förevarande anslag höjes med 26,1 milj. kr. till 128,1 milj. kr. Å kapitalbudgeten begäres oförändrat 20 milj. kr. Bolaget äskar sålunda för nästa budgetår sammanlagt 148,1 milj. kr.

Bolaget beräknar att för verksamheten under nästa budgetår ha disponibla — utöver de begärda anslagen — dels vissa inkomster, dels anslagsbesparingar m. m. från tidigare år. Inkomsterna uppskattas till 7,0 milj. kr. mot 8,0 milj. kr. för innevarande budgetår, medan besparingarna anges till 8,9 milj. kr. Bolaget räknar sålunda med att för nästa budgetårs verksamhet disponera sammanlagt (148,1 + 7,0 + 8,9 =) 164 milj. kr.

De mot dessa disponibla medel svarande bruttoutgifterna fördelar sig, enligt den av bolaget framlagda utgiftsplanen, med ca 95 milj. kr. på driftskostnader och ca 69 milj. kr. på anläggningskostnader. För vart och ett av innevarande och nästa budgetår anges den tänkta fördelningen av bruttoutgifterna för verksamheten mera i detalj sålunda.

Beräknad utgift 1961/62	Förslag för 1962/63	Ändring för 1962/63 i förhållande till 1961/62
mkr	mkr	mkr

A. Driftskostnader

1. Reaktorutveckling

a) Forsknings- och utvecklingsarbete	18,6	19,3	+ 0,7
b) Strålskyddsarbeten och avfallsbehandling	7,2	7,9	+ 0,7
c) Projekterings- och konstruktionsarbeten	10,2	9,2	— 1,0
d) Drift av R 0, R 1, R 2 och R 2—0 samt matematikmaskin	11,9	13,5	+ 1,6
e) Värmetekniskt laboratorium	3,3	3,5	+ 0,2
f) Tillverkning av bränsleelement	5,2	6,5	+ 1,3
g) Driftförberedelser och drift av Ågestaverket	3,2	5,5	+ 2,3

2. Kemisk forskning och produktion

a) Forskning och projektering	11,1	12,4	+ 1,3
b) Prospektering	0,9	1,0	+ 0,1
c) Gruvdrift och uranproduktion	2,2	2,7	+ 0,5
d) Inköp av uran och uranråvaror	1,3	2,2	+ 0,9

	Beräknad utgift 1961/62 mkr	Förslag för 1962/63 mkr	Ändring för 1962/63 i förhållande till 1961/62 mkr
<i>3. Gemensamma kostnader</i>			
a) Administration	2,9	3,3	+ 0,4
b) Allmän service	4,5	5,4	+ 0,9
<i>4. Ränta å lån från Statens utlåningsfonder</i>	1,5	3,0	+ 1,5
Summa driftkostnader	84,0	95,4	+ 11,4
 <i>B. Anläggningskostnader</i>			
<i>5. Stockholm</i>			
a) Byggnadsarbeten	3,3	4,3	+ 1,0
b) Anskaffningar för Ågestaverket	6,0	10,0	+ 4,0
<i>6. Studsvik</i>			
a) Byggnadsarbeten	20,0	18,0	— 2,0
b) Utrustning för R 2, R 2—0 m. m.	1,5	—	— 1,5
c) Utrustning för laboratorier m. m.	5,4	3,3	— 2,1
d) Anläggning för framställning av radioaktiva isotoper	0,3	—	— 0,3
<i>7. Ranstad</i>			
Nytt uranverk	23,0	33,0	+ 10,0
Summa anläggningskostnader	59,5	68,6	+ 9,1
Summa kostnader	143,5	164,0	+ 20,5

Motiv

Reaktorprogrammet. Bolagets verksamhet under de närmaste åren kommer väsentligen att vara koncentrerad till en vidareutveckling av den tungvattenmodererade och tungvattenkylda reaktortypen. Främst på programmet står därvid färdigställandet av Ågestaverket (R 3) och genomförandet av Marvikenprojektet (R 4). Ansvaret för uppförandet av det sistnämnda liksom för nya projekt enligt denna linje kommer i huvudsak att åvila kraftföretagen och den tillverkande industrien, medan bolagets roll förutsättes bli i huvudsak stödande och konsulterande.

En uppgift för bolaget är att undersöka om även andra slag av tungvattenreaktorer kan förväntas ge så goda resultat, att de bör vidareutvecklas mot kommersiella enheter. Särskilt två reaktortyper är av intresse i sammanhanget, nämligen dels en tryckvattenkyld reaktor med s. k. homogeniserad kärna, dels en kokareaktor med tungt vatten och direktcykel. — Bolaget deltagar även i de reaktor försök som bedrivs inom ramen för de internationella s. k. Halden- och Dragonprojekten. — Ett mera långsiktigt utvecklingsarbete sker beträffande s. k. snabba reaktorer.

Säkerhetsproblemen i samband med utformning och drift av olika slag av atomenergianläggningar bearbetas inom bolaget. Främst studeras strålskydds- och avfallsproblemen i anslutning till anläggningarna i Studsvik och Stockholm.

Det allmänna forsknings- och utvecklingsarbete, som det skisserade reaktorprogrammet kräver, kommer till stor del att genomföras vid bolagets forskningsstation i Studsvik, där ett flertal anläggningar tagits i drift. Utom de tre reaktorerna R 0, R 2 och R 2-0 har nu tillkommit en van de Graff-generator, ett laboratorium för aktiv metallurgi och ett värmetekniskt laboratorium. Under innevarande budgetår färdigställs en ny laboratoriebyggnad i anslutning till R 2 samt byggnaden för den snabba nolleffektreaktorn, vidare ett laboratorium för strålskydd och instrumentering. I Studsvik uppföres även en anläggning för mottagning och förvaring av bränsleelement, främst från Ågestaverket.

Från hösten 1961 kommer materialforskningsreaktorn R 2, som nyligen fått reaktortanken utbytt, att köras upp till hög effekt. Särskilda slingor avsedda för materialförsök i reaktorn har färdigställts eller projekterats. — Lågeeffektreaktorn R 2-0 har under det gångna budgetåret använts för strålskyddsmätningar och andra bestrålningsexperiment. — Nolleffektreaktorn R 0, som körs i tvåskift, har utnyttjats för olika försök och mätningar, bl. a. för Ågesta-, Marviken- och Haldenreaktorerna. Därvid har även en i Studsvik befintlig s. k. zebrauppställning kommit till användning. En s. k. tryckzebra, som möjliggör mätningar vid hög temperatur, förväntas levererad till Studsvik under år 1962. — Konstruktionsarbetet å den snabba nolleffektreaktorn FR 0 fortsätter, och reaktorn beräknas bli färdigställd under år 1963. — Bolaget har tills vidare skrinlagt planerna på en källreaktor och en komponentutvecklingsreaktor (jfr X ht 1961, s. 122). — Reaktorn R 1 i Stockholm har varit i drift sedan 1954 och i stor utsträckning använts för reaktor- och neutronfysikaliska experiment m. m. Med hänsyn till den långa tid som reaktorn körts bör den nu moderniseras. — Den hårda arbetsbelastningen å bolagets matematikmaskin och dess för vissa ändamål otillräckliga kapacitet föranleder bolaget att utreda frågan om anskaffning av en större maskin. Något anslag äskas dock ej i årets petita.

Beträffande kraftreaktorprojektet anför bolaget att de år 1959 reviderade planerna för Ågesta kraftvärmeverk i huvudsak kunnat följas. Kostnaden för projektet har dock stigit med 20 milj. kr. till 175 milj. kr., vilket sammanhänger med inträffade prishöjningar, ökade kostnader för vissa reaktorkomponenter samt med det förhållandet att den erforderliga utvecklings- och konstruktionsinsatsen blivit större än beräknat. I nämnda totalkostnad ingår emellertid utvecklings- och konstruktionsarbete till nytta även för kommande kraftreaktorprojekt med nära 40 milj. kr. Anläggningen beräknas planenligt kunna tagas i drift under år 1963.

Beträffande den av vattenfallsstyrelsen planerade Marvikens kraftstation har inom styrelsen, atombolaget och de deltagande industriföretagen bedri-

vits ett omfattande projekterings- och utredningsarbete, vars resultat numera redovisats. Planeringen har siktat till att anläggningen skall kunna tagas i bruk år 1967. Kostnaderna har av vattenfallsstyrelsen beräknats till 300 milj. kr., varav för själva reaktorn inkl. tungt vatten ungefär hälften. I anslutning till vad styrelsen anför i sin petita för nästa budgetår framhåller atombolaget bl. a. följande.

Marvikenprojektet utgör ett viktigt och följdriktigt utvecklingsled vid genomförandet av det svenska atomenergiprogrammet. Den planerade reaktorn representerar en vidareutveckling av den reaktortyp, som i första hand ansetts böra komma ifråga med hänsyn till vår energisituation och våra speciella resurser. Den har utformats på ett sätt som underlättar en eventuellt önskvärd utveckling mot en reaktortyp med möjlighet till bränsleutbyte under drift samtidigt som den i visst hänseende representerar ett steg mot en kokarreaktor med eller utan överhettning.

I sammanhanget framhålles att målet i och för sig representeras av fullstora reaktorer med 250—500 MW eleffekt. För att begränsa den tekniska och ekonomiska insatsen har man dock för utvecklingssteget Marviken valt att stanna vid effekten 105 MW, även om kostnaden per installerad kW därigenom blir hög. Genom att en atomkraftstation uppföres i enlighet med planerna för Marviken kan enligt bolagets uppfattning svensk tillverkande industri få sådana tekniska erfarenheter att den som nästa steg är beredd att bygga fullstora enheter. Som nämnts avses Marvikens kraftstation bli tagen i bruk under 1967, d. v. s. fyra år efter idrifttagningen av Ågesta kraftvärmeverk. Härigenom blir det möjligt att successivt överföra de tekniska erfarenheterna från Ågestareaktorn till Marvikenanläggningen. Sammanfattningsvis framhålles att en anläggning av Marvikens omfattning ger utvecklingsarbetet den inriktning och mognad, som erfordras för de framtida projekten. En mängd problem av såväl rent nukleär som s. k. konventionell natur kan man endast få ett grepp om genom att bygga anläggningar i stor skala. Samma förhållande gäller givetvis beträffande bedömningen av atomkraftens produktionskostnader. Starka skäl föreligger sålunda enligt bolaget för att beslut nu träffas om uppförande av Marvikens kraftstation.

Bolagets personal kommer även under de närmaste åren att göra en stor insats för Marvikenprojektet. Det allmänna utvecklingsarbete för detta, som fortsättningsvis behöver utföras genom bolaget, har beaktats i den tidigare redovisade beräkningen av driftskostnaderna. Bolaget har vidare träffat preliminärt avtal med vattenfallsstyrelsen om leverans av de första satserna bränsleelement till reaktorn och därvid påtagit sig viss del av kostnaden.

Under det gångna budgetåret har atombolaget biträtt Atomkraftskonsortiet med utredningar och offertgranskning för det av konsortiet planerade atomkraftverket vid Simpevarp. Med hänsyn till de erfarenheter, som projektet kommer att tillföra landet både under tillverknings- och byggnads-skedet och senare under stationens drift, är bolaget berett att i den utsträckning så är möjligt ställa sina resurser till förfogande.

Materialprogrammet. Målet för bolagets materialprogram är i första hand anskaffning och lagerhållning av uran för landets behov samt tillverkning av bränsleelement. Därjämte bedrivs studier för att i industriell skala utvinna plutonium.

Uppförandet av uranverket i Ranstad fortgår planenligt. Under innevarande budgetår påbörjas de största fabriksbyggnaderna, nämligen sovringsverk, lakverk och neutraliseringsverk. Nästa budgetår färdigställs byggnaderna, och montage av fabriksutrustningen påbörjas.

Såsom anmäldes i föregående års *petita* upphörde bearbetningen av skiffer vid bolagets urananläggning i Kvarntorp under 1960. Den framställning av urankoncentrat ur importerade råvaror, som därefter skett på platsen, kommer att nedläggas under budgetåret 1961/62. Anläggningen behålles dock tills vidare, då den kan användas för bearbetning av rikare malmer, som eventuellt kan framkomma inom landet.

Framställning av de bränsleelement, som erfordras för de första industriella reaktorprojekten, torde till största delen kunna ske i bolagets bränsleelementfabrik i Stockholm. Under budgetåret 1961/62 beräknas den första bränslesatsen för Ågestareaktorn bli färdig, varefter tillverkning av element för den fortsatta driften beräknas ske.

Förprojektering av en anläggning för plutoniumutvinning i industriell skala pågår f. n. och beräknas vara avslutad under innevarande budgetår. Bolaget undersöker möjligheterna att förvärva lämpligt markområde för anläggningen.

Till stöd för *de särskilda yrkandena* anför bolaget bl. a. följande.

1 a). Huvuddelen av insatsen kommer även detta budgetår att gälla arbeten, som sammanhänger med kraftreaktorprojekten. I Studsvik erfordras viss utökning av personalen, bl. a. för utvecklings- och servicearbeten inom instrumentering och materialteknik. En experiment- och driftgrupp om tio man måste tillskapas för den snabba nolleffektreaktorn, då denna färdigställts.

1 b). En utökning av strålskyddsarbetena erfordras för planeringen och idrifttagningen av de aktiva laboratorierna i Studsvik. Utbyggnad av avfallsanläggningarna i Studsvik fortsättes enligt tidigare planer. I samband med idrifttagningen av Ågestaverket intensifieras områdesundersökningarna, och strålningsövervakningen inom stationen utbygges.

1 c). I första hand avser arbetena aktuella kraftreaktorprojekt eller har samband med studiet av andra tungvattensreakortyper. Det angivna medelsbehovet innefattar kostnaderna för hos industrin utlagda konstruktionsstudier och komponentutvecklingsarbeten, vilka kostnader beräknats till 2 milj. kr.

1 d). Bränsleersättning för R 2 erfordras i full utsträckning under budgetåret. Vidare beräknas tryckzebran komma i drift, och i samband därmed måste driftgruppen vid R 0 och exponentialuppställningarna utökas.

För att möjliggöra ett effektivare utnyttjande av matematikmaskinen är ytterligare beräknings- och kodningspersonal nödvändig.

1 e). Verksamheten vid värmetekniska laboratoriet förutsättes få i stort sett oförändrad omfattning.

1 f). Programmet för nästa budgetår upptar bl. a. tillverkning av bränsleelement för driften av Ågestaverket. Av det angivna beloppet avser ca 4 milj. kr. utlagda arbeten och inköp av kapslingsmaterial.

1 g). Ågestareaktorn blir färdig under nästa budgetår och beräknas kunna drivas vid full effekt mot slutet av år 1963. Bolaget svarar för driften i ett första skede, varefter vattenfallsstyrelsen träder in.

2 a). De kemiska och produktionstekniska studierna av uranutvinning ur skiffer fortsättes i ungefär hittillsvarande omfattning. Arbetena avseende plutoniumutvinning kan intensifieras, då laboratoriet för aktiv kemi i Studsvik blir färdigt. Bestrålning- och isotoptjänsten förväntas få en ökad omfattning, då den nya isotopcentralen i Studsvik tages i bruk.

2 b). Projekteringsverksamheten förutsättes bedriven i samma omfattning och med samma inriktning som hittills.

2 c). Driften vid bolagets urananläggning i Kvarntorp nedlägges under innevarande budgetår. Raffineringsanläggningen i Stockholm kommer att drivas i den omfattning, som erfordras för bränsleelementtillverkningen. I Ranstad fortsättes förberedelserna för gruvdriften i dagbrott.

2 d). Medel erfordras för inköp av uran bl. a. för manteln till FR 0.

3 a). Under innevarande budgetår genomföres en viss förstärkning av den ekonomiska planeringen och kontrollen samt en centralisering av personaladministrationen. Av de begärda medlen avser 0,6 milj. kr. administration i Studsvik.

3 b). Under denna rubrik upptas kostnader för fastighetsförvaltning, inköp och förrådsverksamhet, transporter, mäss, bibliotek och annan allmän service. En viss uppräknig är nödvändig med hänsyn till ökningen av personalen i Studsvik.

5 a). Huvuddelen av det äskade beloppet eller 3,8 milj. kr. avser den centrala kontorshygnaden på Liljeholmen, vars uppförande nu påbörjats. Inflyttning beräknas ske under budgetåret 1963/64. De totala kostnaderna för anläggningen har tidigare angivits till 12 milj. kr. Sedan nu stadsplanen fastställts för det aktuella området, har det visat sig möjligt att inrymma ytterligare en källarvåning. Extrakostnaderna för denna beräknas till 1,5 milj. kr., vilket belopp avses täckt med aktiekapitalsmedel.

5 b). Posten avser bolagets andel i anläggningskostnaderna för R 3. Utvecklings- och konstruktionsarbetet belastar liksom hittills driftkostnaderna.

6 a). Medelsbehovet avser bl. a. värmekraftcentralen samt byggnadsarbeten för avfallsanläggningen och laboratoriet för aktiv kemi.

6 b). Den grundläggande utrustningen för dessa reaktorer färdigställs under innevarande budgetår.

6 c). Beloppet avser inredning och utrustning till laboratoriet för aktiv kemi.

7. Totalkostnaden för uranverket i Ranstad, vilket avses bli taget i drift budgetåret 1964/65, har beräknats till 115 milj. kr. på grundval av 1957 års prisnivå. Enligt atombolaget kan med hänsyn till inträffade prishöjningar anläggningskostnaden i dagens läge beräknas ha stigit med ca tjugoprocent. — För ändamålet har hittills anvisats tillhoppa 58 milj. kr. Bolaget äskar för nästa budgetår 33 milj. kr.

I sammanhanget må erinras om att *vattenfallsstyrelsen* hemställt, att till atomenergianläggningar måtte å kapitalbudgeten anvisas 30 milj. kr. för budgetåret 1962/63 samt 10 milj. kr. på tilläggsstat för innevarande budgetår. Anslagsberäkningen har skett utifrån förutsättningen att förslag framföres till riksdagen om uppförande av Marvikens atomkraftstation. Av de sålunda för 1961/62 och 1962/63 yrkade beloppen avser tillhoppa 30 milj. kr. nämnda projekt, medan återstoden hänför sig till Ågesta kraftvärmeverk.

I fråga om Marviken-projektet avser detta enligt föreliggande planer en station med 105 MW elektrisk nettoeffekt, vars reaktor drives med naturligt uran och modereras och kyles med tungt vatten under tryck. Kostnadskalkylen uppvisar en anslagskostnad om 300 milj. kr. utöver de medel om ca 20 milj. kr., som styrelsen nedlagt på projekteringen vid utgången av budgetåret 1960/61. — I anslutning till kostnadskalkylen framhåller styrelsen, att den vid ett genomförande av projektet finner det rimligt, att 80 milj. kr. utöver redan utlagda belopp inräknas i styrelsens förräntningspliktiga kapital, under det att frihet från förräntnings- och amorterings-skyldighet bör gälla för de därutöver erforderliga anslagsmedlen, 220 milj. kr. I enlighet med det anförda föreslås, att investeringsanslaget för budgetåret 1962/63 till den del det avser Marviken — 20 milj. kr. — finansieras med ett avskrivningsanslag på driftbudgeten.

I fråga om projektets genomförande anger styrelsen sammanfattningsvis sin ståndpunkt sålunda, att den med hänsyn till sitt behov ur produktions-synpunkt och behov att förvärva kännedom om drift av atomkraftstationer icke anser det erforderligt, att Marviken-stationen nu uppföres. Därvid har styrelsen icke tagit ställning till de vidare motiv — sammanhängande med utformningen av det totala svenska utvecklingsarbetet på atomenergiområdet — som kan tala för ett uppförande av stationen. Om emellertid den tidigare målsättningen för atomenergiarbetet bibehålles, innebärande att det inom landet skall göras en självständig insats för att utveckla en reaktortyp till kommersiell användbarhet, så kräver detta enligt styrelsens mening självfallet uppförandet av försöksanläggningar i industriell skala. Ett sådant utvecklingsarbete bör vidare rimligen planeras så, att det valda reaktorsystemet får möjlighet att konkurrera med andra reaktortyper vid den tidpunkt, då användning av atomkraft kan beräknas bli aktuell av ekonomiska skäl. Ett sådant arbetssätt, som överensstämmer med upplägg-

ningen av den svenska atomenergiverksamheten, kräver som etapper i utvecklingsarbetet uppförande av atomkraftstationer, vilka icke kan motiveras ekonomiskt enbart av den möjliga elproduktionen. Marvikens kraftstation har tänkts utgöra en sådan etapp. Såvitt på nuvarande stadium kan bedömas har det för anläggningen avsedda reaktorsystemet goda utvecklingsmöjligheter.

Yttrande av delegationen för atomenergifrågor

Energisituationen och atomenergi programmet. Delegationen uppehåller sig inledningsvis vid de energipolitiska förutsättningarna för atomenergiarbetet. En grundläggande förutsättning för den svenska energipolitiken anges vara, att den inhemska vattenkraften, om den utbygges i takt med belastningsökningen, kan beräknas vara väsentligen utnyttjad för elproduktion någon gång under 1970-talet. Detta innebär att man måste inrätta planeringen så att den fortsatta ökningen i elkonsumention i successivt ökad utsträckning kan tillgodoses från värmekraftverk. Vad angår den valmöjlighet, som därvid uppstår mellan atomkraftstationer och konventionella ångkraftverk, framhålles att om den ökade elförbrukningen under 1970-talet i huvudsak skulle tillgodoses genom ångkraftverk, detta måste medföra en starkt ökad import av fossila bränslen, främst olja. Med nuvarande utgångspunkter skulle man kunna uppskatta denna importbelastning — som sålunda kommer utöver den eljest normala stegringen i oljeförbrukningen — till storleksordningen 1 miljard kr. per år vid decenniets slut. Även vid mycket gynnsamma antaganden om utvecklingen av vår handelsbalans framstår en dylik oljeimportökning såsom betänkelig vid sidan av den starka ökning, som eljest förutses på grund av bl. a. fortsatt motorisering och stigande behov för industriella ändamål och för uppvärmning.

Den angivna energipolitiska bakgrunden har varit ett av de bestämmande motiven för de svenska statsmakternas beslut att inrikta efter våra förhållanden betydande resurser på ett atomenergi program, som anpassats efter våra energipolitiska behov och våra tekniska och råvarumässiga förutsättningar. I förgrunden för det projektbundna, på framtagande av svenska konstruktioner av atomkraftverk inriktade utvecklingsarbetet har stått den reaktortyp, som bygger på naturligt uran och tungt vatten.

För att bestämma den ekonomiskt fördelaktigaste avvägningen mellan vatten- och värmekraft har man inom vattenfallsstyrelsen, Svenska vattenkraftföreningen och Aktiebolaget Atomenergi utfört s. k. optimalundersökningar, varvid olika realistiska alternativ för de olika kraftslagens kostnader medtagits i beräkningarna. Huvudresultatet av dessa beräkningar visar, att man utan att särskilt mycket förändra den totala kraftproduktionskostnaden har en rätt stor valfrihet i fråga om kombinationen av olika kraftslag. För introduktionen av atomenergien i det svenska kraftsystemet såsom helhet betraktat finner man — med de utgångspunkter, som för dagen står till buds i fråga om elförbrukning, atomkraftkostnader, oljepriser etc. —

att den lämpliga tidpunkten kan beräknas inträffa under perioden 1970—75. Emellertid bör här till anmärkas, att man rätt snart efter 70-talets mitt måste vara beredd att kunna införa avsevärda kvantiteter atomkraft i systemet. För att detta skall bli möjligt kan man icke lämpligen skjuta på introduktionen av atomkraften till decenniets mitt utan övervägande skäl synes tala för att stora prototyper för kommersiella atomkraftstationer inom kraftsystemet bör tillkomma några år innan insats av atomkraft i större skala blir aktuell.

Med de utgångspunkter som här angivits har delegationen övervägt frågan, om det i dagens läge föreligger förutsättningar att uppställa något realistiskt alternativ till ett fortsatt projektbundet utvecklingsarbete på detta område. Det alternativ som man härvidlag står inför skulle närmast innebära, att man tills vidare avbröt det på kommersiella projekt inriktade arbetet och övergick till att under en period bedriva ett forskningsarbete av mera allmän och vetenskaplig karaktär med huvuduppgift att följa utvecklingen utomlands och studera de erfarenheter som efter hand vinnas från olika nu pågående projekt både inom och utom landet. Delegationen har av skäl, som närmare utvecklas i yttrandet, kommit till den slutsatsen att en sådan utveckling icke kan förordas. De kostnader, som vore förenade med en sådan alternativ insats skulle komma att uppgå till avsevärda belopp, som inte skulle stå i rimligt förhållande till de värden den kunde förväntas medföra.

Reaktorprogrammet. Målet inom ramen för det projektbundna arbete, som sålunda bör vidhållas, är som nämnts att utveckla gångbara kraftreaktorer, som drives med naturligt uran. Detta förutsätter uppnående av reaktoreffekter på 300—500 MW eleffekt. De första erfarenheterna i vårt land av konstruktion och tillverkning på kraftreaktorområdet har erhållits vid byggandet av Ågesta kraftvärmeverk. Av olika orsaker, framför allt inom tillverkningsområdet, är det icke möjligt att gå direkt från Ågestaanläggningen till en fullstor anläggning. Det råder inom expertisen på detta område enighet om att ett mellansteg i storleksklassen omkring 100 MW kommer att bli nödvändigt.

Det nu framlagda Marviken-projektet har utformats som ett dylikt mellansteg. Eftersom den därvid lämpligaste effekten, ca 100 MW, är liten jämfört med den ovan angivna ekonomiska storleken för denna reaktortyp, erhåller man en relativt hög specifik kraftkostnad för stationen, d. v. s. av en total anslagskostnad på ca 300 milj. kr. måste drygt 200 milj. kr. betraktas såsom en utvecklingskostnad för reaktortypen. Även om man förr eller senare måste vidkännas en dylik utvecklingskostnad, bör det — inte minst på grund av beloppets storlek — mycket ingående övervägas vilka alternativ som är möjliga i fråga om tidpunkt och teknisk utformning för detta i och för sig nödvändiga mellansteg. Sådana överväganden har också gjorts av delegationen.

I sammanhanget erinras om att AB Atomkraftverk (AKV) — en sammanslutning av vissa större privata och kommunala kraftföretag — räknar

med att till år 1966 kunna uppföra ett atomkraftverk vid Simpevarp i Kalmar län. Reaktorn är en 50—60 MW i Förenta staterna utvecklad och konstruerad s. k. kokarreaktor med lättvatten och anrikat uran. Projektets värde ligger i de erfarenheter, som vederbörande kraftföretag i ett tidigt skede vinner, eftersom man inom AKV anser sig av rent kommersiella skäl behöva stora atomkraftstationer från omkring år 1970. Simpevarvsprojektet kan därför sägas komplettera ett självständigt svenskt reaktorutvecklingsprogram. Då det gäller bedömningen av projektets värde i förhållande till det svenska atomenergiarbetet får emellertid främst beaktas i vad mån det får betydelse för utvecklingen av den svenska industriens kapacitet på området. Därvid måste enligt delegationens mening först konstateras den osäkerhet som råder i fråga om möjligheterna att placera delar av tillverkningen hos svensk industri. Även om en stor del av denna tillverkning kunde ske i Sverige, är vidare att beakta att det här rör sig om en reaktor av en typ som icke anknuter till de allmänna förutsättningar, främst möjligheten att använda naturligt uran som bränsle, som förut angivits för vårt utvecklingsprogram. De tillverkningserfarenheter som skulle vinnas avser dessutom i huvudsak samma storleksdimensioner som representeras av Ågesta-reaktorn. Önskemålet att i konstruktion och tillverkning ta ett nödvändigt mellansteg till de fullstora enheterna, vilket är ett av motiven bakom Marviken-projektet, skulle sålunda icke tillgodoses. Simpevarvsprojektet kan enligt delegationen på anförda skäl icke betraktas som ett alternativ till Marviken-projektet.

Delegationen har även diskuterat möjligheten att såsom nästa led i utvecklingsarbetet — i stället för Marviken — bygga en experimentreaktor för utveckling av tidigare icke prövade reaktortyper. I sammanhanget nämnes att vid delegationens diskussioner med expertisen inom landet den uppfattningen framkommit, att den gynnsammaste utvecklingslinjen för den vattenkylda tungvattenreaktorn skulle utgöras av den s. k. kokartypen. Om man önskar bygga en experimentreaktor för undersökning av kokartypen, synes en anläggning med 15—20 MW eleffekt vara lämplig. Projektering av en dylik experimentreaktor skulle kunna genomföras på omkring två år. Att direkt utföra en kokaranläggning i 100 MW-klassen anses icke kunna ifrågakomma, eftersom bl. a. reaktortypens stabilitets- och regleringsegenskaper på förhand är alltför ovissa. Bland expertisen anses det vidare av reaktortekniska skäl knappast möjligt att från kokarexperiment i 20 MW-klassen gå direkt på fullstor 400 MW-anläggning. Delegationen konstaterar i anslutning härtill, att det angivna experimentet om det lyckas måste på vägen mot fullstora enheter efterföljas av ytterligare minst en icke räntabel anläggning i Marvikens storleksklass. En sådan utvecklingslinje skulle innebära ett senareläggande av slutfasen i programmet med ca fem år. Med andra ord skulle man redan nu definitivt avstå från möjligheterna att till mitten av 1970-talet få fram prototypen till en konkurrenskraftig svensk reaktor.

I sammanhanget framhåller delegationen, att praktiska erfarenheter av

kokarlinjens utvecklingsmöjligheter, utom från en separat experimentreaktor med s. k. single cycle, även kan erhållas genom viss tillbyggnad till Marvikenstationen, som därvid utformas för s. k. dual-cycle drift. I själva verket är den nu framlagda konstruktionen av Marviken-reaktorn utformad så att den ger olika möjligheter till en dylik kokartillsats.

Beträffande resultatet av sina sålunda gjorda överväganden uttalar delegationen sammanfattningsvis, att den finner ådagalagt övertygande skäl för att man i vårt land uthålligt och konsekvent bör fasthålla vid det av statsmakterna sedan mer än fem år fullföljda inhemska atomenergiarbetet, siktande till egen konstruktion och tillverkning av reaktorer, som speciellt anpassats till våra behov. För denna slutsats talar starkt de energipolitiska, handelspolitiska och beredskapsmässiga synpunkterna. Därtill kommer att vår industris inriktning gör atomtekniken till ett lämpligt arbetsområde.

Enligt delegationens mening bör statsmakterna genom ett tydligt uttalande i denna principfråga skapa den klarhet beträffande avsikten att fullfölja ett inhemskt projektbundet atomenergiarbete, som är nödvändig för att mobilisera det uthålliga intresse från industrins sida som är en förutsättning för arbetets framgång.

Delegationen finner med hänsyn till vad i det föregående anförts angeläget, att man undviker att uteslutande satsa på endera av de tidigare angivna båda huvudlinjerna för tungvattenreaktorer med naturligt uran. Marviken-projektet erbjuder därvidlag en lösning, som tillgodoser flertalet av de krav, vilka enligt vad som framgår av det föregående rimligen bör ställas på det nu aktuella steget i reaktorutvecklingsarbetet i vårt land. Marviken utgör sålunda en vidareutveckling av den med Ågestareaktorn påbörjade tryckvattenlinjen samtidigt som den öppnar möjlighet att vid lämplig tidpunkt utbyggas med en större eller mindre kokartillsats. Dessutom är anläggningen av den storleksklass som ger de tekniska erfarenheter beträffande kvalitetskraven på och tillverkningen av komponenter m. m., som är oundgängligen nödvändiga för att nästa steg skall kunna tagas till fullstora, kommersiellt gångbara atomkraftstationer.

Det närmaste projektrinriktade atomenergiarbetet bör således anknyta till Marviken-projektet och till det utredningsarbete som delvis redan igångsatts och som syftar till att skapa underlag för bedömning av den lämpligaste slutliga utformningen av detta utvecklingssteg.

Vad angår pågående utredningar om möjligheterna att utföra tungvattenreaktorer av kokartyp förväntas resultaten föreligga under våren 1962. Delegationen förutsätter, att detta utredningsarbete kompletteras med undersökningar beträffande olika alternativ för en kokartillsats till Marviken-reaktorn. Ifrågavarande utredningar bör utföras parallellt och om möjligt redovisas samtidigt.

Tidsplanen för arbetet med Marviken-stationen bör syfta till att utan forcering utföra anläggningen till den tidpunkt, som med hänsyn till den successiva inmatningen i projektet av erfarenheter från Ågesta-anläggningen och till den mest ekonomiska utbyggnadstakten är lämpligast. Såvitt dele-

gationen i dag kan bedöma, bör anläggningen med dessa utgångspunkter kunna tagas i drift 1967—68.

I detta sammanhang vill delegationen upplysa, att konstruktionen av bland annat reaktortanken vid en sådan tidsplan icke behöver definitivt fastställas förrän omkring årsskiftet 1963—64, vid vilken tidpunkt drifts- erfarenheter från Ågesta-reaktorn föreligger.

Anslagen till vattenfallsstyrelsen. Erforderliga medel till förenämnda utrednings- och projekteringsarbete samt till övriga förberedelser torde böra ställas till styrelsens förfogande i samband med det förordade principbeslutet angående ett fortsatt projektbundet arbete byggande på Marviken-projektet. Det slutliga ställningstagandet till den konstruktiva utformningen av projektet torde böra ankomma på Kungl. Maj:t efter hörande av delegationen.

Delegationen tillstyrker i enlighet härmed det av styrelsen äskade tilläggsanslaget för innevarande budgetår om 10 milj. kr. Beloppet erfordras huvudsakligen för pågående projekteringsarbete. För nästa budgetår föreslår styrelsen 30 milj. kr., varav 10 milj. kr. till Ågesta-verket och 20 milj. kr. till Marviken vid ett positivt beslut om denna anläggning. Delegationen förordar, att vattenfallsstyrelsen å kapitalbudgeten beviljas anslag för budgetåret 1962/63 med sammanlagt 25 milj. kr. Utöver de 10 milj. kr. som beräknas för Ågesta-verket avses därvid 15 milj. kr. till projekterings- och förberedelsearbetet för Marviken-projektet.

I den av vattenfallsstyrelsen väckt principfrågan om förräntningsplikt beträffande kostnaderna för utvecklingsprojekt av här ifrågavarande slag ansluter sig delegationen till styrelsens uppfattning, att huvuddelen av den icke förräntningsbara delen bör avskrivas med anslag från driftbudgeten. Delegationen kan i stort sett godtaga vattenfallsstyrelsens bedömning av fördelningen mellan förräntningspliktigt och icke förräntningspliktigt kapital vid det utförande av projektet, som ligger till grund för styrelsens petita. Det bör emellertid framhållas, att storleken av den förräntningsbara delen kan komma att påverkas av projektets slutliga utformning. Något fixerat belopp för avskrivningsdelens slutliga storlek bör därför icke nu fastställas. Då de av vattenfallsstyrelsen på projektet nedlagda medlen t. o. m. 1962/63 kan komma att uppgå till ca 45 milj. kr. och då under alla förhållanden den härpå belöpande avskrivningsdelen torde uppgå till för 1962/63 föreslagna 15 milj. kr. förordar delegationen, att ett avskrivningsanslag å detta belopp anvisas för samma budgetår.

Anslagen till Aktiebolaget Atomenergi. Atombolaget har under den senaste femårsperioden med insats av betydande statliga anslag byggts ut till en basorganisation för det svenska forsknings- och utvecklingsarbetet på atomenergiområdet.

Vad angår forskningsstationen i Studsvik torde den inneha landets mest betydande uppsättning av dyrbar forskningsutrustning. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas omkring 100 milj. kr. ha tagits i anspråk för enbart byggnads- och anläggningsarbeten. Därtill kommer kostnader med

flera tiotal milj. kr. för maskin- och instrumentutrustning samt övrig materiel. För nästa budgetår beräknar bolaget 18 milj. kr. till fortsatt utbyggnad av Studsvik. Efter denna etapp kommer arbetet på stationen att ha nått en viss avslutning. För härefter återstående arbeten beräknas tillhopa omkring 16 milj. kr., vilka kommer att kunna fördelas på flera budgetår. — Delegationen framhåller, att det med hänsyn till de stora nedlagda kostnaderna framstår som angeläget att färdigställandet av stationen icke fördröjes. Delegationen tillstyrker därför det av bolaget för nästa budgetår beräknade anslaget till detta ändamål.

Ranstads-verkets uppförande fortgår i planerad takt med sikte på färdigställande under budgetåret 1964/65. Till och med innevarande budgetår har 58 milj. kr. anvisats, och för 1962/63 äskas ytterligare 33 milj. kr. — Till Ågesta-verket beräknar bolaget för nästa budgetår ett slutanslag av 10 milj. kr. Stationen beräknas, som tidigare nämnts, enligt föreliggande planer kunna tagas i drift under år 1963. — Både Ågesta- och Ranstads-anläggningarna kommer enligt vad atombolaget nu anmäler att fördyras med vardera omkring 20 milj. kr. i förhållande till äldre kostnadskalkyler.

Delegationen vill sammanfattningsvis beträffande atombolagets arbetsprogram uttala, att detta synes väl anpassat till de för utvecklingsarbetet väsentligaste problemställningarna. På grund av den av industriell högkonjunktur delvis betingade knappheten på resurser, inte minst i personellt hänseende, som för närvarande är kännbar i vårt land, är det emellertid angeläget att återhållsamhet iakttages vid dimensioneringen av bolagets arbetsprogram.

Delegationen finner det därför önskvärt, att atombolagets kostnadsram under innevarande budgetår nedpressas med ca 10 milj. kr. i förhållande till den av bolaget i petitaskrivelsen förutsatta. För budgetåret 1962/63 förutsätter delegationen likaså 10 milj. kr. lägre medelsförbrukning än bolaget räknat med. Besparingarna torde med ungefär lika delar böra falla på drifts- och anläggningsssidorna i bolagets budget. Den detaljerade prioriteringen härvidlag torde få ankomma på bolagets styrelse.

Genom att delegationen på angivet sätt utgår från att bolaget vid ingången av budgetåret 1962/63 har 19 milj. kr. i reserverade driftsmedel att tillgå i stället för i petita beräknade 8,9 milj. kr. samt genom den förutsatta 10 milj. kr. lägre medelsförbrukningen under budgetåret 1962/63 sjunker anslagsbehovet för sistnämnda budgetår till 128 milj. kr. från i petita äskade 148,1 milj. kr. Anslaget utgör en ökning med 6 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Liksom under föregående budgetår torde 20 milj. kr. av anslaget till bolaget böra anvisas på kapitalbudgeten, medan återstående 108 milj. kr. torde böra anvisas på driftbudgeten.

En ledamot av delegationen, professor T. Gustafson, har avgivit *särskilt yttrande*. Häri konstateras att enighet föreligger i väsentliga frågor rörande atomenergiprogrammet. Denna enighet gäller både att det aktuella program-

met bör baseras på naturligt uran och tungt vatten samt att insatserna bör inriktas på ett projektbundet utvecklingsarbete. Sätillvida har emellertid Gustafson en avvikande mening som han anser att Marviken-projektet bör genomarbetas ytterligare under användning bl. a. av erfarenheterna från vissa utländska reaktor försök och från Ågesta-projektet samt under hänsynstagande till under tiden uppnådda erfarenheter av kokareaktorer. Tids-schemat bör därvid beräknas för en eventuell klarsignal för definitiv projek-tering sommaren 1963. Han anser vidare, att med utgångspunkt från tidigare utredningar projektering för en experimentreaktor av kokartyp i storleks-ordningen 80 milj. kr. bör utföras så att utredning därom kan framläggas till hösten 1962. — I övriga frågor, bland dem budgetförslagen, instämmer Gustafson med delegationens övriga medlemmar.

Departementschefen

Inriktningen av det svenska atomenergiarbetet har skett i enlighet med årliga beslut av statsmakterna under tiden 1956—61. Målsättningen är att mot bakgrunden av vattenkraftens färdigutbyggnad om 10—15 år och en hastigt växande bränsleimport, som redan utgör ca 15 procent av vår to-tala import, genomföra ett utvecklingsprogram, som möjliggör inhemsk in-dustriell tillverkning för den betydande insats av atomkraftverk, som be-räknas erforderlig med början under perioden 1970—75. På grund av de avsevärda kostnaderna och personella insatserna har utvecklingsarbetet koncentrerats på tungvattenreaktorn med naturligt uran som bränsle, vilken är den reaktortyp som är bäst lämpad för våra energi- och handelspolitiska förhållanden. Denna reaktor har nämligen speciellt låga bränslekostnader, vilket har avgörande betydelse vare sig uranbränslet skall importeras eller framställas ur de omfattande, men låghaltiga svenska urantillgångarna. Dessa tillgångar medger en önskvärd handlingsfrihet och trygghet ur be-redskapssynpunkt för den svenska atomenergiverksamheten.

Aktiebolaget Atomenergis uppbyggnad har dimensionerats med tanke på att möjliggöra utvecklande av tungvattenreaktorn. Bolaget har i detta syfte byggt upp en forskningsorganisation med tyngdpunkt i Studsvik, som utrustats med en rad forskningsreaktorer och andra dyrbara instrument och laboratorier. I Ranstad vid Billingen uppför bolaget ett uranverk och framställning av bränsleelement sker vid bolagets anläggning i Stockholm.

Atombolagets verksamhet kompletteras av atomkraftavdelningarna inom vattenfallsstyrelsen och inom de närmast berörda industrierna. Av vikt för atomenergi programmet är vidare den utbildningsorganisation för atom-ingenjörer, som av 1960 års riksdag beslöts vid de tekniska högskolorna.

Anslagen till atomenergi programmet utgör för innevarande budgetår till atombolaget och vattenfallsstyrelsen samt till internationellt atomenergi-samarbete tillhoppa 148,0 milj. kr. Motsvarande medelsanvisning under bud-getåret 1960/61 utgjorde 140,2 milj. kr.

För budgetåret 1962/63 förordar delegationen för atomenergifrågor, att motsvarande anslag beräknas till sammanlagt 157,6 milj. kr., vilket innebär

en nedräkning med totalt 25,1 milj. kr. i förhållande till atombolagets och vattenfallsstyrelsens äskanden. Vidare tillstyrker delegationen vattenfallsstyrelsens framställning om tilläggsanslag med 10 milj. kr. för innevarande budgetår.

Huvuddelen av de äskade atomenergianslagen avser fullföljande och drift av redan tidigare beslutade anläggningar samt fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete. Förslagen innebär emellertid också viss medelsanvisning för Marvikens atomkraftverk, som i enlighet med tidigare beslut nu färdigprojekterats och till vars uppförande statsmakterna därför har att taga ställning.

Marviken-reaktorn utgör en vidareutveckling av den reaktortyp, som ingår i Ågesta kraftvärmeverk, där nu montage av maskineriet pågår. Igångsättning av reaktorn beräknas ske under nästa budgetår. Verket skall utveckla 65 MW värmeeffekt, varav 10 MW uttages i form av eleffekt i en s. k. mottrycksturbin och återstående 55 MW användes som centralvärme i Farsta. Ändamålet med Ågesta-verket är inte primärt att ge ekonomisk kraft och värme utan att vara ett första utvecklingssteg mot större kraftreaktorer.

Marviken-stationen är nästa steg mot fullstora, kommersiella atomkraftverk, vilket för tungvattenreaktorn innebär storleksordningen 400 MW eleffekt. Marvikens eleffekt blir i begynnelsekedet 105 MW. Enär det av tekniska skäl är uteslutet att direkt ta steget från Ågesta till fullstora anläggningar, måste under alla förhållanden ett i och för sig oekonomiskt mellansteg i Marvikens storleksklass utföras. Detta medför att av den totala anslagskostnaden för Marviken-stationen, som beräknas till 320 milj. kr., 220 milj. kr. för närvarande betraktas som en långsiktig utvecklingskostnad för reaktorprogrammet.

Målsättningen för det svenska atomenergiarbetet är, som jag nyss nämnt, att ge svensk industri möjlighet att prestera kommersiellt gångbara atomkraftverk, då dylika från och med mitten av 1970-talet i successivt ökad omfattning kommer att erfordras för vår kraftförsörjning. För att möjliggöra detta bör den första fullstora prototypen till dessa atomkraftverk vara färdig omkring år 1973, d. v. s. 10 år efter Ågesta. Den lämpliga tidpunkten för färdigställande av mellansteget Marviken är med hänsyn härtill 1967—68. Det nu framlagda Marviken-projektet förutser, att stationen skall kunna tagas i drift år 1967.

Delegationen för atomenergifrågor har efter en ingående granskning av atomenergiprogrammets olika förutsättningar och tänkbara alternativ för utvecklingsarbetet uttalat, att den finner ådagalagt övertygande skäl för att man i vårt land uthålligt och konsekvent bör fasthålla vid det av statsmakterna sedan mer än fem år fullföljda inhemska atomenergiarbetet, siktande till egen konstruktion och tillverkning av reaktorer, som speciellt anpassats till våra behov. För denna slutsats talar enligt delegationen såväl energipolitiska, handelspolitiska som beredskapsmässiga synpunkter. Därtill kommer att vår industris inriktning gör atomtekniken till ett lämpligt arbetsområde. Enligt delegationens mening bör statsmakterna genom ett tydligt uttalande i denna principfråga skapa den klarhet beträffande av-

sikten att fullfölja ett inhemskt projektbundet atomenergiarbete, som är nödvändig för att mobilisera det uthålliga intresse från industrins sida som är en förutsättning för arbetets framgång.

Det närmaste projektinriktade atomenergiarbetet bör enligt delegationen anknyta till Marviken-projektet, som tillgodoser flertalet av de krav vilka bör ställas på det nu aktuella steget i reaktorutvecklingsarbetet i vårt land. Utom att utgöra en vidareutveckling av den med Ågesta-reaktorn påbörjade utvecklingslinjen erbjuder Marviken-reaktorn även möjlighet att vid lämplig tidpunkt utrustas med olika tillbyggnader, vilka kan tjäna till fortsatt utveckling av tungvattenreaktorn i olika riktningar såsom närmare avhandlas i delegationens utlåtande. Vidare är Marviken-anläggningen av den storleksklass, som ger de tekniska erfarenheter beträffande kraven på och tillverkningen av komponenter m. m., som är oundgängligen nödvändiga för att nästa steg skall kunna tagas till fullstora, kommersiellt gångbara atomkraftstationer.

Tidsplanen för Marviken-stationen bör enligt delegationen syfta till att utan forcering utföra anläggningen till den tidpunkt, som är lämpligast med hänsyn till det successiva tillgodogörandet av erfarenheter från Ågesta-anläggningen och till den mest ekonomiska utbyggnadstakten. Enligt delegationen bör anläggningen med dessa utgångspunkter kunna tagas i drift 1967—68.

För egen del kan jag i allt väsentligt instämma i den bedömning delegationen för atomenergifrågor verkställt beträffande de omständigheter, som bör avgöra inriktningen av det fortsatta atomenergiarbetet i vårt land under de närmaste åren.

Statsmakterna har under en följd av år, trots de kostnader det här är fråga om, av flera skäl ansett det motiverat att satsa på ett atomenergi-program av betydande omfattning. Vår energisituation, vårt importberoende i fråga om fossila bränslen och vårt intresse av en viss beredskapspotential gör det önskvärt med en under 1970-talet successivt ökad insats av atomkraftverk. Den handlingsfrihet, som ett självständigt atomenergi-program ger, har även tillmätts ett avgörande värde i vår bedömning.

För att ytterligare framhålla den långsiktiga karaktären av planeringen på energiområdet, vill jag fästa uppmärksamheten på att de värmekraftverk, som tages i bruk från och med år 1975, kommer att ha en livslängd, som sträcker sig in i nästa sekel och deras ekonomi avhänger således av bränslepriserna under främst 1980- och 1990-talen.

Av hänsyn till kostnader och personella resurser är det för Sveriges del nödvändigt att koncentrera insatserna till en huvudtyp av reaktorer och som den mest lämpliga för våra förhållanden har utvalts tungvattenreaktorn med naturligt uran såsom bränsle. Värdefulla erfarenheter från utländska arbeten av betydelse för det svenska atomenergiarbetet tillgodogöres fortlöpande, och de kontakter som upprätthålles kommer att ytterligare förstärkas. Som komplement till det fortsatta utvecklingsarbete som utföres i vårt land i samband med uppförandet av Marvikens atomkraftverk, får vi sålunda möj-

lighet att förvärva kunskaper beträffande närbesläktade utvecklingslinjer.

Beträffande den konkreta utformningen av det fortsatta projektbundna utvecklingsarbetet är jag av den uppfattningen, att det bör anknytas till Marviken-stationen, vars uppförande nu torde beslutas med sikte på att stationen skall kunna tagas i drift under budgetåret 1967/68. Stationen torde böra utföras i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande projektplanering. Det slutliga ställningstagandet till den konstruktiva utformningen av projektet torde, sedan yttrande avgivits av delegationen för atomenergifrågor, få ankomma på Kungl. Maj:t, som har att pröva frågan om tillstånd att uppföra reaktorn. Denna avses, som jag anmälde under motsvarande punkt i fjolårets statsverksproposition, bli förlagd inom Östra Vikbolandets kommun i Östergötlands län.

Med ett beslut rörande Marviken-stationen i enlighet med vad jag här förordar torde ett tillräckligt underlag ha skapats för den långsiktiga inriktning av erforderliga resurser, som måste verkställas hos berörda industrier och övriga företag och institutioner.

Det ställningstagande jag här förordat innebär ett konsekvent fullföljande av ett svenskt program på atomenergiområdet. Det kommer att tillföra vår industri arbetsuppgifter som starkt främjar utvecklingen mot avancerat tekniskt kunnande och som skapar underlaget för en väsentlig framtida tillverknings- och leveranskapacitet på berörda områden. Det är under sådana förhållanden naturligt att de värden som ligger häri, sett ur näringslivets synpunkt, beaktas. Det är önskvärt att utvecklingsprogrammet kan genomföras i nära samverkan mellan staten och näringslivet. Jag vill för egen del understryka betydelsen av att denna samverkan får sådan karaktär att en skäligen fördelning åstadkommes av kostnader och ansvar för programmets genomförande. Denna fråga kommer att ägnas särskild uppmärksamhet vid förestående överläggningar med berörda delar av näringslivet.

Med den ståndpunkt jag här intagit till Marvikenprojektet har jag också tagit ställning mot tanken att ett antal år uppskjuta det mellansteg till fullstora atomkraftverk, som Marviken representerar, till förmån för projektering och eventuellt uppförande av en experimentreaktor i Ågestas storleksklass. De syften som skulle tillgodoses genom ett dylikt experiment synes mig med fördel kunna vinnas genom Marviken-reaktorn, som ger möjlighet till utprovning av olika utvecklingslinjer genom senare tillsatser vid önskad tidpunkt.

Jag har vidare funnit den föreslagna tidsplanen för utförande av Marvikenprojektet rimligt anpassad till önskemålet att vid konstruktionsarbetet fortlöpande kunna dra nytta av exempelvis erfarenheter från tidigare reaktorer inom och utom landet. I sammanhanget bör vidare uppmärksammas, att den nu uppbyggda organisationen för atomenergiarbetet drar en årlig kostnad av storleksordningen 100 milj. kr. Dylåka kostnader gör det nödvändigt att kräva väl fixerade arbetsprogram inriktade på att ge praktiska resultat.

I fråga om det av vissa större privata och kommunala kraftföretag plane-

rade men ännu ej beslutade atomkraftverket i Simpevarp med en i Förenta staterna utvecklade och konstruerade reaktor av annan typ än den i Sverige bearbetade, vill jag hänvisa till vad delegationen för atomenergifrågor anför i sitt här tidigare återgivna utlåtande. Jag ansluter mig till delegationens slutsats att Simpevarps-projektet, vars reaktor är av ungefärligen Ågesta-reaktorns storlek, icke tillgodoser önskemålet att vara ett för det svenska reaktorutvecklingsarbetet tillräckligt mellansteg till fullstora enheter och att projektet därför icke kan betraktas som ett alternativ till Marviken-projektet.

Jag övergår därefter till anslagsavvägningen för atomenergiändamålen under budgetåret 1962/63.

Såsom chefen för kommunikationsdepartementet tidigare i dag föreslagit har för Marvikens kraftstation i enlighet med delegationens förslag beräknats 15 milj. kr., huvudsakligen till fortsatt konstruktionsarbete och markförvärv. För vissa under innevarande budgetår pågående projekteringsarbeten torde 10 milj. kr. böra anvisas på tilläggsstat II. Under budgetåret 1962/63 har dessutom 10 milj. kr. beräknats till vattenfallsstyrelsens del i återstående kostnader för Ågesta kraftvärmeverk.

Den i vattenfallsstyrelsens petita gjorda uppdelningen mellan förräntningspliktigt och icke förräntningspliktigt kapital torde böra preliminärt godtagas. Den icke förräntningsbara delen bör i princip avskrivas med anslag på driftbudgeten. Avskrivningsdelens storlek bör dock göras beroende av projektets slutliga utformning. Vattenfallsstyrelsen kan, om förslagen bifalles, ha nedlagt upp till 45 milj. kr. på Marviken-projektet vid utgången av budgetåret 1962/63. I anknytning härtill har tidigare i dag på förslag av chefen för kommunikationsdepartementet beräknats ett avskrivningsanslag av 15 milj. kr. på driftbudgeten för budgetåret 1962/63.

Inom atombolaget avslutas under budgetåret 1962/63 i huvudsak utbyggnaden av forskningsstationen i Studsvik. Jag anser i likhet med delegationen angeläget att stationens färdigställande icke fördröjes och förordar därför för 1962/63 beräknade 18 milj. kr. till detta ändamål.

Atombolaget och vattenfallsstyrelsen har anmält att Ågesta kraftvärmeverk, som de uppför tillsammans med Stockholms elverk, beräknas planerligt kunna tagas i drift under år 1963 men att en ytterligare kostnadsökning med 20 milj. kr. till 175 milj. kr. nu förutses jämfört med den år 1959 redovisade kalkylen. I totalkostnaden ingår emellertid utvecklingsarbete m. m. för över 50 milj. kr., som närmast är en kostnad för hela tungvattenlinjen. Fördringen hänför sig till vissa reaktorkomponenter samt till den allmänna prishöjningen. Till atombolagets kostnader för Ågesta-verket bör 10 milj. kr. beräknas under 1962/63.

Ranstads-verkets uppförande sker med sikte på färdigställande under budgetåret 1964/65. Till och med innevarande budgetår har 58 milj. kr. anvisats och för 1962/63 äskas ytterligare 33 milj. kr. Enligt vad atombolaget nu anmäler kommer anläggningen, som i 1957 års prisnivå kalkylerades till 115

milj. kr., att på grund av prishöjningar dra omkring 20 milj. kr. i ökade anslagskostnader.

Den återhållsamhet som allmänt sett bör iakttagas vid anslagsavvägningen föranleder mig att i enlighet med delegationens förslag förorda att atombolagets kostnadsram under vart och ett av budgetåren 1961/62 och 1962/63 nedpressas med 10 milj. kr. jämfört med den av bolaget i dess petita förutsedda medelsförbrukningen. De omdispositioner denna medelsberäkning föranleder torde få ankomma på bolagets styrelse, som därvid även bör överväga möjligheten att något förskjuta Ranstads-verkets utbyggnad.

Vid anslagsberäkningen utgår jag sålunda från att bolaget vid ingången av budgetåret 1962/63 förfogar över 19 milj. kr. i reserverade driftsmedel i stället för i petita beräknade 8,9 milj. kr. I likhet med delegationen förordar jag därför att anslagen till Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1962/63 upptages med tillhoppa 128 milj. kr. Detta innebär i förhållande till innevarande budgetår en höjning med 6 milj. kr. Av beloppet torde 108 milj. kr. anvisas under förevarande anslag. Jag kommer senare vid anmälan av anslagsfrågorna under kapitalbudgeten att föreslå, att återstående medelsbehov, 20 milj. kr., anvisas Aktiebolaget Atomenergi under fonden för låneunderstöd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 108 000 000 kr.

[49] 3. Internationellt atomenergisamarbete

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 100 000	4 990 026
1961/62 (statsliggaren s. 993)	6 000 000	
1962/63 (förslag)	4 600 000	

Från anslaget bestrides Sveriges kostnader för deltagande i verksamheten inom *dels* International Atomic Energy Agency (IAEA), *dels* det särskilda atomenergiorganet inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), European Nuclear Energy Agency (ENEA), *dels* det särskilda nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor samt resekostnader m. m. vid svenskt deltagande i internationella atomenergisammanträden. Kostnaderna för ENEA:s sekretariat bestrides dock från anslag under tredje huvudtiteln. De största kostnaderna under nästkommande budgetår hänför sig till Sveriges deltagande i ENEA-projekten Eurochemic och Dragon. Projekten har tidigare varit föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. — För ytterligare uppgifter torde få hänvisas, beträffande IAEA till prop. 1957: 75, beträffande ENEA till prop. 1958: 59, beträffande Eurochemic till prop. 1958: 59 och 1959: 186, beträffande Dragon-reaktorn till

statsverkspropositionerna åren 1959 och 1960 (X ht, s. 112 resp. s. 121) samt beträffande ENEA:s reaktorprojekt i Halden till statsverkspropositionerna åren 1958 och 1959 (X ht, s. 104 resp. s. 112).

Yrkande

Delegationen för atomenergifrågor (skr. 1/9 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår minskas med 1 400 000 kr. till 4 600 000 kr.

	Utfall 1960/61	Beräknad utgift 1961/62	1962/63	Ändring för 1962/63 i förhållan- de till 1961/62
	mkr	mkr	mkr	mkr
1. IAEA	0,463	0,520	0,550	+ 0,030
2. Halden	0,889	0,630	0,140	— 0,490
3. Dragon	1,966	2,520	1,400	— 1,120
4. Eurochemic	1,658	2,490	2,490	of
5. Övrigt	0,014	0,020	0,020	of
Summa utgift	4,990	6,180	4,600	— 1,580
Anslag	4,100	6,000	4,600	— 1,400
Överskridande	0,890	0,180	± 0	

Motiv

1. Den administrativa budgeten för IAEA föreslås skola uppgå till drygt 6,2 milj. dollar. Sveriges andel kan, efter bidragsprocenten 1,29, beräknas till cirka 79 500 dollar. Härtill bör läggas det svenska bidraget till organets s. k. operativa budget, som avser stipendier, kurser och annan teknisk hjälpverksamhet. Detta bidrag beräknas till ca 25 800 dollar. Sammanlagt skulle Sveriges bidrag till IAEA för år 1962 sålunda uppgå till ca 105 300 dollar eller i svenskt motvärde 550 000 kr., vilket innebär en höjning med 30 000 kr. jämfört med år 1961. Vad gäller anslagsbehovet för nästa budgetår stannar ökningen vid 18 000 kr., enär Sverige under innevarande budgetår har tillgodoräknats 12 000 kr. av tidigare inbetalade avgifter.

2. Till Halden-projektet beräknas för innevarande budgetår 640 000 kr. och för budgetåret 1962/63 återstående bidrag till projektets pågående andra etapp, eller 140 000 kr.

3. Dragon-projektet, d. v. s. den gemensamma europeiska högtemperaturreaktorn vid Winfrith Heath i Storbritannien, beräknas för innevarande och nästa budgetår erfordra svenska bidrag med 2 520 000 respektive 1 400 000 kr. enligt gällande finansieringsplan.

4. Eurochemic, d. v. s. den gemensamma europeiska anläggningen vid Mol i Belgien för forskning beträffande utvinning av plutonium ur bestrålat atombränsle, beräknas för vardera av innevarande och nästa budgetår erfordra 2 490 000 kr. utgörande återstående hälft av Sveriges andel av aktiekapitalet i företaget.

5. Under posten Övrigt beräknas kostnader för resor m. m. vid svenskt deltagande i internationella atomenergisammanträden.

Departementschefen

Det internationella samarbetet på atomenergiområdet möjliggör framför allt för vårt land att till begränsade kostnader direkt tillgodogöra oss betydelsefulla erfarenheter från projekt, som vi inte själva kan genomföra.

Under nästa budgetår förutses endast kostnader för tidigare beslutade engagemang.

I detta sammanhang torde få erinras, att Aktiebolaget Atomenergi (skr. 29/11 1961) anmält, att styrelsen för Eurochemic funnit sig böra föreslå ytterligare ökning av aktiekapitalet, samt i anslutning härtill hos Kungl. Maj:t anhållit om bemyndigande att teckna ytterligare tio aktier i Eurochemic, envar med ett nominellt värde av 50 000 avräkningsenheter. Kungl. Maj:t har den 1 december 1961 efter tillstyrkan av delegationen för atomenergifrågor lämnat begärt bemyndigande. Om riksdagen icke har något att erinra mot aktieteckningen, torde medel i ett senare sammanhang få beräknas för ändamålet. Anslagsbehovet torde dock icke komma att aktualiseras före budgetåret 1963/64.

Med godkännande av delegationens beräkningar av medelsbehovet föreslår jag att anslaget uppföres med 4 600 000 kr. innebärande en minskning med 1 400 000 kr. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Internationellt atomenergisamarbete* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 600 000 kr.

G. Pris- och konkurrensförhållanden m. m.**[50] 1. Näringsfrihetsrådet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	130 500	115 884
1961/62 (statsliggaren s. 994)	146 000	
1962/63 (förslag)	146 000	

Såsom *näringsfrihetsrådet* (skr. 30/8 1961) föreslagit bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för näringsfrihetsrådet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	31 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	102 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10 900
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 100
	Summa kr. 146 000

b) till *Näringsfrihetsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 146 000 kr.

[51] 2. Näringsfrihetsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	13 200	10 214
1961/62 (statsliggaren s. 994)	10 000	
1962/63 (förslag)	10 000	

I enlighet med förslag av *näringsfrihetsrådet* (skr. 30/8 1961) torde anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Näringsfrihetsrådet*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

[52] 3. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	262 100	277 980
1961/62 (statsliggaren s. 995)	398 000	
1962/63 (förslag)	400 000	

Yrkande

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor (skr. 15/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 13 300 kr.

	Ökning
1. Uppflyttning i lönegrad:	
a) ombudsmannen Be 4—Bo 5	2 292
b) 1 byrådirektör Ae 26—byråchef Be 1	3 144
c) 1 byrådirektör Ae 24—byrådirektör Ae 26	2 928
d) 1 kontorist Ae 9—kansliskrivare Ae 10	624
2. Ändrad anställningsform:	
1 förste byråsekreterare Ag 23—Ae 23	—
1 förste byråsekreterare Ag 21—Ae 21	—
3. Löneklassändringar	1 312
4. Rörligt tillägg	2 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	400
	<u>13 300</u>

Motiv

1. och 2. Förslagen framfördes av 1960 års prisövervakningskommitté (SOU 1961: 3), vars betänkande underställdes förra årets riksdag (prop. 1961: 86, s. 54, 55 och 70). Ämbetet återkommer nu med förslagen och åberopar därvid de av kommittén framförda motiven.

Departementschefen

För vissa automatiska förändringar, huvudsakligen löneklasshöjningar, torde för nästa budgetår böra räknas med en ökning av anslaget med drygt 1 500 kr. Yrkandena om ändrad lönegradsplacering och anställningsform bör däremot lämnas utan bifall.

Anslaget torde i enlighet härmed böra uppföras med avrundat 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	312 300
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	82 300
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	5 400

Summa kr. 400 000

b) till *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[53] 4. *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 200	24 445
1961/62 (statsliggaren s. 995)	36 000	
1962/63 (förslag)	32 000	

Yrkande

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor (skr. 15/8 1961) föreslår, att anslaget sänkes med 4 400 kr., som för innevarande budgetår anvisats för kostnader av engångsnatur i samband med inrättandet av nya tjänster vid ämbetet.

Departementschefen

Ämbetets förslag torde godtagas och anslaget för nästa budgetår uppföras med avrundat 32 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kr.

[54] 5. *Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 972 400	1 960 872
1961/62 (statsliggaren s. 995)	2 526 000	
1962/63 (förslag)	2 522 000	

Yrkande

Statens pris- och kartellnämnd (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget sänkes med 2 400 kr.

	Ökning	Minskning
1. Lönegradsuppflyttning:		
1 byråinspektör Ae 19—förste byråinspektör Ae 21	1 100	
2. Lönegrads- och löneklassändringar inkl. tjänstetidsbefordran	7 300	
3. Minskat behov av medel till icke ordinarie personal		9 300
4. Rörligt tillägg		500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter		1 000
	<hr/>	<hr/>
	8 400	10 800
		<hr/>
		— 2 400

Motiv

1. Byrånspektören på nämndens statistiska byrå fungerar som kontaktman mellan byrån och priskontoren. Han skall också bedriva inspektionsverksamhet på dessa. Priskontorsföreståndarna i Göteborg och Malmö samt föreståndaren för byråns kontrollsektion — priskontorens motsvarighet i Stockholms stad och län — är placerade i lönegrad Ae 19. Nämndens kontaktman bör ges högre tjänsteställning än dessa föreståndare.

Departementschefen

Yrkandet om ändring av en tjänst som byrånspektör i Ae 19 till förste byrånspektör i Ae 21 bör lämnas utan bifall. Vad nämnden föreslagit under punkterna 2, 3 och 5 torde däremot böra biträdas. Under anslagsposten Rörligt tillägg beräknar jag en sänkning med 1 000 kr.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit minskar anslaget med netto 4 000 kr. och bör alltså uppföras med 2 522 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	84 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	34 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 820 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	544 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	38 100
	<hr/>
	Summa kr. 2 522 000

b) till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 522 000 kr.

[55] 6. Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	353 100	297 822
1961/62 (statsliggaren s. 996)	399 000	
1962/63 (förslag)	388 000	

Yrkande

Statens pris- och kartellnämnd (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget minskas med 11 500 kr.

	Nettoutgift 1960/61	Omkostnads- stat 1961/62	Nämndens förslag 1962/63
1. Sjukvård	4 800	9 500	9 500 (± 0)
2. Reseersättningar	55 900	80 000	80 000 (± 0)
3. Bränsle, lyse och vatten	13 500	13 000	14 500 (+ 1 500)
4. Övriga expenser	127 800	176 500	143 500 (— 33 000)
5. Hålkortsbearbetning	44 300	60 000	60 000 (± 0)
6. Publikationstryck	48 700	60 000	80 000 (+ 20 000)
			<hr/> — 11 500)

Motiv

3. I anslutning till belastningen under sistförflutna budgetår, och då nämndens kostnader för uppvärmning m. m. i samband med lokalutvidgningar väntas stiga, bör delposten uppräknas med 1 500 kr.

4. Sänkningen motsvarar för innevarande budgetår medgivet belopp till nyanskaffningar av engångsnatur.

6. Liksom hittills avser nämnden att utge minst 10 nummer per år av publikationen »Pris- och kartellfrågor». En betydande upplageökning väntas efter hand i samband med vidgad upplysningsverksamhet. Kostnaden för varje nummer måste numera beräknas uppgå till minst 6 000 kr. Nämnden räknar härutöver med att utge broschyrer och annan upplysningsmateriel som ett led i ökad konsumentupplysning.

Departementschefen

Nämndens beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår torde böra godtagas och anslaget uppföras med avrundat 388 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader för budgetåret 1962/63* anvisa ett förslagsanslag av 388 000 kr.

[56] 7. Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	707 000	719 077
1961/62 (statsliggaren s. 996)	882 000	
1962/63 (förslag)	1 067 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för konsumentfrågor (skr. 24/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 265 000 kr.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 2 kontorsbiträden Ae 5	19 152
b) 1 tekniskt biträde Ae 7	10 620
c) 2 institutionsbiträden Ae 5	19 152

	Ökning
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) direktör Bo 1—Bo 3	3 384
b) 1 kassör Ae 10—Ao 12	696
c) 1 kanslibitråde Ae 7—kansliskrivare Ao 10	1 212
d) 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibitråde Ao 7	540
e) 5 förste intendenten Ae 24—högst Ae 26	8 352
f) 1 assistent Ae 13—Ae 17	1 752
g) 2 assistenter Ae 13—Ae 15	1 986
h) 1 institutionsbiträde Ae 5—tekniskt biträde Ae 7	540
3. Ökat medelsbehov till följd av prop. 142/1961:	
1 konsulent Ae 17—Ae 19	2 688
4. Ändrad anställningsform:	
a) 1 intendent Ae 21—Ao 21	—
b) 2 konsulenter Ae 19—Ao 19	—
c) 1 assistent Ae 12—Ao 12	—
d) 2 tekniska biträden Ae 7—Ao 7	—
e) 1 institutionsbiträde Ae 5—Ao 5	—
5. Lönekostnad för laboratoriet	99 956
6. Extra personal och experter	33 000
7. Vikariatsersättningar m. m.	600
8. Löneklassändringar	3 951
9. Rörligt tillägg	52 376
10. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	4 139
	(avr.) 265 000

Motiv

1 a—c). Styrelsens förslag i fråga om nya tjänster vid institutet överensstämmer i huvudsak med vad som framförts i de senaste två årens petita-skrivelser (X ht 1960 s. 86, 1961 s. 137). Liksom tidigare understryker styrelsen angelägenheten av att kansli och undersökningsavdelningar erhåller en sådan personalkomplettering, att icke anslaget för experter och extra personal måste utnyttjas för att bestrida kostnader för tjänster, som visat sig nödvändiga för löpande arbetsuppgifter.

2 a). Med hänsyn till löneläget på såväl den statliga som den privata delen av arbetsmarknaden, det ansvar som åvilar innehavaren av chefstjänsten och vederbörandes kvalifikationer finner styrelsen det motiverat, att tjänsten uppflyttas till lönegrad Bo 3.

2 b). Kassörerna vid närmast jämförbara statliga institutioner är placerade i högre lönegrad (A 12 och A 13). Bokföringen är i förhållande till institutets storlek mycket omfattande. Styrelsen hemställer även att tjänsten ordinarie sättes.

2 c). Tjänsten avser föreståndaren för skrivcentralen som tillika fungerar som direktörens sekreterare. Goda kunskaper i stenografi, maskinskriv-

ning, engelsk och tysk korrespondens samt arbetsledarförmåga erfordras. Tjänsten bör också uppföras på ordinarie stat.

2 d). Tjänsten avser biträde åt kassören med bl. a. uträkning av löner och förberedande behandling av fakturor. Innehavaren skall vid behov vikariera för kassören.

2 e). Befattningarna som förste intendent och chefer för de fyra undersökningsavdelningarna och för upplysningsavdelningen är placerade i lönegraden Ae 24. På de fyra förstnämnda posterna krävs tekniker eller akademiker med naturvetenskaplig utbildning, i båda fallen med stort teoretiskt och praktiskt kunnande. Med hänsyn till det allmänna löneläget för sådan personal finner styrelsen den nuvarande lönegradsplaceringen vid institutet för låg. Nämnas bör att laboratoriecheferna hos statens provningsanstalt inplacerats i högst lönegrad A 26. Det är angeläget att också vid konsumentinstitutet en sådan lönegradsplacering erhålles för sektionscheferna, att väl kvalificerad personal kan rekryteras och behållas. Med hänsyn till upplysningsarbetets omfattning och betydelse vid institutet är det väsentligt att även chefen för upplysningsavdelningen erhåller högre lönegradsplacering.

2 f—g). Förslag om inrättande av tre assistenttjänster i lönegrad Ae 15 framfördes i föregående års *petita* (X ht 1961, s. 139). Enligt riksdagens beslut placerades de i Ae 13. Kompetenta sökande till tjänsterna har icke kunnat erhållas. Styrelsen hemställer nu, att den tjänst, vars innehavare utför visst forskningsarbete, bl. a. utarbetande av nya provningsmetoder och nykonstruktion av provningsapparat, placeras i lönegrad Ae 17. I fråga om de övriga två assistenttjänsterna hemställes ånyo, att de inplaceras i lönegrad Ae 15.

2 h). Med tjänsten har sedan 1958 förenats mera kvalificerade uppgifter, såsom provning av symaskiner, uppsyning av modeller för utformning av mönster samt sömnad av kurs- och demonstrationsmaterial för den textila informationen. Arbetsuppgifterna är nu likartade dem, som åvilar det tekniska biträdet på samma avdelning.

4. Av institutets 46 tjänster är endast tre ordinarie. Stadigvarande behov föreligger för samtliga extra ordinarie tjänster. Styrelsen inskränker sig dock nu till att yrka ordinariesättning av 9 tjänster (inklusive de under 2 b—c) upptagna).

5. Då erforderliga medel för laboratoriets drift hade beviljats av konsumentrådet till och med den 31 januari 1962, uppräknades institutets avlönings- och omkostnadsanslag för budgetåret 1961/62 med 5/12 av den beräknade totala årskostnaden för laboratoriet. Föreslagen ökning erfordras för att täcka lönekostnaderna för personalen vid laboratoriet för ett helt budgetår.

6. Anslaget har i allt större utsträckning fått tagas i anspråk för stadigvarande arbetsuppgifter av biträdeskaraktär, nödvändiga för det löpande arbetet. Möjligheterna att utnyttja expertis och extra arbetskraft har därigenom kraftigt beskurits. Om bifall ej lämnas till de äskade nya tjänsterna

hemställer styrelsen, att anslaget till extra personal uppräknas i motsvarande mån. För att kompensera förändringar i löneläget och för att möjliggöra anlåtande av experter i fråga om textilier, byggnadsteknik och upplysningsverksamhet är en höjning med 20 200 kr. önskvärd. Härtill kommer en uppräkningsmedel med 12 800 kr. för att möta laboratoriets medelsbehov inom anslaget för ett helt år.

7. Beloppet motsvarar helårsanvisning för laboratoriet.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över de under p. 2 b—d) och 2 f) framförda yrkandena, kan icke tillstyrka förslaget om uppflyttning av kassörstjänsten från 10 till 12 lönegraden. Yrkandet om lönegradsuppflyttning av en tjänst som kanslibitråde (p. 2 c) kan nämnden biträda endast så tillvida, att nämnden tillstyrker, att tjänsten uppflyttas till kontoristtjänst. Vad beträffar den föreslagna uppflyttningen av en assistenttjänst i Ae 13 till Ae 17 (p. 2 f) har nämnden funnit de med tjänsten förenade kompetenskraven i stället motivera ett utbyte av tjänsten i fråga mot en ingenjörstjänst i högst 15 lönegraden. Lönenämnden har inte funnit anledning till erinran mot yrkandet om uppflyttning av ett kontorsbiträde Ao 5 till kanslibitråde Ao 7 (p. 2 d).

Föredraganden

Den successiva ökningen av verksamheten vid statens institut för konsumentfrågor motiverar förstärkning av institutets biträdespersonal. I anledning av önskemålen i petitaskrivelsen om ytterligare biträdestjänster tillstyrker jag inrättande från och med nästa budgetår av en tjänst som tekniskt biträde i lönegraden Ae 7 vid avdelningen för hushållsorganisation samt av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid institutets kansli. Medelsbehovet under anslaget ökar härigenom med 20 200 kr.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor torde sammanlagt 1 800 kr. böra beräknas för förändring av dels en tjänst som kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, dels en tjänst som institutionsbiträde i högst Ae 5 till tekniskt biträde i Ae 7, dels en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till kanslibitråde i Ao 7. Därutöver förordar jag att en tjänst som assistent i Ae 13 utbytes mot en tjänst som ingenjör i högst Ae 15. Merkostnaden härför blir 800 kr. Övriga förslag om höjd lönegradsplacering prövas inte i detta sammanhang.

Yrkandena om ändrad anställningsform för viss personal torde lämnas utan bifall, utom såvitt gäller tjänsten som kassör i Ae 10, vilken från och med nästa budgetår bör uppföras på ordinarie stat.

Förra årets riksdag beslutade, att medel för driften av konsumentinstitutets laboratorium — vilka f. n. ställs till förfogande av statens konsumentråd — skall från och med den 1 februari i år belasta institutets avlönings- och om-

kostnadsanslag. För nästa budgetår kommer hela årskostnaden för laboratoriet att bestridas över institutets stat. Därvid ökar medelsbehovet under förevarande anslag med 112 800 kr.

Ytterligare torde till täckande av huvudsakligen automatiska kostnadsökningar böra anvisas 600 kr. till vikariatsersättningar, 6 700 kr. till lönegrads- och löneklassändringar, 39 500 kr. till rörligt tillägg och 2 600 kr. till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Vid bifall till vad jag sålunda i olika hänseenden föreslagit blir anslaget i sin helhet 1 067 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens institut för konsumentfrågor vidtaga de ändringar, som föranleds av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för konsumentfrågor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	66 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 100
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	753 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	223 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 400
	Summa kr. 1 067 000

c) till Statens institut för konsumentfrågor: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 067 000 kr.

[57] 8. Statens institut för konsumentfrågor: **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	222 000	325 372
1961/62 (statsliggaren s. 997)	307 000	
1962/63 (förslag)	425 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för konsumentfrågor (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 122 500 kr.

	Nettoutgift	Omkostnads- stat	Institutets förslag	
	1960/61	1961/62	1962/63	
1. Sjukvård	3 507	4 500	4 500	(± 0)
2. Reseersättningar	9 000	9 500	14 000	(+ 4 500)
3. Bränsle, lyse, vatten	11 256	12 000	12 000	(± 0)
4. Övriga expenser	45 753	57 000	80 000	(+ 23 000)
5. Publikationstryck	194 544	150 000	225 000	(+ 75 000)
6. Annan upplysningsverksamhet	22 844	19 000	19 000	(± 0)
7. Omkostnader i anledning av uppdrag	524	2 000	2 000	(± 0)
8. Övriga utgifter	37 944	53 000	73 000	(+ 20 000)
			<u>429 500</u>	(+ 122 500)

Motiv

1. Av den äskade höjningen avser 4 000 kr. internordiska resor, av vilka stadigvarande behov föreligger vid institutet. Resorna är i allmänhet föranledda av gemensamma undersökningar och kan i många fall samordnas med tjänsteresor inom landet. För resor inom landet begärs en höjning med 500 kr., utgörande en uppräknig av medelsbehovet för laboratoriepersonalens resor till helårsbelopp.

4. Medelsbehovet för övriga expenser, exklusive inventarier, beräknas öka med 3 000 kr. Förnyelse och komplettering av inventarier har under flera år på grund av medelsbrist icke kunnat ske i önskad omfattning. Institutet uppskattar det för löpande inventarieanskaffningar ökade medelsbehovet till 3 000 kronor. Därutöver föreligger behov av komplettering av inredningen i föreläsningssal och arkivutrymmen samt av viss nyanskaffning efter omändring av ett förråd till arbetsrum. Till dessa ändamål äskas en engångsanvisning med 3 000 kr. För laboratoriets del fordras en höjning med 14 000 kr. för att oförändrat medelsutrymme för helt år skall ernås.

5. De senaste åren har en kontinuerlig ökning av publiceringsverksamheten ägt rum. Då en ytterligare stegring av denna verksamhet kan förutses, bl. a. genom ett ökat antal prenumeranter på tidskriften »Råd och rön», hemställer styrelsen att anslaget ökas med 75 000 kr. Föregående budgetår utgjorde de sammanlagda utgifterna för publikationstryck 209 538 kr. Inkomsten av försålda publikationer var då 216 866 kr.

8. För att tillgodose laboratoriets medelsbehov för ett helt år bör anslagsposten uppräknas med 20 000 kr.

Föredraganden

Anslagsposten Reseersättningar torde för nästa budgetår böra bestämmas till 13 500 kronor, innebärande en höjning med 4 000 kronor. Av anslagsposten bör 3 500 kronor få disponeras för bestridande av kostnader för internordiska resor.

I fråga om delposten Övriga expenser förordar jag en höjning med 19 000

kr., varav 3 000 kr. avser den begärda engångsanvisningen till komplettering av inredningen i föreläsningssal m. m.

I övrigt föranleder inte institutets beräkningar av medelsbehovet under omkostnadsanslaget någon erinran från min sida. Anslaget torde sålunda böra uppföras med 425 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 425 000 kr.

[58] 9. Statens konsumentråd

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	60 200	59 183
1961/62 (statsliggaren s. 997)	73 000	
1962/63 (förslag)	75 000	

Yrkande

Statens konsumentråd (skr. 18/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 16 500 kr.

	Ökning	Minskning
1. Arvode till ordförande och ledamöter	2 300	
2. Uppflyttning i lönegrad:		
1 sekreterare Ae 23—byrådirektör Ae 26	3 200	
3. Expertarvoden	14 000	
4. Rörligt tillägg	1 100	
5. Reseersättningar		600
6. Expenser		3 500
	<u>20 600</u>	<u>4 100</u>
	+ 16 500	

Motiv

1. Posten är för innevarande budgetår uppförd med 10 400 kr. Rådet finner ersättningarna åt ordföranden och övriga ledamöter i arbetsutskottet alltför låga i förhållande till arbetsinsatserna. Rådet vill dock inte föreslå höjning av de nu utgående fasta arvoden utan hemställer, att — utöver nämnda arvoden — dagarvode enligt kommittékungörelsen skall kunna tillerkännas ordföranden och ledamöterna i arbetsutskottet. Kostnaden härför beräknas till 2 300 kr.

2. Tjänsten som sekreterare är av central betydelse för rådets verksamhet. Den ställer höga krav på mångsidig utbildning och erfarenhet. Sekreteraren är föredragande i rådet, sköter rådets kontakter med forskare, institutioner och organisationer samt leder dess administrativa och ekonomiska

förvaltning. Om rådet även i fortsättningen skall kunna upprätthålla de kompetenskrav, som är en förutsättning för att innehavaren av tjänsten på ett tillfredsställande sätt skall kunna fylla sina uppgifter, är en i förhållande till kompetenskraven bättre avvägd lönesättning än den nuvarande nödvändig.

3. För att råda bot på vissa brister i rådets upplysningsverksamhet bör en person med utbildning och erfarenhet i public-relationsfrågor anställas. Verksamheten bör till en början drivas försöksvis. Medel äskas nu till att under nästkommande budgetår på halvtid arvodesanställa en tjänsteman med lämpliga kvalifikationer. Kostnaden beräknas till 12 000 kr.

För att avlasta sekreteraren bör ett biträde anställas som bokföringshjälp. Rådet hemställer, att medel till arvode åt detta anvisas med 2 000 kr.

5. I anslutning till minskad belastning under föregående budgetår hemställer rådet, att till reseersättningar anvisas ett med 600 kr. till 9 000 kr. minskat belopp.

6. Expensanslaget är för innevarande budgetår uppfört med 10 200 kr. Härav är 6 000 kr. av engångsnatur till anskaffning av möbler m. m. i samband med flyttning till nya lokaler. Efter flyttningen från handelsdepartementets kommittélokaler tillkommer för rådet utgifter för lyse, städning, vissa telefonavgifter m. m. Rådet beräknar expenskostnaderna för budgetåret 1962/63 till 6 700 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd anser sig icke kunna tillstyrka yrkandet om uppflyttning av sekreteraren i Ae 23 till Ae 26.

Föredraganden

Jag tillstyrker anvisande för nästa budgetår av 2 000 kr. för att möjliggöra för rådet att i kassarörelsen anlita särskild bokföringshjälp. Till löneklassuppflyttningar och rörligt tillägg bör beräknas ytterligare resp. 1 400 och 600 kr. Anslagsposten Reseersättningar torde i enlighet med rådets förslag böra upptagas med 9 000 kr., vilket är 600 kr. mindre än nu. Under anslagsposten Expenser uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 8 800 kr., innebärande en minskning med 1 400 kr. Av anslagsposten avses 2 100 kr. för utgifter av engångsnatur i anledning av rådets flyttning till nya lokaler och återstoden till löpande ändamål. Yrkandena om höjda arvoden till ordföranden och övriga ledamöter i rådets arbetsutskott ankommer det på Kungl. Maj:t att pröva. Förslagen om medel till anställning av tjänsteman för vidgad upplysningsverksamhet samt om lönegradsändring för rådets sekreterare bör lämnas utan bifall.

I enlighet med det nu anförda blir anslaget för nästa budgetår 75 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens konsumentråd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kr.

[59] 10. Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	800 000	709 564	887 386
1961/62 (statsliggaren s. 998) ...	700 000		
1962/63 (förslag)	1 000 000		

Yrkande

Statens konsumentråd (skr. 18/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 500 000 kr.

Motiv

Förutom anslag å driftbudgeten disponerar konsumentrådet för bidragsgivning till konsumentvaruforskning och konsumentupplysning vissa clearingmedel, som för ändamålet överförts till handels- och sjöfartsfonden. Under budgetåret 1960/61 har rådet i bidrag beviljat 767 049 kr. Förefintlig reservation å anslaget var då nästan helt tagen i anspråk. Liksom vid utgången av budgetåret 1959/60 återstod vid senaste budgetårsskiftet 106 700 kr. av clearingmedel.

Genom att återstående clearingmedel icke förbrukades under sistförflutna budgetår, kommer bidragsgivningen att kunna hållas på en oförändrad nivå under det nu löpande. Kvarvarande medel beräknas vara helt disponerade vid utgången av budgetåret 1961/62. En höjning av förevarande anslag för budgetåret 1962/63 är således nödvändig för att möjliggöra en oförändrad bidragsnivå.

Rådet har gjort en allmän översyn över anslagsbehoven för konsumentforskning och konsumentupplysning. Resultatet därav visar att behoven av medel för bidragsverksamheten kommer att öka avsevärt. Med anledning härav beräknar rådet att anslaget för budgetåret 1962/63 behöver höjas till 1 200 000 kr.

Föredraganden

Konsumentrådets verksamhet syftar främst till att genom utredningar och undersökningar skapa underlag för en ökad pris- och varukännedom, som ger konsumenterna bättre möjligheter att överblicka marknaden. På många områden har därutinnan betydelsefulla resultat redan kunnat noteras. Men oerhört mycket återstår att göra, därom vittnar bl. a. storleken av föreliggande bidragsanspråk, vilka f. n. vida överstiger tillgängliga resurser. Med hänsyn härtill och då enighet synes råda om det stora värdet för konsumenterna av en effektiv, samordnad pris- och kvalitetsupplysning vill jag medverka till att ökade medel ställs till konsumentrådets förfogande.

Konsumentrådet räknar med att under innevarande budgetår kunna lämna ut bidrag till ett sammanlagt belopp av drygt 0,8 milj. kr. Därav disponeras 0,7 milj. kr. ur förevarande riksstatsanslag och återstoden av fondmedel. Nästa budgetår kommer endast riksstatsanslaget att stå till förfo-

gande. Jag föreslår att detsamma uppräknas med 0,3 milj. kr. till 1,0 milj. kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

[60] 11. Bidrag till varudeklarationsnämnden

	Anslag
1960/61	195 000
1961/62 (statsliggaren s. 998)	195 000
1962/63 (förslag)	225 000

Yrkande

Varudeklarationsnämnden (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppföres med 250 000 kr.

Motiv

Varudeklarationsnämndens kostnader under nästa budgetår förutses uppgå till 330 000 kr. Härav beräknas 68 000 kr. komma att täckas av bidrag från enskilda, av överskott i kontrollverksamheten samt av avgifter för utnyttjande av nämndens normer och märke. Ytterligare tillkommer på inkomstsidan ränteintäkter, som beräknas till 12 000 kr. För full täckning av medelsbehovet erfordras därvid 250 000 kr., som nämnden hemställer måtte utgå i statsanslag.

Föredraganden

Med hänsyn till ökade kostnader, främst för löner till personalen vid nämndens kansli, tillstyrker jag att anslaget uppräknas med 30 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

H. Sjöfart**Sjöfartsverket****[61] 1. Sjöfartsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 893 200	5 127 382
1961/62 (statsliggaren s. 998)	5 635 000	
1962/63 (förslag)	5 806 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 409 000 kr.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 byrådirektör Ao 26	+ 28 320
b) 1 byrådirektör Ao 24	+ 25 536
c) 1 förste byråsekreterare Ao 23 (f. n. övergångsstat)	+ 10 252
d) 1 förste byråinspektör Ae 21	+ 21 876
e) 2 maskinister Ae 11	+ 26 088
f) 1 kontorsbiträde bef.gång	+ 9 576
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 4 sjöfartsråd Bo 1—Bo 3	+ 13 536
b) 1 avdelningsdirektör Bo 1—sjöfartsråd Bo 3	+ 3 384
c) 1 byrådirektör Ao 26—avdelningsdirektör Bo 1	+ 3 144
d) 1 byrådirektör Ao 26—avdelningsdirektör Bo 1	+ 3 144
e) 1 överinspektör Ao 26—Bo 1	+ 3 144
f) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+ 2 928
g) 1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	+ 2 928
h) 1 byrådirektör Ae 24—Ao 26	+ 2 928
i) 1 sjöteknisk konsulent Ao 24—Ao 26	+ 1 428
j) 1 statshydrograf Ao 23—Ao 26	+ 2 508
k) 1 förste byråingenjör Ae 23—byrådirektör Ae 24	+ 1 284
l) 1 förste byråingenjör Ae 21—Ao 23	+ 2 508
m) 1 förste byråingenjör Ae 21—Ae 23	+ 1 152
n) 1 förste byråsekreterare Ae 21—Ae 23	+ 1 224
o) 1 förste byråsekreterare Ae 21—Ae 23	+ 2 376
p) 1 byråingenjör Ae 19—förste byråingenjör Ae 21	+ 996
q) 1 kamrer Ao 19—Ao 21	+ 1 152
r) 1 amanuens bef.gång—förste byråsekreterare Ae 21	+ 1 044

	Ökning
s) 1 kartograf Ae 13—faktor Ae 17	+ 2 304
t) 1 assistent Ao 13—Ao 15	+ 780
u) 2 assistenter Ae 13—Ae 15	+ 2 508
v) 1 kontorsskrivare Ao 13—förste kontorsskrivare Ao 15	+ 804
w) 1 ingenjör högst Ae 15 i utbyte mot en ritare Ao 13, som förs å övergångsstat	+ 1 416
x) 3 ritare Ae 13—ingenjörer högst Ae 15	+ 4 248
y) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	+ 648
z) 1 kontorist Ae 9—kansliskrivare Ao 10	+ 648
å) 2 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9	+ 2 424
ä) 1 kanslibitråde Ae 7—kontorist Ao 9	+ 588
ö) 1 kontorsbiträde bef.gång—kanslibitråde Ae 7.....	+ 492
3. Ändrad anställningsform:	
a) 1 byrådirektör Ae 26—Ao 26.....	—
b) 1 kontorsskrivare Ae 13—Ao 13.....	—
c) 1 kanslibitråde Ae 7—Ao 7	—
4. Arvode åt trafikplaneringsföredragande	+ 15 000
5. Extra personal för sjömätning.....	+ 39 672
6. Extra tryckeripersonal å sjökartebyrån.....	+ 20 000
7. Ökat medelsbehov i anledning av prop. 142/1961	+ 38 652
8. Löneklassändringar	+ 9 674
9. Tjänstetidsbefordran	+ 2 292
10. Rörligt tillägg	+ 88 108
11. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 6 286
	+ 409 000

Motiv

1 a). Sjöfartsstyrelsen upprepar sitt i fjol framförda yrkande om inrättande på sjökartebyrån av en tjänst som byrådirektör i Ao 26, vars innehavare avses förestå byråns hydrografiska sektion (jfr X ht 1961, s. 147).

1 b). Inom styrelsens ekonomiska sektion — till vilken är knutna en avdelningsdirektör i Bo 1 som chef, en förste byråsekreterare i Ao 21 samt en amanuens i reglerad befordringsgång — sker den transportekonomiska bedömningen av hamn- och farledsföretag samt handlägges olika slags taxearärenden. Till följd av nuvarande snäva personalram har alltför stor arbetsbörda kommit att åvila sektionschefen, vilket medfört en växande balans av oavgjorda ärenden. För att möjliggöra en avlastning är det nödvändigt att förstärka sektionen med en kvalificerad befattningshavare på byrådirektörsnivå.

1 c). På juridisk-sociala byrån har hittills funnits en överstatförd tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23, vars innehavare svarat för olika slag av juridiska och administrativa ärenden. Vederbörande avgår med pension under oktober månad 1961. För återstoden av innevarande budgetår dispo-

nerar styrelsen 14 000 kr. att övergångsvis användas för arvodesanställning av nämnda befattningshavare. Då ett stadigvarande behov av en tjänst i detta fall föreligger, bör en sådan inrättas från och med nästa budgetår. Yrkande om den hittillsvarande överstatförda tjänstens upptagande på ordinarie stat har framförts ett flertal gånger (jfr X ht 1961, s. 148).

1 d). Styrelsen upprepar sitt tidigare flera gånger framförda yrkande om att en tjänst som förste byråinspektör i Ae 21 måtte inrättas med placering på fartygsbyråns fartygsinspektionssektion (jfr X ht 1961, s. 148). Befattningen motiveras av den starkt ökade arbetsbelastningen.

1 e). Även detta yrkande — avseende inrättande av tjänster som maskinister med placering å sjömättingsfartyg — har tidigare framförts (jfr X ht 1961, s. 148).

1 f). För att biträda den under 4. angivne trafikplaneringsföredraganden med skrivgöromål bör finnas ett kontorsbiträde i regl. befordringsgång.

2 a). På förslag av sjöfartsstyrelsen har numera cheferna för styrelsens byggnads-, sjökarte- samt fyr- och elektrobyråer uppflyttats i lönegrad Bo 3 och därvid erhållit tjänstebenenämningen överingenjör. Däremot har framförda förslag om en motsvarande uppflyttning av cheferna för övriga fyra byråer — kansli- och fartygsbyråerna samt juridisk-sociala och nautiska byråerna — lämnats utan bifall (jfr X ht 1961, s. 149). Styrelsen anser starka skäl föreligga för en förbättrad löneställning och upprepar tidigare gjorda yrkanden.

2 b). Chef för ekonomiska sektionen är sedan den 1 juli 1960 en avdelningsdirektör i Bo 1. Styrelsen har tidigare flera gånger föreslagit, att ifrågavarande sektion måtte ombildas till byrå, därvid sektionschefen borde få ställning som sjöfartsråd (jfr X ht 1961, s. 149). Förslaget framföres nu på nytt. Vid avdelningsdirektörstjänstens omvandling till befattning som sjöfartsråd bör denna — i enlighet med vad som yrkats under p. 2 a) — placeras i lönegrad Bo 3.

2 c). Ifrågavarande befattningshavare är chef för byggnadsbyråns hamnbyggnadssektion, vilken centralt leder och samordnar hamn- och farledsarbetena inom sjöfartsstyrelsens verksamhetsområde samt svarar för därmed sammanhängande upphandlings- och förrådsrörelse. Av vederbörande krävs ett kvalificerat teoretiskt kunnande och en ingående praktisk erfarenhet i fråga om det slag av anläggningsarbeten varom här är fråga. Detta förhållande i förening med vederbörandes ansvarsställning motiverar en förbättrad löneställning.

2 d). Denna byrådirektörstjänst är knuten till nautiska byrån, där innehavaren förestår den jordmagnetiska sektionen, vilken bl. a. svarar för jordmagnetisk forskning, jordmagnetiska fältmätningar, kompasskontroll samt driften av det jordmagnetiska observatoriet på Lovö. Ledningen av verksamheten förutsätter en hög vetenskaplig skolning. Med hänsyn härtill och till det målsmannaskap för landets jordmagnetiska forskning, som följer med befattningen, bör denna omvandlas till tjänst som avdelningsdirektör i Bo 1.

2 e). Vederbörande befattningshavare är chef för fartygsbyråns skeppsmättningssektion och svarar i denna egenskap för tillsynen av skeppsmättningsverksamheten inom de olika fartygsinspektionsdistrikten. Arbetsuppgifterna är av självständig art. Vederbörande har sålunda bl .a. att på eget ansvar utfärda mätbrev, besluta om mätning utomlands, om mätning å utländskt fartyg samt om anstånd med mätning. Den ansvarsställning, som följer med befattningen, bör föranleda en högre lönegradsplacering.

2 f). Innehavaren av denna byrådirektörstjänst är chef för fartygsbyråns juridiskt-administrativa sektion och har såsom sådan i första hand ansvaret för löpande ärenden av juridisk och administrativ natur. Med hänsyn till att de tekniska ärendena inom byrån ofta kräver juridisk bedömning, deltar befattningshavaren i stor utsträckning även i handläggningen av dessa. De juridiska spörsmål, som därvid uppkommer, berör främst lagstiftning och internationella konventioner angående sjöfartssäkerheten.

2 g). Vederbörande befattningshavare är chef för juridiska avdelningen inom juridisk-sociala byrån. I arbetsuppgifterna ingår bl. a. att handlägga ärenden avseende markfrågor samt att bevaka sjöfartsverkets rätt i skadestånds- och andra mål. Vid behov skall biträde även lämnas övriga byråer inom styrelsen, då fråga är om juridiska spörsmål av mera kvalificerad natur.

2 h). Innehavaren av tjänsten är chef för kanslibyråns personalsektion. Som sådan är han i styrelsen föredragande för personalärendena inom lots- och fyrstaten. Särskilt genom den pågående rationaliseringsverksamheten inom lots- och fyrväsendet — vilken fört med sig en mångfald personalproblem — har vederbörandes arbetsuppgifter blivit alltmer krävande. En lönegradsuppflyttning av tjänsten är med hänsyn härtill motiverad. Då ett stadigvarande behov av tjänsten föreligger, bör ordinariesättning ske av densamma. Förslag i sistnämnda hänseende har tidigare framförts (jfr X ht 1961, s. 152).

2 i). Den sjötekniske konsulenten granskar till styrelsen inkommande rapporter om inträffade sjöolyckor samt avgiver yttrande däröver. Konsulentens utlåtanden ligger till grund för sjöåklagarens åtalsprövning och även för styrelsens överväganden om behov av nya eller ändrade sjösäkerhetsföreskrifter. Den ökade olycksfrekvensen under senare år i förening med den omständigheten att olycksfallen genom den tekniska utvecklingen inom sjöfartens område blivit alltmer svårbedömbara har ställt ökade krav på konsulenten. Dennes tjänst bör med hänsyn härtill få en förbättrad lönegradsplacering.

2 j). Innehavaren av ifrågakvarande tjänst som statshydrograf svarar närmast under sjökartebyråns chef för den mätningstekniska planeringen av större sjömätningsföretag. Han svarar även för det tekniska utvecklingsarbete, vilket utgör ett viktigt led i den under senare år pågående omläggningen och moderniseringen av sjömättningsverksamheten. Med hänsyn till uppgifternas kvalificerade karaktär är en förbättrad löneställning nödvändig, om en tillräckligt kompetent innehavare av tjänsten skall kunna säkras.

2 k). Innehavaren av ifrågavarande befattning tjänstgör å byggnadsbyråns fyrbyggnadssektion. I arbetsuppgifterna ingår projektering av olika förekommande anläggnings- och byggnadsarbeten vid fyr- och lotsplatser samt arbetsledning vid arbetenas genomförande. Av vederbörande krävs kvalificerade tekniska kunskaper och stor praktisk erfarenhet.

2 l). Tjänsten är placerad å fartygsbyråns underhålls- och driftssektion. Innehavaren av densamma svarar för ärenden avseende anskaffning, reparation och underhåll av lots- och sjömättningsbåtar samt av viss för byggnadsbyråns behov avsedd flytande materiel (mudderverk m. m.). Vederbörande utövar även tillsyn av sjöfartsverkets huvudförråd och verkstad.

2 m). Vederbörande tjänstgör å byggnadsbyråns sektion för projektering av hamn- och farledsarbeten och har där ställning som sektionschefens ställföreträdare. Genom projekteringsverksamhetens under senare år väsentligt ökade omfattning har befattningshavaren i allt större utsträckning anförtratts självständiga arbetsuppgifter.

2 n—o). Innehavaren av den ena tjänsten är placerad å nautiska byrån och har huvudansvaret för inom byrån förekommande administrativa och juridiska göromål. Innehavaren av den andra befattningen tjänstgör å kanslibyrån och biträder dennes chef vid handläggningen av personalärenden och anslagsfrågor. Arbetsuppgifterna är i båda fallen sådana, att en lönegradsplacering i A 23 är motiverad.

2 p). Vederbörande är knuten till fyr- och elektrobyråns telesektion och svarar närmast för den del av sektionens verksamhet, som betjänar sjömätningen. Den ökade användningen av elektronisk materiel vid denna har gjort arbetsuppgifterna allt mer krävande, och en förbättrad löneställning bör därför beredas befattningshavaren.

2 q). Chef för kanslibyråns kamerala sektion är en kamrer i Ao 23. I sitt arbete biträdes denne av här ifrågavarande befattningshavare, som självständigt svarar för styrelsens huvudbokföring och för specialredovisningen av styrelsens fondförvaltning. Arbetsuppgifternas ansvarsfulla karaktär för-anledde styrelsen att redan i fjolårets petita framföra förslag om lönegradsuppflyttning (jfr X ht 1961, s. 151).

2 r). Innehavaren av berörda amanuens tjänst är placerad å ekonomiska sektionen och biträder vid handläggningen av ärenden, som rör hamntaxor och olika slags sjöfartsavgifter.

2 s). Innehavaren av kartografitjänsten är föreståndare för kopieringsdetaljen inom sjökartebyråns kartografiska sektion. Vid sina överväganden av organisationen inom denna sektion har styrelsen funnit det ändamålsenligt att sammanslå ifrågavarande detalj med tryckeridetaljen. För att säkra en kompetent ledning av den nya arbetsenheten bör kartografitjänsten omvandlas till befattning som faktor i Ae 17.

2 t). Ifrågavarande assistent är knuten till fyr- och elektrobyrån och biträder chefen för denna vid handläggningen av olika administrativa ärenden. Genom att den tekniska verksamhet som byrån svarar för under de senaste åren starkt expanderat har vissa administrativa göromål, vilka tidigare åvi-

lat ingenjörspersonalen, överförs på assistenten. Vederbörandes arbete har härigenom blivit mer krävande.

2 u). Den ene av de båda assistenterna tjänstgör å sjökartebyrån och svarar för byråns allmänna och hemliga arkiv. Förslaget om förbättrad löneställning framfördes även åren 1958, 1959 och 1960 (jfr X ht 1960, s. 177). Den andre assistenten är knuten till fyr- och elektrobyrån och handlägger där upphandlingsärenden.

2 v). Innehavaren av kontorsskrivarebefattningen förestår detaljen för tjänstemannalöner inom kanslibyråns kamerala sektion. Inom detaljen — till vilken förutom kontorsskrivaren är knutna en kontorist och två kontorsbiträden — sker löneuträkning och skatteredovisning för ca 2 000 tjänstemän och arvodesanställda befattningshavare.

2 w—x). Ifrågavarande fyra ritarebefattningar är placerade å byggnadsbyrån. Innehavarna av desamma har ingenjörutbildning och är sysselsatta med ingenjörsgöromål, såsom konstruktionsarbete, hållfasthetsberäkningar, arbetsledning etc. Vederbörande synes därför böra hänföras till befodringsgång för läroverks- och institutsingenjörer och — i anslutning till den vid 1961 års riksdag genomförda löneregleringen för dylik personal — placeras som ingenjörer i högst Ae 15. Härvid bör den nuvarande ritaretjänsten i Ao 13 föras å övergångsstat.

2 y). Innehavaren av denna kontoristbefattning tjänstgör som byråregistrator å fartygsbyrån. Förslaget har framförts flera gånger tidigare (jfr X ht 1961, s. 152).

2 z). Ifrågavarande kontorist är placerad å bokförings- och granskningsdetaljen inom kanslibyråns kamerala sektion. Vederbörande granskar uppbördsredovisningar av olika slag och svarar i stort sett självständigt för ärenden, som rör sjukvårdsersättningar till befattningshavare inom sjöfartsstyrelsen och fartygsinspektionen.

2 å—ä). Innehavarna av dessa tre tjänster svarar för registratorsgöromål av mera kvalificerad karaktär å juridisk-sociala och fyr- och elektrobyråerna samt å ekonomiska sektionen. Förslag om ändrad lönegradsplacering har tidigare flera gånger framförts såvitt gäller den å juridisk-sociala byrån placerade befattningen (jfr X ht 1961, s. 152).

2 ö). Berörda kontorsbiträde tjänstgör å detaljen för sjökortsförsäljning inom sjökartebyråns kartografiska sektion. Det åligger vederbörande bl. a. att effektuera beställningar å sjökort och andra nautiska publikationer, utställa fakturor, föra inkomstlistor etc.

3 a—c). Tjänsterna är av stadigvarande natur och bör ordinariesättas.

4. Enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. 84, SU 118, Rskr 301) skall sjöfartsstyrelsen från och med den 1 januari 1962 svara för de uppgifter i fråga om transportledningsplanering å sjötrafikens område, som tidigare åvilat riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Därvid skall den arvodesbefattning, som inom riksnämnden varit knuten till berörda uppgifter, överföras till styrelsen. Erforderligt medelsutrymme bör beräknas för nämnda befattningshavare.

5. Med den ökade användningen av komplicerad mätningsteknisk apparatur växer kraven på den personal, som ute på fältet skall leda sjömättningsverksamheten. Utvecklingen medför behov av ett antal helårsanställda civila befattningshavare. För nästa budgetår äskas medel för extraanställning av två hydrografer.

6. För att kunna möta den ökade efterfrågan på sjökort erfordras en förstärkning av tryckeripersonalen på sjökartebyrån. För ändamålet torde ett belopp om 20 000 kr. böra anvisas.

Yttranden

Statens lönenämnd, som yttrat sig över yrkandena under p. 1 b) samt 2 f—ö), anser att den föreslagna nya tjänsten som byrådirektör på ekonomiska sektionen (1 b) bör placeras i lönegrad A 23 med tjänstebenenämningen förste byråsekreterare. Av remitterade yrkanden om lönegradsuppflyttningar kan nämnden biträda förslagen endast i vad de avser uppflyttning av två tjänster som förste byråingenjör från Ae 21 till Ao resp. Ae 23 (2 l—m), en tjänst som kartograf i Ae 13 till tjänst som faktor i Ae 17 (2 s), fyra tjänster som ritare i A 13 till tjänster som ingenjör i högst Ae 15 (2 w—x) samt en tjänst som kontorsbiträde i regl.befordringsgång till tjänst som kanslibiträde i Ae 7 (2 ö).

Chefen för marinen har yttrat sig över yrkandena under p. 1 a), 1 e) samt 5, vilka samtliga hänför sig till sjömättningsverksamheten. Förslaget under p. 1 a) om att inrätta en civil tjänst som byrådirektör i Ao 26 på sjökartebyrån med innehavaren placerad som chef för byråns hydrografiska sektion avstyrkes. Ifrågasvarande sektion bör även fortsättningsvis ledas av en från marinen kommenderad officer. Mot förslaget under p. 1 e) om inrättande av två civila maskinistbefattningar med placering å sjömättningsfartyg finns intet att erinra under förutsättning att därav icke följer en minskning av motsvarande militära beställningar. Yrkandet under p. 5 om medelsanvisning för anställning av två hydrografer med tjänstgöring som sjömättningsförrättare tillstyrkes.

Departementschefen

Med hänsyn till arbetsbelastningen inom sjöfartsstyrelsens ekonomiska sektion är jag beredd förordna inrättandet där av en tjänst som förste aktuarie i Ag 23. Likaså förordar jag inrättandet av en kanslistbefattning i reglerad befordringsgång inom styrelsens juridisk-sociala byrå.

I anledning av yrkandena om ändrad lönegradsplacering föreslår jag utbyte av fyra tjänster som ritare, varav en i Ao 13 och tre i Ae 13, mot tjänster som ingenjör i högst Ae 15, ävensom utbyte av en tjänst som kartograf i Ae 13 mot en tjänst som faktor i Ae 17. Tjänsten som ritare i Ao 13 torde samtidigt böra föras å övergångsstat. Ytterligare bör — i överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor — medel beräknas för uppflyttning i lönegrad av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

Vad styrelsen i övrigt föreslagit om inrättande från och med nästa budgetår av nya tjänster och om ändrad lönegradsplacering av befintliga tjänster torde lämnas utan bifall. Såvitt gäller yrkandena under 1 a) och 1 e) innebär mitt ställningstagande, att jag icke är beredd att vidtaga någon ändring i formerna för det samarbete som på sjömätningssområdet bedrivs mellan sjöfartsstyrelsen och marinen.

Vidkommande förslagen om ändrad anställningsform begränsar jag mig till att förorda, att en kontorsskrivare i Ae 13 ordinariesättes.

I övrigt beräknar jag ökat medelutrymme för arvodesanställning av en föredragande i vissa beredskapsfrågor med 15 000 kr. och för anställning av extra tryckeripersonal å sjökartebyrån med 20 000 kr. Till bestridande av ökade kostnader för sjömansnämnderna torde en höjning ske med 24 000 kr. Styrelsens beräkning av medelsbehovet med hänsyn till redan genomförda lönegradsuppflyttningar och till löneklassändringar godtages. Posterna till rörligt tillägg och till kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör höjas med resp. 28 500 och 1 100 kr.

Anslaget torde i enlighet med det anförda böra upptagas med (5 635 000 + 171 000) 5 806 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för sjöfartsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående anförde;

b) godkänna följande avlöningsstat för sjöfartsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> . . .	2 075 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	7 100
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	2 251 600
4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i>	195 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 190 400
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	86 800
	Summa kr. 5 806 000

c) till *Sjöfartsstyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 806 000 kr.

[62] 2. Sjöfartsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 056 700	1 039 022
1961/62 (statsliggaren s. 1 000)	1 175 000	
1962/63 (förslag)	1 198 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 74 100 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkostnads- stat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård m. m.	23 407	25 000	25 000	(± 0)
2. Reseersättningar:				
a) Resekostnadsersättningar och traktamenten	200 951	205 900	220 000	(+ 14 100)
b) Mässpennningar etc.	246 795	300 000	275 000	(— 25 000)
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten	47 335	55 000	55 000	(± 0)
b) Övriga expenser för eget behov	265 696	274 100	286 100	(+ 12 000)
därav: Telegram, telefon etc. ...	103 700	100 000	112 000	(+ 12 000)
Inköp och underhåll av möbler etc.	26 930	37 000	37 000	(± 0)
c) Övriga expenser för annat än eget behov.....	1 550	5 000	5 000	(± 0)
4. Publikationstryck:				
a) Sjökort etc.	214 535	221 000	261 000	(+ 40 000)
b) Militärsjökort	24 814	25 000	30 000	(+ 5 000)
c) Övriga publikationer	16 642	14 000	17 000	(+ 3 000)
5. Omkostnader för sjömansnämnder etc.	—	20 000	20 000	(± 0)
6. Driftvärn och andra beredskaps- ändamål.....	—	20 000	45 000	(+ 25 000)
7. Kurs- och upplysningsverksam- het	—	10 000	10 000	(± 0)
			10 000	(± 0)
				(+ 74 100)

Motiv

2 a). Posten bör på grund av höjda rese- och traktamentskostnader uppräknas med 14 100 kr.

2 b). I anslutning till belastningen under föregående budgetår torde posten kunna minskas med 25 000 kr.

3 b). Den nuvarande telefonväxeln, som sjöfartsstyrelsen delar med statistiska centralbyrån och statens handelslicensnämnd, har en otillräcklig kapacitet. Genom statistiska centralbyråns försorg har därför en större anläggning beställts för leverans omkring den 1 juli 1962. Styrelsens andel i de fasta årskostnaderna för växeln kommer därvid att öka med ca 8 000 kr. Förutom med detta belopp bör posten till följd av belastningen under föregående budgetår uppräknas med 4 000 kr.

För inköp och underhåll av möbler etc. har för innevarande budgetår beräknats 37 000 kr. Härav har ett belopp om 20 000 kr. haft karaktären av engångsanvisning för anskaffning av inventarier till vissa nytillkommande lokaler. Sjöfartsstyrelsen hemställer, att berörda delpost för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp. Detta är angeläget med hänsyn till den stora eftersläpning, som uppstått i fråga om ersättningsanskaffningar av möbler och kontorsmaskiner inom styrelsen.

4 a). Försäljningen av sjökort har under senare år successivt stigit. För ettvarvt av budgetåren 1958/59—1960/61 har försäljningsinkomsterna sålunda uppgått till resp. 473 000, 550 000 och 633 000 kr. Den ökade tillverkning av sjökort, som i enlighet härmed planeras, motiverar en uppräknig av posten med 40 000 kr., detta med hänsyn till ökad materialåtgång och vissa kompletteringsbehov i fråga om utrustningen.

4 b). För att möjliggöra ett påskyndande av arbetet med modernisering av militärsjökorten är en ökad medelsram nödvändig. För nästa budgetår föreslås en uppräknig av berörda post med 5 000 kr.

4 c). I anslutning till belastningen under föregående budgetår bör posten ökas med 3 000 kr.

6. Utöver 20 000 kr. för utbildning av driftvärnsmän äskas för nästa budgetår 10 000 kr. för anskaffning av emballage, som i händelse av krig eller krigsfara kan användas vid evakuering av vissa organ inom sjöfartsverket. För att underlätta evakuering bör ytterligare 15 000 kr. ställas till förfogande för mikrofilmning av vissa handlingar och ritningar.

Departementschefen

Under delposten Resekostnadsersättningar och traktamenten m. m. räknar jag med ett ökat medelsbehov av 10 000 kr. Delposten Mässpenningar etc. däremot torde i anslutning till belastningen under sistförflutna budgetår kunna nedräknas med 25 000 kr. Vad angår delposten Övriga expenser för eget behov bör för telegram, telefon etc. en uppräknig ske med 12 000 kr. och för inköp och underhåll av möbler etc. en minskning ske med 17 000 kr. Under anslagsposten Publikationstryck beräknar jag ett ökat medelsutrymme av 40 000 kr. för delposten Sjökort etc. och 3 000 kr. för delposten Övriga publikationer. Andra anslagsposter och delposter än de nu nämnda bör upptagas med oförändrade belopp. — I enlighet med det anförda bör anslaget uppföras med (1 175 000 + 23 000 =) 1 198 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöfartsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 198 000 kr.

[63] 3. Lots- och fyrstaten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	23 374 800	24 722 503
1961/62 (statsliggaren s. 1000)	25 052 000	
1962/63 (förslag)	25 701 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 836 200 kr.

	Ökning	Minskning
1. Personal å lotsdistriktsexpeditionerna:		
Nya tjänster:		
a) 1 fyringenjör Ae 19	19 092	—
b) 2 ingenjörer högst Ae 15.....	30 768	—
Uppflyttning i lönegrad:		
c) 6 lotsdirektörer Ao 26—Bo 1.....	38 150	—
d) 6 distriktskassörer Ao 13—distriktsassistenter Ao 15.	9 084	—
2. Personal vid lotsplatserna:		
a) Förande på övergångsstat av 2 lotsar Ao 11 vid Ronneby lotsplats	—	—
b) Indragning av tjänster i samband med slopande av Burgsviks lotsplats, nämligen 1 lotsförman Ao 12 och 1 reservlots Ae 9	—	22 896
c) Anslagsminskning till följd av sådana år 1961 beslutade rationaliseringsåtgärder, vilka genomföres 1961/62 men anslagsmässigt icke verkar helt förrän 1962/63	—	46 098
d) 5 båtmän Ae 8 (motorskötare Ae 9)—förste reparatörer Ae 11	8 000	—
e) Höjda arvoden till lotslever	50 000	—
f) Lönekostnader i samband med radarutbildning av lotspersonal	22 000	—
3. Personal vid fyrstaten:		
a) Indragning av tjänster i samband med slopande av fyrskeppen Sydostbrotten, Oskarsgrundet och Kalkgrundet samt av fyren Grönskär, nämligen 1 fyrmästare Ao 14, 3 fyrmästare Ao 12, 2 förste fyrvaktare Ao 11, 4 förste fyrvaktare Ao 9, 3 kockstewartar Ae 9 och 6 fyrvaktare Ao 8; därjämte förande å övergångsstat av 1 fyrmästare Ao 14 i samband med automatisering av fyren Djursten ...	—	221 000
b) 1 fyrmästare Ao 10—Ao 14	1 416	—
4. Uppräkning av anslaget till följd av redan genomförda lönereformer:		
a) Ökat medelsbehov till följd av prop. 142/1961	13 800	—
b) Ändrad dyrortsgruppering	44 000	—
5. Tjänstetidsbefordran	—	7 452
6. Särskilda löneförmåner etc.:		
a) Ökning till följd av förslag under 2 f) ovan	15 000	—
b) Minskning till följd av förslaget enligt 2 b—c) och 3 a) ovan	—	68 738

	Ökning	Minskning
e) Ökning till följd av höjda lotsningsersättningar ...	650 000	—
d) Ökning till följd av höjda båtmanstillägg samt arvodestillägg till tjänstefartygspersonal	90 000	—
e) Ökning till följd av höjda fyrskeppstillägg.....	30 000	—
f) Ökning till följd av införandet av särskilda arvodes- tillägg till landfyrpersonal	220 000	—
7. Rörligt tillägg	—	39 000
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	—	—
	<u>1 241 310</u>	<u>405 184</u>
	+ 836 200 (avrundat)	

Motiv

1 a—b). Den pågående automatiseringen av fyrväsendet förutsätter en utbyggnad av den lokala serviceorganisationen inom lotsdistrikten. För nästa budgetår föreslås inrättandet av en fyringenjörsbefattning i Ae 19 och två ingenjörstjänster i högst Ae 15.

1 c). Landets kuster och farvatten är med avseende å lots- och fyrväsendet samt sjöräddningen indelade i sex lotsdistrikt. Ledningen inom varje distrikt utövas av en lotsdirektör, som närmast biträdes av en lotsinspektör. Under lotsdirektören lyder all lots- och fyrstaten tillhörig personal, som tjänstgör inom distriktet och som normalt uppgår till 200—300 man. I hans uppgifter ingår bl. a. att svara för personalrekryteringen, att genom inspektioner övervaka befintliga säkerhetsanordningar samt att förvalta de betydande medel, som ställs till förfogande för dessa anordningars drift och underhåll. Det ansvar som följer härmed och de ökade krav, som med de senare årens utveckling ställts på vederbörandes förmåga att taga initiativ till modernisering och rationalisering av säkerhetsanordningarna motiverar en förbättrad löneställning. En lönegradsplacering i B 1 förordas.

1 d). Distriktskassören är närmast under lotsdirektören ansvarig för den ekonomiska medelsförvaltningen inom lotsdistriktet. Denna medelsförvaltning har en betydande omfattning och representerar en årlig omslutning av 1,5—2,5 milj. kr. Då lotsdirektören i allt större utsträckning kommit att tagas i anspråk för uppgifter av nautisk och teknisk art, har kassörens ställning i kamerala frågor blivit alltmer självständig. En förbättrad löneställning framstår med hänsyn härtill som motiverad.

2 a—b). Vid den pågående översynen av lotsplatsorganisationen har det visat sig möjligt dels att genomföra viss omorganisation av Ronneby lotsplats i Blekinge, dels att indraga Burgsviks lotsplats på Gotland. I förra fallet avses att koncentrera all lotsuppassning till Saxemara och att slopa det nuvarande lotsuppassningsstället på Stora Ekön. Tre, eventuellt fyra lots- och båtmanstjänster torde därigenom så småningom kunna indragas. Sjöfartsstyrelsen föreslår som första åtgärd, att två lotstjänster föres på övergångsstat. — I fråga om Burgsvik förordas lotsplatsens indragning och

lotsningstjänstens överföring på Ronehamns lotsplats. Därvid kan två tjänster indragas, nämligen en lotsförman i Ao 12 och en reservlots i Ae 9. Åtgärden medför en besparing på ca 30 000 kr. — I sammanhanget anmäler styrelsen, att den inom kort avser att hos Kungl. Maj:t framlägga förslag om upphävande av lotsplikten i Falsterbokanalen. Härigenom torde personalstyrkan vid Öresunds södra lotsplats kunna minskas. I vilken utsträckning så kan ske har man dock ännu icke tagit ställning till.

2 c). Enligt statsmakternas beslut (jfr X ht. 1961, s. 161) kommer under loppet av budgetåret 1961/62 Skäggenäs lotsplats att indragas, Hälsingborgs och Råås lotsplatser att sammanslås samt bemanningen vid Väderöarnas lotsplats att minskas. Dessa organisationsförändringar kommer anslagsmässigt att få full verkan först under budgetåret 1962/63. En ytterligare minskning i avlöningskostnader kan då förväntas ske med ca 61 000 kr.

2 d). Under senare år har lotsbåtsbeståndet tillförts ett betydande antal större dieselmotordrivna båtenheter utrustade med olika tekniska hjälpmedel. I samband med moderniseringen har behov befunnits föreligga att åtminstone vid de större lotsplatserna ha tillgång till tekniskt mera kvalificerad servicepersonal. Denna skulle med biträde av övrig båtpersonal kunna taga hand om sådana reparations- och underhållsarbeten å båtmaskineriet, som f. n. icke kan utföras vid lotsplatserna utan som för höga kostnader måste ombesörjas vid varv eller mekaniska verkstäder. För nästa budgetår föreslås sålunda fem förste reparatörstjänster i Ae 11 inrättade i utbyte med lika många båtmans- eller motorskötarebefattningar. Merkostnaden skulle bli ca 10 500 kr.

2 e). Lotslev åtnjuter under utbildningstiden särskild arvodesersättning, som sedan år 1958 utgår med 525 kr. för månad. En anpassning med hänsyn till löneutvecklingen motiverar i och för sig en uppräknings av arvodet till 600 kr. Från vederbörande personalorganisation har under hänvisning till bl. a. de kvalifikationer som krävs för anställning som lotslev — nautisk examen och minst tolv månaders tjänstgöring som fartygsbefäl — påyrkats en ytterligare höjning. Styrelsen anser sig också böra föreslå ett arvode motsvarande lön enligt löneklass 4. Merkostnaden skulle bli ca 50 000 kr.

2 f). Under anslaget till sjöbefälsskolornas kursverksamhet har sjöfartsstyrelsen föreslagit anordnande av ett antal veckokurser i radarteknik för lotspersonal. Därvid har siktats till utbildning av upp till 120 lotsar under nästa budgetår. Det synes icke rimligt att som nu sker låta personalen utnyttja semester och annan fritid för att genomgå nämnda kurser. Vederbörande bör i stället beviljas tjänstledighet med oavkortad lön. I sådant fall krävs medel för anställning av vikarier. Medelsbehovet härför beräknas till ungefär 37 000 kr., därvid hänsyn även tagits till de extra löneförmåner, som i sammanhanget ifrågakommer (jfr yrkandet under 6 a).

3 a). Inom sjöfartsstyrelsen fortsätter utredningsarbetet beträffande möjligheterna att ersätta fyrskepp med fasta fyranläggningar samt att automatisera och fjärrmanövrera fyranordningarna. Som ett resultat av detta arbete kommer under innevarande budgetår fyrskeppen Oskarsgrundet och

Kalkgrundet i Öresund samt Sydostbrotten att ersättas med bottenfasta fyrar. I de båda förstnämnda fallen krävs i fortsättningen icke någon personal, medan i fråga om Sydostbrotten en reducerad bemanning förutses under en övergångstid. Likaså kommer under året fyren Grönskär utanför Sandhamn att slopas samt ersättas med en automatisk obemannad fyranläggning vid det s. k. Revengegrundet. Genom de angivna åtgärderna blir det möjligt att indraga sammanlagt nitton ordinarie och extra-ordinarie tjänster, vilket innebär minskade avlöningskostnader om ca 350 000 kr. — Slutligen kommer den i Öregrundsgrepen belägna fyren Djursten, som f. n. är halvautomatiserad, att ändras till helautomatisk drift från och med nästa budgetår. Därvid kan den vid fyren placerade fyrmästarebefattningen — vars innehavare intill pensionsavgången avses sysselsatt inom sjöfartsstyrelsen — föras på övergångsstat.

3 b). Vid Rönnskärs fyrplats utanför Piteå är placerad en fyrmästarebefattning i Ao 10. Innehavaren av denna har fått ett vidgat arbetsområde genom att han ålagts tillsynen även av den närbelägna fyren på grundet Nygrån. En lönegradsuppflyttning till Ao 14 är därför motiverad.

6 c). Lotsningsersättningarna har från och med den 1 juli 1961 höjts med 20 procent. Utgifterna för lotslott och lotslottersättning kan till följd härav väntas stiga i motsvarande mån. En uppräknig av ifrågavarande post bör därför ske med ca 650 000 kr.

6 d—e). Berörda tillägg har från och med den 1 juli 1961 höjts med i genomsnitt 15 procent. Härmed följer ett beräknat ökat medelsbehov om tillhopa ungefär 120 000 kr.

6 f). Särskilda arvodestillägg såsom ersättning för arbete å obekvämtid skall från och med den 1 juli 1961 utgå till landfyrpersonal. Härför krävs en medelsökning om ca 220 000 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över yrkandena under p. 2 d) och 3 b), biträder förslagen om uppflyttning av fem tjänster som båtman i Ae 8 (motorskötare Ae 9) till tjänster som förste reparatör i Ae 11 samt av en tjänst som fyrmästare från Ao 10 till Ao 14.

Departementschefen

Som ett led i de pågående strävandena att rationalisera lotsplatsorganisationen kommer under innevarande budgetår — i enlighet med statsmakternas beslut — Skäggenäs lotsplats att indragas, Hälsingborgs och Råås lotsplatser att sammanslås samt bemanningen vid Väderöarnas lotsplats att minskas. Ifrågavarande organisationsförändringar får anslagsmässigt sett full verkan först under budgetåret 1962/63. En ytterligare minskning i personalkostnader — utöver vad som sparats för innevarande budgetår — kan då förväntas ske med ca 61 000 kr.

För nästa budgetår föreslår sjöfartsstyrelsen slopande av Burgsviks lotsplats på Gotland. Därvid kan två lotstjänster indragas, vilket innebär minskade avlöningskostnader med ca 31 000 kr. Vidare förordas viss koncentra-

tion av lotsningstjänsten vid Ronneby lotsplats, vilket så småningom torde möjliggöra indragning av ytterligare fyra lots- och båtmansbefattningar. Jag tillstyrker dessa ändringar i lotsplatsorganisationen och har inte något att erinra mot därav föranledda indragningar och andra personaldispositioner enligt styrelsens förslag.

Betydande personalminskningar blir möjliga på fyrväsendets område genom där pågående rationaliserings- och moderniseringsarbete. På grundval av redan fattade beslut indrages sålunda under innevarande budgetår femton tjänster, och från och med nästa budgetår föreslår sjöfartsstyrelsen indragning av ytterligare nitton befattningar jämte en tjänsts förande på övergångsstat. Avlöningskostnaderna beräknas genom dessa senare förslag komma att minska med ca 284 000 kr. — Vad sålunda förordats tillstyrker jag. Jag anser mig även böra biträda förslaget om inrättandet av vissa ingenjörstjänster — en fyringenjör i Ae 19 och två ingenjörer i högst Ae 15 — som motiveras av det ökade tekniska servicearbetet i samband med fyrautomatiseringen.

Sjöfartsstyrelsens förslag om inrättande av fem tjänster som förste reparatör i Ae 11 i utbyte mot lika många befattningar som båtmän i Ae 8 resp. motorskötare i Ae 9 bör tillstyrkas. Vidare bör i överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor medel beräknas för uppflyttning i lönegrad av en tjänst som fyrmästare i Ao 10 till Ao 14. — Förslagen om lönegradsuppflyttning av lotsdirektörs- och distriktskassörstjänsterna är jag icke beredd att tillstyrka. I fråga om distriktskassörsbefattningarna bör dock den ändringen ske, att tjänstebenenämningen fortsättningsvis blir lotskassör.

Såvitt angår lotselevernas utbildningsarvoden anser jag mig böra förorda en höjning på så sätt, att arvode fortsättningsvis motsvarar lön enligt löneklass 1, ortsgrupp 4. Den härav föranledda utgiftsökningen uppskattas till 35 000 kr. Styrelsens förslag i fråga om lotspersonalens löneförmåner vid beivrandet av sjöbefälsskolornas radarkurser är jag däremot icke beredd biträda.

I samband med rationaliseringsåtgärderna inom lots- och fyrstaten kan svårigheter uppkomma att i vissa fall omplacera överbliven personal etc. Kungl. Maj:t torde därför — liksom skett för innevarande budgetår — böra inhämta riksdagens bemyndigande att i mån av behov överföra ordinarie personal på övergångsstat och att i övrigt vidtaga de övergångsåtgärder som kan befinnas erforderliga.

Sjöfartsstyrelsens övriga yrkanden under förevarande anslag avser utgiftsförändringar av automatisk karaktär och föranleder ingen annan erinran än att minskningarna under anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde böra beräknas till 52 800 resp. 5 800 kr.

I enlighet med det anförda torde anslaget böra uppföras med sammanlagt 25 701 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaten, som föranleds av vad jag i det föregående anfört;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i mån av behov överföra ledigbliven ordinarie personal vid lots- och fyrstaten på övergångsstat och att i övrigt vidtaga de övergångsanordningar som kan bli erforderliga i anledning av i det föregående redovisade rationaliseringsåtgärder inom lots- och fyrstaten;

c) godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 136 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	8 125 300
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 072 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 043 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	324 200

Summa kr. 25 701 000

d) till *Lots- och fyrstaten*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 25 701 000 kr.

[64] 4. *Lots- och fyrstaten*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 545 000	5 960 069
1961/62 (statsliggaren s. 1004)	5 728 000	
1962/63 (förslag)	6 091 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 554 000 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård m. m.	44 826	40 000	55 000	(+ 15 000)
2. Reseersättningar	187 395	153 000	243 000	(+ 90 000)
3. <i>Expenser</i> :				
a) <i>Renhållning och städning</i> (av lotsdistriktsexpeditionerna)	13 153	12 500	64 000	(+ 51 500)

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
b) Ersättning för städning av sjöfartsverkets lokaler å lotsplatserna	30 000	33 500	—	(— 33 500)
c) Telegram, telefon och an- nonsering	149 413	144 000	150 000	(+ 6 000)
4. Övriga utgifter:				
a) Förbrukningsartiklar	1 296 241	1 165 000	1 300 000	(+ 135 000)
b) Reparation och underhåll av obevakade fyrar etc....	449 624	480 000	580 000	(+ 100 000)
c) Reparation och underhåll av fyrskepp, tjänstefartyg etc.	984 876	985 000	965 000	(— 20 000)
d) Legor för lotsbåtar	32 424	25 000	25 000	(± 0)
e) Drift av lotsbåtar	319 547	350 000	350 000	(± 0)
f) Reparation och underhåll av lotsbåtar	699 994	700 000	800 000	(+ 100 000)
g) Resor i samband med lots- ning	1 068 434	1 095 000	1 175 000	(+ 80 000)
h) Bojar och prickar	526 711	465 000	495 000	(+ 30 000)
i) Kostnader för tjänstedräkt.	76 674	45 000	45 000	(± 0)
j) Diverse och extra utgifter.	60 830	15 000	15 000	(± 0)
				+ 554 000

Motiv

1. Sjöfartsstyrelsen avser att under innevarande budgetår för Kungl. Maj:t framlägga förslag om kontinuerlig hälsokontroll av lotspersonalen. Dylik kontroll kommer att medföra ökad belastning å anslagsposten. Med hänsyn härtill och till medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61 är en uppräkning med 15 000 kr. motiverad.

2. Belastningen under föregående budgetår och höjda rese- och traktamentskostnader motiverar en uppräkning av posten med 48 000 kr. Härutöver bör medel beräknas för bestridandet av de rese- och traktamentskostnader, som föranleds av lotsars deltagande i vissa av styrelsen i det följande föreslagna radarutbildningskurser vid sjöbefälsskolorna. Ett belopp om 36 000 kr. torde reserveras för ändamålet. Medelsutrymme bör slutligen finnas för att täcka de resekostnader, som uppstår i samband med den under 1) angivna hälsokontrollen. Härför erfordras 6 000 kr. Sammanlagt bör posten sålunda ökas med $(48\ 000 + 36\ 000 + 6\ 000 =)$ 90 000 kr.

3 a—b). För städning av lotsdistriktsexpeditionerna är för innevarande budgetår beräknat 12 500 kr. För nästa budgetår erfordras en medelsökning av 1 500 kr., vilken föranleds av att vissa distriktsexpeditioner fått utvidgade kontorsutrymmen.

Vad angår städningen av sjöfartsverkets lokaler å lotsplatserna, påtalar styrelsen det otillfredsställande i att — som f. n. gäller — ålägga lotspersonalen ansvaret för denna städning. Om till följd av arbetsbelastningen på lotsplatserna särskild städhjälp måste anlitas, får med rådande ordning sådan anställas av lotspersonalen själv. De ersättningar, som inom ramen för tillgängliga medel — för innevarande budgetår 33 500 kr. — kan utbetalas i dylika fall, är många gånger otillräckliga för att täcka de verkliga kostnaderna, vilka sålunda delvis kommer att åvila lotspersonalen. Enligt styrelsen bör det tillämpade systemet avskaffas. I stället bör verksamheten svara för all städning av verkets lokaler och vara arbetsgivare åt den städpersonal som anställs. För avlöning av denna erfordras uppskattningsvis 50 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för städning å lotsdistriktsexpeditioner och lotsplatser skulle vid angivna förhållande bli (12 500 + 1 500 + 50 000 =) 64 000 kr.

3 c). I anslutning till belastningen under föregående budgetår bör posten uppräknas med 6 000 kr.

4 a). Medelsförbrukningen under föregående budgetår föranleder en höjning av posten med 135 000 kr.

4 b). Den fortgående automatiseringen av fyrarna och tillkomsten av nya teletekniska hjälpmedel vid lotsplatserna har medfört en ökning av underhållsvolymen. Härav följer ett ökat medelsbehov av 70 000 kr. Ytterligare 30 000 kr. motiveras av inträffade prisstegringar.

4 c). Genom indragningen av vissa fyrskepp har underhållsvolymen reducerats. Den minskade belastning å anslaget som följer härav motvägs dock delvis av höjda arbetskostnader. Nettoeffekten blir ett minskat medelsbehov av 20 000 kr.

4 f). Denna delpost har visat sig för knappt tilltagen med hänsyn till storleken av lotsbåtsbeståndet. I sammanhanget måste beaktas nödvändigheten att hålla materielen i ett sådant skick, att lotspersonalens säkerhet inte äventyras. Ej heller får sjöfartens säkerhetskrav eftersättas genom att lotsarna inte kan gå till sjöss under svåra väderleksförhållanden. En uppräknning bör därför ske med 100 000 kr.

4 g). Höjda rese- och traktamentskostnader medför ett ökat medelsbehov av 80 000 kr.

4 h). Vid de flesta lotsplatser är lotsarna ålagda prickningsskyldighet. Detta åliggande innebär att färdigställa, utsätta, intaga och underhålla de prickar, som tillhör vederbörande lotsplats prickningsområde. Styrelsen anser, att den bör ha befogenhet att avgöra, huruvida i särskilda fall — med hänsyn till arbetsbelastningen på ifrågakommande lotsplatser — lotsarna må befrias från arbetet med prickarnas iordningställande och underhåll samt medel anvisas för utläggande av arbetena på entreprenad eller för anlitan av särskild arbetskraft. Det ökade medelsbehov, som föranleds härav, beräknas till 30 000 kr.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *sjöfartsstyrelsen* i skrivelse den 15 september 1961 hemställt om särskild medelsanvisning för komplettering av säkerhetsutrustningen å lotsbåtar. Till grund för yrkandet ligger en inom styrelsen verkställd expertutredning, föranledd av en framställning från lotsförbundet. Utredningen visar, att stora brister föreligger i fråga om berörda utrustning. Gjorda överväganden har resulterat dels i en standardförteckning över den säkerhetsmateriel, som regelmässigt bör finnas på lotsbåtarna, dels i en sammanställning över de kompletteringar av den befintliga materielen, som erfordras för att tillgodose de uppställda standardkraven. Det är fråga om anskaffning av exempelvis gummiflottar, lättmetallejdare, eldsläckare, nödsegel, flytvästar etc. — Det sammanlagda medelsbehovet uppgår till 325 000 kr. Härav har 25 000 kr. yrkats under anslaget Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet. Återstående 300 000 kr. bör anvisas under särskilt anslag och ställas till förfogande så snart som möjligt. Styrelsen vill dock icke motsätta sig uppdelning av beloppet på förslagsvis en treårsperiod.

Departementschefen

Anslagsposten Sjukvård torde böra ökas med 5 000 kr. Något medelsutrymme har därvid icke beräknats med hänsyn till det eventuella införandet av en kontinuerlig hälsokontroll för lotspersonalen, vilken fråga f. n. övervägs inom *sjöfartsstyrelsen*. Jag förutsätter emellertid, att för det fall en sådan hälsokontroll bedömes böra komma till stånd, något hinder icke föreligger mot att sjukvårdsposten belastas med av kontrollen föranledda utgifter. — Under anslagsposten Reseersättningar räknar jag med ytterligare 54 000 kr.

I fråga om städningen av *sjöfartsverkets* lokaler å lotsplatserna delar jag *sjöfartsstyrelsens* uppfattning om det otillfredsställande i att som nu sker ålägga lotspersonalen allt ansvar för denna städning. På sätt styrelsen föreslagit torde i fortsättningen styrelsen själv böra ha ansvaret för städningen och vara arbetsgivare åt den städpersonal som anställs. Den ändrade ordningen för städningsarbetet på lotsplatserna beräknas medföra ett ökat medelsbehov av 16 500 kr. För städning av lotsdistriktsexpeditionernas lokaler erfordras därjämte en höjning med 1 500 kr. Anslagsposten *Expenser* bör med hänsyn till vad nu sagts uppräknas med tillhoppa 18 000 kr. En ytterligare uppräkningspost med 6 000 kr. är motiverad av ökade utgifter för telegram, telefon och annonsering.

Vad angår de under anslagsposten *Övriga utgifter* upptagna särskilda delposterna torde under *Förbrukningsartiklar* i anslutning till belastningen under sistförflutna budgetår böra räknas med en höjning om 135 000 kr. Den fortgående automatiseringen av fyrarna och indragningen i samband därmed av vissa fyrskepp medför å ena sidan ett ökat medelsbehov under delposten *Reparation* och underhåll av obebakade fyrar etc. och å andra sidan ett minskat medelsbehov under delposten *Reparation* och underhåll av fyr-

skepp, tjänstefartyg etc. I förra fallet bör en uppräknings ske med 50 000 kr. och i senare fallet en nedräkning med 20 000 kr. Även delposten Drift av lotsbåtar bör kunna minskas, förslagsvis med 15 000 kr. Ett väsentligt ökat medelsutrymme beräknar jag under delposten Reparation och underhåll av lotsbåtar, sammanlagt 100 000 kr. Därav bör emellertid hälften, eller 50 000 kr., reserveras för erforderlig komplettering av säkerhetsutrustningen å lotsbåtarna i enlighet med sjöfartsstyrelsens i det föregående redovisade särskilda framställning. Det är i hög grad angeläget såväl med hänsyn till lotsarnas säkerhet som lotsningstjänstens effektivitet att konstaterade brister i berörda utrustning avhjälpes. — Delposten Resor i samband med lotsning bör uppräknas med 30 000 kr. Övriga delposter upptages med oförändrade belopp.

I överensstämmelse med vad jag sålunda föreslagit bör anslaget i sin helhet för nästa budgetår uppföras med (5 728 000 + 363 000 =) 6 091 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lots- och fyrstaten: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 091 000 kr.

[65] 5. Fartygsinspektionen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 338 000	1 403 777
1961/62 (statsliggaren s. 1005)	1 517 000	
1962/63 (förslag)	1 518 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 47 000 kr.

	Ökning
1. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 7 överinspektörer Ao 26—Bo 1	30 288
b) 1 förste fartygsinspektör Ao 21—Ao 23	1 128
c) 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	660
d) 1 tekniskt biträde Ae 7—Ae 9	612
2. Uppflyttning i lönegrad och ändrad anställningsform:	
4 mätbiträden Ag 7—Ae 9	2 556
3. Ökat medelsbehov till följd av prop. 142/1961	4 812
4. Löneklassändringar	— 4 359
5. Rörligt tillägg	10 590
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	713
	<hr/>
	47 000

Motiv

1 a). Överinspektörerna är chefer för resp. fartygsinspektionsdistrikt och har i denna sin egenskap att leda och övervaka arbetet med säkerhetskontroll av fartyg. Det ansvar som därvid åvilar dem är betydande. De ombord-

anställdas berättigade anspråk på skydd i arbetet måste sålunda tillgodoses. Samtidigt gäller att de anvisningar och föreskrifter, som inspektionsmyndigheterna ur denna synpunkt utfärdar, ofta innebär ekonomiskt kännbara ingripanden för fartygsägarna. De ställningstaganden som kan aktualiseras i sammanhanget förutsätter hos inspektionsmyndigheternas ledning kvalificerade kunskaper i skeppsbyggnadsteknik och ingående kännedom om gällande sjösäkerhetsbestämmelser. Med hänsyn till vad sålunda anförts och till nödvändigheten att trygga rekryteringen av berörda överinspektörsbefattningar bör en uppflyttning av dessa ske till lönegrad B 1.

1 b). Inom fartygsinspektionen finns f. n. fem befattningar som förste fartygsinspektör, vilka är avsedda för personer med civilingenjörutbildning. Av befattningarna är fyra placerade i A 23 och en i A 21. Då arbetsuppgifterna är desamma, bör även lönegradsplaceringen vara lika. Sistnämnda tjänst bör sålunda uppflyttas till A 23.

1 c). Kontoristtjänsten är placerad vid Göteborgs fartygsinspektionsdistrikt, vilket är det distrikt, där verksamheten har störst omfattning. Innehavaren av tjänsten leder arbetet på distriktskansliet och tjänstgör som registrator.

1 d). Vederbörande befattningshavare tjänstgör vid kontrollstationen inom Göteborgs fartygsinspektionsdistrikt och biträder stationens föreståndare vid undersökning av lanternor och kompasser. Uppgifternas delvis självständiga art bör föranleda en lönegradsuppflyttning.

2. Av ifrågavarande tjänster är två placerade i Göteborg, en i Stockholm och en i Malmö. På befattningshavarna ankommer att biträda skeppsmätarna vid mätningarbete ombord på fartygen, att vid upprättande av mätbevis utföra erforderligt räknearbete samt att vårda skeppsmätningssredskapen. Med hänsyn till arbetets art bör tjänsterna — som är sluttjänster — placeras i A 9. Då stadigvarande behov av desamma föreligger, bör extra-ordinarie sättning ske.

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över förslaget under p. 1 c), kan icke tillstyrka uppflyttning av ifrågavarande tjänst som kontorist i A 9 till befattning som kansliskrivare i A 10.

Departementschefen

Sjöfartsstyrelsens förslag om ändrad lönegradsplacering av vissa tjänster torde lämnas utan bifall. Däremot är jag beredd förorda extra-ordinarie sättning av tre tjänster som mätbiträden i A 7. Tjänstebenenämningen föreslår samtidigt ändrad till tekniska biträden. — Styrelsens beräkning av medelsbehovet med hänsyn till redan genomförda lönegradsuppflyttningar och till löneklassändringar godtages. Posten till rörligt tillägg höjes med 300 kr. — Anslaget torde i enlighet med det anförda böra upptagas med (1 517 000 + 1 000 =) 1 518 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för fartygsinspektionen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	701 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	9 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	448 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	335 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	23 100
	<hr/>
	Summa kr. 1 518 000

b) till *Fartygsinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 518 000 kr.

[66] 6. Fartygsinspektionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	196 800	216 373
1961/62 (statsliggaren s. 1006)	207 000	
1962/63 (förslag)	229 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 36 400 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård	2 859	3 300	3 300	(± 0)
2. Reseersättningar	159 565	153 000	174 400	(+ 21 400)
3. Bränsle, lyse och vatten	3 991	2 500	4 000	(+ 1 500)
4. Övriga expenser	49 958	48 200	61 700	(+ 13 500)
				<hr/>
				+ 36 400

Motiv

2. En uppräknig av anslagsposten motiveras av höjda rese- och traktementskostnader.

3. Det ökade medelsbehovet föranleds av belastningen å posten under budgetåret 1960/61.

4. En uppräknig av posten erfordras för att inhämta eftersläpningen i materielhänseende. En sådan har uppstått bl. a. i fråga om anskaffningen av mätinstrument, ritkontorsmateriel och litteratur. Underhåll och förnyel-

se av distriktsexpeditionernas bestånd av möbler och kontorsmaskiner har icke heller kunnat ske i önskvärd utsträckning. Den sålunda erforderliga upprustningen representerar ett ökat medelsbehov av 12 000 kr. En ytterligare uppräknig med 1 500 kr. bör ske för att täcka de ökade städningskostnader, som föranleds av att fartygsinspektionen i Göteborg innevarande höst får större kontorsutrymmen.

Departementschefen

Med hänsyn till de **höjda rese- och traktamentskostnaderna** torde anslagsposten Reseersättningar böra ökas med 15 000 kr. Under delposten Bränsle, lyse och vatten beräknar jag ytterligare 1 500 kr. och under delposten Övriga expenser ytterligare 5 000 kr. I enlighet härmed torde anslaget för nästa budgetår uppföras med (207 000 + 21 500 =) avrundat 229 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fartygsinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 229 000 kr.

[67] 7. **Ersättningar i anledning av flyttning av lotsplatsen i Salmis**

	Anslag
1962/63 (förslag)	150 000

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 23/10 1961) hemställer, att 160 000 kr. anvisas för att hålla vissa lotsar skadeslösa vid indragning av Salmis lotsplats i Neder-**torneå kommun.**

Motiv

Den 1 juli 1960 indrogs Salmis lotsplats och dess funktioner överflyttades till Kalix lotsplats. Tre lotsar vid Salmis lotsplats äger bostadsfastigheter där, nämligen överlotsen Johan August Larsson, Vuono 22⁷, mästerlotsen Gottfrid Emanuel Eklund, Granåsen 1², och båtmannen Bror Elis Asplund, Nikkala 4¹⁵. Sedan dessa tre lotsar omstationerats till Kalix lotsplats har försök gjorts att avyttra fastigheterna. Endast i ett fall har anbud avgivits och då till ett förhållandevis lågt belopp. Med hänvisning till ett motsvarande tidigare ställningstagande av statsmakterna föreslår sjöfartsstyrelsen, att på grund av de särskilda omständigheterna — oförutsebarheten av lotsplatsens indragning och fastigheternas ringa saluvärde till följd av avsides belägenhet m. m. — staten gottgör lotsarna för ekonomisk förlust vid fastigheternas avyttring. Detta bör ske genom att staten löser in fastigheterna eller, därest ägaren själv säljer fastigheten, genom att staten erlägger skillnaden mellan för staten godtagbar köpeskilling och av vederbörande länsbostadsnämnd åsatt värde. Sjöfartsstyrelsen har efter samråd med bostadsstyrelsen låtit länsbostadsnämnden i Norrbottens län värdera fastigheterna, varvid Vuono 22⁷ åsatts värdet 52 700 kr., Granåsen 1² 50 500

kr. och Nikkala 4¹⁵ 55 500 kr. Sjöfartsstyrelsen begär bemyndigande att lösa in fastigheterna för eventuell framtida försäljning — alternativt bemyndigande att till lotsarna utbetala mellanskillnaden mellan uppbyren godtagbar köpeskilling och av länsbostadsnämnden åsatt värde — samt hemställer om erforderlig medelsanvisning för budgetåret 1962/63.

Yttranden

I ärendet har yttranden avgivits av statskontoret, riksrevisionsverket och bostadsstyrelsen. *Statskontoret* tillstyrker, att staten gottgör lotsarna för ekonomisk förlust. Detta bör ske, genom att staten inlöser fastigheterna, varvid dock påpekas att länsbostadsnämndens värdering ligger något högt. *Riksrevisionsverket* anser, att ersättning skall utgå med skillnaden mellan fastighetens inköpspris plus byggnadskostnader å ena sidan och ett för staten acceptabelt försäljningspris å andra. *Bostadsstyrelsen* tillstyrker inlösen och godkänner länsbostadsnämndens värdering.

Departementschefen

Lotsplatsen i Salmis flyttades den 1 juli 1960 till Kalix. Tre av lotsarna, som följde med dit, äger fastigheter i Salmis. De har försökt att sälja dessa men haft svårt att finna köpare. Salmis är en by på mellan 150 och 200 invånare. Någon industri finns inte där, fisket ger dåliga fångster, och för jordbruket är möjligheterna små. Folkmängden i byn har minskat under hela 1950-talet och fortsätter att minska.

Under dessa betingelser är det givetvis svårt för de tre Salmislotsarna att sälja sina fastigheter till priser, som står i rimlig proportion till nedlagt kapital. Jag anser att i dessa fall billighetsskäl talar för att tjänstemännen erhåller ekonomisk gottgörelse för de förluster, som de får vidkännas i samband med försäljning av fastigheterna. Huruvida gottgörelse skall utgå i form av kontant ersättning på grundval av den eventuella förlust, vederbörande visar sig ha lidit, eller om staten skall lösa in fastigheterna och sedan i sin tur sälja desamma, är jag inte för dagen beredd att taga ställning till — båda utvägarna bör stå öppna. Ej heller vill jag nu göra något bestämt uttalande om fastigheternas värde. Den rimliga storleken därav har vid ärendets remissbehandling blivit föremål för olika bedömningar, och frågan synes före slutligt ställningstagande böra bli föremål för ytterligare överväganden och förhandlingar. Om riksdagen inte reser någon invändning däremot torde det på grundval av erforderliga kompletterande utredningar få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta såväl i fråga om formen för ersättning åt lotsarna som beträffande fastigheternas värde vid framräkning av ersättningarnas storlek. När försäljningarna i sinom tid är klara bör det ankomma på Kungl. Maj:t att lämna en redogörelse till riksdagen för det ekonomiska resultatet därav.

Under nu angivna förhållanden anser jag mig böra i huvudsak godtaga sjöfartsstyrelsens anslagsberäkning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar i anledning av flyttning av lotsplatsen i Salmis* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.

[68] 8. Säkerhetsanstalter för sjöfarten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	2 300 090	2 909 900	1 372 700
1961/62 (statsliggaren s. 1006)	2 300 000		
1962/63 (förslag)	2 500 000		

Till säkerhetsanstalter för sjöfarten anvisas årligen anslag även på kapitalbudgeten. Anslaget där är för budgetåret 1961/62 upptaget med 1 000 000 kr.

Reservationerna under anslagen är i huvudsak bundna genom gjorda beställningar eller genom att vissa arbeten påbörjats och icke lämpligen kan avbrytas före färdigställandet i enlighet med uppgjorda planer.

I sysselsättningsfrämjande syfte har sjöfartsstyrelsen tidvis i särskild ordning erhållit medel för ändamål, som eljest brukar tillgodoses från reservationsanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten. Denna särskilda medelsanvisning har möjliggjort ett snabbare avhjälpande av brister, bl. a. i fråga om båtmaterialen, än vad som eljest kunnat ske, ävensom främjat automationen inom fyrväsendet (jfr X ht 1960, s. 203).

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att till säkerhetsanstalter för sjöfarten måtte för budgetåret 1962/63 anvisas, å driftbudgeten ett reservationsanslag av 3 050 000 kr. och å kapitalbudgeten ett investeringsanslag av 2 650 000 kr. I anslutning härtill erfordras som avskrivningsanslag jämväl 2 375 000 kr.

Sjöfartsstyrelsen avser att disponera förenämnda två anslag i huvudsak enligt följande sammanställning (belopp i 1000-tal kr.)

Ändamål	Driftbudgeten	Kapitalbudgeten		Summa drift + kapitalbudgeten	Avskrivningsanslag
		till bostads- och uppassningshus	till övriga anläggningar		
A. Fasta säkerhetsanstalter	1 800	—	1 700	3 500	1 700
B. Fartyg, båtar m. m.	375	—	—	375	—
C. Hamnar, tjänstelokaler, bostäder	150	500	325	975	575
D. Teleanläggningar vid lotsplatser m. m.	500	—	—	500	—
E. Diverse	225	75	50	350	100
Summa	3 050	575	2 075	5 700	2 375
		2 650			

Motiv

Den modernisering av fyrväsendet, som styrelsen varit i tillfälle att genomföra med anlåtande av medel, som stått till styrelsens disposition såväl från anslag till säkerhetsanstalter för sjöfarten som från anslag, som anvisats i särskild ordning, har inneburit förbättringar med hänsyn till anläggningarnas nautiska funktion och driftsekonomi. Genom fjärrövervakning och helautomatisering av fyrar kan avsevärda personalbesparingar göras. Utbyggnandet av bottenfasta fyrar som ersättning för fyrskepp har fortskridit. Som följd därav har under senare år fyrskeppen Grundkallen, Svinbådan och Östra Kvarken indragits. Fyrskeppen Oskarsgrundet och Kalkgrundet kommer att indragas omkring årsskiftet 1961/62.

Sjöfartsstyrelsens planläggning är i huvudsak grundad på flerårsplaner, som redovisats i styrelsens petitaskrivelse år 1956. — I förhållande till styrelsens förslag till medelsanvisning i fjolårets petitaskrivelse innebär de nu framförda yrkandena en höjning med 400 000 kr. Härav motsvaras 200 000 kr. av merkostnader, som uppstått genom inträffade prisstegringar i anslutning till pågående anläggnings- och byggnadsarbeten. Återstående 200 000 kr. motsvarar vad sjöfartsstyrelsen under innevarande budgetår nödgats förskottera av tillgängliga medel för ombyggnad av ett äldre lotsdistriktsfartyg, som under senare år legat i reserv men som hastigt måst sättas i stand för att temporärt tjänstgöra inom övre norra lotsdistriktet.

Departementschefen

Genom de medel, som under senare år ställts till sjöfartsstyrelsens förfogande under förevarande anslag, har moderniseringen och rationaliseringen av säkerhetsanstalterna för sjöfarten kunnat fullföljas i snabb takt. Vad angår de fasta säkerhetsanordningarna har medelstildelningen möjliggjort nybyggnad och automatisering av ett flertal fyranläggningar. I fråga om båtmaterielen har väsentliga brister kunnat avhjälpas. Icke minst betydelsefullt har det med hänsyn till personalen varit, att ökade resurser kunnat disponeras för modernisering och förbättrat underhåll av verkets lokaler och tjänstebostäder.

De i petitaskrivelsen för nästa budgetår upptagna förslagen avser ett fullföljande av de upprustningsplaner, som under senare år legat till grund för styrelsens anslagsberäkningar. I och för sig synes styrelsens äskanden väl motiverade med tanke på de rationaliseringsvinster, som planernas genomförande på längre sikt möjliggör. Insatserna i detta sammanhang måste dock vägas mot andra angelägna anslagsändamål, ej minst på sjöfartsområdet. Jag finner det med hänsyn härtill inte möjligt att ställa medel till förfogande i den utsträckning styrelsen föreslagit. En viss uppräknings bör emellertid ske, och jag föreslår i det hänseendet, att drift- och kapitalbudgetanslagen till säkerhetsanstalter för sjöfarten sammanlagt höjes med 400 000 kr. till 3 700 000 kr. Av nämnda belopp bör 2 500 000 kr. anvisas på driftbudgeten och 1 200 000 kr. på kapitalbudgeten.

Därest riksdagen godtager den medelsanvisning jag nu förordat, torde det få ankomma på sjöfartsstyrelsen att inom ramen härför närmare bestäm-

ma anslagens användning. Kungl. Maj:t bör liksom hittills ha befogenhet att fatta beslut om påbörjande av företag, även om de medel som under budgetåret står till förfogande icke förslår att täcka hela kostnaden.

I detta sammanhang vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 september 1961 godkänt ett mellan sjöfartsstyrelsen och Decca navigator och radar aktiebolag träffat avtal angående viss komplettering av deccakedjan för Östersjön syftande till ett vidgat verkningsområde för anläggningen. Enligt avtalet skall för ifrågavarande komplettering betalning utgå till bolaget med ett belopp av 20 000 engelska pund eller i svenskt motvärde ca 300 000 kr. Av beloppet skall enligt överenskommelse sjöfartsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, marinförvaltningen och flygförvaltningen svara för vardera en fjärdedel eller ca 75 000 kr. Vad angår sjöfartsstyrelsens betalningsandel, som skall erläggas den 1 juli 1962, förutsätter jag att densamma — i den mån den icke kan bestridas ur en eventuell behållning under det för budgetåret 1961/62 anvisade reservationsanslaget Anläggning av radionavigeringssystem — må utbetalas från det för budgetåret 1962/63 anvisade driftbudgetanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten.

Till hemställan om medelsanvisning å kapitalbudgeten till säkerhetsanstalter för sjöfarten vill jag återkomma senare denna dag. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

[69] 9. Nytt lotsdistriktsfartyg

1962/63 (förslag) 4 500 000

I skrivelse den 24 augusti 1961 erinrar *sjöfartsstyrelsen* om att på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisats ett reservationsanslag av 6 815 000 kr. till säkerhetsanstalter för sjöfarten. Av anslaget, vilket var reserverat för beställningar i sysselsättningsbefrämjande syfte vid örlogsvarvet i Karlskrona, avsåg 4 500 000 kr. anskaffande av ett nytt isbrytande tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet. Innan de förberedande tekniska undersökningarna angående lämplig båttyp etc. och det efterföljande anbudsförfarandet mellan varvet och sjöfartsstyrelsen hunnit slutföras, förbättrades sysselsättningsläget vid varvet. I anledning därav återkallade arbetsmarknadsstyrelsen i september 1960 ett tidigare lämnat tillstånd till fartygsbygget. I skrivelse den 20 oktober 1960 hemställde styrelsen om medgivande att få disponera det för lotsdistriktsfartyget avsedda beloppet, oaktat beställningen icke längre var aktuell av sysselsättnings-skäl. Framställningen lämnades utan bifall. Fartygsbygget har sedermera medtagits i den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1961/62, därvid uttalats att för ändamålet upptagna medel må disponeras, om så befinnes erforderligt med hänsyn till sysselsättningsläget inom svensk varvsindustri över huvud taget.

Sjöfartsstyrelsen understryker nu angelägenheten av att ett nytt isbrytande tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet snarast anskaffas. Det hittillsvarande, sextio år gamla tjänstefartyget Vega har nämligen visat sig vara i ett så dåligt skick, att det måst tagas ur bruk. Någon reparation eller ombyggnad är av tekniska och ekonomiska skäl icke tillrädlig. För att tillgodose distriktets behov av ett tjänstefartyg har det nuvarande reservfartyget Orion — förra tjänstefartyget Kalmar — efter vissa förbättringsarbeten övergångsvis fått ersätta Vega. Orions litenhet och skrovform begränsar emellertid på olika sätt dess användbarhet, och arrangemanget får betraktas som ett provisorium på kort sikt.

Sjöfartsstyrelsen hemställer därför om medgivande att, därest beställning å ett nytt tjänstefartyg icke kan utläggas såsom beredskapsarbete under innevarande budgetår, få disponera det på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisade beloppet om 4 500 000 kr. för en beställning i fria marknaden under nästa budgetår. I fråga om beloppets storlek har detta beräknats med utgångspunkt från prisläget år 1958. Det är styrelsens förhoppning, att trots de sedan dess inträffade prisstegringarna kunna hålla anskaffningen inom den angivna kostnadsramen.

Departementschefen

Då jag i anslutning till fjolårets statsverksproposition prövade frågan om ett nytt isbrytande tjänstefartyg för övre norra lotsdistriktet, bedömde jag på då tillgängligt material, att det dittillsvarande tjänstefartyget Vega efter vissa begränsade reparationer skulle kunna på ett godtagbart sätt fylla sina uppgifter under ytterligare tre å fyra år och att det därför kunde anstå något med att anskaffa ett nytt fartyg. Mitt ställningstagande motiverades också av det goda sysselsättningsläget vid varven. Det visade sig emellertid senare vid en mera ingående inspektion av Vega, att fartyget var i sådant skick, att det måste tagas ur tjänst. Reparation och ombyggnad ansågs ur tekniska och ekonomiska synpunkter ej böra ifrågakomma. I denna situation lät jag undersöka andra utvägar för att tillgodose övre norra lotsdistriktets behov av ett tjänstefartyg under de närmaste åren. Det visade sig därvid möjligt att till rimlig kostnad rusta upp reservfartyget Orion och taga det samma i bruk. Men givetvis måste detta arrangemang betraktas som ett provisorium, och åtgärder bör snarast vidtagas för anskaffning av ett nytt tjänstefartyg. Jag tillstyrker, att erforderliga medel ställs till förfogande redan för nästa budgetår. Kostnaderna för ett nytt tjänstefartyg har av styrelsen beräknats till 4,5 milj. kr. Mot denna bedömning har jag icke något att erinra.

Under åberopande av det anförda och då jag anser att medlen bör ställas till förfogande under särskilt anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nytt lotsdistriktsfartyg* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.

[70] 10. **Materielanskaffning till vissa farleder m. m.**

	Anslag
1962/63 (förslag)	300 000

Sjöfartsstyrelsen har i skrivelser den 24 augusti, den 5 oktober samt den 8 december 1961 redovisat medelsbehov för av beredskapsskäl betingad materielanskaffning till vissa farleder m. m. till ett sammanlagt belopp av 805 000 kr. Härav bör enligt styrelsen 300 000 kr. anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1961/62, 300 000 kr. budgetåret 1962/63 och återstoden budgetåret 1963/64.

Ärendet är av den natur att redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

För att i möjlig mån tillgodose det av *sjöfartsstyrelsen* redovisade behovet av materielanskaffningar m. m. är jag beredd att för nästa budgetår tillstyrka anvisning av 300 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande *sjöfartsstyrelsen* — att närmare bestämma om anslaget användning. Till styrelsens förslag om ändrad tjänstgöring för viss i skrivelsen den 8 december 1961 närmare angiven personal är jag icke beredd att taga ställning i detta sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Materielanskaffning till vissa farleder m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

[71] 11. **Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten**

	Anslag
1962/63 (förslag)	90 000

I anledning av medlemsförslag från svensk och norsk sida antog nordiska rådet vid sin sjunde session år 1959 en rekommendation (nr 1/1959), i vilken de nordiska regeringarna uppmanades att utreda förutsättningarna för ett förenhetligande av reglerna för utprickning av farvatten. I anledning härav har överläggningar ägt rum mellan företrädare för vederbörande sjöfartsmyndigheter i Danmark, Finland, Norge och Sverige, vilka överläggningar resulterat i ett förslag till överenskommelse. Över förslaget har *sjöfartsstyrelsen* — efter samråd med berörda civila och militära myndigheter och efter hörande av olika organisationer på sjöfartens område — avgivit yttrande. Härefter har Kungl. Maj:t för sin del genom beslut den 15 december 1961 godkänt överenskommelsen. Denna, som syftar till att uppnå en för sjöfartssäkerheten önskvärd likformighet i de olika ländernas ut-

prickning, innebär för Sveriges del att färgsättningen på bojar och prickar ändras i enlighet med det system som tillämpas i Finland och Norge.

Sjöfartsstyrelsen har i skrivelse den 7 oktober 1961 hemställt om medel för de åtgärder, som krävs i anledning av nyssnämnda omläggning av utprickningssystemet. För ändamålet krävs tillhoppa 215 000 kr., varav 30 000 kr. avser ändring av sjöfartsverkets bojar och prickar, 170 000 kr. ändring av sjökort samt 15 000 kr. ersättningar till vissa icke-statliga prickhållare. Det sålunda erforderliga beloppet kan enligt styrelsen lämpligen fördelas på tre budgetår, därvid 90 000 kr. bör anvisas för 1962/63, 75 000 kr. för 1963/64 och 50 000 kr. för 1964/65.

Departementschefen

Genom den förenämnda överenskommelsen har större enhetlighet vunnits i fråga om de nordiska ländernas bestämmelser för utprickning av farvatten, något som ur sjösäkerhetssynpunkt är att hälsa med stor tillfredsställelse. Medel bör nu anvisas för att täcka de kostnader, som på svensk sida uppkommer i anledning av omläggningen. Sjöfartsstyrelsen har beräknat dessa kostnader till sammanlagt 215 000 kr. Mot beräkningen har jag icke något att erinra, icke heller mot vad som föreslagits i fråga om kostnadernas fördelning på olika budgetår. För nästa budgetår torde sålunda böra anvisas ett belopp av 90 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 kr.

[72] 12. Driftkostnader för radionavigeringsstationer

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 1007)	100 000
1962/63 (förslag)	200 000

Från anslaget skall bestridas kostnaderna för radionavigeringsstationerna i de tre deccakedjorna för Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken till den del kostnaderna icke täckes genom bidrag från vissa statliga myndigheter samt från Decca navigator och radar aktiebolag (jfr X ht 1961, s. 177 o. f.).

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 150 000 kr.

Motiv

Utgångspunkten för anslagsberäkningen är, att de båda deccakedjorna för Bottenhavet och Bottenviken kommer att iordningställas under våren

1962. Vid sådant förhållande beräknas kostnaderna för deccasystemet i sin helhet under nästa budgetår uppgå till ca 940 000 kr. I bidrag från berörda statliga myndigheter och Deccabolaget förväntas inflyta tillhoppa omkring 690 000 kr. Anslagsbehovet skulle sålunda bli (940 000 — 690 000 =) 250 000 kr.

För den centrala ledningen inom styrelsen av verksamheten vid radionavigeringsstationerna har från och med den 1 juli 1961 anställts en byrådirektör i Ag 24, vilkens lönekostnader belastar utgiftsstaten för stationerna. Då ett stadigvarande behov av tjänsten föreligger, torde densamma bära extraordinariesättas.

Departementschefen

Mot de inkomst- och utgiftsberäkningar, som ligger till grund för sjöfartsstyrelsens anslagsäskande, har jag icke något annat att invända än att utgifterna torde kunna sänkas med ca 50 000 kr. Härav följer en motsvarande minskning i anslagsbehovet, som sålunda skulle kunna bestämmas till 200 000 kr. — Förslaget om extraordinariesättning av byrådirektörstjänsten i Ag 24 kan jag icke biträda.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driftkostnader för radionavigeringsstationer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[73] 13. Anskaffning av lotsbåtar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	750 000	610 771	139 229
1961/62 (statsliggaren s. 1008) .	900 000		
1962/63 (förslag)	900 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att för nyanskaffning av lotsbåtar anvisas ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att medel till anskaffning av lotsbåtar före den 1 juli 1960 huvudsakligen anvisades såsom investeringsanslag till sjöfartsstyrelsens båtlånefond samt att för budgetåret 1959/60 anvisades 750 000 kr. För nämnda budgetår stod emellertid till styrelsens förfogande ytterligare 380 000 kr. utgörande inflytande amorteringar å båtlånefonden. Sammanlagt disponerade styrelsen alltså över drygt 1 milj. kr. för nyanskaffningar. Då för budgetåren 1960/61 och 1961/62 anvisades endast 750 000 resp. 900 000 kr., skedde alltså de facto en nedskärning av medelstildelingen.

På grund av otillräcklig medelsanvisning under en följd av år har en allvarlig eftersläpning uppstått i fråga om båtbeståndets förnyelse. Sjöfar-

tens kraftiga utveckling och därmed ökade krav på god lotsbetjäning har gjort denna eftersläpning särskilt kännbar. Visserligen har under senare år medel i särskild ordning ställts till styrelsens förfogande för anskaffning av bl. a. lotsbåtar, och indragning av vissa lotsplatser har medfört att lotsbåtar kunnat överflyttas till andra lotsplatser, där nyanskaffning eljest varit påkallad. Ett betydande medelsbehov kvarstår dock alltjämt. Som tidigare framhållits har tillfällen inträffat, då lotsbåt på grund av dålig beskaffenhet icke kunnat gå ut för att lämna lots.

Av den inventering, som styrelsen nu företagit i fråga om nyanskaffningsbehovet, framgår att om detsamma skall kunna tillgodoses i nödig utsträckning, en anslagstilldelning om 1,5 milj. kr. är erforderlig.

Departementschefen

Detta anslag höjdes förra året med 150 000 kr. Jag är inte beredd att tillstyrka ytterligare höjning. Anslaget bör således för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp, eller 900 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av lotsbåtar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

[74] 14. Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	37 500	60 131	69 580
1961/62 (statsliggaren s. 1008) .	13 000		
1962/63 (förslag)	13 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) föreslår, efter samråd med fiskeristyrelsen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 25 000 kr.

1. Underhåll och drift av fiskefyrar m. m.	13 000
2. Oförutsedda ändamål	12 000
	25 000

Motiv

1. Från anslaget utbetalas till fiskaresammanslutningar bidrag till underhåll och drift av ett sjuttiofem fiskefyrar m. m. För ändamålet torde kunna beräknas ett oförändrat medelsbehov av 13 000 kr.

2. För sådana säkerhetsanordningar, av vilka behov kan uppkomma under det närmaste året men vilka icke nu kan förutses, synes böra beräknas ett belopp av 12 000 kr.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör alltså för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av
13 000 kr.

[75] 15. *Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	50 000	83 039	71 265
1961/62 (statsliggaren s. 1008) .	50 000		
1962/63 (förslag)	50 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 120 000 kr.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att den i petitaframställningen för budgetåret 1957/58 framlade en flerårsplan för upprustning och modernisering av sjöräddningsmaterielen. Efter avdrag av de 250 000 kr. som från och med nämnda budgetår anvisats över förevarande anslag och med hänsyn tagen till de prisstegringar som inträffat utgör det kvarstående medelsbehovet ca 600 000 kr. Styrelsen föreslår, att för nästa budgetår anvisas en femtedel av detta belopp eller 120 000 kr. Härav avses 25 000 kr. för lotsbåtarnas utrustning med viss sjöräddningsmateriel (gummiflottar, lättmetallejdare etc.). Sistnämnda anskaffningsbehov har framkommit vid en inom styrelsen nyligen verkställd utredning, vilken föranletts av en framställning från lotsförbundet.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör alltså för nästa budgetår upptagas med oförändrat 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av
50 000 kr.

[76] 16. *Statens isbrytarverksamhet*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 800 000	4 077 792
1961/62 (statsliggaren s. 1008)	5 600 000	
1962/63 (förslag)	5 500 000	

Yrkande

Marinförvaltningen och sjöfartsstyrelsen (gemensam skr. 14/9 1961) hemställer, att anslaget sänkes med 100 000 kr.

	Netto- utgift 1960/61	Stat 1961/62	Ämbetsverkens förslag 1962/63	
1. Drift-, underhålls- och reparationskostnader för statens isbrytarfartyg etc., <i>förslagsvis</i>	2 939 989	3 595 900	3 575 900	(— 20 000)
2. Väderleksprognoser och iskartor, <i>förslagsvis</i>	—	93 000	93 000	(± 0)
3. Förhyrning av isbrytarfartyg, <i>förslagsvis</i>	183 862	800 000	800 000	(± 0)
4. Reseersättningar, <i>högst</i>	1 930	5 000	5 000	(± 0)
5. Expensutgifter för statens isbrytardirektör, <i>högst</i>	3 831	4 000	4 000	(± 0)
6. Särskilda arvoden åt chefer å statens isbrytarfartyg, <i>förslagsvis</i>	3 600	5 400	5 400	(± 0)
7. Arvoden åt statens isbrytarombud samt expensutgifter för ombuden, <i>högst</i>	12 600	16 000	16 000	(± 0)
8. Lön samt resekostnadsersättning och traktamenten åt officerare, underofficerare och underbefäl etc., <i>förslagsvis</i>	847 000	1 000 000	1 000 000	(± 0)
9. Ersättning till ledamöter i statens isbrytarnämnd, <i>förslagsvis</i>		700	700	(± 0)
10. Moderniserings- och inredningsarbeten å statsisbrytarna, <i>högst</i>	84 980	80 000	—	(— 80 000)
	4 077 792	5 600 000	5 500 000	(— 100 000)

Motiv

Den förhållandevis låga belastningen å anslaget under budgetåret 1960/61 sammanhänger med den milda vintern. Utgifterna för statens isbrytarverksamhet under nästa budgetår har beräknats med hänsyn till kostnaderna under en normal isvinter med fyra isbrytare rustade. Detta har motiverat en anslagstilldelning av samma storleksordning som för innevarande budgetår. En minskning har endast skett med 100 000 kr., vilken närmast sammanhänger med slutförändret av moderniserings- och inredningsarbetena å statsisbrytaren Ymer. Den i innevarande budgetårs stat för ändamålet upptagna posten å 80 000 kr. har sålunda kunnat utgå. I avrundningssyfte har en ytterligare nedräkning skett med 20 000 kr. å posten till drift-, underhålls- och reparationskostnader för statens isbrytarfartyg etc.

Departementschefen

Ämbetsverkens beräkning av medelsbehovet torde lämnas utan erinran. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår upptagas med 5 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens isbrytarverksamhet* för budgetåret 1962/
63 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kr.

[77] 17. **Nytt isbrytarfartyg**

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 1009)	2 000 000
1962/63 (förslag)	11 700 000

I statsverkspropositionen för budgetåret 1961/62 föreslogs under tionde huvudtiteln (p. 68, s. 184), att ett reservationsanslag av 2 000 000 kr. måtte anvisas till nytt isbrytarfartyg. Medlen var närmast avsedda för de projekterings- och konstruktionsarbeten, vilka bedömdes erforderliga för en fartygsbeställning. — Statsutskottet tillstyrkte i sitt utlåtande (SU nr 10, s. 49) den begärda medelsanvisningen och framhöll i anslutning härtill, att utskottet icke ville föreslå riksdagen att begränsa Kungl. Maj:ts rätt till anslaget att avse endast projekterings- och konstruktionsarbeten. Tvärtom borde anslaget, till den del det icke erfordrades för utarbetandet av de för en beställning erforderliga specifikationerna, utnyttjas i samband med själva utläggandet av beställningen. I den mån under berörda budgetår ytterligare medel erfordrades till följd av ett kontraktstecknande torde medel få äskas på tilläggsstat. Riksdagen fattade beslut i enlighet med vad utskottet i utlåtandet föreslagit.

Genom beslut den 16 juni 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt marinförvaltningen att genom anbudsförfarande i samråd med sjöfartsstyrelsen snarast förbereda anskaffandet av ett nytt isbrytarfartyg samt att därefter underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om användningen av det anvisade anslaget skulle bestämmelser framdeles meddelas.

Marinförvaltningen har i skrivelser den 28 oktober samt den 15 och 17 november 1961 — vilka skrivelser avgivits i samråd med sjöfartsstyrelsen — redovisat resultatet av anbudsförfarandet och sitt ställningstagande i anledning därav.

Anbudsförfarandet har avsett leverans av en isbrytare av i huvudsak samma typ som statsisbrytaren Oden. Den närmare utformningen av fartyget har angivits i särskilda av marinförvaltningen utarbetade specifikationshandlingar och leveransvillkoren framgått av upprättat kontraktsförslag. Särskild vikt har i anbudsprogrammet tillmätts att snar leverans kan erbjudas. Anfordran har riktats till sex svenska och två utländska varv. Förfarandet har resulterat i två anbud, nämligen dels ett svenskt från Kockums mekaniska verkstads aktiebolag, dels ett finskt från Wärtsilä-koncernen aktiebolag.

Kockums anbud innebär leverans av ett fartyg, som skall vara färdigt för besiktning i november 1964. Som underleverantörer anlitas för skrovet Aktiebolaget Götaverken, för huvuddieselmotorerna Aktiebolaget Lindholmens varv och för huvuddelen av den elektriska materielen Allmänna svenska elektriska aktiebolaget. Det offererade grundpriset är 36 250 000 kr., varav huvuddelen eller 28 700 000 kr. utgör en rörlig del.

Wärtsilä-koncernens anbud innebär byggandet av ett fartyg, som skall levereras i besiktigat skick i december 1963. Avsikten är att tillverka såväl dieselmotorer som huvuddelen av den elektriska materielen i Finland. Det offererade priset, som är fast, utgör 40 milj. kr.

De sålunda avgivna anbuden har närmare prövats av marinförvaltningen. Därvid har konstaterats, att i tekniskt hänseende åtskilliga olikheter föreligger, men att dessa ej är av den art att de inverkar utslagsgivande vid valet av leverantör. Förvaltningens ståndpunkt är att båda anbuden tekniskt sett i allt väsentligt är godtagbara. Det framhålles dock, att granskningen på grund av den begränsade tid som stått till förfogande icke kunnat gå i detalj, varför det under byggnadsarbetena kan visa sig nödvändigt att göra vissa ändringar och kompletteringar. — Vad angår prisfrågan framhåller förvaltningen, att anbuden icke är jämförbara. Sålunda innefattar det svenska anbudet ett i huvudsak rörligt pris, medan det finska avser ett fast pris. Beträffande de föreslagna betalningsplanerna har vidare företagen olika krav på förskott. Även ur andra synpunkter föreligger skiljaktigheter som måste beaktas vid en jämförande prisvärdering. Det är exempelvis fråga om olika driftskostnader med hänsyn till bränsleförbrukningen, olika reservdelsbehov, olika krav på kontrollapparat under byggnadstiden etc. De beräkningar, som marinförvaltningen med beaktande av angivna förhållanden gjort, visar att det finska priset reellt ligger ca 0,5 milj. kr. under det svenska. — I fråga om leveranstiden — vilken i anbudsprogrammet tillmätts särskild vikt — innebär det finska anbudet ca ett års snabbare leverans än det svenska. Värdet ur näringslivets synpunkt av att den nya isbrytaren blir tillgänglig en isbrytarsäsong tidigare går givetvis icke att beloppsmässigt värdera. Det konstateras emellertid, att isbrytaren *Atle*, som skall ersättas genom nybygget, är hårt försliten och att därför ett starkt behov föreligger att snarast höja isbrytarkapaciteten. — Utöver vad sålunda anförts bör enligt förvaltningen hänsyn tagas till att Wärtsilä-koncernen är den av de båda anbudsgivarna, som måste anses ha den största erfarenheten av konstruktion och byggande av isbrytarefartyg, och att en finsk beställning i stort sett innebär köp av en färdig produkt. Det senare skulle icke vara fallet vid en beställning hos Kockums mekaniska verkstads aktiebolag. Vid detta alternativ måste sålunda förvaltningen räkna med att mer fortlöpande följa projekterings- och konstruktionsarbetena, vilket skulle få ogynnsamma följdverkningar för förvaltningens övriga arbetsuppgifter.

Sammanfattningsvis anger marinförvaltningen sin ståndpunkt sålunda, att fartygsbeställningen bör utläggas hos Wärtsilä-koncernen, vars anbud innebär fast pris och kortare leveranstid, vartill kommer lägre totalkostnad,

mindre kontroll- och administrationssvårigheter för marinförvaltningen samt dessutom fördelen att ha tillgång till en leverantör med omfattande erfarenhet av ifrågavarande fartygsbyggen.

Vad angår anslagsbehovet vid ett antagande av det finska anbudet bör till kontraktspriset om 40 milj. kr. läggas marinförvaltningens kostnader i samband med fartygsbygget. Dessa beräknas sammanlagt till 5 milj. kr., varav 2,5 milj. hänför sig till vissa materielanskaffningar m. m., 1,5 milj. till administration, kontroll- och besiktningsarbeten etc. samt 1 milj. till oförutsedda kostnader. — Det totala anslagsbehovet fördelar sig på olika budgetår enligt följande (i milj. kr.).

	Wärtsilä	Marinförvaltn.	Totalt
1961/62	20,0	1,6	21,6
1962/63	10,0	1,7	11,7
1963/64	10,0	1,7	11,7
	40,0	5,0	45,0

Under åberopande av det anförda hemställer marinförvaltningen *dels* att förvaltningen måtte bemyndigas att hos Wärtsilä-koncernen utlägga beställning å ett nytt isbrytarfartyg till ett fast pris av 40 milj. kr., *dels* att förvaltningen bemyndigas att själv göra vissa materielbeställningar m. m. inom en kostnadsram av 5 milj. kr., *dels* att å tilläggsstat för budgetåret 1961/62 — utöver redan beviljade 2 milj. kr. — måtte anvisas ett reservationsanslag av 19,6 milj. kr. för anskaffning av isbrytaren, *dels* att för budgetåret 1962/63 till samma ändamål måtte anvisas ett reservationsanslag av 11,7 milj. kr.

Genom beslut den 1 december 1961 har Kungl. Maj:t bemyndigat marinförvaltningen att teckna kontrakt med Wärtsilä-koncernen om leverans av ett nytt isbrytarfartyg i huvudsaklig överensstämmelse med det av företaget lämnade anbudet. Vidare har marinförvaltningen bemyndigats att under budgetåret 1961/62 utlägga materielbeställningar och anställa personal inom en kostnadsram av 1,6 milj. kr. I fråga om under budgetåret 1961/62 uppkommande medelsbehov har Kungl. Maj:t *dels* ställt det förenämnda anslaget Nytt isbrytarfartyg om 2 milj. kr. till förvaltningens förfogande *dels* också förklarat sig senare skola meddela beslut om den ytterligare medelstildelning som blir nödvändig.

Departementschefen

I fjolårets statsverksproposition anmälde jag under tionde huvudtiteln behovet av en ytterligare statsisbrytare. I sammanhanget erinrade jag om den pågående utbyggnaden av skogsindustrien längs norrlandskusten och det därav följande behovet av effektivare isbrytning inom berörda område. Jag konstaterade även nödvändigheten att ersätta den nuvarande statsisbrytaren Atle, som var hårt försliten och knappast längre lämpade sig för havsisbrytning. För att kunna igångsätta de projekterings- och konstruktionsarbeten, som bedömdes erforderliga för utläggandet av en beställning, yrkades me-

delsanvisning om 2 milj. kr. Vid riksdagsbehandlingen av ärendet underströk även statsutskottet för sin del angelägenheten av en nybyggnad och betonade särskilt den vikt, som i sammanhanget måste tillmätas tidsfaktorn. Riksdagens ställningstagande innebar ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i anslutning till verkställt anbudsförfarande teckna leveranskontrakt. I den mån under budgetåret 1961/62 ytterligare anslagstilldelning — utöver nyssnämnda 2 milj. kr. — skulle bli erforderlig, hänvisades till möjligheten att äska medel på tilläggsstat.

Under hösten 1961 har genom marinförvaltningens försorg anbudsförfarande ägt rum, vilket avsett ett isbrytarfartyg av i huvudsak samma typ som statsisbrytaren Oden. Anbud har därvid inkommit dels från Kockums mekaniska verkstads aktiebolag, dels från ett finskt företag, nämligen Wärtsilä-koncernen aktiebolag. Marinförvaltningen har som resultat av anbudsprövningen förordat det finska anbudet, som bl. a. innebär ett reellt sett lägre, tillika fast pris samt ett års kortare leveranstid. Kungl. Maj:ts ställningstagande har också blivit, att förvaltningen bemyndigats teckna kontrakt med Wärtsilä-koncernen. — Det må konstateras, att bygget genom denna lösning av beställningsfrågan kommer att omhänderhas av ett varv med omfattande erfarenhet just i fråga om isbrytarfartyg. Driftserfarenheterna från statsisbrytaren Oden, som för några år sedan levererades från samma varv, ger också anledning räkna med att den färdiga isbrytaren skall motsvara de höga tekniska krav, som måste uppställas i sammanhanget. Av särskilt värde är givetvis, att vi genom antagandet av det finska anbudet kan räkna med en förstärkt isbrytarberedskap redan under vintersäsongen 1963—1964.

I anslagshänseende representerar isbrytarbygget ett sammanlagt medelsbehov av 45 milj. kr., därav 40 milj. kr. utgör den kontraktsenliga likviden till bolaget och 5 milj. kr. marinförvaltningens egna personal- och materielkostnader i anslutning till beställningen. Av nämnda totalbelopp om 45 milj. kr. torde — jämlikt den i kontraktet intagna betalningsplanen och i anslutning till förvaltningens bedömning av sitt eget medelsbehov under olika år — 21,6 milj. kr. böra ställas till förfogande budgetåret 1961/62 samt 11,7 milj. kr. ettvarvt av budgetåren 1962/63 och 1963/64. Av förstnämnda delbelopp om 21,6 milj. kr. har 2 milj. kr. redan anvisats på riksstaten för innevarande budgetår. Återstående 19,6 milj. kr. avser jag att senare denna dag anmäla för äskande på tilläggsstat. Vad därefter angår de 11,7 milj. kr., som hänför sig till 1962/63, torde medelsyrkande få göras i detta sammanhang. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Nytt isbrytarfartyg* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 11 700 000 kr.

[78] 18. Mättnings- och rekognosceringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	1 473 000	1 477 996	220 713
1961/62 (statsliggaren s. 1009) ..	1 550 000		
1962/63 (förslag)	1 650 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 715 000 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Fältarbeten	356 551	410 000	440 000	(+ 30 000)
2. Driftkostnader för Lovöobserva- toriet	7 148	11 000	11 000	(± 0)
3. Underhåll och förnyelse av sjö- mätningmaterielen	1 014 195	980 000	1 343 000	(+ 363 000)
4. Utrednings- och försöksverksam- het	26 676	25 000	25 000	(± 0)
5. Anskaffning av instrumentut- rustning	73 426	124 000	316 000	(+ 192 000)
6. Anskaffning av databehandlings- utrustning	—	—	80 000	(+ 80 000)
7. Omagnetiskt registreringshus vid Lovöobservatoriet	—	—	50 000	(+ 50 000)
				(+ 715 000)

Motiv

Inom stora områden av farvattnen runt våra kuster är sjömätningarna av gammalt datum och nuvarande sjökort därför ofullständiga. Risken för att inom dessa områden skall finnas oupptäckta grund, som kan utgöra fara för sjöfarten, är betydande. Med hänsyn härtill är det en angelägenhet av stor vikt att effektivisera sjömätningarna. Vägledande princip för styrelsen har varit att nå de önskvärda resultaten genom rationalisering av verksamheten, utveckling av metodiken och anskaffning av modern teknisk utrustning. Det utvecklingsarbete som bedrivits har nu nått så långt att en teknisk omläggning av sjömätningens verksamhet kan påbörjas. Omläggningen innebär bl. a. övergång vid såväl kust- som utsjömätning till parallellodning — d. v. s. lodning med ett antal parallellt framförda båtar — elektronisk positionsbestämning vid kustsjömätningen samt halvautomatisk utvärdering av lodningsresultaten. En förutsättning för att den nya sjömätningmetodiken skall kunna tillämpas är dock att medel ställs till förfogande, som möjliggör erforderlig anskaffning av båtmateriel och olika slag av teknisk utrustning.

Beträffande de särskilda anslagsposterna anför sjöfartsstyrelsen följande.

1. *Fältarbeten*. En uppräknig av posten bör ske med 30 000 kr. Av beloppet hänför sig 10 000 kr. till höjda rese- och traktamentsersättningar samt 20 000 kr. till inträdda prisstegringar.

3. *Underhåll och förnyelse av sjömätningmaterielen*. Hittillsvarande anslag har icke medgivit förnyelse av båtmaterielen i önskvärd utsträckning.

För att inhämta den eftersläpning som uppstått och samtidigt möjliggöra anskaffning av båtar som lämpar sig för den nya sjömätningstekniken bör ett ökat medelsutrymme beräknas. Anskaffningsbehovet har för de närmaste åren beräknats till ett tjugotal båtar, vilka sammanlagt skulle betinga en kostnad av 825 000 kr. Av detta belopp kan ca en tredjedel eller 275 000 kr. bestridas inom nuvarande anslagsram. För att täcka återstoden, 550 000 kr., krävs emellertid särskild medelsanvisning. Vid en fördelning av nämnda kostnad på tre år skulle medelsbehovet för nästa budgetår bli 200 000 kr. — Beträffande det löpande underhållet av båtmaterielen bör med hänsyn till inträffade prisstegringar en uppräknings ske med 50 000 kr. — För kommunikation mellan de olika båtar, som deltar i ett sjömätning-företag, har under senare år ett antal UKV-apparater anskaffats. Ytterligare sådana apparater bör inköpas. För nästa budgetår beräknas 18 000 kr. för ändamålet. — För att möjliggöra grundsväpnings i ökad omfattning bör medel anvisas för anskaffning av ett tungt och ett lätt grundsväp. Kostnaden utgör i förra fallet 80 000 kr. och i senare fallet 15 000 kr. Tillhoppa krävs sålunda 95 000 kr. — Det anförda innebär att posten bör uppräknas med $(200\ 000 + 50\ 000 + 18\ 000 + 95\ 000 =)$ 363 000 kr.

5. *Anskaffning av instrumentutrustning.* Som styrelsen framhöll i fjol-årets petita (jfr X ht 1961, s. 189) kan en mycket betydande effektivitets-ökning ernås genom användning av elektronisk positionsbestämning även på korta distanser nära kusten, där deccakedjan ej är användbar för sjömätning. Styrelsen avser att under innevarande budgetår — med undanskjutande av vissa andra i och för sig angelägna anskaffningar — inköpa en utrustning för ändamålet. Under de närmaste åren bör ytterligare tre sådana utrustningar anskaffas. För att nästa budgetår kunna förvärva en bör posten uppräknas med 150 000 kr. — Den internationella unionen för geodesi och geofysik har vid sin år 1960 anordnade kongress i Helsingfors antagit en rekommendation av innebörd att man vid den påbörjade internationella geomagnetiska uppmätningen av jorden bör anordna sekulära mätpunkter, där mätningar utföres med hjälp av s. k. variografer. Den instrumentanskaffning, som föranleds av Sveriges medverkan i programmet, representerar en kostnad av 42 000 kr.

6. *Anskaffning av databehandlingsutrustning.* Sjömätningsteknikens utveckling har genom självregistrerande ekolod, elektronisk positionsbestämning m. m. resulterat i en mycket kraftig ökning av lodningsmängden. Detta har medfört en betydande ansvällning av utvärderingsarbetet. Materialet och analyskraven lämpar sig väl för automatisk databehandling. Med sådan databehandling skulle en betydande kapacitetsökning uppnås. För ändamålet erfordras dels anskaffning av viss utvärderings- och stansnings-apparatur, dels en kvalificerad programmering. Engångskostnaderna här-för beräknas till 150 000 kr., varav 80 000 kr. yrkas för nästa budgetår.

7. *Omagnetiskt registreringshus vid det magnetiska observatoriet på Lovö.* Observatoriets känsliga jordmagnetiska registreringsinstrument är uppmonterade i ett betongvalv, som uppfördes år 1927. Valvet är numera allt-

för litet för ändamålet och i övrigt olämpligt, enär fukten i lokalen medför mikrobiologiska och andra störningar. Kostnaderna för ett nytt omagnetiskt registreringshus med högvärdiga isolationsegenskaper och god ventilation samt med en golvyta om ca 60 kvadratmeter har beräknats till 50 000 kr. Beloppet föreslås anvisat för nästa budgetår.

Departementschefen

Genom medelsanvisningen under förevarande anslag har under senare år en intensifiering av sjömättningsverksamheten längs våra kuster möjliggjorts. Nya mätmetoder och ny teknisk apparatur har samtidigt medfört, att resurserna kunnat utnyttjas mera rationellt. I årets petita har sjöfartsstyrelsen som resultat av ett under flera år pågående utvecklingsarbete framlagt förslag, som siktar till en ytterligare väsentlig höjning av produktiviteten i sjömättningsarbetet. Förslagets genomförande innebär bl. a. övergång till s. k. parallellodning vid kust- och utsjömätning, användning av självregistrerande ekolodsinstrument, halvautomatisk utvärdering av ekolodsdiagram samt analys och presentation av mätresultaten genom databehandling. För att möjliggöra en omläggning i enlighet med styrelsens förslag torde viss medelsförstärkning under förevarande anslag vara nödvändig. För att parallellodningstekniken med fördel skall kunna användas särskilt vid utsjömätning synes dock i första hand en ombyggnad av sjömättningsfartyget Gustaf af Klint böra komma till stånd. Medel för ändamålet åskas under nästföljande punkt. Vad angår här förevarande anslag föreslår jag för nästa budgetår en uppräknig med 100 000 kr. Härav motiveras 50 000 kr. av prisstegringar under posterna till fältarbeten samt till underhåll och förnyelse av sjömättningsmaterielen, vilka poster bör höjas med 10 000 resp. 40 000 kr. Återstående 50 000 kr. bör anvisas för att möjliggöra anskaffning av viss specialtillverkad apparatur för utvärdering av mätresultat. Angivna apparatur beräknas totalt kosta 150 000 kr., vilket belopp emellertid kan fördelas på ett par budgetår.

Det anförda innebär att anslaget för nästa budgetår upptages med (1 550 000 + 100 000) 1 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 650 000 kr.

[79] 19. Ombyggnad av sjömättningsfartyg

	Anslag
1962/63 (förslag)	500 000

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att ett anslag om 750 000 kr. måtte anvisas för att möjliggöra ombyggnad av sjömättningsfartyget Gustaf af Klint.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen framhåller de produktivitetsvinster i sjömätningssarbetet, som står att vinna genom den under föregående punkt omnämnda parallellodningstekniken. Denna innebär i korthet, att upp till åtta sjömätningssbåtar framföres parallellt med ett ledarfartyg, varigenom antalet lodningslinjer flerfaldigas. Båtarna är utrustade med självregistrerande ekolodsinstrument och bemannas vardera med två man, som dirigeras från ledarfartyget via UKV-radio.

För att kunna dra full nytta av denna teknik inom utsjömätningen är det angeläget, att på det största sjömätningssfartyget, Gustaf af Klint, beredes utrymme för åtta mätningssbåtar och förläggningsslokaler för ytterligare ett tjugotal man. Detta fordrar en förlängning av fartyget, vilken — inklusive vissa andra arbeten — beräknas dra en kostnad av ca 750 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad jag uttalat under nästföregående punkt torde medel böra beräknas för ombyggnad av sjömätningssfartyget Gustaf af Klint. Kostnaden härför, som totalt beräknas till 750 000 kr., kan lämpligen fördelas på två år, därvid för nästa budgetår erfordras 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Ombyggnad av sjömätningssfartyg* för budgetåret
1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Hamnar och farleder

[80] 20. Bidrag till handelshamnar och farleder

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	100	358 230	2 921 066
1961/62 (statsliggaren s. 1009) ...	1 000		
1962/63 (förslag)	2 000 000		

Från detta anslag utgår bidrag i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 10 augusti 1928 (nr 328) angående statsbidrag till byggande, förbättring och underhåll av allmänna hamnar och farleder. Enligt av 1957 års riksdag godkända riktlinjer bör statligt bidrag endast komma i fråga, när hamnverksamheten icke kan förväntas bli ekonomiskt självbärande men anläggningen är motiverad, t. ex. ur sysselsättnings-, lokaliserings- eller beredskapssynpunkter eller med hänsyn till hamnens upplandsfunktioner.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget uppföres med 5 000 000 kr.

Motiv

Vid sistförflutna budgetårs utgång redovisades en behållning å anslaget om ca 2,9 milj. kr., varav emellertid omkring 1 milj. kr. utgjordes av medel, som var bundna till verkställda eller påbörjade arbeten, för vilka slutlig likvid ännu ej erlagts. Under anslaget fanns sålunda tillgängliga ca 1,9 milj. kr.

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att en framställning f. n. vilar hos Kungl. Maj:t med begäran om bidrag till utbyggnad av Visby hamn. Styrelsen har tidigare tillstyrkt sådant bidrag och även med hänsyn till de starka lokaliseringspolitiska synpunkterna hemställt, att — med frångående av den i 1928 års kungörelse föreskrivna maximala bidragsandelen — statsbidraget måtte utgå med 9/10 av den beräknade anläggningskostnaden. Det erinras om att Ångfartygsaktiebolaget Gotland nyligen anskaffat en bilfärja för reguljär trafik mellan Visby och fastlandet. Storleken på färjan nödvändiggör, att utbyggnaden nu genomföres utan tidsutdräkt. Ifrågavarande anläggningsarbeten representerar vid den av styrelsen förordade bidragsandelen ett medelsbehov av 3,7 milj. kr.

I övrigt konstaterar styrelsen, att den ringa anslagstilldelningen över rikstatsen de senaste åren medfört ett uppdämt medelsbehov, bl. a. vad gäller bidrag till olika farledsarbeten. Aktuella för statsbidrag är enligt styrelsens bedömning vissa farledsprojekt vid Karlskrona, Oskarshamn, Enköping och Piteå. Berörda projekt jämte vissa hamnförbättringsarbeten representerar ett sammanlagt bidragsbehov av 4,5 milj. kr.

Det totala medelsbehovet enligt det föregående skulle sålunda med avdrag för befintlig disponibel reservation utgöra $(3,7 + 4,5 - 1,9 =) 6,3$ milj. kr. Då emellertid samtliga projekt icke kan beräknas bli slutförda före utgången av budgetåret 1962/63, torde det vara möjligt att begränsa medelsanvisningen till 5 milj. kr.

Ångfartygsaktiebolaget Gotland har i skrivelse den 24 augusti 1961 till chefen för handelsdepartementet anmält, att bolaget av Rederiaktiebolaget Göteborg-Fredrikshamnslinjen inköpt motorfartyget Prinsessan Margareta. Fartyget skall levereras i början av oktober 1962 och skall efter vissa ändrings- och inredningsarbeten sättas in i trafiken på linjen Visby—Nynäs-hamn under december månad samma år. — I anledning av skrivelsen har sjöfartsstyrelsen anmodats redovisa de ytterligare överväganden i ärendet angående Visby hamns utbyggnad, som kunde föranledas av de i skrivelsen lämnade uppgifterna om fartyget. Styrelsen har vid sina överväganden funnit, att skäl alltjämt talar för en utbyggnad enligt föreliggande planer.

Departementschefen

I fjolårets statsverksproposition (X ht 1961 s. 192) redogjorde jag under förevarande anslag för vissa av lokala Gotlandskommittén framlagda förslag. Dessa avsåg dels en med statsmedel bekostad ombyggnad av Visby hamn, dels en upprustning av det tonnage, som betjänade trafiken Gotland—fastlandet. I sistnämnda hänseende förordades nyanskaffning av minst ett

bilbärande fartyg. För beställningen fann kommittén det nödvändigt att erforderligt kapital ställdes till förfogande på sådant sätt, att förutsättningar skapades icke blott att ernå en förbättrad trafikstandard utan även att nedbringa fraktkostnaderna för den reguljära godstrafiken med fastlandet. — Jag anmälde vidare, att Ångfartygsaktiebolaget Gotland inkommit till Kungl. Maj:t med ansökan om ett femtonårigt amorteringslån för anskaffande av ett bilbärande fartyg för Gotlandstrafiken.

Vad angick båtanskaffningsfrågan konstaterade jag i sammanhanget, att förhandlingar redan upptagits med Gotlandsbolaget. Utgångspunkten för dessa vore, att därest staten skulle lånevägen medverka till en utbyggnad av bolagets tonnage, ett dylikt engagemang måste förbindas med viss kontroll från statens sida i avseende å bolagets taxesättning m. m. — Beträffande Visby hamn framhöll jag, att utformningen av denna sammanhänge med valet av fartygstyp och att ställning därför ännu icke kunde tagas till arbetenas omfattning och då ej heller till frågan om statsbidragets storlek. Vissa av de i ombyggnadsprojektet ingående arbetena vore emellertid av den art att de under alla förhållanden borde komma till stånd. Jag räknade med att berörda arbeten skulle kunna utföras inom ramen för de under anslaget tillgängliga medlen.

I fråga om nyssnämnda förhandlingar med Gotlandsbolaget, som pågått under våren och hösten 1961, vill jag nu redovisa följande. Syftet med förhandlingarna kan sägas ha varit att genom finansiellt stöd i lämplig form till bolaget i samband med nyanskaffning av ett fartyg medverka till dels en modernisering av tonnaget, dels en sänkning av fraktavgifterna för gods-transporter. I sammanhanget har bolagets tonnage, trafikprogram och taxepolitik gjorts till föremål för närmare studium. Beräkningar har också utförts i fråga om storleken av de merutgifter, som i dagens läge belastar det av bolaget transporterade godset i förhållande till gods som befordras till lands på motsvarande sträckor. Det är då närmast den nordgående trafiken, dvs. den på Nynäshamns- och Stockholmslinjerna, som varit av intresse. Genom dessa beräkningar har vissa utgångspunkter erhållits för en bedömning av vilka insatser, som krävs för att uppnå större likställdhet mellan Gotland och fastlandet i transportkostnadshänseende. Vad gäller utformningen av det finansiella stödet har förhandlingarna närmast siktat till ett statligt lån med subventionsmoment, innebärande att bolaget mot successiv avskrivning av lånet skulle förbinda sig att tillämpa en närmare bestämd fraktsättning, som totalt sett understeg den företagsekonomiskt eljest motiverade med ungefär avskrivningens storlek. Man har även från statens sida förväntat sig att bolaget självt — genom de rationaliseringsvinster som rimligen borde följa med en modernisering av tonnaget — skulle i någon utsträckning kunna bidra till en taxesänkning.

Under förhandlingarnas gång har emellertid omständigheter tillkommit, som i viss mån har rubbat förutsättningarna för en uppgörelse. Sålunda har Gotlandsbolaget, vid sidan av förhandlingarna och utan anspråk på någon finansiell medverkan från statens sida, från annat rederi inköpt en förhål-

landevis modern, större bilfärja, som avses bli insatt på Nynäshamnslinjen vid årsskiftet 1962/63 och då ersätta äldre fartyg. Härtill kommer att ett annat företag — Rederiaktiebolaget Nordö — som f. n. uppehåller sommartrafik på linjen Klintehamn—Grankullavik—Oskarshamn — visat sig ha långt framskridna planer att driva helårstrafik på en nordgående linje. En mindre färja har redan kontrakterats för leverans i maj månad 1962, och förvärv av en ytterligare större färja förbereds för insättning i trafik under 1963.

Det anförda innebär, att en väsentlig modernisering av Gotlandstonnaget pågår. Av intresse är i sammanhanget att alla de tre anskaffade eller planerade färjorna kan medföra lastbilar, trailervagnar och storbehållare (containers). Detta möjliggör en rationellare transportuppläggning, som rimligen bör medföra sänkta totala transportkostnader för gotlandsgodset. I riktning mot en lägre fraktsättning kan även konkurrensen mellan de båda rederierna förväntas verka.

Enligt min mening innebär det uppkomna läget att förutsättningarna väsentligt ändrats för en statlig insats av det slag, som lokala Gotlandskommittén förordat och som också förhandlingarna med Gotlandsbolaget siktat till. Det naturliga synes i dagens läge vara att något avvakta utvecklingen och se vilka fördelar i taxe- och servicehänseende, som den pågående moderniseringen av tonnaget och rationaliseringen av transportarbetet kommer att medföra. För egen del avser jag att med uppmärksamhet följa vad som sker med Gotlandstrafiken.

Angeläget är givetvis ur synpunkten av en effektiv trafikapparat att aktuella utbyggnadsprojekt i berörda hamnar på Gotland — Visby och Klintehamn — får en tillfredsställande lösning. I fråga om Klintehamn kan i sammanhanget nämnas att arbetsmarknadsstyrelsen i dagarna beslutat bestrida huvuddelen av kostnaderna för vissa angelägna förbättringsarbeten där. Vad angår Visby hamn bör den planerade ombyggnaden nu snarast genomföras. Härvidlag kan nämnas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 december 1961 medgivit, att statsbidrag må utgå med två tredjedelar av ombyggnadskostnaderna. Samtidigt har av behållningen under förevarande anslag 1 milj. kr. ställts till förfogande för arbetenas påbörjande. — Med hänsyn till de starka lokaliseringspolitiska synpunkter som här gör sig gällande och till angelägenheten ur fraktsynpunkt att hålla hamnavgifterna nere är jag i likhet med sjöfartsstyrelsen beredd tillstyrka, att statsbidraget utökas att avse nittio procent av kostnaderna för ombyggnaden. Då dessa i sjöfartsstyrelsens petita beräknas till 4,1 milj. kr., skulle en sådan bidragsandel innebära, att 3,7 milj. kr. erfordras. Härav har såsom nämnts redan 1 milj. ställts till förfogande. Då under anslaget kvarstår en disponibel behållning om 0,9 milj. kr. uppgår det ytterligare medelsbehovet till 1,8 milj. kr. Därav torde dock endast 1,5 milj. kr. erfordras under nästa budgetår. — Förutom sistnämnda belopp beräknar jag under anslaget ytterligare 500 000 kr. för att bereda sjöfartsstyrelsen visst medelutrymme för smärre angelägna förbättringsarbeten på andra håll. Anslaget skulle sålunda komma att upptagas med 2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag nyss förordat medge statsbidrag för utbyggnad av Visby hamn med nittio procent av byggnadskostnaderna;

b) till *Bidrag till handelshamnar och farleder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

[81] 21. Statliga farledsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	50 000	39 770	381 178
1961/62 (statsliggaren s. 1009) ..	125 000		
1962/63 (förslag)	125 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 325 000 kr.

Motiv

Under de senaste åren har farledsfrågorna ägnats allt större uppmärksamhet. Bakgrunden till detta har varit dels transportfrågornas stigande betydelse för konkurrensen, dels den omständigheten att flertalet av de existerande farlederna icke är lämpade för det moderna tonnaget.

Beträffande vissa mera betydelsefulla farledsprojekt anges läget vara följande.

Södertälje kanal och Mälarfarterna. Utredningsarbetet är i sitt slutskede, och resultatet avses bli framlagt inom kort. Alternativa förslag till förbättringsåtgärder kommer i sammanhanget att redovisas, därvid huvudalternativet siktar till en sådan förbättring av berörda farleder, att trafik blir möjlig för båtar med ett djupgående av 7,5 meter.

Fördjupning av Flintrännen. En preliminär trafikekonomisk utredning har verkställts och varit föremål för remissbehandling. Vid denna har behov konstaterats föreligga av vissa kompletterande trafikekonomiska undersökningar. Vid sidan härav har det för sjöfartsstyrelsens slutliga ställningstagande till projektet visat sig nödvändigt att skaffa ett säkrare underlag för bedömningen av fördjupningskostnaderna. Härför krävs provmuddringar ävensom vissa vattenstånds- och strömundersökningar. Till ändamålet erfordras 300 000 kr.

Farleden genom Baggensstaket. Ett preliminärt förslag till farledens förbättring har utarbetats och varit föremål för överläggningar med Stockholms stad. Projekteringsarbetet kommer att fullföljas.

Farleden genom Nordre älv. Utredningen har slutförts och kommer att redovisas i särskild ordning. Leden torde aktualiseras i samband med frågan om Vänerens framtida förbindelse med västerhavet.

Inomskärsleden Strömstad—Göteborg. Projekteringsarbetet har drivits

fram så långt att arbetena på de viktigaste ledavsnitten kan igångsättas, därest så skulle befinnas önskvärt av sysselsättnings- eller andra skäl.

Övriga farleder. Arbetena för förbättring av farleden i Fotösund vid Val-skär har påbörjats. De i föregående års petita ifrågasatta förbättringarna av farlederna vid Svartbådan utanför Styrso-Tången samt vid Kodjupet i Stockholms skärgård har ännu icke kommit till utförande. Vissa grundområden har konstaterats bl. a. i Stockholms skärgård, vid inloppet till Bråviken samt vid Stenungsund. Då de måste betecknas som synnerligen besvärande för sjöfarten, bör de sprängas bort. Härför erforderlig projektering pågår.

Departementschefen

De av sjöfartsstyrelsen föreslagna provmuddringarna i Flintrännen bör anstå i avvaktan på slutförandet av den trafikekonomiska utredningen rörande denna farled. För fullföljande av övriga arbeten och projekteringar torde för nästa budgetår anvisas oförändrat 125 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga farledsarbeten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kr.

[82] 22. Byggnad av fiskehamnar

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	2 000 000	3 568 864	2 025 088
1961/62 (statsliggaren s. 1009) ..	2 000 000		
1962/63 (förslag)	3 000 000		

Anslaget disponeras för bidrag enligt kungörelsen den 17 juli 1948 (nr 525) angående statsbidrag till byggnad av fiskehamnar. Enligt kungörelsen kan sådant bidrag beviljas bl. a. kommun, aktiebolag eller ekonomisk förening med som regel högst 90 procent av de verkliga kostnaderna för anläggningen.

Under motsvarande punkt i föregående års statsverksproposition (X ht 1961, s. 196) anmälde jag, att sjöfartsstyrelsen i en den 12 november 1960 dagtecknad skrivelse redovisat resultatet av vissa utredningar beträffande fiskehamnarna. Ifrågavarande utredningar, som av Kungl. Maj:t ursprungligen uppdrogs åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — jämlikt beslut den 17 april 1953, den 30 april 1954 och den 17 juni 1955 — men som vid sjöfartsverkets inrättande övertogs av sjöfartsstyrelsen, avsåg *dels* översyn av 1944 års fiskehamnsutredning, *dels* frågan om underhåll av fiskehamnar, vilka utförts med anlitanande av statliga bidrag, *dels* den avgiftsbefrielse, som lustfartyg i vissa fall åtnjöt vid anlöpande av fiskehamnar. Sedan remissbehandling numera avslutats, torde en redogörelse få lämnas för utredningarna och yttrandena över desamma.

Sjöfartsstyrelsens fiskehamnsutredningar

Översyn av 1944 års fiskehamnsutredning. Sjöfartsstyrelsen erinrar om att 1944 års fiskehamnsutredning i sitt år 1947 avgivna betänkande redovisade angelägna utbyggnadsbehov på ett stort antal orter. Som resultat av sina överväganden framlade utredningen en utbyggnadsplan, som närmast skulle utgöra underlag för bedömningen av den erforderliga medelsanvisningen under femårsperioden 1948—1953 och som förutsatte en anslagstilldelning av 27 milj. kr. Planen redovisades i proposition nr 200 till 1948 års riksdag, som i princip godkände densamma men som i likhet med departementschefen ansåg, att utbyggnadstakten fick lämpas efter vad som var möjligt med hänsyn till det ekonomiska läget. Planen blev icke heller genomförd inom den av utredningen avsedda tiden. Den fortsatta utvecklingen inom fiskerinäringen medförde också så småningom, att den måste frångås. Av de 190 arbetsprojekt, som fanns upptagna i planen, har sålunda fram till den 1 juli 1960 110 icke kommit till utförande, och i fråga om återstående genomförda projekt har betydande ändringar vidtagits. Utöver planen har 56 nya projekt tillkommit. Beträffande de ekonomiska insatserna för ifrågakvarande ändamål beviljades under tiden 1947—1960 statsbidrag med 38,6 milj. kr., varav 28,6 milj. anvisades över vederbörande hamnanslag och 10 milj. utgick av arbetsmarknadsmedel. Sjöfartsstyrelsen konstaterar, att nämnda totalbelopp — om hänsyn togs till penningvärdeförändringen — motsvarar värdet av den av fiskehamnsutredningen för en femårsperiod förutsatta anslagstilldelningen om 27 milj. kr.

Efter en redogörelse för resultatet av 1944 års fiskehamnsutredning skisserar sjöfartsstyrelsen den utveckling inom fiskerinäringen, som föranlett en översyn av tidigare hamnutbyggnadsplaner. Helt allmänt konstateras att fisket under efterkrigsåren genomgått en betydelsefull expansion. Sålunda har fångstmängderna för landet i dess helhet fördubblats i förhållande till förkrigstiden eller från 119 milj. kg 1936/38 till 238 milj. kg 1958. Ökningen har hänfört sig till väst- och sydkusterna, vilka svarar för den helt övervägande delen av fångsterna. Vid ostkusten och särskilt då dess norra del har fisket däremot minskat. Den skiljaktiga utvecklingen på de olika kuststräckorna har medfört, att västkusten numera svarar för i genomsnitt mer än 70 procent av de totala fångstmängderna mot ca 63 procent före kriget. Fisket på sydkusten har ökat sin andel från 10 till 16 procent, medan ostkustfisket minskat från 25 till 11 procent. Fångstvärdena för olika kuststräckor motsvarar i stort sett den kvantitativa utvecklingen. Det totala fångstvärdet uppgick år 1958 till 154 milj. kr.

Ökningen av fångsterna har delvis samband med en ändrad inriktning av fisket. Sålunda har på västkusten havsfisket fått allt större betydelse. Även på sydkusten och södra delen av ostkusten har fisket successivt flyttats till från hemorterna mera avlägsna fiskevatten. Denna utveckling har förutsatt en övergång till större och mera djupgående båttyper och en förbättrad

standard överhuvud i fråga om fångstmaterielen. Beträffande fartygsstorleken visar också en undersökning av förhållandena på västkusten, att under efterkrigstiden antalet mindre och medelstora båtar (storlekklasserna 20—40 resp. 40—60 bruttoton) minskat, medan antalet större båtar (60—80 och 80—100 bruttoton) ökat starkt. Även på ost- och sydkusterna noteras en utveckling mot större båttypen. Som ett allmänt uttryck för de ökade investeringar som gjorts i fråga om båt- och fångstmaterielen konstaterar sjöfartsstyrelsen, att värdet av denna beräknas ha stigit från 93 milj. kr. år 1946 till närmare 200 milj. år 1958.

Utvecklingen mot större båttypen har ställt ökade krav på fiskehamnarnas standard i fråga om vattendjup, kajlängder, utrymme för navigering etc. Det förhållandet att endast ett mindre antal hamnar kan utbyggas för de större trålarna har nödvändiggjort en koncentration av icke blott ligge- och hemmahamnarna utan även av landningshamnarna. I samma riktning har verkat behovet av en förbättrad distributionsapparat liksom utbyggnaden av fiskeindustrin. Av betydelse för utvecklingen har även varit utformningen av den statliga stödverksamheten, i första hand då prisregleringarna för fisket.

I utredningen belyses närmare hur landade fångster fördelar sig på olika hamnar. I fråga om väst- och sydkusterna noteras att en mycket stor del av fångsterna införes till de hamnar, vilka fastställts som officiella fiskmot-tagningsplatser. Till antalet utgör dessa inom västkustens prisregleringsområde tio och inom sydkustens prisregleringsområde tolv. Beträffande ostkusten gäller att ilandföringen icke är lika väl samlad till vissa platser som på övriga kuststräckor. Antalet hamnar på väst-, syd- och ostkusterna, vilka år 1957 mottog minst 100 ton svenskfångad fisk, var resp. sexton, aderton och tjugotvå.

I anslutning till översikten av utvecklingen inom fisket beröres återverkningarna för fiskarbefolkningen. Av utredningen framgår att fiskarkåren undergått en förhållandevis kraftig minskning under efterkrigsåren. På västkusten har sålunda mellan åren 1946 och 1958 en minskning skett från 7 200 till 5 400 personer och på sydkusten från 2 800 till 1 700 personer. Angivna förhållande i förening med de ökade fångsterna är enligt styrelsen ett klart uttryck för den rationalisering, som ägt rum inom berörda områden. För ostkusten redovisas en ännu starkare minskning under ifrågavarande tidsperiod eller från 5 500 till 2 400 personer. I detta fall sammanhänger utvecklingen dels med tillbakagången av fisket vid framför allt kuststräckans norra delar, d. v. s. vid Bottenhavet och Bottenviken, dels med en ökad rationalisering vid dess södra delar. Vad angår binäringsfiskarna har för landet i dess helhet en minskning skett från 8 900 personer år 1946 till 7 600 år 1958. — I sammanhanget understrykes att utvecklingen i fråga om fiskarkåren icke varit ensartad inom resp. kustavsnitt utan uppvisat regionala olikheter. Sålunda har inom särskilda områden t. o. m. en ganska betydande ökning av antalet fiskare ägt rum, vilken svarat mot den koncentration av fiskerinäringen som ägt rum.

Sjöfartsstyrelsen framhåller, att de successivt förbättrade betingelserna för fiskerinäringen och dess yrkesutövare otvivelaktigt haft fiskehamnarnas utbyggnad som en viktig förutsättning. Anläggningsarbetena har varit kostnadskrävande, varför redan ekonomiska skäl gjort en koncentration av dessa till ett färre antal hamnar nödvändig. Koncentrationen har emellertid som nämnts drivits fram även av andra skäl, som främst sammanhänger med fiskprodukternas beredning och distribution. Det synes sjöfartsstyrelsen uppenbart, att nu pågående rationalisering av fisket måste fortsätta, om näringen skall bli konkurrenskraftig. Därvid kommer ytterligare krav att ställas på fiskehamnsbyggandet i form av dels nyanläggningar dels förbättringsarbeten. Våra egna tidigare erfarenheter liksom erfarenheterna från utlandet talar klart för att ett statligt stöd liksom hittills bör lämnas i detta sammanhang.

Vid sina överväganden av det fortsatta fiskehamnsbyggandet har styrelsen icke funnit det vare sig möjligt eller lämpligt att uppgöra någon fast utbyggnadsplan för en längre tidsperiod. Utvecklingen på fiskets område påverkas nämligen av sådana svårbedömbara faktorer som variationer i fråga om förekomsten av fisk i olika fiskevatten, förändringar beträffande båt- och fångstmaterielen, tillkomsten av nya berednings- och distributionsmetoder, successivt ändrade konkurrensförhållanden på avsättningsmarknaderna etc. Det krävs under sådana förhållanden en planering, som möjliggör en anpassning efter successivt ändrade förutsättningar. Den utbyggnads- och förbättringsplan i fråga om fiskehamnarna, som styrelsen mot denna bakgrund utarbetat, avser dels att ge statsmakterna ett allmänt underlag för deras bedömning av medelsbehoven på något längre sikt, dels att ge konkreta förslag till fiskehamnsutbyggnader under en kortare tidsperiod, närmare bestämt en femårsperiod räknat från den 1 juli 1960. Helt allmänt betonas att redan fem år i detta sammanhang är en så pass lång tidrymd, att planen ej bör vara definitiv utan vid behov kunna modifieras. Styrelsen förutser exempelvis möjligheten av att nya i planen ej upptagna hamnprojekt kan aktualiseras, vilka måste komma till utförande under den berörda tidsperioden.

Utarbetandet av planen har skett efter samråd med berörda länsstyrelser. Kontakt har i förekommande fall även tagits med fiskeristyrelsen, jordbruksnämnden samt fiskarnas organisationer. Sjöfartsstyrelsen framhåller, att en förteckning över samtliga i och för sig välmotiverade utbyggnads- och förbättringsbehov, som under utredningsarbetets gång redovisats av olika fiske- och hamnintressenter, skulle representera betydande investeringskostnader. Styrelsen har dock med hänsyn till såväl projekteringsmöjligheterna som framför allt de anslagsmässiga förutsättningarna ansett det nödvändigt att begränsa planen till att endast innefatta de mest angelägna projekten. Som sådana har bedömts de projekt, där ett uppskov med genomförandet skulle vålla fiskerinäringen betydande olägenheter eller medföra allvarliga återverkningar på en bygds möjligheter till fortsatt utveckling. Vid urvalet har särskild hänsyn tagits till de rådande allmänna ut-

vecklingstendenserna i fråga om fångstområden, fångstmetoder, berednings- och distributionsförhållanden etc.

Den framlagda femårsplanen representerar ett medelsbehov av 13 milj. kr. Härifrån beräknas avgå ca 1 milj. i intressentbidrag. För fullföljande av arbeten, till vilka delanslag tidigare anvisats, erfordras ca 4,5 milj. kr. Å andra sidan torde en del av de i den nya planen ingående projekten icke hinna slutföras under femårsperioden. Med hänsyn tagen härtill torde det av planen för den berörda tiden aktualiserade medelsbehovet begränsa sig till 10 milj. kr. Totalt skulle sålunda i statsbidrag för femårsperioden 1 juli 1960—30 juni 1965 erfordras (10 + 4,5 =) 14,5 milj. kr. Härav har för budgetåret 1960/61 anvisats 2 milj. För budgetåret 1961/62 borde därefter anvisas 3,5 milj. och för ettvarvt av budgetåren 1962/63—1964/65 3 milj. Den genomsnittliga årliga medelsanvisningen skulle sålunda bli närmare 3 milj. kr., vilket ungefär motsvarar anslagstilldelningen under budgetåren 1953/54—1958/59.

Vad angår frågan i vilken utsträckning statsbidrag skall utgå vid byggande av fiskehamnar anser sjöfartsstyrelsen, att bidrag liksom hittills bör lämnas med som regel högst 90 procent av de verkliga anläggningskostnaderna. Styrelsen erinrar om den gällande bestämmelsen att vid avvägning av statsbidragets storlek hänsyn bör tagas till om en fiskehamn jämväl tillgodoser handelsändamål. Ifrågavarande bestämmelse kommer att aktualiseras i fråga om vissa av de i planen upptagna byggnadsprojekten. Allt efter det kommersiella värde, som hamnanläggningarna i de särskilda fallen bedömes ha för resp. kommuner, har styrelsen förutsatt bidrag varierande mellan 75 och 90 procent av anläggningskostnaderna.

Vad angår de konkreta projekt, som femårsplanen innefattar, framgår de av följande sammanställning.

Norra ostkusten

Trålhamn i Bottenhavet	600 000	600 000
------------------------------	---------	---------

Södra ostkusten

Ankarudden/Nynäshamn	685 000	
Ronehamn	300 000	
Västervik	600 000	
Slip vid södra ostkusten	100 000	1 685 000

Sydskusten

Hörviken	600 000	
Slip i västra Blekinge	100 000	
Skillinge	300 000	
Trelleborg	350 000	1 350 000

Västskusten

Glommen	330 000	
Träslöv	2 800 000	

Styrsö-Tången	300 000	
Hönö-Klåva	500 000	
Björkö	200 000	
Källö-Knipplan	700 000	
Rörö	400 000	
Marstrand	500 000	
Stora Dyrön	100 000	
Norra Åstol	400 000	
Ellös	150 000	
Smögen	300 000	
Rossö	200 000	
Strömstad	785 000	
Koster	150 000	7 815 000
		<u>11 450 000</u>
Div. mindre arbeten (ca 300 000 kr/år)		<u>1 550 000</u>
	Summa kostnader	kr. 13 000 000
	Avgår intressentbidrag »	<u>1 000 000</u>
	Beräknat statsbidrag »	12 000 000

I anslutning till sammanställningen framhåller styrelsen i korthet följande. Till tjänst för trålfisket i Östersjön, som i huvudsak utvecklats under senare år, har i planen upptagits förslag till utbyggnad av vissa hamnar på ostkusten, bl. a. vid Ankarudden och Nynäshamn. Vad angår Bottenhavet har något egentligt trålfiske ännu icke kommit igång. Försöksfiske har emellertid bedrivits, och sjöfartsstyrelsen anser, att medel bör reserveras för utbyggnad av någon lämplig trålhamn inom berörda kustavsnitt. Det är även hänsyn till trålfiskets utvecklingsmöjligheter som betingat de föreslagna sliplanläggningarna utefter ost- och sydkusten. Vad i övrigt angår sydkusten avser de i planen upptagna projekten — Skillinge, Trelleborg och Hörviken — närmast förbättring av kombinerade landnings- och hemmahamnar. Även för västkusten har planerats utbyggnad och förbättring av sådana kombinerade hamnar, nämligen i Träslöv, Glommen, Smögen och Strömstad. De andra projekten på denna kuststräcka avser utbyggnad av mera betydelsefulla hemmahamnar. Undantaget utgör Marstrand, som endast är avsedd att vara landningshamn.

Underhåll av fiskehamnar utbyggda med statsbidrag. Jämlikt det av Kungl. Maj:t meddelade uppdraget har sjöfartsstyrelsen i samband med en allmän bedömning av hamnunderhållsfrågan haft att särskilt undersöka möjligheterna att effektivisera den statliga kontrollen över underhållets rationella handhavande samt förutsättningarna att genom bl. a. höjda avgifter och en effektivare avgiftsuppbörd ernå ökade hamninkomster för finansiering helt eller till väsentlig del av nämnda underhåll. Bakgrun-

den till utredningsuppdraget var ett uttalande av statsutskottet vid 1954 års riksdag. Utskottet uttalade bl. a., att det för bidragsgivningen till hamnutbyggnader tillämpade systemet icke innefattade någon garanti för att underhållsfrågan blev ordnad på ett tillfredsställande sätt och att det icke minst från statsfinansiell synpunkt var ett klart intresse att de fiskehamnar som redan byggts eller framdeles kom att byggas med statsbidrag fortlöpande underhölls.

Sjöfartsstyrelsen erinrar om att det f. n. finnes 223 fiskehamnar, som anlagts med insats av statliga medel. Av dessa har 33 byggts helt i statlig regi. Då deras underhåll åvilar staten, bortses från dem i förevarande sammanhang. Beträffande återstående 190 hamnar gäller att viss del av byggnadskostnaderna bestridits av vederbörande hamnintressenter, som kan vara särskilda hamnföreningar eller vederbörande kommuner. Underhållet ankommer här på berörda intressenter såsom hamnarnas huvudmän.

I utredningen lämnar styrelsen en utförlig teknisk redogörelse för de med statsbidrag anlagda hamnarnas olika byggnadssätt ur synpunkten av anläggningarnas grad av beständighet och underhållsbehov. På grundval härav har sedan gjorts en bedömning av vilken innebörd och omfattning huvudmännens underhållsskyldighet rimligen bör ha. Härvid har befunnits lämpligt att göra en principiell åtskillnad mellan »normalt underhåll» och »exceptionella underhållsåtgärder».

Med normalt underhåll åsyftas främst sådana underhållsåtgärder, vilka mera regelbundet återkommer och vilkas omfattning därför tämligen väl kan förutsägas. Hit hör ersättning i viss utsträckning av förslitna byggnadsdelar, reparation av förtöjnings- och belysningsanordningar, lagning av hamnplan och vägar etc. I en hamns normala underhåll brukar även inräknas en rad åtgärder, som utföres inom en driftbudgets ram i syfte att successivt modernisera och förbättra hamnen. I vilken omfattning sådana kan vidtagas blir givetvis beroende av vilka ekonomiska resurser som står till förfogande och vilka standardkrav som i olika fall uppställs. — Enligt styrelsen kräver det normala underhållet som regel förhållandevis begränsade arbetsinsatser av föga invecklad teknisk natur. Det synes därför naturligt, att detsamma åvilar hamnägarna. Den statliga tillsynen torde liksom hittills kunna begränsas till en mera allmän kontroll av att underhållsstandarden icke tillåtes sjunka under en godtagbar nivå ävensom till teknisk rådgivning åt hamnägarna. — Ett skäl, som kunde anföras mot en sådan ordning vore, att risk då förelåg för att det förebyggande hamnunderhållet eftersattes med påföljd att anläggningarnas livslängd minskades. Styrelsen har emellertid vid sina tekniska överväganden funnit, att livslängden för mera beständiga konstruktioner — som i regel förekommer vid anläggningar med statsbidrag — endast i mindre utsträckning kan påverkas via underhållet.

Såsom exceptionella bedömer sjöfartsstyrelsen sådana mera betydande underhållsarbeten, som icke i förväg kan förutses och som kan ha föranletts av exempelvis storm- och isskador. I dylika fall föreligger det enligt styrelsen vägande skäl, som talar för en mera direkt statlig medverkan i såväl

ekonomiskt som tekniskt hänseende. Sålunda är det vid skador av katastrofkaraktär — ur synpunkten att begränsa omfattningen av desamma — ofta av stor vikt, att avhjälpande åtgärder snabbt vidtages och att de sker på ett tekniskt riktigt sätt. För hamnägarna torde det i allmänhet vara förenat med stora svårigheter att uppbringa de för reparationerna erforderliga medlen. Styrelsen erinrar om att i tidigare bidragskungörelser stadgades, att vid av storm eller annan naturhändelse vållad skada i en hamn iståndsättandet skulle bekostas av staten och hamnens huvudman efter samma fördelningsgrund som tillämpats beträffande anläggningskostnaderna. I nu gällande bidragskungörelse av år 1948 saknas motsvarande bestämmelse. Detta har dock icke hindrat att ekonomiskt stöd lämnats i särskilda fall. — Enligt sjöfartsstyrelsens mening är det rimligt, att bidrag till här ifrågakvarande underhållsarbeten fortsättningsvis utgår. Bidragsfrågan torde därvid få prövas efter ansökan i varje särskilt fall. Befinnes en ansökan motiverad, bör prioritet ges framför ny- eller ombyggnadsarbeten, åtminstone för en begränsad iståndsättning av de skadade anläggningarna. Vidare torde böra gälla, att bidrag lämnas efter samma grunder, som vid tidpunkten för ärendets prövning gäller för ny- och ombyggnadsarbeten, och sålunda oberoende av de bidragsgrunder, som ursprungligen tillämpades vid uppförandet av den skadade anläggningen.

För finansieringen av hamnunderhållet står vissa inkomstmedel till hamnägarnas förfogande. Det är då närmast fråga om hamnavgifter, kommunbidrag, från medlemmarna i de särskilda hamnföreningarna uttaxerade medel samt genom hushållningssällskapen restituerade bensinskattemedel. — Vad angår hamnavgifterna föreskrives i gällande bidragskungörelse, att sådana skall uttagas enligt särskild taxa. Till ledning för taxesättningen i de lokala hamntaxorna finnes en av kommerskollegium år 1951 fastställd normaltaxa. I förhållande till denna har de statliga liksom flertalet av de statsunderstödda fiskehamnarna vid ett par tillfällen företagit generella avgiftshöjningar. Åtskilliga mindre fiskehamnar följer emellertid alltjämt normaltaxan utan tillägg. — Sjöfartsstyrelsen framhåller som en allmän uppfattning, att avgiftsnivån — även med hänsyn till de höjningar som gjorts — måste anses låg. I andra än de sämst utnyttjade hamnarna bör därför en uppräknings kunna ske, som siktar till att täcka kostnaderna för hamnarnas normala underhåll och därjämte även till att täcka hamnintressenternas andel av kostnaderna för eventuella exceptionella underhållsarbeten.

Sjöfartsstyrelsen har i sammanhanget övervägt huruvida anledning finnes att övergå till ett system med minimitaxor för fiskehamnarna men har icke funnit tillräckliga skäl härför. Någon påtaglig eftersättning av underhållet av betydelse för hamnarnas bestånd har sålunda icke konstaterats. Ej heller kan det ur statens synpunkt i och för sig anses innebära någon olägenhet, om hamnintressenterna läcker underskott i annan ordning än genom höjning av taxenivån. Rent principiellt synes det för övrigt vanskligt för staten att inlåta sig på en aktivt taxereglerande politik. Skäl finnes däremot att företaga en revision av den nuvarande normaltaxan, bl. a. i syfte att

förenkla avgiftsdebiteringen. En viss höjning av normaltaxenivån bör därvid övervägas. Styrelsen avser i sammanhanget att med företrädare för fiskarorganisationerna och hamnarna upptaga -- förutom frågan om normalavgifternas storlek — spørsmålet om en översyn av de lokala hamntaxorna ur synpunkten av dessas konstruktion.

Sjöfartsstyrelsen har slutligen behandlat de särskilt trafiksvaga fiskehamnarnas problem. Även i fråga om dem anser styrelsen, att statens medverkan såvitt möjligt bör begränsas och att det normala underhållet i princip bör åvila hamnägaren. Undantagsvis bör dock — efter prövning i varje särskilt fall — bidrag kunna utgå till ej alltför obetydliga underhållsarbeten.

Avgiftsbefrielse för båtar, inregistrerade i privilegierade båtsällskap. Berörda utredning innefattar sjöfartsstyrelsens överväganden beträffande den generella avgiftsbefrielse, som i bl. a. fiskehamnar medges båtar tillhörande privilegierade båtsällskap. Det bakomliggande utredningsuppdraget har föranletts av att riksdagens revisorer i sin berättelse för år 1954 ifrågasatt en omprövning av nämnda förman. Riksdagens statsutskott hade för sin del icke något att erinra mot att en sådan kom till stånd. Utskottet ansåg dock, att en individuell avgiftsbeläggning av de åsyftade nöjesbåtarna kunde inge betänkligheter från såväl principiell som praktisk synpunkt, och förordade en undersökning, huruvida icke hamnägarna kunde genom en kollektiv överföring av automobilskattemedel ekonomiskt gottgöras för de tjänster båtägarna åtnjöt i hamnarna.

Sjöfartsstyrelsen konstaterar inledningsvis, att avgifterna för båtar av här ifrågavarande slag med nuvarande taxesättning är låga och att de även efter en höjning blir alltför obetydliga för att i någon nämnvärd utsträckning bidra till täckandet av kostnaderna för hamnarnas underhåll. De praktiska olägenheter som är förenade med avgiftsuppbörden beröres också, och det framhålles, att den nuvarande kategoriklyvningen med hänsyn till om båtarna är inregistrerade i privilegierade båtsällskap eller ej verkar ytterligare komplicerande. Styrelsen har under angivna förhållanden funnit en rationell ordning vara att helt avstå från avgifter vid kortare besök. För en generell avgiftsbefrielse såvitt angår nöjesbåtarna talar också storleken av den bensinskatt, som ägarna till dessa erlägger och som — till skillnad från vad som gäller för de bensindrivna fiskebåtarna — endast i ringa mån restitueras. Viss kompensation för de kostnader, som nöjesbåtarna i vissa fall förorsakar fiskehamnarna, kunde vid en sådan lösning tänkas i den formen att bidrag till av småbåtstrafiken föranledda arbeten utgick från reservationsanslaget Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder, vilket anslag avräknas mot automobilskattemedlen.

Avgiftsbefrielsen skulle endast gälla vid kortare besök. För alla båtar, som utnyttjar en fiskehamn utöver viss fixerad tid, bör däremot utgå liggetidsavgift (alt. årsavgift). Sådan avgift uttages enligt 1951 års normaltaxa för båtar, som kvarligger mer än en vecka. Denna tid synes kunna begrän-

sas till förslagsvis tre dygn. Avgifter bör enligt styrelsen utgå med lägst tre kronor och erläggas på nytt för varje period av sju dygn, som en hamn tages i anspråk.

Remissyttranden över sjöfartsstyrelsens utredningar

Yttranden har avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, länsstyrelserna i Blekinge, Gotlands, Gävleborgs, Göteborgs och Bohus, Hallands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Norrbottens, Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västerbottens, Västernorrlands och Östergötlands län, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Svenska sydkustfiskarnas centralförbund, Svenska ostkustfiskarnas centralförbund, Skånes fiskareförbund, Fiskgrossisternas förening, Sveriges fiskgrossisters riksförbund, Svenska kryssarklubben och Sveriges motorbåtsunion. — Till fiskeristyrelsens yttrande har fogats utlåtanden från vederbörande fiskeriintendenter och till kommerskollegiums yttrande utlåtanden från vissa handelskammare. Länsstyrelserna har bifogat yttranden från vederbörande hushållningssällskap och därjämte från lokala myndigheter och fiskeriorganisationer m. fl.

Översyn av 1944 års fiskehamnsutredning. Remissinstanserna har allmänt understrukt behovet av utbyggnads- och förbättringsarbeten i fiskehamnarna som ett led i och en förutsättning för den pågående rationaliseringen inom fiskerinäringen. Mot bakgrund härav har sjöfartsstyrelsens förslag till utbyggnadsplan i sina huvuddrag tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Att begränsa planen till en femårsperiod liksom att i viss utsträckning göra den elastisk har ansetts välmotiverat med hänsyn till utvecklingen inom fisket och de därmed successivt ändrade betingelserna för dettas bedrivande. Vissa remissinstanser har dock ansett att styrelsen varit alltför restriktiv vid planens utarbetande. Vad angår de regionala och lokala myndigheter, institutioner och organisationer som yttrat sig, har deras intresse huvudsakligen inriktats på de särskilda hamnprojekt inom resp. områden, som ansetts böra komma till utförande. De synpunkter, som därvid framförts, torde icke behöva redovisas i detta sammanhang utan får beaktas, då de enskilda projektens genomförande aktualiseras och frågan om statsbidrag uppkommer till prövning. — Av vad som anföres i yttrandena må följande nämnas.

För kommerskollegium framstår det som naturligt, att staten även i fortsättningen lämnar fiskerinäringen sitt stöd genom att bidra till fiskehamnsbyggandet. Med hänsyn till nödvändigheten att i görlig mån begränsa statens utgifter kan det dock icke bli fråga om att tillgodose alla de utbyggnadsönskemål som framföres. En viss återhållsamhet motiveras även av det förhållandet, att utvecklingstakten inom fisket är snabb och att uppgjorda utbyggnadsplaner därför fort blir föråldrade. I stort anser kollegium, att

sjöfartsstyrelsens förslag utgör en rimlig avvägning mellan olika berörda intressen, och har icke något att erinra mot dess genomförande.

Fiskeristyrelsen konstaterar, att den av sjöfartsstyrelsen framlagda utbyggnadsplanen skiljer sig från den av 1944 års fiskehamnsutredning upprättade därigenom att den icke innefattar någon på grundval av angelägenhetsgradering uppgjord turordning mellan olika projekt. Den skiljer sig även såtillvida att den är elastisk, vilket bl. a. innebär, att nya angelägna projekt som aktualiseras under femårsperioden kan komma till utförande utan hinder av att de icke medtagits i den ursprungliga planen. Enligt fiskeristyrelsen är de båda angivna olikheterna att betrakta som väsentliga förbättringar. — Det erinras om att den årliga statliga medelsanvisningen till fiskehamnsbyggandet under trettonårsperioden 1947—1960 genomsnittligt uppgått till ca 3 milj. kr. Enligt sjöfartsstyrelsens förslag skulle anslagstilldelningen för nämnda ändamål under femårsperioden 1960—1965 i genomsnitt för år räknat belöpa sig till ungefär samma belopp. Härvid är dock att märka, att medelsanvisningen i sistnämnda fall till följd av kostnadsutvecklingen icke representerar samma byggnadsvolym som tidigare. Med hänsyn till det rationaliseringsbehov som föreligger finner fiskeristyrelsen det beklagligt, att man sålunda ansett sig böra föreslå en i realiteten minskad anslagsram. — I fråga om de arbetsmarknadsmedel, som vissa tider ställes till förfogande, framhåller styrelsen, att därmed åsyftas byggnadsverksamhet på orter där arbetslöshet förekommer. Detta har i åtskilliga fall medfört, att arbeten utförts på andra platser än där det ur fiskets synpunkt varit mest motiverat.

Länsstyrelserna har i sina yttranden främst uppehållit sig vid utredningen i de delar, som mera direkt berör resp. läns förhållanden. Vad angår de mera allmänna synpunkter, som i vissa fall anförts, må följande redovisas. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* delar sjöfartsstyrelsens uppfattning om att utbyggnadsplanen bör vara elastisk. Härav synes då ha bort följa, att man inom densamma reserverat medel för de oförutsedda projekt, som kan aktualiseras. Detta har ej skett. Överhuvud anser länsstyrelsen, att man varit väl återhållsam vid bedömningen av medelsbehovet. Såvitt gäller det egna länet har sålunda långtifrån alla de byggnadsföretag medtagits, som kan betecknas som angelägna. — *Länsstyrelsen i Malmöhus län* framhåller, att de nuvarande koncentrationstendenserna icke får innebära, att de mindre fiskehamnarna helt förbises. Även om dessa icke kan anses så betydelsefulla som tidigare och därför icke motiverar en mera kostsam upprustning, är det likväl angeläget att de, i den mån de i någon nämnvärd utsträckning användes av yrkesfiskare, hålles i ett tillfredsställande skick. — *Länsstyrelserna i Uppsala och Gävleborgs län* konstaterar, att utbyggnadsplanen för »diverse mindre arbeten» beräknat ett årligt medelsbehov av ca 300 000 kr. eller tillhoppa för den berörda femårsperioden 1 500 000 kr. Denna medelsberäkning anses alltför snävt gjord med hänsyn till föreliggande behov av förbättringsarbeten på olika håll i landet. Förstnämnda länsstyrelse föreslår, att ett årligt belopp av 500 000 kr. reserveras för ändamålet. — *Länsstyrel-*

sen i Västernorrlands län åberopar och ansluter sig till ett yttrande av länets hushållningssällskap, däri fiskehamnsbyggandets sociala aspekter framhålls. Den stora förekomsten av binäringsfiskare och äldre yrkesfiskare inom vissa kustavsnitt särskilt i Norrland motiverar sålunda i särskilda fall förbättringsarbeten i fiskhamnarna, trots att förutsättningar för en rationalisering av fisket i och för sig saknas.

Sveriges fiskares riksförbund understryker nödvändigheten av fortsatt rationalisering inom fiskerinäringen men framhåller, att en sådan ej kan ske, om fiskarna till följd av brist på fullgoda och vällokaliserade hamnar måste avstå från att anskaffa lämplig båtmateriel och att bedriva sitt fiske och ilandföra sina fångster på de bästa platserna. Mot förslaget till utbyggnadsplan har förbundet i stort sett icke något att erinra. Bl. a. understrykes värdet av att den fått en flexibel karaktär. Vad som kan anföras mot förslaget är att ramen gjorts alltför snäv. Det erinras i sammanhanget, att sjöfartsstyrelsen i sin utredning räknat med en normal avskrivningstid på 30 år för en fiskehamn. Med tanke på att många hamnar tillkommit under 1920- och 1930-talen bör man sålunda kunna räkna med att behovet av nyanläggningar nu är omfattande. Vad angår enskildheterna i förslaget förutsätter förbundet, att de synpunkter och önskemål som framföres av de lokala fiskarorganisationerna skall bli beaktade.

Fiskgrossisternas förening uppehåller sig vid distributionsaspekten och behandlar därvid närmast förhållandena på västkusten. Behovet av koncentration vid det fortsatta fiskehamnsbyggandet understrykes starkt. Det erinras om att det inom västkustens prisregleringsområde f. n. finnes tio offentliga landningsplatser, varav sju i Göteborgs och Bohus län. Enligt föreningen borde det för Bohusläns del vara fullt tillräckligt med tre landningshamnar. En sådan begränsning skulle minska inköpskostnaderna för fiskhandeln genom att tillåta en reducerad inköpsorganisation samt även i övrigt förbilliga distributionen. I anslutning härtill framhålles allmänt den inverkan, som utformningen av stödsystemet för fiskpriserna har på spridningen av försäljningsställena.

Underhåll av fiskehamnar utbyggda med statsbidrag. Vad sjöfartsstyrelsen föreslagit i anslutning till underhållsfrågan har, utan några utförligare kommentarer, allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Vad som förordats i fråga om ansvarsfördelningen med hänsyn till hamnunderhållets normala eller exceptionella karaktär har sålunda ansetts utgöra en rimlig lösning. I yttranden från vissa hushållningssällskap och lokala fiskareorganisationer erinras dock om att styrelsen i det normala underhållet — vilket skall åvila hamnägarna — i viss utsträckning synes ha inräknat moderniserings- och förbättringsarbeten; man har ställt sig tveksam till särskilt de mindre hamnarnas möjligheter att påtaga sig ett underhåll av denna innebörd. Styrelsens uttalade avsikt att företaga en revision av normaltaxan och att med fiskareorganisationer och hamnintressenter upptaga frågan om en översyn av de lokala

hamntaxorna har icke föranlett någon erinran. En översyn med sikte på att förenkla avgiftsdebiteringen har sålunda ansetts välmotiverad. Vad angår eventuella taxehöjningar har vissa lokala remissinstanser ifrågasatt de mindre hamnarnas möjligheter att företaga sådana. Styrelsens förslag om särskilt stöd i vissa fall till underhållet av trafiksvaga hamnar har allmänt tillstyrkts.

Avgiftsbefrielse för båtar, inregistrerade i privilegierade båtsällskap. Flertalet såväl statliga som enskilda remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat utan erinran sjöfartsstyrelsens förslag i denna del, innebärande generell avgiftsbefrielse för nöjesbåtar vid kortare besök i fiskehamnarna men avgiftsskyldighet vid besök utöver en viss fixerad tid. I några av de tillstyrkande yttrandena uttalas dock, att en avgiftsbefrielse ur rättvisesynpunkt är tveksam och att det närmast är praktiska skäl som motiverar bifall. Så är bl. a. fallet med *länsstyrelsen i Stockholms län*, som framhåller, att även efter en uppjustering av hamntaxorna avgiftsbeloppen för nöjesbåtarna bleve så obetydliga, att de varken skulle göra båtägarna mindre benägna att utnyttja hamnarna eller bli av någon större betydelse för dessas ekonomi. Vissa remissinstanser — såsom *fiskeristyrelsen* och *Sveriges fiskares riksförbund* — understryker, att det vid bifall till sjöfartsstyrelsens förslag förutsättes, att bidrag — som antydes i utredningen — verkligen utgår till underhållet av fiskehamnarna från det särskilda anslaget till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder och att storleken av detta anslag anpassas med hänsyn härtill. *Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasätter möjligheten att införa full avgiftsbefrielse även i den bemärkelsen att liggetidsavgifterna slopas. I stället skulle båtorganisationerna till sjöfartsstyrelsen kunna erlægga en årlig summa exempelvis bestämd med hänsyn till det antal båtar eller medlemmar, som organisationerna representerade. Influtna medel kunde sedan disponeras för hamnändamål till gagn för segel- och motorbåtssporten. — *Svenska kryssarklubben* tillstyrker — i likhet med *Sveriges motorbåtunion* — styrelsens förslag men framhåller det rekryteringsvärde som den hittillsvarande, till de privilegierade båtsällskapen begränsade avgiftsbefrielsen haft. — De remissinstanser som motsatt sig eller med särskild styrka ifrågasatt en avgiftsbefrielse för nöjesbåtarna, inkl. dem som är registrerade i privilegierade båtsällskap, är närmast *länsstyrelsen i Malmöhus län* samt vissa hushållningssällskap och lokala fiskareorganisationer. Därvid har mera allmänt åberopats principiella skäl och rättvisesynpunkter. *Svenska sydkustfiskarnas centralförbund* finner det sålunda oriktigt, att ägare till nöjesbåtar skall åtnjuta en avgiftsbefrielse, som icke kommer yrkesfiskarna till del. Samma ståndpunkt intar *Malmöhus läns hushållningssällskap*, vilket anser att avgifter bör utgå, som i någon mån kan bidra till hamnarnas underhåll. Förslagsvis bör avgift erläggas vid uppehåll längre än ett dygn. *Hallands läns hushållningssällskap* gör i sammanhanget jämförelser med förhållandena på campingområdet, där avgifter utgår med betydligt större belopp än här är i fråga.

Sjöfartsstyrelsens anslagskanden för budgetåret 1962/63

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att till byggande av fiskehamnar måtte för budgetåret 1962/63 anvisas ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

Styrelsen hänvisar till resultatet av den utredning, som styrelsen verkställt på fiskehamnsområdet och som närmast haft karaktären av en översyn av de av 1944 års fiskehamnsutredning på sin tid framlagda utbyggnadsplanerna. Betydande utbyggnads- och förbättringsbehov har i sammanhanget konstaterats föreligga. Att tillgodose de mest trängande av dessa har varit syftet med den femåriga upprustningsplan, som utredningsarbetet utmynnat i. Styrelsen understryker planens karaktär av minimiplan och erinrar om att vid remissbehandlingen kritik anförts mot att den varit alltför snävt tilltagen. Det är nu angeläget, att några uppskov med planens realiserande icke uppstår. Sådana kan nämligen få ogynnsamma återverkningar icke enbart för den fiskarbefolkning, som berörs av de särskilda projekten, utan för fiskerinäringen som helhet.

Det framhålles, att den anslagsminskning som skett under de båda sista budgetåren inneburit betydande olägenheter. Enligt femårsplanen skulle redan för innevarande budgetår ha anvisats ett belopp av 3,5 milj. kr. Så skedde icke utan anslagstilldelningen begränsades till 2 milj. kr. Styrelsen anser det icke möjligt att under ett budgetår inhämta den sålunda uppkomna eftersläpningen utan har ansett sig böra inskränka sina äskanden till att avse ett belopp av 4 milj. kr.

I detta sammanhang torde få omnämnas att *Tornedalsutredningen* i sitt den 9 september 1960 avgivna betänkande föreslagit anläggande i Norrbottens kustland av ett tiotal småhamnar för att upphjälpa laxfisket, uppmuddring och fördjupning av Sandskärs fiskehamn samt anläggande av ytterligare en fiskehamn vid exempelvis Skomakaren.

Departementschefen

Ett led i det allmännas strävanden att successivt förbättra betingelserna för fiskerinäringen och dess yrkesutövare utgör den statliga bidragsgivningen till utbyggnad och förbättring av fiskehamnar. Till grund för ifrågavarande bidragsgivning — som sett över en längre period uppgått till förhållandevis betydande belopp — har tidigare legat av 1944 års fiskehamnsutredning utarbetade planer. Då dessa numera är föråldrade har sjöfartsstyrelsen haft i uppdrag att verkställa en översyn av nämnda utredning med sikte på att skapa ett aktuellt underlag för den fortsatta bidragsgivningen.

Styrelsens överväganden har resulterat i framläggandet av en plan, omfattande ett tjugotal fiskehamnsprojekt som ansetts böra komma till utförande under en femårsperiod. Vid sin redovisning av ärendet understryker styrelsen svårigheterna att uppgöra någon fast utbyggnadsplan för en läng-

re tidsperiod. Utvecklingen på fiskets område påverkas nämligen av en rad svårbedömbara faktorer, och det konstateras att redan fem år i detta sammanhang är en så pass lång tidrymd, att planen ej bör vara definitiv utan vid behov kunna modifieras. Vissa projekt kan sålunda falla bort, medan andra kan tillkomma.

Vad angår frågan i vilken utsträckning statsbidrag skall utgå vid byggande av fiskehamnar anser styrelsen, att bidrag liksom hittills bör lämnas med som regel högst 90 procent av de verkliga anläggningskostnaderna. Med utgångspunkt härifrån beräknas de i planen upptagna utbyggnads- och förbättringsarbetena medföra ett sammanlagt statligt medelsbehov av 12 milj. kr. Vissa av projekten anses dock ej kunna slutföras under femårsperioden, varför medelsbehovet för den berörda tiden skulle begränsa sig till 10 milj. kr. Härutöver tillkommer emellertid ca 4,5 milj. kr. för slutförande av företag, till vilka anslag tidigare anvisats. Totalt skulle sålunda enligt styrelsen för en femårsperiod krävas en anslagstilldelning av 14,5 milj. kr., vilket innebär en genomsnittlig årlig medelsanvisning om ca 3 milj. kr.

För egen del är jag väl medveten om behovet av utbyggnads- och förbättringsarbeten i fiskehamnarna som ett led i och en förutsättning för den pågående rationaliseringen inom fiskerinäringen. Jag finner det också naturligt, att staten genom sitt ekonomiska stöd medverkar till att sådana arbeten kommer till utförande. Givetvis kan det icke bli fråga om att tillgodose alla i och för sig välmotiverade projekt som aktualiseras i sammanhanget. En avvägning måste här som på andra områden ske med hänsyn till vad som ter sig anslagsmässigt möjligt. Även de faktiska projekteringsmöjligheterna får beaktas vid en bestämning av de statliga insatserna.

Den av sjöfartsstyrelsen framlagda utbyggnadsplanen synes i stort sett tillgodose önskemålet om en koncentration av insatserna till ur fiskerinäringens synpunkt särskilt angelägna projekt. Den torde därför vara väl ägnad att tjäna till ledning vid den fortsatta administrativa handläggningen av utbyggnadsverksamheten liksom vid bedömningen av anslagsfrågorna. Denna min uppfattning delas allmänt av de myndigheter m. fl., vilka beretts tillfälle att yttra sig i ärendet. — Som styrelsen framhåller bör planen givetvis icke betraktas som ett för den berörda perioden fixerat utbyggnadsprogram. Vid behov måste den kunna anpassas och kompletteras med hänsyn till successivt ändrade förutsättningar. Detta förhållande gör att det icke finns anledning att här närmare uppehålla sig vid de synpunkter och invändningar, som i olika remissyttranden anförts i fråga om särskilda projekt. Ifrågakommande synpunkter kommer sålunda naturligt att beaktas i samband med prövningen av statsbidragsansökningarna i de enskilda fallen. — Härav framgår att jag ej heller i anledning av Tornedalsutredningens förslag om vissa fiskehamnsbyggnader i Norrbottens kustland är beredd att nu yttra mig om huruvida statsbidrag i dessa fall bör ifrågakomma — ställning därtill får tagas av Kungl. Maj:t först på grundval av ansökningar om dylikt bidrag.

Vad angår styrelsens bedömning av medelsbehovet vid ett genomförande

av de i planen upptagna fiskehamnsarbetena har jag icke något att erinra. För att möjliggöra igångsättning av nya projekt enligt planen och samtidigt ge utrymme åt ett fullföljande av redan ingångsatta företag är jag också beredd att tillstyrka anvisning för nästa budgetår av 3 milj. kr., vilket ungefär motsvarar den av styrelsen förutsatta årliga anslagstilldelningen. Vid bedömningen av medelsbehovet har min utgångspunkt varit att nuvarande bestämmelser för statsbidragsgivningen även fortsättningsvis skall äga tillämpning.

I anslutning till sin översyn av 1944 års fiskehamnsutredning har styrelsen övervägt frågan om underhållet av de med statsbidrag utbyggda fiskehamnarna och därvid särskilt undersökt möjligheterna att effektivisera den statliga kontrollen över underhållets handhavande. Styrelsen har som resultat av sina överväganden icke funnit anledning frångå den ordning, som f. n. gäller i detta hänseende. Själv har jag vid min prövning av ärendet kommit till samma uppfattning. Det fortlöpande mera normala underhållet torde sålunda liksom hittills i princip böra åvila vederbörande hamnägare och den statliga tillsynen i sammanhanget begränsas till en mera allmän kontroll av underhållsstandarden och till teknisk rådgivning. Som styrelsen förordat bör dock möjlighet finnas att i speciella undantagsfall, då fråga är om trafiksvaga hamnar där sociala och andra synpunkter med särskild styrka gör sig gällande, medge bidrag till ej för obetydliga underhållsarbeten. — I fråga om sådana exceptionella underhållsåtgärder, som betingas av skador av katastrofkaraktär — exempelvis storm- och iskadador — bör liksom hittills bidrag kunna utgå enligt grunder motsvarande dem som gäller för ny- eller ombyggnadsarbeten.

I samband med hamnunderhållet har sjöfartsstyrelsen kommit in på frågan om taxesättningen i fiskehamnarna. Styrelsen har därvid funnit skäl för en revision av den s. k. normalt看an med sikte på att få till stånd dels en höjning av avgiftsnivån, dels en förenkling av avgiftsdebiteringen. Härmed sammanhängande spörsmål liksom frågan om en översyn av de lokala hamntaxorna avser styrelsen att närmare diskutera med företrädare för fiskarorganisationerna och hamnarna. — För egen del finner jag starka skäl tala för att taxefrågan upptages till behandling ur de synpunkter styrelsen angivit. Vad angår taxesättningen framgår sålunda av utredningsmaterialet, att denna allmänt sett är låg. En höjning synes därför böra ske som beaktar kostnadsutvecklingen under senare år. Även ur formella synpunkter ter sig en översyn motiverad. Jag förutsätter, att resultatet av sjöfartsstyrelsens överväganden i ärendet kommer att underställas Kungl. Maj:t för prövning.

Vad styrelsen förordat i fråga om generell avgiftsbefrielse för nöjesbåtar vid kortare besök i hamnarna föranleder ingen erinran från min sida. Förslaget har också tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Bestämmelser i ämnet torde intagas i normalt看an och den närmare utformningen av dessa övervägas av styrelsen i samband med den förestående översynen av taxan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte

a) bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av de av sjöfartsstyrelsen framlagda fiskehamnsutredningarna;

b) föreslå riksdagen att till *Byggande av fiskehamnar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

[83] 23. **Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	215 000	124 744
1961/62 (statsliggaren s. 1009)	215 000	
1962/63 (förslag)	215 000	

I enlighet med förslag av *sjöfartsstyrelsen* (skr. 24/8 1961) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kr.

[84] 24. **Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	1 000 000	869 570	1 919 177
1961/62 (statsliggaren s. 1010) ..	1 000 000		
1962/63 (förslag)	1 000 000		

Med detta anslag har avsetts att såsom kollektiv restitution för erlagd bensinskatt disponera automobilskattemedel för ändamål, som tjänar den mindre sjöfartens intressen.

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 000 000 kr. för nästa budgetår.

Motiv

En av sjöfartsstyrelsen år 1957 avgiven utredning visade att den bensinskatt som årligen belöpte på motorbåtarna — därvid undantogs de bensindrivna fiskebåtarna — kunde beräknas till 6,8 milj. kr. Sedan dess har motorbåtsbeståndet uppvisat en mycket kraftig ökning. Utvecklingen har medfört behov av allt större utrymmen och anläggningar för att härbärgera ifrågavarande båtkategori. För att tillgodose dessa behov är de medel som hittills anvisats för ändamålet helt otillräckliga. En väsentlig uppräknings av anslaget bör därför komma till stånd.

Sjöfartsstyrelsen anmäler i sammanhanget, att en översyn f. n. pågår inom styrelsen av nyssnämnda utredning i syfte att aktualisera de där gjorda beräkningarna. Resultatet kommer senare att redovisas. Redan nu torde dock kunna sägas, att bensinskattebeloppet för berörda motorbåtar i dagens läge uppgår till minst 10 milj. kr.

Departementschefen

Jag anser mig icke böra tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör sålunda för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp eller 1 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Sjöbefälsskolorna

[85] 25. Sjöbefälsskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 321 600	2 229 587
1961/62 (statsliggaren s. 1010)	2 756 000	
1962/63 (förslag)	2 799 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 89 500 kr.

	Ökning	Minskning
1. Nya tjänster:		
a) 1 lektor (i elektroteknik) Ao 25 el. Ao 26	26 400	—
b) 1 lektor (i navigation m. m.) Ao 25 el. Ao 26	26 400	—
c) 2 adjunkter (i språk) Ao 23	47 400	—
d) 1 adjunkt (i maskinteknik m. m.) Ao 23	23 700	—
e) 1 adjunkt (i navigation m. m.) Ao 23	23 700	—
f) 1 institutionstekniker Ae 9	10 476	—
g) 1 kontorsbiträde i regl. bef.gång, halvtidstjänst	4 530	—
2. Uppflyttning i lönegrad:		
rektor vid sjöbefälsskolan i Kalmar ABp 26—Bp1	3 972	—
3. Avlöningsförstärkning till rektorerna vid sjöbefälsskolorna	7 200	—
4. Ökade kostnader för extra lärare	14 724	—
5. Minskade kostnader för timplärare	—	101 500
6. Ökade kostnader för privatistexamina	4 000	—